(Bilag. N:r 201.)

38. Herr *Lagerstrand* om ändringar i Bevillnings-Förordningen:

(Bilag. N:r 202.)

39. Herr *Lagerstrand* om ändring i Konkurs-Lagen:

(Bilag. N:r 203.)

40. Herr *Ehinger* om Porto-franco-Inrättning på Gottland:

(Bilag. N:r 204.)

41. Herr *Bjuhr* om förhöjd tull på Glasbruks-tillverkningar ifrån Finland:

(Bilag. N:r 205.)

42. Herr *Hambreus* om skärpning i straffet för stöld af frukt ur Trädgård eller Kål-gård:

(Bilag. N:r 206.)

43. Herr *Hambreus* om befrielse för Söderhamn från Extra Roterings-Båtsmäns hållande:

(Bilag. N:o 207.)

44. Herr *Bagge* om förbättring å arfvodet för Ledamöterne i Rikets Allmänna Ärenders Beredning:

(Bilag. N:r 208.)

45. Herr *Bagge* om ersättning till Uddevalla för Tertialen och Sextalen af Accis- och Bakugns-penningarne derstädes:

(Bilag. N:r 209.)

46. Herr *Bagge* om upphäfvande af Författningarne emot kostsamma Begrafningar:

(Bilag. N:r 210.)

47. Herr *Bagge* om Kongl. Maj:ts och Kronans förpligtande att ansvara för enskiltes af Kronans Uppbördsmän förskingrade medel:

(Bilag. N:r 211.)

48. (Bilag. N:r 212; återtaget.)

49. (Bilag. N:r 213; återtaget.)

50. Herr *Noréus* om fri tillverkning af Tackjern och handel dermed:

(Bilag. N:r 214.)

51. Herr *Noréus* om utsträckt rättighet till Stångjerns-Smide:

(Bilag. N:r 215.)

Häruti förenade sig Herr *Ekelund* och tillade såsom en ny Motion, att Rikets Södra orter icke böra vara hindrade från begagnande af den föreslagne utvidgningen mera än de Norra; hvarom Herr Ekelund för öfrigt förbehöll sig att en annan dag uti särskilt Memorial få utveckla sina tankar:

52. Herr *Noréus* om fortfarande af Jern-Kontorets kreditif i Banken:

(Bilag. N:r 216.)

§. 3.

Herr *Westin* väckte Motion om framförande af en underdånig anhållan till Kongl. Maj:t, att, när den nya Traktaten angående Handeln mellan Sverige och Finland uppgöres, Kongl. Maj:t må i Nåder täckas förbehålla Sverige allt det skydd och alla de fördelar, som genom lämplige Tull-Författningar kunna beredas; och förbehöll sig Herr *Westin*, att till denna dags Protokoll få aflemna sitt Memorial med närmare utveckling af nämnde Motion.

(Bilag. N:r 217.)

§. 4.

Memorial upplästes:

1. af Herr *Westin* om Huse-syner å Öfver-Officers-Boställen:

(Bilag. N:r 218.)

2. af Herr *Beckman* angående omarbetning och förbättring af Kyrko Lagen:

(Bilag. N:r 219.)

3. af Herr *Beckman* om inlösande af Sveriges Sjö-Atlas, som utgifves utaf Contre-Amiralen af Klint:

(Bilag. N:r 220.)

4. af Herr *Beckman* om Banko-lån till understöd för Röna Koppar-grufva i Wermland.

(Bilag. N:r 221.)

§. 5.

Herr *Bjuhr* anhöll om 3:ne veckors ledighet från Riksdagen för att afresa till hemorten Umeå; hvilket bifölls, med villkor, att Herr Bjuhr förut dertill erhåller tillstånd uti Banko-Utskottet, hvaraf han är Ledamot; och skulle ledigheten räknas ifrån den dag, han lemnar Hufvudstaden.

Sedan Herr Talmannen underrättat Ståndet, att Plenum skulle fortsättas eftermiddagen kl. 6, åtskildes Ståndet nu kl. $\frac{1}{4}$ till 3.

Eftermiddagen

kl. 6.

§. 6.

Följande Herrar Ledamöter uppläste Memorial:

1. Herr *Arvidson* om medel att befordra enhet i Lagskipningen:

(Bilag. N:r 222.)

2. Herr *Ullberg* om redovisning för Läst-afgifts-Fonden:

(Bilag. N:r 223.)

3. Herr *Winberg* om ändring af Eds-Formuläret för Borgenärer i Konkurs-mål:

(Bilag. N:r 224.)

4. Herr *Linström*, *Jakob*, om Styrelsen och Förvaltningen af Riksens Ständers Bank:

(Bilag. N:r 225.)

5. Herr *Linström*, *Jakob*, om ändringar i Bevillnings-Förordningen:

(Bilag. N:r 226.)

6. Herr *Huldberg* om ändring i 24 §. af Kongl. Förordningen den 13 Juli 1818 angående Inteckning uti fast egendom:

(Bilag. N:r 227.)

7. Herr *Huldberg* om inskränkning i Länsmäns rättighet att förrätta Auktioner:

(Bilag. N:r 228.)

8. Herr *Hiessleiter* om uppmuddring af Clara Sjö:

(Bilag. N:r 229.)

9. Herr *Hiessleiter* om åtgärder till Svenska Klädes-Fabrikernes upphjelpande:

(Bilag. N:r 230.)

10. Herr *Hiessleiter* om sättet och afgiften för stämpling af Spelkort:

(Bilag. N:r 231.)

11. Herr *Hiessleiter* om inskränkning i rättigheten att åt Fabriks-folk utborga förtäring:

(Bilag. N:r 232.)

12. Herr *Hegardt* om ändring uti straffet för fylleri:

(Bilag. N:r 233.)

13. Herr *Lagerstrand* om ändringar i Författningarne angående strandvägar:

(Bilag. N:r 234.)

14. Herr *Lagerstrand* om uppmuddring af Upsala Å:

(Bilag. N:r 235.)

15. Herr *Ekstrand* om ändring i Förordningen angående Brännvinsbränningen:

(Bilag. N:r 236.)

16. Herr *Ekstrand* om förtydligande af 12 Kap. 2 §. Rättegångs-Balken angående Böter för uteblifvande vid Stads Rätt:

(Bilag. N:r 237.)

17. Herr *Hammar* om understöd till förbättrande af Hamnen vid Halmstad:

(Bilag. N:r 238.)

18. Herr *Hammar* om Marknadstiden i Halmstad:

(Bilag. N:r 239.)

19. Herr *Hammar* om klassifikation af Städerne Halmstad, Warberg och Laholm:

(Bilag. N:r 240.)

20. Herr *Hammar* om befrielse för Warberge Borgerskap från Servicen till det på Fästningen derstädes förlagda Befäl och Manskap:

(Bilag. N:r 241.)

21. Herr *Hammar* om frihet för Städerne från Salu-Accisen:

(Bilag. N:r 242.)

22. Herr *Hammar* om ändring i tiden för

Krono-Uppbördsstämmor och upphörande af Straff-böterne:

(Bilag. N:r 243.)

23. Herr *Lundman* om Näringsfriheten:

(Bilag. N:r 244.)

24. Herr *Lenning* om Svenska Fabrikernes inlösande till Staten i händelse grunderne för nu gällande Import-Lagar skulle förändras.

(Bilag. N:r 245.)

§. 7.

Utaf nedannämnde Herrar Ledamöter inlemnades Memorial:

1. Herr *Danielson* om Runneby Köpings intrång i Carlskrona Stads handel:

(Bilag. N:r 246.)

2. Herr *Santesson* om förhöjning af Djäkne-penninge-Skatten:

(Bilag. N:r 247.)

3. Herr *Santesson* om Krono-Tionde och Afrads-Spannmåls lefverering:

(Bilag. N:r 248.)

4. Herr *Santesson* om Jordeboksränte-persedlarnes förenklande:

(Bilag. N:r 249.)

5. Herr *Santesson* om ändringar i Förordningen angående Stängsel-skyldigheten:

(Bilag. N:r 250.)

6. Herr *Santesson* om befordrande af öfverensstämmelse emellan Författningar, som utfärdas från särskilte Läns Styrelser:

(Bilag. N:r 251.)

7. Herr *Santesson* med anmärkninger vid Bevillnings-Förordningen:

(Bilag. N:r 252.)

8. Herr *Ehinger* om åtgärder att befordra upphörande af de i Preussiske Staterne lagde drygare umgälder på Svenska Fartyg:

(Bilag. N:r 253.)

9. Herr *Prytz* om införande här i Riket af Drawback eller restitution af tull för råämnen, då de förädlade utföras:

(Bilag. N:r 254.)

10. Herr *Bagge* om vilkoren för återbetalning af det Uddevalla Stad år 1812 beviljade Bancolån:

(Bilag. N:r 255.)

11. Herr *Eckhoff* om förtydligande af 46 §. i Skogs-Ordningen:

(Bilag. N:r 256.)

12. Herr *Leffler* om ändring uti Skol-Ordningen:

(Bilag. N:r 257.)

13. Herr *Cederborg* om återupplifvande af en Marknad i Skenninge:

(Bilag. N:r 258.)

14. Herr *Cederborg* om ändring af Formulairet för Borgenärs-ed i Konkursmål:

(Bilag. N:r 259.)

15. Herr *Cederborg* om åtgärder att förekomma Glas- och Postlin-Förares, Smideshandlares och Lumpsamlares obehöriga kringstrykande i Landet:

(Bilag. N:r 260.)

16. Herr *Nilsson* om ändring i Tull-Författningarne:

(Bilag. N:r 261.)

17. Herr *Noréus* om utsträckt låne-rättighet i Banken å Metaller:

(Bilag. N:r 262.)

18. Herr *Beckman* om nedsättning i Bevillningen för Stångjerns-Manufacturs-midet:

(Bilag. N:r 263.)

19. Herr *Ehinger* om lindring uti Inqvarterings-besväret för Städerne i allmänhet:

(Bilag. N:r 264.)

20. (Bilag. N:r 265; återtaget.)

§. 8.

Herr *Linström, Jakob,* erinrade, att en hel månad nu förlidit sedan Ståndets Herrar Deputerade den 1 sistlidne Februari utsågos att upprätta förslag till reglementariska föreskrifter för allmänhetens tillträde under Ståndets Sessioner, samt hemställde om icke det Deputerade lemnade uppdrag borde ofördröjligen fullgöras, på det Ståndets Beslut, om allmänhetens frihet till inträde, icke måtte blifva utan all följd.

Herr *Westin,* såsom Deputerades Ordförande, svarade härpå, att mångfalldiga oförutsedda hinder hittills mött för deras åtgärd i denna sak, och att Herr Westin ansett tiden hittills ganska väl hafva behöft användas till beredande af den mängd Motioner, som hos Borgare-Ståndet inkommit, men att nu, sedan Motions-tiden tillandalupit, Deputerade med det snaraste ämnade företaga sitt arbete.

Herr *Talmannen* tillfrågade Ståndets Herrar Ledamöter om någon af dem hade någon ytterligare motion att väcka? Enär derpå förmärktes en allmän tystnad, hemstallde Herr *Talmannen* om Ståndet behagade åtskiljas, hvartill ropades *Ja*; i följd hvaraf Plenum slutades nu kl. 8 eftermiddagen.

In Fidem
Clas Arvedson.

Den 5 Mars.

Plenum kl. 10 f. m.

Följande Protokolls-Utdrag hade ankommit ifrån *Höglofl. Ridd. och Adeln*: af den 26 Februari angående Remisser till Konstitutions-Utskottet, å åtskilliga anmäldte anledningar till anmärkningar mot StatsRådet och samtliga Föredragande StatsSekreterare samt å de af Stats-Utskottet anmälde anledningar till anmärkningar emot Föredragande af Krigs- samt Handels- och Finans-Ärender: och från *Hedervärda Bonde-Ståndet* af den 26 och 28 Februari med bifall till Stats-Utskottets Memorial om ytterligare 2:ne Kanslisters antagande; Remisser å flera Memorial, om anslag till kostnaderne för H. K. H. Kron-Prinsens resa och förmälning, inlösande af Asses-

sor Lundeqvist's KammarVerk, Extra Roteringsafgiften, Häst-Vakans-afgiften, understöd för Sillfisket, Passevolans-afgiften, Bevillningen, Saltpeter-tillverkningen. Krono-Skogarne, Länefördelningen i Jemtland, Kärraftappning i Malugns Socken, dispositionen öfver Ekar, Brännvins-försäljningsafgiften, Kapitations-afgiften, förbud mot vissa varors införande från Finland, Norskt mynts gångbarhet i Sverige, trasiga Sedlars invexlande, Dagsverken till allmänna Byggnader, ändring i 17 Kap. 2 §. Rättegångs-Balken, Fullmäktigskap i Rättegångar, Krigsmanshusafgiften vid Hemmansköp, ansvaret för Fylleri, Gäldenärers dömmande till arbete i stället för bysättning, Vatten-Verks anläggande, 1810 års Koncessioner, Näringsfriheten, Domsrätt i Enskifte-Mål, Lumpsamlare, lösa personers förpassande, en Frimarknad i Jönköpings Län, Räntе-Spannmålens erläggande, Boställen för Kapellaner, Krono-skjutsningsskyldigheten, en Marknad i Bohus Län, förhöjning i Rotehjelpen, förmåner för Nybyggare, inrättande af Trivial-Skola i Kongelf, Krono-Tionden till Stora Barnhuset, Jägeri-Betjeningens afskaffande, Böterne vid Uppbörds-Stämmor, Banko-lån, grunder för bestämmande af allmänna onera, Enskiftes-Stadgan, Kyrkoherde-Boställens underhållande, Postförare-legan, Kavalleri-Regimenternas beklädnad, Gästgifvares tillsättande, inlösen af Kansli-Rådet Schoerbings skrifter, reglering af Skjutsanstalterne, Brännvinstillverkningen, Båtsmansbeklädnaden, Judars rättighet att begagna tjenstefolk, Brännvinsförsäljningen, Gästgifvares förmoner, Passevolans-afgift och Beklädnadssätt vid Kongl. Vestgötha Regimente, juste-

ring af Kohl-Ryssar och angående Ombergs Krono-Park; bifall till Stats-Utskottets Utlåtanden N:o 13, 14, 15, 18 och 19; men återremiss af samma Utskotts Betänkanden N:r 16 och 17.

Upplästes och lades till Handlingarne.

§. 2.

Upplästes Stats-Utskottets Utlåtande N:o 25 den 22 sistl. Februari i anledning af framlidne Kommerse-Rådet J. Sederholms uti Finland bosatta arfvingars anspråk på ersättning från Svenska Staten för den del, som dem efter Lag kan tillkomma af Kommerse-Rådets erkända fordringar hos Franska Regeringen.

Lades på Bordet.

§. 3.

Föredrogos å nyo och remitterades följande den 28 sistl. Februari §. 12 på bordet lagda Memorial:

1. Herr *Santessons* om valen till Riksens Ständers Revisorer: till Stats- och Banko Utskotten:

2. Herr *Santessons* om valen till BorgareStåndets Ledamöter i Ständernes Revisioner: till Ståndets Kansli-Utskott:

3:o Herr *Hegardts* om lön för Kyrkoherde i Strömstad: till Stats-Utskottet.

§. 4.

Då nu åter föredrogs Herr *Ekstrands* sedan den 28 Februari §. 12 på Bordet hvilande Memorial om rättighet för Borgar-Enkor att deltaga i Riksdagsmannaval och skyldighet för dem att bidraga till Riksdagsmanna-underhållet, upp-

lyste Herrar *Hambreus*, *Egge*, *Norström* och *Ehinger*, att i de Städer, hvaräst de äro bosatte, vägras icke närvarande Borgare-Enkor att deltaga i Riksdagsmanna-val på lika sätt, som angående val till Magistrats-personer finnes föreskrifvet; hvaremot Herrar *Ekelund* och *Palm* förklarade, att i Norrköping och Ulricehamn Enkorna hittills icke haft någon röst-rättighet vid Riksdagsmannaval, ehuru de bidragit till kostnaderne för Riksdagsmännens underhållande. Men, emedan Memorialet åsyftade ett förtydligande af 14 §. Riksdags-Ordningen, samt, enligt 81 §. Reg. Form. och 29 §. Riksdags-Ordningen, frågor om ändringar i Rikets Grundlagar icke få uti Ståndens Plena väckas, utan skola hos Konstitutions-Utskottet anmälas, fann Borgare-Ståndet Herr Ekstrands Memorial icke kunna till någon åtgärd hos Ståndet upptagas.

§. 5.

Herr *Cederborg* gaf tillkänna, det han af Herr Hagander blifvit anmodad att anmäla dess sjuklighet, som hindrade honom att i detta Plenum vara tillstädes.

§. 6.

Å nyo föredrogos följande på Bordet hvilande Memorial:

1. Herr *Lefflers*, sedan den 28 Februari §. 12., med anmärkningar vid förslaget till Fattigvårds-Stadgan:

Remitterades till Lag- och Ekonomi-Utskotten:

2. Herr *Winbladhs* sedan samma dag, §. 12., om Forvagns-Inrättning:

Remitterades till Ekonomi-Utskottet:

3. Herr *Lefflers*, sedan den 1 dennes §. 2., om invexling af förslitne Banko- och Riksgälds-Sedlar:

Remitterades till Stats- och Banko-Utskotten.

§. 7.

Föredrogs åter Herr *Lindströms*, *Michael*, den 1 dennes, §. 5., på Bordet lagda Memorial om anläggande af en Fyrbåk på Björnklippan.

Herr *Göransson* uppläste ett af honom och Herr *Eckhoff* undertecknadt anförande i detta ämne.

(Bilag. N:r 266.)

Herr *Lindström*: Jag är icke kär i mitt eget Förslag. Om en Fyrbåk vid Söderhamn kan uppfylla samma ändamål, som jag åsyftar med en dylik på Björnklippan, och om den förra derjemte skulle blifva mindre kostsam, har jag visserligen ingen ting att deremot påminna; likväl skulle jag tro den bäst och lämpligast kunna inrättas på Björnklippan, som är det farligaste stället.

Herr *Göransson*: Björnklippan är i min tanka så låg, att den af vattnet öfversköljes, och det är derför, som jag och Herr Eckhoff föreslagit ett annat ställe.

Herr *Hambreus*: Jag förenar mig i Motionen såsom för de Norrländske Städerne högst vigtig, och tviflar icke, att vederbörande skola utse tjenligaste stället för Fyrbåks-Inrättningen.

Häruti instämde Herr *Wallström*.

Remitterades till Stats- och Ekonomi-Utskotten.

§. 8.

Herr *Linströms*, *Jakob*, den 1 dennes §. 5., på Bordet lagda Memorial om Kongl. Hof-Rättens öfver Skåne och Blekinge ställande på Indragnings-Stat m. m., blef nu åter föredraget.

Herrar *Lindqvist* och *Bagge* uppläste anföranden i ämnet.

(Bilag. N:r 267, 268.)

Muntligen tillade Herr *Bagge*: Advokat-Fiskalen i Götha Hof Rätt har genom Wermlands, Skånes och Blekinges skiljande från den Hof-Rättens Doms-område icke förlorat det ringaste af sine ordinära Inkomster, utan njuter lika stor lön som förut. Om fältet för hans verksamhet blifvit minskadt, har han desto mera tid öfrig att sköta sina bibehållna göromål och tillse huru Lagarne handhafvas i de under Götha Hof-Rätts Doms-område ännu lydande Landskap. Jag anser således Herr Linströms Motion byggd på rätts-grunder; och jag vet icke huru den föreslagne allmänna indragningen af Tjenster skulle verkställas, om den grundsats antages, att hvar och en, som lemnar en öfverflödig tjenst, är berättigad att icke allenast behålla Lönen, utan ock njuta ersättning för tillfällige sportlar, hvilka han derigenom kunde komma att förlora.

Herr *Egge*: Då talande skäl torde finnas att bibehålla nuvarande Advokat-Fiskal vid den ifrågaställda ersättnings-summan, önskar jag likväl för min del, att den må föras på Indragnings-Stat och upphöra vid hans död.

Med Herrar *Lindqvist* och *Egge* förenade sig Herrar *Norström*, *Cederborg* och *Hjertström*.

Remitterades till Stats- och Lag-Utskotten.

§. 9.

Föredrogs åter Herr *Linströms, Jakob*, den 1 dennes §. 5. på Bordet lagda Memorial om nedsättning af anslagen för Tredje Hufvud-titeln samt indragande af Stats-kostnaden för National-Beväringen på Gottland.

Herr *Ehinger*: "I anledning af Herr J. Linströms Motion bland annat om Gottländska National-Beväringens upphörande får jag äran anföra, att National-Beväringens upprättande på Gottland är en sak, som af denna Ös Invånare aldrig blifvit sökt, utan är af Kongl. Maj:t dem erbuden, med full frihet att den antaga eller icke.

Sedan de den antagit afslöts en konvention, hvaruti villkoren för denna af dem åtagne Beväringsskyldighet bestämdes. Denna konvention, som icke slöts på någon viss tid, utan för alltid, är att anse som ett kontrakt, hvilket icke utan beggesidiga kontrahenternas gemensamma samtycke kan upphäfvas. Jag får således på mina Landsmäns vägnar emot all förändring i, eller upphäfvande af denna konvention, hvartill de icke sitt samtycke lemnat, protestera."

Remitterades till Stats-Utskottet.

§. 10.

I ett sammanhang föredrogos nedannämnda på Bordet hvilande Memorial om anslag af Stats-Medlen till aflöning i och för Krono-Uppbörden uti Städerne:

1. Herr *Norströms*, sedan den 1 dennes §. 7:
2. Herr *Ekelunds*, sedan den 3 dennes N:r 169:
3. Herr *Lefflers* likaledes, N:r 180:

4. Herr *Lundgrens* likaledes, N:r 193.

Uti de 3:ne förstberörde Memorialen förenade sig Ståndets *samtlige* Herrar Ledamöter.

Remitterades till Stats- och Bevillnings-Utskotten.

§. 11.

Herr *Huldbergs* den 1 dennes §. 7. på Bordet lagda Memorial om lindring i Båtsmanshållet för Södertelje Stad, föredrogs åter.

Herr *Cederborg*: Till Ståndets Besvärs-Utskott äro flere Motioner om jemnkning i Båtsmanshållet remitterade; men, då Herr Huldbergs åsyftar upphörande af en del utaf det för Staden bestämda antal, tror jag den vara stridande mot 80. §. Regerings-Formen.

Herr *Norström*: Mig synes Herr Huldbergs Memorial gå derpå ut, att Södertelje vid Extra-Roteringen fått för stort antal Båtsmän sig pålagdt. Detta är en sak, hvaruti Staden bör hos Kongl. Maj:t i underdånighet söka ändring. Jag känner att många besvär i dylika frågor blifvit hos Kongl. Maj:t anförda och ännu hvila oafgjorda.

Herr *Huldberg*: Sent under Riksdagen vald till Fullmäktig för Södertelje har jag ej kunnat om den Staden förskaffa mig lokal-kännedom. Jag har gjort den förevarande Motionen efter dertill mig lemnadt uppdrag och grundat den på officiela Handlingar, som ifrån Staden blifvit mig tillsända. Uti dem är förhållandet uppgifvet sådant, som jag det anfört. Meningen är, att Södertelje för sin Jord bör hålla 3 Båtsmän i stället för 10, och att den önskar befrielse från de 7, eller

från så många som sig möjligen göra låter. Jag anhåller om Remiss till något Riksens Ständers Utskott, och det må sedermera bero af Utskottet om det finner sig med frågan kunna taga befattning.

Memorialet blef till Borgare-Ståndets Besvärs-Utskott remitteradt.

§. 12.

Vid föredragning af Herr *Huldbergs* sedan den 1 dennes §. 7. på Bordet hvilande Memorial om lindring i Skjutsnings-skyldigheten för Södertelje, fann Borgare-Ståndet, enär Memorialet angick en reglering af detta besvär emellan nämnde Stad och kringliggande Socknar, frågan vara af så enskilt beskaffenhet, att den icke kunde hos Ståndet till någon åtgärd upptagas, utan hänvistes Herr Huldberg att dermed vända sig till Konungens vederbörande Befallningshafvande, i händelse han för godt finner.

§. 13.

Herr *Huldts* Memorial om förändrad klassifikation af Stockholms Borgerskap till Bevillningens utgörande, hvilket den 1 dennes §. 9. lades på Bordet, föredrogs nu åter.

Herr *Leffler* gjorde Motion om enahanda förändring för Götheborg; och Memorialet jemte detta tillägg remitterades till Bevillnings-Utskottet.

§. 14.

Bland de flera den 3 dennes ingifna och på Bordet lagda Memorial, föredrogos härefter

de, som i nästföljande §§. för denne dag omnämnas.

§. 15.

1. Herr *Langenbergs* Memorial N:r 165:
2. Herr *Fornanders* N:r 171:
3. Herr *Ekstrands* N:r 236:

Alla angående Brännvins-bränningen:

Remitterades till Bevillnings- och Ekonomi-Utskotten.

§. 16.

Herr *Langenbergs* Memorial N:r 166.

Härvid tillade Herr *Langenberg*: "Mitt Memorial har icke direkt afseende på någon särskilt Stad, utan på Städer i allmänhet, och åsyftar en i min tanke nödig allmän ändring i väghållnings-skyldigheten, som är ett bland Svenska Jordbrukets drygare onera, hvilket det än mera skall blifva om viss jord kan undgå deltagandet i denna skyldighet. Jag har blott såsom exempel anfört förhållandet i Westerås, hvaräst 15½ Mantals areal, 222 Tunnland nu på det af mig uppgifna sätt äro ifrån Väghållningen fritagna; och, då en sådan fördelning af allmänna väghållningen så mycket mindre med billighet kan bestå, som denna fördelning tyckes dessutom vara olämplig, enär icke ens Kongliga Gårdar få tillgodonjuta en slik förmån, tror jag mig ega så mycket mera skäl att förnya min yttrade önskan att få min ifrågavarande motion till vederbörligt Utskott remitterad."

Herr *Eckhoff*: Att Jorden skall vidkännas Väghållnings-skyldigheten är naturligt. Har för

Westerås någon särskild fråga derom uppstått, så måste den ock röra Westerås enskilt samt icke böra komma under Ständernes pröfning.

Herr *Langenberg*: På sätt jag redan i mitt tillägg utvecklat, åsyftar Motionen ett stadgande för Städerne i allmänhet. Jag tror således densamma tillhöra Riksens Ständers åtgärd.

Herr *Wallström* förenade sig med Herr Langenberg.

Herr *Montan*: Jag känner ingen Författning, hvarigenom Embetsjorden är frikallad från Väghållnings skyldighet, och i de fleste Städer deltager sådan jord deruti lika med all annan. Emellertid förenar jag mig i Herr Langenbergs Städerne gemensamt rörande Motion om en bestämd förklaring i afseende på Stads-jordens Väghållnings-skyldighet i allmänhet.

Herr *Hambreus*: Den af Herr Langenberg väckta fråga tror jag angå Westerås enskilt. I den lilla Stad, der jag är Invånare och Tjensteman, njuta Borgmästare och Råd såsom en löne-förmån befrielse från Väghållnings-skyldigheten i och för sin Embets-jord. Det lärer ej kunna betagas Borgerskapet att lemna en sådan befrielse, och huru som helst saken beraktas, är den i min tanka icke af allmän beskaffenhet, utan bör uppgöras emellan hvarje Stads Tjenstemän och Borgerskap särskilt.

Herr *Huldberg*: Då det förhållande, Herr Langenberg uppgifvit för Westerås, lärer inträffa äfven på flera andra Städer, skulle jag vara böjd att anse hans sak för allmän och deremot det af Herr Hambreus för Söderhamn uppgifna

förhållande såsom enskilt, hvadan jag ock förenar mig i Herr Langenbergs Motion.

Herr *Lagerstrand* instämde med Herr Huldberg.

Herr *Lindström, Michaël*: Jag har icke hört något tvifvelsmål, att icke Embetsjord vid Städerne bör utgöra Väghållning lika med annan Städernes jord. För min del skulle jag tro, att man bör förblifva vid 1809—1810 årens Riksdags-Beslut samt ej väcka någon Motion, som till rubbning deruti kunde föranleda.

Herr *Ullberg*: Den af Herr Langenberg väckta fråga synes röra egentligen Borgare-Ståndet och huru vida något undantag må ega rum från den Väghållningsskyldighet, som för Stadsjord är en följd af det allmänna Stadgandet i RiksStåndens ömsesidiga Koncessioner vid 1809 — 1810 årens Riksdag. Då förhållandet nu uppgifves vara olika i olika Städer, hemställer jag om icke frågan må remitteras till Ståndets Besvärs-Utskott, för att föreslå en underdånig Skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anhållan, att inga undantag från detta allmänna stadgande måga tillåtas.

Herr *Ekstrand*: Så vidt jag fattat Memorialet angår motionen icke blott Magistraternes Embetsjord, utan ock Landshöfdingarnes. Vill man göra undantag för Magistraterne, såsom mindre väl lönade, så följer icke deraf någon befrielse för Landshöfdingarnes jord, enär Städerne ej hafva något att skaffa med deras aflöning.

Herr *Cederborg* hemställde om Remiss till Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet.

Herr

Herr *Norström*: Jag förstår ej heller, huru frågan kan tillhöra Ståndets Enskilta Utskott, enär några Städer hafva Väghållning i mån af jorden, andra åter i mån af tomterne. Jag förenar mig derför med Herr Cederborg och tror saken, förberedd af Allmänna Besvärs-Utskottet och från Riksens Ständer öfverlemnad till Kongl. Maj:t, böra sedermera af Kongl. Maj:t i Nåder afgöras.

Herr *Hjertström*: I min tanka är Lagen om Väghållningsskyldigheten så tydlig och klar, att den blott fordrar tillämpning; och i det afseendet beror det af hvar och en Stad eller dess Borgerskap enskilt att i laglig ordning bevaka och utföra sin rätt.

Häruti förenade sig Hrr *Palm* och *Lundman*.

Herr *Leffler*: Uti Götheborg är förhållandet sådant, att Borgerskapet ensamt underhåller Vägarne. Det är således icke lika allestädes.

Herr *Ehinger*: I Wisby deltaga endast Tomterne, hvarpå Husen stå, uti Väghållningsbesvären, men den egentliga jorden är fri.

Herr *Hjertström*: De enskilte öfverenskommelser, som kunna vara träffade i Götheborg, Wisby och andra Städer, hvarken bevisa eller verka något i saken. De äro blott att betrakta, såsom frivilliga undantag från den allmänt gällande grunden.

Herr *Noreus*: Sjelfva diskussionen utmärker tillräckligen, att den väckta frågan är af enskilt beskaffenhet och icke kan af något Rikets Ständers Utskott behandlas. Jag anhåller således om

Proposition på Remiss till Ståndets Besvärs-Utskott.

Herr *Talmannens* härefter framställda Proposition om Remiss till Borgare-Ståndets Besvärs-Utskott besvarades med *Ja* och något *Nej*, dock utan att Votering begärdes.

§. 17.

1. Herr *Hjertströms* Memorial N:r 167: remitterades till Ekonomi-Utskottet:
2. Herr *Ekelunds* N:r 168: till Banko-Utskottet:
3. Herr *Fornanders*, N:r 170: till Stats- och Banko-Utskotten:
4. *Götheborgs Herrars Fullmäktiges* N:r 172: till Stats-Utskottet:
5. Herr *Santessons* N:r 173: till Lag-Utskottet:
6. Herr *Santessons* N:r 174: till Lag Utskottet:
7. Herr *Santessons* N:r 175: till Lag Utskottet:
8. Herr *Danielsons* N:r 178: till Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet:
9. Herr *Danielsons* N:r 179: till Stats-Utskottet:
10. Herr *Lefflers* N:r 181; i sammanhang hvarmed Herrar *Eckhoff* och *Langenberg* föreslogo för alla Städers Fattigförsörjnings-Inrättningar enahanda förmån, som Herr Leffler för Götheborgs yrkat: Remitterades till Stats Utskottet.

§. 18.

1. Herr *Lefflers* N:r 182:
2. Herr *Winbladhs* N:r 197 och 198:
3. Herr *Lundmans* N:r 244.

Herr *Ullberg*: Uti sitt Memorial N:r 197 i frågan om den allmänna Näringsfriheten, synes Herr Winbladh hafva tillåtit sig anmärkningar,

i min tanka stridande emot 90 §. i Regerings-Formen. Han har, efter sin eljest vackra deduktion om Näringsfriheten, tillvitat Riksens Ständers Justitie-Ombudsman, att genom sin hos Kongl. Maj:t gjorda underdåniga hemställan om bönhas-jagningens upphörande och om åtskilliga ändringar i den så kallade Skrå-Ordningen hafva velat kullkasta denna Ordning och gifvit anledning till tvister och söndringar medborgare emellan. Jag innehåller allt omdöme om dessa anmärkningar hvad sjelfva saken angår. Den förra strider emellertid emot sanningen, ty af Justitie-Ombudsmannens Skrifvelse kan inhemtas, att han icke yttrat någon önskan om Skrå-Inrättningarnes upphäfvande, utan blott om en större frihet till utöfning af vissa äfven för Qvinfolk passande Näringar. Den sednare anmärkningen åter innefattar en beskyllning, hvarom, i händelse den värde ledamoten tror sig dertill ega skäl, kunde vid Domstolar utföras, såsom rörande ett fel i Justitie-Ombudsmannens Embetsförvaltning, ty af denna Embetsmans plats i Samhället och af det förtroende, Ständerne lemnat honom, väntar man något helt annat, än att han skulle utströ frön till oenighet emellan Medborgare. Härmed må vara huru som helst; men då den åberopade §. i Regerings-Formen förmår, "att under Riksens Ständers eller deras Utskotts öfverläggningar och pröfning må icke uti något annat fall eller på något annat sätt, än Grundlagen bokstafligen föreskrifver, komma frågor om Embets- och Tjenstemäns till- och af-sättande, Regerings- och Domare-makternes Beslut, Resolutioner och Utslag, enskilte Medborgares och

Korporationers förhållanden, eller verkställigheten af någon Lag, Författning eller Inrättning," samt Herr Winbladh uti sitt omnämnda Memorial synes hafva trädt detta tydliga stadgande för nära, hemställer jag, huruvida han må finnas benägen att ifrån sitt Memorial utesluta desse tillvitelser, emedan jag i annat fall skulle tro det vara Grundlagsvidrigt att derå meddela Remiss.

Herr *Westin*: Herr Winbladhs klandrade yttranden tror jag ej vara af någon farlig beskaffenhet. De innehålla ju ej annat än erkänd sanning, och 90. §. Regerings-Formen är i min tanka icke hit lämplig.

Enligt *fleres* begäran upplästes den ifrågavarande delen af Herr Winbladhs Memorial.

Herr *Noréus*: Jag finner de upplästa orden så uppenbart stridande emot uttryckliga innehållet af 90 §. Regerings-Formen, att jag ej annat kan än förena mig med Herr Ullberg och bestrida Remiss å ett så Grundlags-vidrigt Memorial, samt hemställer om Proposition till Remiss ens kan göras eller om den icke, enligt 55. §. Riksdags Ordningen, må af Herr Talmannen förvägras.

Herr *Westin*: Åtminstone må väl icke Remiss kunna nekas å den öfriga delen af Memorialet, om de klandrade uttrycken derutur borttagas.

Herr *Noréus*: Jag anser alltid ett Memorial såsom något helt; när en del deraf är förkastad, bör det hela icke få någon åtgärd.

Herr *Eckhoff*: Utan att undersöka i hvad mån Herr Winbladh må hafva felat i sina uttryck, hemställer jag om icke, då han nu bland

Ståndets Ledamöter saknas, hans återkomst må afvaktas, innan Ståndet pröfvar verkan af hvad emot Memorialet blifvit erinradt.

Herr *Huldt*: Som Herr Winbladh, hvilken i början af detta Plenum varit i Ståndet tillstädes, måst för någon egen angelägenhet bortgå, anhåller jag, att Memorialet må hvila på Bordet, tills han återkommer.

Herr *Lundman*: Jag vill ej heller ingå i undersökning om Herr Winbladhs framställningar i afseende på Justitie-Ombudsmannen; men jag får yttra, att jag, vid jemnförelse emellan den gamla Skrå-Ordningen och den föreslagna nya, funnit i den sednare många flera fel än i den förra.

Herr *Leffler*: Så vidt jag af Herr Ullbergs anförande kunnat inhemta, har han icke åsyftat annat, än att den klandrade meningen måtte ur Memorialet borttagas; och jag tror derföre vara i sin ordning att först höra Herr Winbladhs yttrande huruvida han dertill samtycker.

På *flere* Ledamöters förenade begäran blef Memorialet N:r 197 ytterligare hvilande på Bordet, men de öfriga eller N:r 182, 198 och 244 remitterades till Lag- och Ekonomi-Utskotten.

§. 19.

1. Herr *Haganders* Memorial N:r 184:
Remitterades till Bevillnings-Utskottet:

2. Herr *Cederborgs* N:r 185: till Lag- och Ekonomi-Utskotten:

3. Herr *Cederborgs* N:r 186: till Ekonomi-Utskottet:

4. Herr *Lindqvists* N:r 187: till Stats-Utskottet:

5. Herr *Lindqvists* N:r 188: till Banko-Utskottet.

§. 20.

Herr *Montans* Memorial N:r 189, om Privilegier för anläggande af ett nytt Apothek i Arboga fann Ståndet vara af så enskilt beskaffenhet, att det ej kunde till någon åtgärd upptagas.

§. 21.

Herr *Nilssons* Memorial N:r 190.

Herr *Westin*: Det Förslag, Herr Nilsson gjort, att öfver Lånansökningar i Banko-Diskonten skulle föras Protokoll med utsättande af skälen till afslag för alla de lån, som icke beviljas, och att den sökande borde få öfver beslutet klaga hos Banko-Fullmäktige, tror jag vara af en ganska eftertänklig beskaffenhet. Banko-Diskont-Direktionen utgöres af en del bland Fullmäktige, nemligen en Ledamot från hvarje Riks-Stånd, samt af 2:ne Banko-Kommissarier, Banko-Kamreraren och Advokat-Fiskalen. I naturen af en sådan Låne-Inrättning ligger det, att pröfningen af ansökningarne är en opinions-sak, och det vore ömtåligt att i ett Protokoll vidröra de sökandes enskilta ställningar och förhållanden, när de ligga till grund för Direktionens afslag, samt ännu mer att af ett sådant Protokoll lemna dem sjelfve del och låta de deruti åberopade omständigheter komma under ytterligare pröfning. För min del anser jag således bäst att förblifva vid den ordning, som hittills varit följd.

Herr *Eckhoff*: Lika med Herr Westin tror jag Memorialet, om det förtjenar Remiss, åtminstone ej bör hos Banko-Utskottet vinna afseende. Att pröfva Lån-ansökningar i Banko-Diskonten, är ett vigtigt och svårt värf, hvilket icke bör än mer försvåras genom åtgärder af den beskaffenhet, som Herr Nilsson föreslagit. Jag anser derför bäst vara, att Memorialet återtages, i annat fall hemställer jag om icke Remiss må vägras på den grund, att det strider emot ett för Diskont-Förvaltningen stadfästadt Reglemente.

Herr *Santesson*: I hufvudsaken är jag ense med Herr Eckhoff, men tror icke Remiss kunna nekas.

Herr *Nilsson*: Med den liberalitets- och publicitets-anda, som synes allt mer och mer utvidga sig, öfverensstämmer det icke, att Sex Millioner Riksdaler af Statens Medel lemnas till godtycklig disposition af en Opinions-Domstol, bestående utaf åtta Ledamöter.

Herr *Ekelund*: Med Herr Westin instämmer jag alldeles, och tror, att de af Herr Nilsson föreslagne åtgärder skulle verka mera emot än för den allmänna krediten, som hvar och en är mån att bibehålla; ty det är naturligt, att, om skälen för afslag utvecklades i ett Protokoll, kunde de ock lätteligen komma till allmänhetens kännedom.

Herr *Santesson*: Det är naturligt, att Lånansökningar i ett Diskontverk måste pröfvas efter Styrelsens opinion om de sökande, och att en sådan opinion ej lämpligen kan upptagas i ett Protokoll och meddelas Allmänheten. Deremot

tror jag, att Diskont-Direktionen skulle få en bättre ledning för sitt omdöme genom särskilta Förvaltnings-Kontor i Landsorterne på sätt vid denne Riksdag förut är föreslaget.

Herr *Noréus*: Af de värde Ledamöter, som redan talat emot Motionen, är jag till det mesta förekommen i hvad jag ämnat säga. Jag skulle önska, att Herr Nilsson återtoge sitt Memorial. Styrelsen öfver en Diskont-Inrättning måste, på sätt Herrar Westin och Santesson yttrat, vara en opinionssak. Att den ifrågavarande Inrättningen styres efter liberala grunder, är hvad man kan vänta och hoppas. Det kan i min tanka aldrig åläggas Direktionen, att motivera sina afslag, och jag inser icke hvad nytta det skulle medföra: Enda utvägen för den sökande synes mig då böra vara, att å nyo anmäla sig.

Herr *Ullberg*: Hvad sjelfva saken angår, instämmer jag med dem, som yttrat sig emot motionen, och inser, lika med dem, nödvändigheten för Diskont-Direktionen, att ej behöfva motivera sina afslag; men jag tror emedlertid Remiss böra meddelas å Memorialet, tillika med de upplysande anmärkningar, som dervid blifvit gjorda.

Herr *Noréus*: Det finner jag äfven: Jag har blott velat fästa Herr Nilssons uppmärksamhet derpå, att han icke med sin Motion kan vinna hvad han önskar, och har hoppats, att han sjelf skulle vilja återtaga den samma.

Herr *Nilsson*: "Det har ej varit min tanka hvarken att en Lånesökandes besvärsrätt skulie sträcka sig längre än till Banko-Fullmäktiges afgörande, eller att skälen till afslag å Lån skulle

meddelas någon annan än Lån-Sökanden, eller dess Kommissionär. Och då, enligt Kongl. Maj:ts Nådiga Diskont-Reglemente, Direktionen är skyldig föra Protokoll, inser jag icke hvarföre en Lån-sökande skulle vara hindrad att deraf få del.

Så innerligt jag önskar att gå de värda Ledamöterne till mötes, som talat mot det framställda Förslaget och uppkastat frågan om dess återtagande, kan jag likväl icke medgifva det, enär, efter min tanka, dess remitterande och ordentliga behandling icke möjligen kan medföra någon olägenhet."

Memorialet remitterades till Banko-Utskottet, dit äfven de nu afgifna muntliga yttranden skulle bifogas.

§. 22.

Herr *Nilssons* Memorial N:r 191:

Herr *Westin*: Jag beklagar, att jag åter nödgas tala emot den värde Ledamoten, hvars goda afsigter jag för ingen del misskänner; men jag hemställer hvad följden skulle blifva, deräst omsättningstiden i Banko-Diskonten förlängdes. Naturen af all Diskont-Inrättning är, att meddela Lån på kort tid och befordra penningarnes cirkulation i rörelsen. Blefve omsättningstiden längre, än den nu stadgade på halft år med en framdeles afbetalning å Kapitalet, så skulle Låneförmonerne stadna hos färre personer och ej uppfylla sitt ändamål.

Herr *Santesson*: Då, på sätt jag i föregående fråga nämnt, Diskont-Styrelsen är en opinionssak, har Administrationen friare händer ju kortare omsättningstiden är. Deremot ju längre

denna tid blefve, desto svårare och betänkligare vore utlåningen, och desto mer nödgades administrationen se sig väl före vid prófning af Låne-ansökningarne.

Remitterades till Banko-Utskottet.

§. 23.

1. Herr *Nilssons* Memorial N:r 192:

Herr *Westin*: Så berömligt det ändamål är, hvilket Herr Nilsson åsyftar, fruktar jag dock, att stora hinder och svårigheter skulle möta för verkställigheten af de föreslagna Arbets-Inrättningarne. De hittills i flera Rikets orter gjorda försök med dylika Inrättningar hafva icke lyckats så, som man väntat sig:

Remitterades till Banko- och Ekonomi-Utskotten:

2. Herr *Broms's* N:r 194: remitterades till Lag-Utskottet:

3. Herr *Winbladhs* N:r 196: till Lag-Utskottet:

4. Herr *Huldbergs* N:r 199.

Herr *Westin*: Ur samma skäl, som vid senaste Riksdag, tillstyrker jag äfven nu, att Wadstena Kloster-Kyrka må åt Stads- och Lands-Församlingarne derstädes öfverlemnas, på det sätt Herr Huldberg begärt. — Betraktad såsom Fornlemning, bör den ej få förfalla, när utväg nu finnes, att den både kan blifva bibehållen och gagnelig utan betydlig uppoffring af Staten.

Herr *Ekelund*: Wid senaste Riksdag instämde jag med Herr Westin i denna fråga, och Stats-Utskottet tillstyrkte då i det närmaste bifall till Församlingarnes önskan, men, innan saken

hann hos Ständerne afgöras, afsade sig Församlingarne de tillstyrkta förmånerne:

Remitterades till Stats-Utskottet:

5. Herr *Huldbergs* N:r 200: remitterades till Stats- och Banko-Utskotten.

§. 24.

Herr *Huldbergs* Memorial N:r 201 om tillstånd för Staden Askersund, att komma under Lands-Rätt och förenas med Lands-Församlingen derstädes, ansåg Borgare-Ståndet röra ett ämne af den beskaffenhet, att det icke kunde blifva föremål för någon Riksens Ständers eller Borgare-Ståndets åtgärd, utan hänvistes Herr Huldberg, att detsamma hos Kongl. Maj:t i underdånighet anmäla.

§. 25.

1. Herr *Lagerstrands* Memorial N:r 202: remitterades till Bevillnings-Utskottet:

2. Herr *Lagerstrands* N:r 203: till Lag-Utskottet:

3. Herr *Ehingers* N:r 204: till Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskotten:

4. Herr *Bjuhrs* N:r 205: till Bevillnings- och Ekonomi-Utskotten:

5. Herr *Hambrei* N:r 206: till Lag-Utskottet:

6. Herr *Hambrei* N:r 207: till Ståndets Besvärs-Utskott:

7. Herr *Bagges* N:r 208: till Stats-Utskottet:

8. Herr *Bagges* N:r 209: till Stats-Utskottet:

9. Herr *Bagges* N:r 210: till Lag-Utskottet:

10. Herr *Bagges* N:r 211:

Härvid tillade Herr *Bagge*: Den föreslagna Lagen om Kronans ansvarighet för enskildes medel, som af Uppbördsmän förskingras, synes mig desto mera nödvändig, som desse Tjenstemän i Bohus Län äro illa lönte och derigenom ofta komma på obestånd samt tillskynda enskilta Medborgare förluster:

Remitterades till Stats- och Lag-Utskotten:

11. Herr *Noréi* N:r 214: remitterades till Ekonomi-Utskottet:

12. Herr *Noréi* N:r 215:

I sammanhang härmed, och jemlikt sitt den 3 dennes §. 2. gjorda förbehåll, uppläste Herr *Ekelund* ett Memorial om utsträckt rättighet till Stångjerns-smide äfven för de Södra orterne:

(Bilag N:r 269.)

Bägge Memorialen remitterades till Ekonomi-Utskottet:

13. Herr *Noréi* N:r 216: remitterades till Banko-Utskottet.

§. 26.

Herr *Westins* Memorial N:r 218:

Herr *Bagge*: I det förhållande, Regiments-Auditörerne äro till sina Chefer och Förmän, anser jag ej lämpligt, att Huse-syner å Öfver-Officers-Boställen förrättas af Auditörerne.

Häruti instämde Herr *Hegardt*.

Herr *Hjertström*: För min del ser jag saken helt annorlunda. Husesyner äro ekonomiska förrättningar, skiljaktige från den tjenstgöring, Auditörerne hafva under sine Förmän. Man bör ej förmoda och har ej skäl att frukta, det Auditörerne uti nämnde förrättningar skulle gynna den ena eller andra

på bekostnad af sin egen öfvertygelse. De hafva ock till dessa ökade göromål god tid; hvaremot Häradshöfdingarne, för hvilkas egentliga tjenstbefattning husesyner å Militär-boställen äro alldeles främmande, ganska väl behöfva denna lindring, i den mängd göromål, som dem tillhöra.

Herr *Ullberg*: Förenande mig med Herr Hjertström, gillar jag Herr Westins förslag destohellre, som Rättegångs-sättet i dylika Husesynsmål, hvilka ifrån Härads-Rätt fullföljas genom Besvär hos Konungens Befallningshafvande, således är alldeles afskildt från det i andra, vid Härads-Rätterne förekommande mål föreskrifna; och jag anser lika lämpligt, att Auditörerne förrätta Husesyner å Öfver-Officers Boställen, som att syner å Under-Officers-Boställen hållas af Regiments- och Mönster-skrifvare.

Remitterades till Lag-Utskottet.

§. 27.

1. Herr *Beckmans* Memorial N:r 219:

Herr *Bagge*: Ett förslag till ny Kyrkolag lärer redan af någon Kommitté vara utarbetadt; och jag anhåller, att detta förslag måtte genom vederbörande Utskott infordras:

Remitterades till Lag-Utskottet:

2. Herr *Beckmans* N:r 220: Remitterades till Ståndets Besvärs-Utskott:

3. Herr *Beckmans* N:r 221: till Banko-Utskottet:

4. Herr *Arvidsons* N:r 222: till Lag-Utskottet:

5. Herr *Ullbergs* N:r 223: till Stats Utskottet:

6. Herr *Winbergs* N:r 224: till Lag-Utskottet:

7. Herr *Huldbergs* N:r 227: till Lag-Utskottet:

8. Herr *Huldbergs* N:r 228: till Ekonomi-Utskottet:

9. Herr *Hiessleiters* N:r 229: till Stats- och Ekonomi-Utskotten.

§. 28.

Herr *Hiessleiters* Memorial N:r 230.

Herr *Lenning*: "Detta Memorial, som framställer Stockholms Klädes-Fabrikörers tryckande belägenhet och bekymmersamma utsigter, med förslag att i någon mån afhjelpa dessa olägenheter, föranleder mitt yttrande deröfver. — Delande erfarenheten, att Klädes-Fabriks-rörelsen nu knappast erbjuder bergning, än mindre uppmuntran för dess Idkare, tror jag anledningen dertill böra sökas i samma orsaker, som nu göra de fleste rörelse-grenar litet vinstgifvande; och jag vet ej med hvad rätt Klädes-Fabrikerne skulle kunna fordra att derifrån vara ett undantag."

"I afseende på de föreslagna medlen, att afhjelpa den öfverklagade olägenheten, får jag i anseende till 3:dje punkten, som dertill föreslår, att Kläden hädanefter ej måtte få säljas på kammare och på Marknader endast i öppna Bodar, yttra, att ett sådant tvång synes med den rättvist öfverklagade husvisitationen och tidens fordringar i öfrigt på intet sätt öfverensstämma. — Derföre, äfven ock emedan orternes Fabriker hittills nästan alltid på Marknader försålt sina tillverkningar på rum, såsom det beqvämligaste sätt och mig veterligen ingen olägenhet deraf försports, bestrider jag det föreslagna stadgandet."

"4:de medlet till beredande förmån för Fabrikerne, uppges att en strängare och mera allmän

Tull-visitation än nu måtte utöfvas. Häruti delar jag Motionärens tanke och tror mig böra tillägga: Att önskligt vore, det hädanefter i den delen minskad mannamån måtte förspörjas i afseende på den skiljaktiga tillämpningen af detta stadgande emot olika Samhälls-Ledamöter, med ett ord: Alla som passera Tullar der visitation äger rum, böra efter enahanda princip och med lika tillämpning behandlas."

"5:te medverkande medlet till fördel för omnämde Fabriker anser Motionären: Att Lån eller försträckningar, som för Fabrikerne äro främmande, hädanefter ej måga af Manufaktur-Fonden utgå. Tankarne i denna fråga tyckas mig ej tillräckligen utvecklade, hvarföre jag tager mig friheten meddela min åsigt i ämnet. Jag anser Manufaktur-Fonden ej ifrån sin rätta bestämmelse använd derigenom, att sedan dess stiftande, då den nästan uteslutande tillhörde Väfverierne i Riket, den blifvit delad till förmån för under tiden tillkommande Fabriker, tvärtom, finner jag detta förfarande högst billigt, äfven som för denne möjliga utsträckning Fonden blifvit i sednare tider ökad — deremot tror jag det ej vara hvarken nyttigt eller rättvist, att, som i sednare tider skett, meddela enskilte personer stående Lån, hvilket användande af Manufaktur-Fonden hädanefter jag vågar bestrida, helst mig vill synas det af rättvisa och billighet påkallas."

Herr *Hiessleiter*: Jag önskar en lika sträng tillämpning af den ena, som af den andra Författningen; och min mening har icke varit att yr-

ka någon uteslutande rätt till hägn och beskydd för Klädes-fabrikerne mer än för alla öfriga.

Remitterades till Stats- och Ekonomi-Utskotten.

Sedan Herr *Talmannen* underrättat, att Plenum skulle fortsättas e. m. kl. 5, åtskildes Ståndet nu kl. 2.

Eftermiddagen

kl. 5.

§. 29.

Protokollet för den 28 Februari f. m. justerades.

§. 30.

Herr *Hiessleiters* Memorial N:r 231.

Herr *Winberg*: Om Herr Hiessleiter önskar de föreslagna förmånerne för Stockholms Kort-Fabriker enskilt, anser jag Motionen icke kunna blifva föremål för någon Borgare-Ståndets åtgärd. — Åsyftar den åter desse förmåner för Rikets Kort-Fabriker i allmänhet, så vill jag af vissa orsaker forklara, att jag för närvarande icke har något att anmärka vid Motionen.

Herr *Hiessleiter* gaf tillkänna, att det är Kort-Fabrikerne i allmänhet, som han ansett böra

ta komma i åtnjutande af de föreslagna förmånerne, så vidt de för hvar och en Fabrik särskilt finnas lämplige.

Remitterades till Stats- och Bevillnings-Utskotten.

§. 31.

1 Herr *Hiessleiters* Memorial N:r 232: Remitterades till Lag-Utskottet:

2. Herr *Hegardts* N:r 233: likaledes till Lag-Utskottet:

3. Herr *Lagerstrands* N:r 234: till Ekonomi-Utskottet:

4. Herr *Lagerstrands* N:r 235: till Stats-Utskottet:

5. Herr *Ekstrands* N:r 237: till Lag-Utskottet:

6. Herr *Hammars* N:r 238: till Stats-Utskottet:

7. Herr *Hammars* N:r 239: till Ekonomi-Utskottet:

8. Herr *Hammars* N:r 240: till Ståndets Besvärs-Utskott:

9. Herr *Hammars* N:r 241: till Stats-Utskottet:

10. Herr *Hammars* N:r 242: till Bevillnings-Utskottet.

§. 32.

Herr *Hammars* Memorial N:r 243.

Herr *Norström*: De i Memorialet omnämnde Straffböter, för underlåtenhet att betala Krono-utskylder i rätter tid, äro mig vetterligen icke stadgade för något annat ställe än Stockholm särskilt. Åtminstone omnämnas de icke i Bevillnings-Förordningen. Således synes mig

icke någon allmän Författning behöflig om upphörande af böter, som ej allmänt ega rum.

Herr *Bagge*: I Uddevalla tillämpas sådana straffböter; men de grunda sig derstädes på en Kongl. Maj:ts särskilta Nådiga Resolution, med anledning af Stadens invånares underdåniga anhållan.

Herr *Westin*: Det är visserligen svårt att betala Krono-utskylder; men, då det ändock måste ske, samt man dermed får ansvarsfritt utdraga på tiden ända till slutet af Februari Månad det påföljande året, har man icke att klaga; och om man försummar äfven denna betalningstid, synas straffböter billigen kunna åläggas.

Herr *Norström*: Ingen förmenar de Städer, der straffböter äro påbudna, att tillämpa dem. Jag har endast velat antyda, att någon allmän föreskrift derom icke finnes.

Herr *Huldberg*: Det exempel kan jag anföra, att skattskyldige i Wadstena blifvit fällde till sådana böter, men att någon bland dem klagat hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och vunnit befrielse.

Remitterades till Bevillnings-Utskottet.

§. 33.

Herr *Lennings* Memorial N:r 245.

Herr *Hiessleiter* förenade sig i Motionen.

Herrar *Norström* och *Lenning* begärde remiss till Ekonomi-Utskottet.

Herr *Ekstrand*: Då Motionen är vilkorlig, och angår Rikets Fabrikers inlösande till Staten endast i det fall, att grunderne för nu gällande import-lagar skulle upphöra, tror jag densamma

böra remitteras till både Stats- och Ekonomi-Utskotten.

Herr *Hjertström*: Innan Memorialet kan få någon åtgärd hos Borgare Ståndet, bör, i min tanka, bestämdt upplysas och styrkas, huruvida Fabriks-idkarne vilja till Staten afstå sine Fabriker; men derom saknas ännu all upplysning.

Remitterades till Ekonomi-Utskottet.

§. 34.

Hans Exellens Hof-Kanslern m. m. Herr Grefve *af Wetterstedt* ankom och aflemnade följande Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelser och Propositioner:

1. af d. 27 sistl. Februari, ang. ytterligare anslag för fullbordandet af Götha Kanal:

2. af den 28 Februari, om granskningen af Tull-Verkets Räkenskaper, såsom ock Räkenskaperne för vissa under Krigs-Collegium och Serafimer-Gillet ställda kassor:

3. af den 4 dennes, om det af utsedde Kommitterade uppgifna förslag till förändrad organisation af åtskilliga Rikets Styrelse-verk, m. m.:

4. af denne dag, om Låne-understöd för Städerne Norrköping och Borås; samt

5. äfven af denne dag, om förändring uti 5. Kap. 1. §. Missg. Balken.

Sedan Hans Exellens blifvit på vanligt sätt utbeledsagad, upplästes dessa Handlingar och lades på bordet.

§. 35.

Med anledning af hvad Protokollet den 1 Mars §. 14, innehåller. uppläste och aflemnade

Herr *Fornander* nu, i utbyte emot sitt den 26 Februari §. 8. ingifna Memorial N:r 95. om ändringar i Tull.författningarne, ett omskrifvet Memorial uti samma ämne, hvilket sednare Memorial, med bibehållande af samma Nummer, som det förra, skulle till nästa Plenum förblifva på bordet.

§. 36.

1. Herr *Linströms*, *Jak.*, Memorial N:r 226, upplästes och remitterades till Bevillnings-Utskottet:

2. Herr *Danielsons* N:r 246: upplästes och remitterades till Ståndets Besvärs Utskott.

§. 37.

Herr *Santessons* Memorial N:r 247 upplästes.

Herr *Montan*: Jag anser mig böra vid detta tillfälle upplysa, att i Westmanland på de flesta ställen Djekne-penningarne äro anslagne till lönförbättring för Skol-Lärarne, och således ej tillfalla de Studerande; men, då de förre nu mera fått särskild lön-förbättring, anser jag olämpligt, att denna grundränta förhöjes.

Häruti förenade sig Herr *Langenberg*.

Herr *Hambreus*: Hufvudsakligen förenar jag mig med Herr Santesson, och önskar, att de ifrågavarande förmånerne, hvarigenom många fattiga Ynglingar blifvit hulpne, att kunna fortsätta sina Studier, äfven hädanefter måtte för dem fortfara.

Remitterades till Stats-Utskottet.

§. 38.

Uppläste:

1. Herr *Santessons* Memorial N:r 248: Remitterades till Ekonomi-Utskottet:

2. Herr *Santessons* N:r 249: till Stats-Utskottet:

3. Herr *Santessons* N:r 250: till Ekonomi-Utskottet:

4. Herr *Santessons* N:r 251: äfven till Ekonomi-Utskottet:

5. Herr *Santessons* N:r 252: till Bevillnings-Utskottet:

6. Herr *Ehingers* N:r 253: till Ståndets Besvärs-Utskott:

7. Herr *Prytz's* N:r 254: till Bevillnings- och Ekonomi-Utskotten:

8. Herr *Bagges* N:r 255: till Banko-Utskottet:

9. Herr *Eckhoffs* N:r 256, hvaruti Herr *Lindström*, *Michael*, förenade sig, till Ekonomi-Utskottet:

10. Herr *Lefflers* N:r 257: till Ekonomi-Utskottet:

11. Herr *Cederborgs* N:r 258: äfven till Ekonomi-Utskottet:

12. Herr *Cederborgs* N:r 259: till Lag-Utskottet.

Plenum slutades kl. $\frac{1}{4}$ till 9 på aftonen.

In Fidem

Clas Arvedson.

Den 6 Mars.

Plenum kl. 6. e. m.

---

§. 1.

Från Hedervärda *Bonde-Ståndet* hade ankommit Protokolls-Utdrag af den 28 Februari med bifall till Expeditions-Utskottets Memorial rörande de öfriga Utskottens skyldighet att till Expeditions-Utskottet aflemna sina Betänkanden m. m., samt af den 1. dennes, med bifall till Stats-Utskottets utlåtande N:r 22, återremiss å Stats- och Banko-Utskottens utlåtande N:r 23 och å Stats-Utskottets N:r 24, äfvensom Remisser å åtskilliga Memorial om Boställe för en Häradshöfding i Skaraborgs Län, Spanmåls-Magazins inrättande i Landsorterne, Ekeskogarne, Bevillningen, Förbud emot vissa varors införande från Finland, Lån-rättighet å Jern-, Sand- och Ristägt för allmänna vägarne, Väder-Tull-qvarnar, Wadstena Arbets-Inrättning, Närings friheten, Soldat-Torps underhållande, Brännvins-brännings-afgiften, indragning af Brännvins-Fiskaler, Skjuts-Inrättningen, Skole-undervisningen, Båtsmanshållet och Extra Roteringen.

Upplästes och lades till Handlingarne.

§. 2.

Bevillnings-Utskottets Memorial N:r 2. om Notarie-aflönings beräknande för 2:ne bland Utskottets Kanslister och antagande af ytterligare

en Notarie och en Kanslist, upplästes och bifölls.

§. 3.

Stats-Utskottets den 28 Februari §. 17. på Bordet lagda Utlåtande N:r 22 om Vakt vid Lands-Kansliet och Lands-Kontoret i Skaraborgs Län, föredrogs å nyo.

Herr *Hagander*: Såsom boende nära Mariestad vitsordar jag det förhållande, som Herr Santesson uti sitt vid Utskottets Utlåtande bifogade särskilta yttrande uppgifvit, samt förenar mig, på de af honom anförda skäl deruti, att Konungens Befallningshafvandes i Länet hemställan förtjenar uppmärksamhet och bifall.

Herr *Santesson*: I anseende till den farhåga, som Kongl. Kammar-Collegium och Kongl. Stats-Kontoret uti sitt underdåniga utlåtande yttrat, att flere andra Läns-Styrelser, om ifrågavarande hemställan bifölles, skulle inkomma med dylika förslag, bör jag erinra, att intet annat Lands-Kontor och Lands-Kansli i Riket finnes, med sådant läge, som Skaraborgs Läns, hvilka äro afskilde från Mariestad genom en lång Bro och från Landshöfdinge-Residenset Marieholm genom en stor Gårdsplats, samt för öfrigt belägna vid allmänna Landsvägen och vid Sjön Wenern.

Herr *Eckhoff*: Allt hvad Herr Santesson anfört, har hos Stats-Utskottet kommit i öfvervägande, men jag tror det ej vara lätt att förövfva inbrott i rum, som ligga vid allmän farväg; och på de skäl, Stats-Utskottets Utlåtande innehåller, tillstyrker jag derå bifall.

Herrar *Langenberg*, *Norström* och *Hammar* anmärkte, att Westerås, Örebro och Halmstads Slott hafva lägen af lika farlig beskaffenhet, som det nu ifrågavarande, samt hemställde om icke Betänkandet kunde bifallas.

Herr *Santesson* begärde återremiss; men Herr *Eckhoff* ansåg några nya skäl dertill icke hafva förekommit.

Herr *Talmannens* Proposition på återremiss besvarades med *Nej*; och, på derefter framställd Proposition, blef Betänkandet bifallet.

§. 4.

Å nyo föredrogs Stats- och Banko-Utskottens Betänkande N:r 23. angående tiden och sättet för indrifning af de förra Filial-Diskonternes ännu utestående fordringar, hvilket den 28 Februari §. 17 lades på Bordet.

Herr *Linström*, *Jakob*, bestred, att någon ytterligare utsträckt befattning med nämnde Diskonter måtte af Riksens Ständer tagas, samt åberopade derom hvad han hos Utskotten anfört.

Då icke någon hördes hafva vidare att yttra, proponerade Herr *Talmannen* bifall å Betänkandet, hvilken Proposition besvarades med *Ja*.

Herrar *Linström* samt *Cederborg* anmälte likväl häremot sin reservation; och den sednare yttrade: "Så vida Diskont-Gäldenärerne inse helgden af den förbindelse, som de utgifvit, och icke låna under föresats att icke betala, ega de enligt min öfvertygelse icke något skäl till klagan deröfver, att den betalningstid, som vid förra Riksdagen bestämdes, blifver oförändrad. För min del anser jag någon afvikelse derifrån

icke böra medgifvas, ty jag befarar att Gäldenärers anspråk ökas i samma mån, som de uppfyllas, och att de alltid skola klaga öfver orättvisa så länge någon annan grund lägges för deras återbetalnings-skyldighet, än egen beqvämlighet och eget godtycke, och derigenom att tillbörlig helgd icke lemnas åt frivilligt ingångna förbindelser skall det misstroende och den kreditbrist, som med skäl öfverklagas, allt mer och mer tilltaga."

§. 5.

Stats-Utskottets Utlåtande N:r 24, i anledning af Motionen om rum för Riksens Ständers Utskott samt Bonde-Ståndet, hvilket Utlåtande sedan den 28 Febr. §. 17. hvilat på bordet, föredrogs nu åter och bifölls.

§. 6.

Föredrogs å nyo Herr *Prytz's* den 3 dennes på Bordet lagda Memorial N:r 177, om Båkafgiftens nedsättning.

Herr *Eckhoff*: Jag inser visserligen, att de Norra Orterne ej kunna hafva samma fördel, som Götheborg och kringliggande Skärgård, af Båk-afgiftens nedsättning; men denna fördel vore orättvis om den ej blefve allmän; och jag anhåller derför att, om Motionen vinner afseende, nedsättningen ock må blifva gällande för alla orter i Riket.

Häruti förenade sig Herr *Rydberg;* och Herr *Prytz* anmärkte, att hans mening varit alldeles öfverensstämmande med Herr *Eckhoffs* tänkesätt.

Remitterades till Stats-Utskottet.

§. 7.

Herr *Linströms, Jak.*, sedan den 3 dennes på bordet hvilande Memorial N:r 225: om Styrelsen och Förvaltningen af Riksens Ständers Bank, föredrogs nu åter.

Herrar *Hagander* och *Noréus* uppläste Anföranden i samma ämne.

(Bilag. N:r 270. 271.)

Remitterades till Banko-Utskottet.

§. 8.

I ett sammanhang föredrogos följande på bordet hvilande Memorial, rörande ändringar i Tull-författningarne:

1. Herr *Fornanders* N:r 95: sedan den 26 Februari, hvilket jemväl i Protokollen den 1 dennes §. 14., och gårdagen §. 35. omnämnes:

2. Herr *Winbergs* N:r 123: sedan den 28 Februari:

3. Herr *Prytz's* N:r 176; sedan d. 3 dennes:

4. Herr *Nilssons* N:r 261: likaledes sedan sistnämnde dag.

Herr *Westin*: Vid min ålder är minnet kort, och jag torde således icke kunna, såsom jag önskat, punkt för punkt uppfatta och besvara Herr Fornanders Memorial. Jag åtnöjer mig derför att fästa mig vid det hufvudsakligaste deruti, och jag kan icke annat än betyga min förundran öfver de framställningar, den värde Ledamoten i detta Memorial gjort. Öfver 100 år hafva vi likväl följt det system, som han klandrar. Han förmenar, att våra Fabrikörer lefva stort, att våra Fabriker ej kunnat drifvas till någon

höjd, och att deras tillverkningar ej kunna täfla med utländningens. Jag vågar säga, att hvilken Svensk man, som ej trifves i kläder af vår egen tillverkning, han må se ned och skämmas. Bomulls- och Linne-Fabrikerne deremot, äro väl ej komna lika långt; men äfven deras tillverkningar äro ganska goda; och de Engelska voro ej bättre i sin början. En värd Ledamot har nyligen i ett Memorial ådagalagt de missbruk, som skulle föranledas genom tillåtelsen att införa Fabriks-varor emot en viss tull; och hvarför skulle vi missunna tusentals menniskor, och deribland både lama och lytta, den bergning, de hafva vid våra Fabriker. Äfven dessa äro medborgare i vårt samhälle; när de ej hafva styrka till gröfre arbeten, är det väl då bättre att sätta dem i Arbetshus och Spinnhus, än att lemna dem utväg öppen till förtjenst vid Fabriks-inrättningarne? — Hvad det angår, som Hr Fornander jemväl nämnt, att Engelska och Tyska Fabrikanter bortgifta sina döttrar med sina arbetare, har jag ingenting emot, att sådant äfven sker i Sverige, och det inträffar väl stundom här både med Fabrikanter och Köpmän. Herr Fornander har äfven talt om Fabrikörernes fruar. Intet land gifves, der fruntimren i allmänhet äro så husliga och göra så mycket godt, som i Sverige. — Om fåfängan beherrskar några, så inträffar detta i alla länder, i alla stånd och klasser inom samhället. — För Hus-visitationer bör ingen redlig medborgare frukta. Den, som löper fara dervid, har stulit från Staten, och ryckt brödet ur munnen på sine Medbröder. Mot obefogade visitationer hafva vi stränga lagar;

och ingen lärer utan anledning våga sådana företag. Öfvergifvom ej, Mine Herrar, hvad våre förfäder med så mycken möda upprättat; och varom ej så lättsinnigt benägne att hvart hundrade år ombyta Tull-systemer likasom Skrå-Ordningar.

Med Hr Westin förenade sig Herr *Winbladh*.

Herr *Ekelund*: "Bland de flera nu på en gång förekomna Memorial, hvilka hufvudsakeligen sammanstämma i enahanda ämne, nemligen om Tull-Lagarnes förändring, Prohibitiva Systemets upphäfvande m. m., har jag egentligen fästat min uppmärksamhet vid Herr Winbergs, som längst legat på bordet; och, emedan jag varit i okunnighet om de öfriga, i synnerhet Herr Fornanders, hvilket med Ståndets begifvande fått omskrifvas och hvilket jag, å gårdagen tillfälligtvis frånvarande, först nu hört uppläsas, anhåller jag, att de anmärkningar, jag nu går att göra, måtte få lämpas till alla de nu ifrågavarande Memorialen så vidt som de röra ett och samma föremål i hufvudfrågan."

Härefter uppläste Herr *Ekelund* ett skriftligt anförande.

(Bilag. N:r 272.)

Herr *Ekelund* fortfor: "Med åberopande af hvad jag förut andragit rörande besvarandet af alla Memorialen på en gång, utber jag mig att särskilt få yttra några ord i anledning af Herr Fornanders Memorial. Uti detta har jag fästat min uppmärksamhet derpå, att sedan Herr Fornander nu omskrifvit sitt Memorial, detsamma, i stället för att förra gången vara riktadt emot en Auktoritet eller Embetsmanna-förvaltning och

emot Tull-Lagarne, som hade bragt Herr Fornander att nedlägga sin rörelse, det nu, eller i det nya Memorialet, synes, som det vore de inhemske Fabrikerne hvilka beredt Herr Fornanders lidanden; men icke allenast sjelfva slöjden, utan ock Slöjde-Idkarnes husliga områden hafva nu blifvit föremål för Herr Fornanders målning; han har med sina omdömen inträngt i de husliga kretsarne, bedömt huru Fabrikanterne uppfostra sina barn, bortgifta sina döttrar, och om de spisa tillsammans med sitt arbetsfolk m. m. Dessa Herr Fornanders yttranden, som alldeles icke höra till saken eller till den väckte Motionen, skulle jag för min enskilta del gerna låta blifva obesvarade, emedan jag helt och hållet lemnar dem i sitt värde; men, såsom Ledamot af en aktningsvärd Korporation i Riket, neml. Fabriks-Korpsen, finner jag icke tillständigt, att å så väl egna, som dessas vägnar låta dervid bero. — Mig synes, som äro dessa Herr Fornanders yttranden lika så oförväntade, som jag anser dem ej vara värdiga att uti ett Riks-Stånd få anföras, då de gälla bedömmandet af en Medborgerlig Korporations husliga förhållanden i Samhället; och torde det således ej vara olämpligt att åberopa 90. §. Reg.-form. samt hemställa till Herr Talmannen och Högt. Ståndet, om Herr Fornanders Memorial, på sätt det äfven denna gång är författadt, må förtjena att få Remiss."

Herr *Hiessleiter* uppläste 2:ne anföranden.

(Bilag. N:r 273. 274.)

Herr *Lenning*: Jag kan ej lemna obemärkta de obehagliga intryck, Herr Fornanders Memorial på mig gjort. — Han likasom bär vapen

emot den Klass i Samhället, till hvilken jag hörer; han beskyller den för okunnighet, slöaktighet och illa beräknade företag: Och han går förvånande långt i sitt klander, då till och med den ömtåligaste delen af våra Familjer, våra Hustrur, ej derifrån får vara fredade. Förändringar i Tull-författningarne kunna visserligen behöfvas och åstadkommas, men nödvändigheten deraf borde kunna styrkas med andra skäl än dem Herr Fornander användt. — I Stockholm, der Tull-afgifterne äro mest kännbara, klagas likväl icke deröfver. Det är desto besynnerligare, att en sådan klagan förspörjes från de smärre Städerne, hvaräst Tull-uppbörden är obetydlig, och att Tull-författningarne der kunnat bereda Familjers olycka och undergång. Allmänt är bekant, att i Europa finnas få Länder, der Fruntimren hafva så mycken skicklighet och arbetsamhet, och der deras husliga dygder med så mycket skäl värderas, som i Sverige. — Denna halfva delen af vårt Slägte har äfven rättighet att läsa och inhemta hvad som talas och skrifves, och hvar och en är skyldig att göra dem rättvisa.

I afseende på Herr Winbergs Memorial, uppläste Herr *Lenning* ett skriftligt anförande.

(Bilag. N:r 275.)

Herr *Fornander*: Jag har varit nog olycklig, att genom min motion ådraga mig anmärkningar af den mängd och vidlyftighet, att jag torde svårligen nu kunna upptaga och besvara dem alla. — Emellertid får jag åberopa, hvad jag redan i Memorialet tillkännagifvit, det jag ej haft för afsigt att stöta eller såra personer, utan blott att utreda saken. — För Herr Westins

år och plats inom Ståndet hyser jag all aktning, men Högtärade Ståndet lärer finna, att premisserne i hans yttrande ej hafva sammanhang med min Motion, och att följaktligen konklusionen äfven blifvit oriktig. — Herr Westin tror, att jag afundas dem, som hafva sin bärgning genom Fabrikerne. Det gör jag likväl ingalunda; ej heller kan någon sådan slutsats dragas af mitt Memorial; och för öfrigt visa Herrar Fabrikörers nu afgifna yttranden, att deras ställning icke är afundsvärd. Jag har åsyftat, att Nationen en gång måtte öfverväga huru långt Prohibitiv-Systemet må utsträckas. Icke har jag inblandat mig i de Svenska Fabrikanternes husliga förhållanden. Jag respekterar många bland deras Fruar och har sjelf inom deras Hus sett bevis på deras förtjenster och rönt prof af deras välvilja; men jag tror, att Svenska hushållningen aldrig kan jemföras åtminstone med den i Tyskland; ty smaken för vällefnad är lika inrotad hos Svenska Nationen i allmänhet, som tarflighet hos den Tyska; och från denna Svenska National-smaken lära Fabrikanterne lika litet, som andra, kunna fritaga sig och sina Familjer, om de vilja hafva anspråk att blifva trodde. — Detta har jag sagt; det är min öfvertygelse; och vid den förblir jag utan att vara någon vidare redo skyldig. — Att Herr Ekelund vill neka Remiss å mitt Memorial med åberopande af 90 §. R. F., förundrar mig på det högsta. Jag har icke förolämpat hvarken Regering, Allmänna Styrelse-Verk eller enskilte Korporationer och personer. Jag förklarar ännu en gång, att jag tvärtom uttryckligen tillkännagifvit, det icke per-

soner, utan sak varit föremålet för mitt Memorial. Mer förmår jag icke nu att tillägga, utan åberopar Memorialet samt anhåller om Remiss till Bevillnings- och Lag-Utskotten.

Herr *Winberg*: "Ehuru den af Herr Fornander väckta Motion i vissa delar eger lika syfte med min, och således på samma gång blifvit anmäld till Remiss, inskränker jag mig egentligen att nämna några ord vid de emot min Motion riktade anmärkningar, så vidt jag förmått under deras uppläsning att fatta dem. Lika med Herr Ekelund, anser jag en utvidgad Sjöfart och frakthandel, samt ökade exporter och importer af alla slag befordrande det ändamål jag åsyftat, och hade ej en gång i Herr Ekelunds ställe från de förra undantagit Malm och Tackjern. Vi hafva således ej behof att tvista i denna omständighet; föröfrigt hade jag väntat att de verkeligen vidlyftiga anmärkningarne innehållit antingen någon vederläggning öfver nyttan af min Motion, eller om upphörandet af Lurendrägeri- och Tullförsnillning ansetts vara af någon vigt för Staten och Handeln, att något annat mera lämpligt sätt, än det jag föreslagit, blifvit uppgifvet, då jag visst ej utslutande fäster mig vid min idé. Men jag har i detta afseende ej sett mig tillfredsställd, utan hafva alla anmärkningar varit blott af negatif beskaffenhet. Deremot har man uppehållit sig vid Fabrikernas nytta i allmänhet. Man har tyckts helt och hållet förgäta, att min Motion ej intenderat deras upphörande, att jag tillstyrkt undantag till deras och Näringarnes förmån, så många och så stora som möjligen kun-

na

na pröfvas nödige. Men just denna pröfning, som ej tillkommer mig, och som ej borde få tillkomma Fabrikanterne, utan uppdragas åt kunnige opartiske Medborgare eller Auktoriteter, måste jag ej anse vara en obillig gärd åt Staten och Allmänheten, som skall upprätta och bibehålla Fabrikerna, ehuru jag först i dag med förvåning hör, att de ej anse sig ega några förbindelser för de stora Lån-understöd de erhålla, då de erlägga interesse derför. Tiden måtte väl nu vara för handen, att ej behöfva blindt tro, man måste en gång se pröfvad, om ej tillverkningarnas godhet, åtminstone deras tillräcklighet för Rikets behof innan ett införsels-förbud till deras förmån beviljas. Lika med Herr Prytz skulle jag vilja tillstyrka en Drawback till förmån för Exportören, emedan jag anser denna hjelp för den mest lämpliga, och den starkaste driffjäder för Fabrikanten, att bringa sitt fabrikat till den högsta fullkomlighet, ty kan varan säljas utrikes, kan den äfven afyttras här i Riket."

"Jag må likväl ej dölja för mig sjelf, att ehuru min Motion, utom den betydliga vinst den skulle tillskynda Staten, åsyftar den icke ringare förmån, att hvarje laglydig Handlande, som erlägger sin tull, hvarken skall för mycket inskränkas i sin rörelse, och hufvudsakligen ej helt och hållet undertryckas af Lurendrägaren, som fri från denna utgift kan för bättre pris afyttra sin vara, och att således min Motion äfven gäller en annan verksam och nyttig klass medborgares trefnad och bestånd, så fruktar jag likväl för densamma den framgång jag önskat.

Der finnas i vårt land flera Fabriker, som utan att vara i behof af något införsel-förbud till deras förmån, blott med den projekterade tullen stå och florera. Desse äro för vårt land de egentligen passande, men jag befarar att många mindre nyttiga eller rent af onyttiga inrättningar och anläggningar möjligen kunna bedömmas efter de öfrigas gagn."

Herr *Cederborg*: Då jag dels i Lag-Utskottet, och dels vid målets slutliga afgörande hos Ståndet, får tillfälle att deruti yttra mig, vill jag nu inskränka mig till den anmärkning, att jag, sedan Herr Fornander återtagit sitt förra Memorial, hade hoppats, det han skulle bättre, än som nu skett, uppfylla Ståndets önskan, och återhålla de mörka målningar och bittra uttryck, som han nu begagnat.

Herr *Hemberg*: "Det torde nu mera vara en allmänt erkänd sanning, att våra inhemska Manufaktur-Fabriker, till en betydlig del, ännu icke kunna uppfylla allmänhetens behofver af dylika varor, hvilket nogsamt bevisas af de tillgångar å utländska fabrikater, som öfverallt utbjudas till salu; och hvilka, på hvarjehanda sätt, varda uti Riket inpränglade. På det nu Staten å ena sidan måtte hafva någon inkomst af en dylik handel, och våra egne Manufaktur Fabriker å den andra, måtte komma uti tillfälle att så mycket lättare kunna konkurrera med den utländska tillverkaren, så vågar jag, såsom tillägg å Herr Fornanders Memorial, vördsamligen föreslå: att hälften af de Tull-afgifter, som möjligtvis skulle kunna blifva sådana varor åsatte, skulle pro Rata tilldelas våra egna Manufaktur-Fa-

brikörer, i mån af deras tillverkningar och årliga afstämplingar. Jag anhåller att detta mitt yttrande måtte få åtfölja Herr Fornanders Memorial till vederbörligt Utskott."

Herr *Huldberg*: Om det vore möjligt, att etablera en absolut moralisk princip för Stats-Ekonomien, så vore visserligen det rätta, att hvar och en medborgare egde rättighet, att förse sig med allt hvad han kunde ärligt förvärfva; men, då detta ej är, och aldrig lärer blifva, möjligt, efter som man måste taga i betraktande alla särskilta olika omständigheter och förhållanden, samt då allra minst i närvarande stund Prohibitiv-systemet lärer kunna upphäfvas, är det min öfvertygelse och min önskan, att allt, som ej här i Riket kan tillverkas, men som genom vanan blifvit oumbärligt, måtte få emot tull införas, samt att åter allt, som ej får införas, ej heller må få brukas, emedan ett motsatt förfarande i detta sednare fall synes mig vara ett uppenbart gäckeri. — Man skall häremot, må hända, invända, att förbruknings-förbudet icke möjligen kan kontrolleras; men jag svarar då, att det ej heller varit möjligt kontrollera införsel-förbudet.

Herr *Westin*: Den värde Ledamoten, som nu satt hjulet i rörelse, har i sitt Memorial talat om ett sekel. Jag uppmanar honom, att gå ännu längre eller 2 och 3 sekler tillbaka; då hade vi ett liberalt system, då fingo Tyskar och Lybeckare resa hit och uppköpa rudimaterier, föra ut dem, förädla dem, och åter införa dem i vårt land. — En vördad Konung, Gustaf I., var den, som med mycken möda och kostnad införde det system, vi nu följa, vid hvilket våre

Förfäder funnit sin trefnad, och hvilket hos oss förskaffat förmögne Handlande, Bergsmän och Fabriks Idkare, i förhållande till våra tillgångar. — Nämnde Ledamot har omtalat införseln i England. Jag kan i anledning deraf upplysa, att jag, för 15 à 20 år sedan, infört till London utaf mina tillverkningar emot 35 à 40 prCts tull, men att tullen nu blifvit ökad ända till 95 prCt. — Låtom oss komma ihog hvilka dryga utskylder våre medborgare få vidkännas till Stat och Stad; och låtom oss icke med berådt mod störta deras näringar.

Herr *Ekelund*: "I afseende på hvad Herr Winberg nu anfört, får jag svara, att jag visserligen sökt reda för mig dess Memorial, och har väl funnit derutinnan, att undantag efter föregången pröfning af vissa Manufaktur-varor skulle ega rum. Jag har också i mitt anförande låtit förstå, att jag bemärkt detta, men kan likväl icke förtiga, att det synes på andra ställen i Memorialet, som vore detta motsagdt. Motionen innehåller ingen ting specielt, blott generella termer äro deruti begagnade, och Motionären har i Memorialet sjelf förklarat, att en närmare utveckling ej hörer till arten af en motion."

"Jag har således icke funnit några förslag eller korrektiv till förekommande af Tull-försnillning och Lurendrägeri specielt uppgifne, att besvara; Memorialets anda är frihet i handeln, införseln af alla utländska varor, upphäfvande af Prohibitif-systemet och förändring af Tull-lagarne. Och det jag anfört, är ett förnekande häraf i vissa delar."

"Det enda förslag jag för närvarande vet

att uppgifva, men hvars tillvägabringande väl lärer blifva en omöjlighet, det vore: Om England ville upphäfva sitt Prohibitif-system, och troligen skulle snart nog derefter allt handelstvång i verlden blifva lossadt. I afseende på det prohibitiva systemet, så erinrar jag mig likväl just nu: att vårt mäktiga grannrike Ryssland, något efter Kongressen i Wien, troligen i förmodan att så skulle ske äfven i andra länder, upphäfde till någon del de prohibitiva författningarne, men jag påminner mig också, att för flera månader sedan stod uti någon Tidning infördt, hurusom Ryssland funnit för godt, att icke allenast återinföra de gamla prohibitiva författningarne, utan till och med ännu mera skärpt dem."

"Efter den uttydning Herr Fornander nu gjort, af meningen med hvad han i Memorialet anfört, så vill jag också icke mera bestrida dess Memorial Remiss; dess mening må också hafva varit huru som helst."

"Vi hafva emellertid fått tillfälle att höra den nära connaissance, Hr Fornander i synnerhet har om de Tyska Fabrikörernes hus och hemseder; skada likväl, att Hr Fornander icke lika benäget tagit kännedom om de inhemskes; de hade må hända då ej blifvit så oblidt bedömde."

Herr *Fornander* förnyade sin anhållan om remiss.

Herr *Hiessleiter*: I afseende på inkommande Bomullsgarn, som i Hr *Prytz's* Memorial omnämnes, kontrolleras uti Stockholm alltid beskaffenheten, först genom besigtning af någon tillkallad Fabrikör, innan varan från Packhuset

afhämtas; och dermed synas alla missbruk i den delen kunna förekommas.

Som icke något mer var att anföra, blefvo, på Hr *Talmannens* Proposition, så väl Hrr *Fornanders*, *Winbergs*, *Prytz's* och *Nilssons* särskilta Memorial, som ock Hrr *Ekelunds*, *Hiessleiters* och *Lennings* skriftliga Anföranden, remitterade till Bevillnings- Lag- och Ekonomi - Utskotten, dit äfven de nu muntligen afgifna yttranden skulle remissen åtfölja.

Plenum slutades kl. ½ 9 på aftonen.

In Fidem
Clas Arvedson.

Den 7 Mars.

Plenum kl. 6 e. m.

---

§. 1.

Protokollet för den 28 Februari e. m. samt d. 1. och 3. Mars justerades.

§. 2.

Å nyo föredrogs och upplästes Herr *Cederborgs* den 3:dje dennes på Bordet lagda Memorial N:r 260 om åtgärder att förekomma Glas-

och Porcelin-förares, Smides-handlares och Lumpsamlares obehöriga kringstrykande i Landet.

Herr *Lenning* uppläste ett anförande uti detta ämne.

(Bilag. N:r 276.)

Herr *Lundman*: I Herr Cederborgs Motion förenar jag mig till alla delar och har dertill desto större skäl, som i Linköping ofta händer att ifrågavarande slags personer kringstryka i stor mängd.

Herr *Westin*: Hvad inskränkningen i Eskilstuna Stads Smides-handel angår, tar jag mig friheten erinra, att med afseende på den höjd, hvartill nämnde Stads Manufaktur-arbeten nu mera stigit, och den uppmuntran så Riks-gagneliga bemödanden förtjena, det synes mig icke lämpligt att betaga tillverkarne derstädes rättigheten till sina varors kringsändande i Landet, hvarom man ock, på sätt Herr Lenning nämnt, lärer hafva att ifrån Kongl. Maj:t förvänta någon författning.

Herr *Beckman*: Då det ej kan bestridas, att kringresande Glas- och Porcelin-förare, Smides-handlare och Lumpsamlare göra mycken skada och förfång, i synnerhet på Landet och i aflägsnare Orter, hvaräst en mindre upplyst Allmoge lätt förledes, hemställer jag för min del om icke de Pass, som för sådane personer utfärdas, åtminstone borde för hvarje gång inskränkas till viss tid och ort.

Herr *Cederborg*: Hvad Herr Lenning upplyst, att en Nådig förklaring ifrån Kongl. Maj:t förväntas rörande ifrågavarande personers reserättighet, bevisar tillräckligen, att jag haft skäl

för den tanka jag i Memorialet yttrat, om nödvändigheten af en sådan förklaring.

Herr *Hambreus*: Erfarenheten har visat de stora missbruken af lösdrifvares kringstrykande. — De förpassas väl till viss Ort; men de få påskrift på passen ifrån det ena stället till det andra, och stryka på detta sätt Land och Rike omkring. — Med Herr Lenning förenar jag mig deruti, att, när personer lösgifvas från Allmänna Arbets-Inrättningarne, de då böra med Fångskjuts förskaffas till hemorterne. Statens kostnad för deras forslande och underhåll är visserligen kännbar, men den är dock mindre betydlig i förhållande till de olägenheter, som eljest tillskyndas Rikets Innevånare.

Herr *Bagge*: Vederbörande Magistrater hafva sträckt tillämpningen af Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse den 9 Januari sistl. år äfven till Borgare. Sådant synes likväl icke hafva något skäl med sig, och åtminstone för dem tror jag således böra göras ett uttryckligt undantag från det allmänna förbud emot ifrågavarande personers kringresande, som är eller blifver gällande.

Herr *Montan*: Knappast någon ort torde hafva så många skäl till klagan öfver Lösdrifvares besvärlighet, som Arboga Stad. Jag har funnit ett stort missbruk deruti, att personer förpassas till vissa orter utan undersökning om de der hafva verkliga ärenden; och jag har ofta erfarit, att sedan personer från Södra Orterne fått Pass till de Norra, har i de sednare blifvit på Passen antecknadt, att de uppgifna skälen för passhafvarens besök derstädes varit ogrunda-

de. — Mig synes derför, att ej någon bör från Arbets-Inrättning lösgifvas innan Konungens Befallningshafvande der i Orten brefvexlat med Konungens Befallningshafvande i den ort, dit han vill begifva sig, samt Passet icke förr utfärdas, än svaret från den sednare Befallningshafvande dertill föranleder.

Memorialet remitterades till Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottet, dit äfven skulle bifogas hvad nu muntligen blifvit yttradt.

§. 3.

Följande sedan den 3 dennes på Bordet hvilande Memorial föredrogos å nyo, upplästes och remitterades:

1. Herr *Noréi* N:r 262 om utsträckt Låne-rättighet i Banken å Metaller; hvaruti Herr *Beckman* förenade sig: till Banko-Utskottet:

2 Herr *Beckmans* N:r 263 om nedsättning i Bevillningen för Stångjerns Manufaktur-Smidet: till Bevillnings-Utskottet:

3. Herr *Ehingers* N:r 264 om lindring uti Inqvarterings-besvaret för Städerne i allmänhet: till Stats-Utskottet.

§. 4.

Herr *Winbladhs* den 3 dennes på Bordet lagda Memorial N:r 197 i frågan rörande Näringsfriheten, hvilket Memorial jemväl uti protokollet den 5 dennes §. 18. omnämnes, blef nu åter föredraget.

Herr *Noréus*: När detta Memorial den 5 dennes föredrogs, fästades Ståndets uppmärksamhet på de deri influtna obehöriga uttryck emot

Justitie-Ombudsmannen. — Ståndet hade då den grannlagenheten att vilja afbida Herr Winbladhs närvaro för att inhämta huruvida han kunde finna sig föranlåten att ändra ordalagen i Memorialet. — Jag vill ej tvifla, att en sådan ändring af Herr Winbladh nu medgifves; men, skulle den ej ske, så får jag, i öfverensstämmelse med hvad jag nämnde dag yttrat, öfverlemna till Herr Talmannen huruvida, emot 90 §. R. F., någon proposition till Remiss å detta Memorial må kunna ega rum.

Herr *Montan*: Jag hemställer om icke, innan öfverläggningen fortsättes, först må inhämtas Herr Winbladhs eget yttrande i anledning af hvad emot Memorialet blifvit anmärkt; och jag förbehåller mig, att sedermera i sjelfva hufvudsaken få göra ett tillägg.

Herr *Bagge* begärde äfven, att Herr Winbladh måtte yttra sig.

På flere Ledamöters begäran upplästes Memorialet å nyo.

Herr *Noréus*: Jag är skyldig att redovisa vid hvilka uttryck jag fästat mig. — Sedan Herr Winbladh i sitt Memorial omtalt hurusom Justitie-Ombudsmannen under d. 11 December 1820 funnit sig befogad att hos Kongl. Maj:t anhålla om Bönhas-jagningens inställande samt, utan något anfördt gilltigt skäl, om Skrå-Ordningens ikullkastande, förnämligast hvad Skräddare, Skomakare, Säckerbagare och Hattmakare-handtverken angeck, yttrar sig Herr Winbladh vidare, att, om det på ena sidan väckt förundran, att den höge Embetsman, som Rikets Ständer sjelfva hedrat med det ypperliga förtroende att vårda Medborgares rätt och vaka öfver Lagarnes

helgd, genom förenämnda oväntade steg, gifvit anledning till tvister och söndringar Medborgare emellan, har det på den andra medfört en ljuf tillfredsställelse, det Kongl. Maj:t icke kunnat förmås tillåta någon allmän rubbning uti den sakernas ordning, som för Handtverkerierne hittills varit gällande, med undantag af hvad som uti Skrå-Ordningen förekommer rörande Bönhas-jagningen, den Kongl. Maj:t täckts i Nåder tills vidare inställa. — Jag kan icke annat än anse för högst ensediga och obehöriga sådana omdömen om en af Riksens Ständer förordnad hög Embetsmans förslag, på hvilka likväl Kongl. Maj:t fästat det afseende, att åtminstone den motbjudande Bönhas-jagningen upphört. Hr Winbladh hade kunnat uttrycka sin värma för Skrå-Ordningen och för den sak, han förfäktar, utan att förolämpa personer, och utan oförtjent klander emot en Embetsman, som endast uppfyllt en af sina vigtigare plikter, den att hos Kongl. Maj:t söka bereda rättelse i Författningar, hvilkas tillämpning hitintills lagt svåra hinder emot Svenska närings kraftens fria utveckling i denna del. Herr Winbladhs motsatta öfvertygelse hade ingenting förlorat genom uteslutande af betraktelserne öfver denna Embetsmans åtgärder: men, så länge desse betraktelser qvarstå i Memorialet, tror jag detsamma vara stridande emot den åberopade 90. §. i R. F.

Herr *Bagge*: "90. §. i R. F. stadgar väl, att Embetsmäns åtgärder ej kunna komma under Riksens Ständers öfverläggning; men häraf kan ej den slutföljd dragas, att en motion, som innefattar en allmän fråga, är stridande mot nämnde §., för det att de grunder, hvarpå den

stödjes, tilläfventyrs kunna innefatta ett klander emot någon viss Embetsman. Riksdags-Ordningen har uti 50. och 78. §. §. tilldelat hvarje Riksdagsman rätt, att fritt tala öfver hvarje i Ståndet förekommande fråga, och försäkrat att han för sina yttranden skall vara fredad från åtal, så framt ej $\frac{5}{6}$ af Ståndets Ledamöter dertill samtycka; och som Herr Winbladhs ifrågavarande Memorial icke synes hafva till föremål, att få någon af Riksens Ständers Justitie-Ombudsman underlåten pligt af Ståndet pröfvad, utan endast har afseende på väckta frågor, om jemnkningar i närings-friheten, som till vederbörande Utskotts handläggning äro öfverlemnade; så kan jag ej finna något hinder för remiss af berörde Memorial, utan dertill samtycker. Skulle dock Justitie Ombudsmannen anse sig förnärmad af de i Memorialet mot honom riktade yttranden, må han derom anställa talan, så framt $\frac{5}{6}$:delar af Ståndets Ledamöter dertill vilja samtycka."

Herr *Limnelius*: Sedan jag nu för andra gången hört uppläsas de uttryck i Herr Winbladhs Memorial, emot hvilka anmärkningar blifvit gjorde, får jag förklara, att jag i dessa uttryck icke finner något stötande, hvarken emot Justitie-Ombudsmannen, eller emot någon annan. Jag anser 90. §. Regerings-formen destomindre hit lämplig, som Hr Winbladh icke ens yrkat åtal emot denna Embetsman, än mindre hans afsättande från Embetet. Det är, i min tanka, hvarje Riksdagsmans rätt, att yttra sig äfven om Justitie-Ombudsmannen och hans Embets-förvaltning; och destomer måtte Hr Winbladh i förevarande sak få begagna en sådan rättighet, då

Justitie-Ombudsmannens ifrågaställde åtgärder så nära röra Hr Winbladh sjelf, och den Samhällsklass, till hvilken han hörer. För öfrigt tror jag, att, när Justitie-Ombudsmannen hos Kongl. Maj:t gjort underdånig hemställan om Skrå-Ordningens upphäfvande i vissa delar, har han derigenom öfverskridit gränsen för sitt Embete, och den för honom af Riksens Ständer fastställde Instruktion. Denna Instruktion, utfärdad den 27 Febr. 1810, förmår uti 19. §:, att, om i Ärender rörande allmänna hushållningen, eller eljest af allmän beskaffenhet, Justitie-Ombudsmannen förmärker någon anstalt nödig till befrämjande af Konungens och Rikets bästa och vältrefnad, må han hos Kongl. Maj:t derom göra underdånig anmälan till den uppmärksamhet Kongl. Maj:t i Nåder finner sådant förtjena. — Den ifrågavarande saken åter, hvaruti Justitie-Ombudsmannen tagit sig talan, är icke af allmän beskaffenhet, utan rörer några Medborgareklasser enskilt, hvilka bort få trygga sig vid sina Privilegier och rättigheter intill dess Ständerne sjelfve pröfva för godt att dem upphäfva. I följd af allt detta finner jag icke något hinder emot remiss å Memorialet, och tror den icke kunna vägras.

Häruti instämde Herr *Huldt*.

Herr *Lagerstrand*: Jag är redan förekommen af Hr Limnelius, och kan så mycket mindre anse Memorialet innebära något anstötligt för Justitie Ombudsmannen, som hans åtgärder icke äro någon hemlighet, utan genom Tidningarne kommit till allmän kännedom, och man genom dem äfven fått underrättelse, att Kongl.

Majt i Nåder inställt jagningen, men icke lånat sin uppmärksamhet åt förslaget, att fruntimmer skulle med vissa yrken sysselsättas. — För min del, tillstyrker jag remiss å Memorialet.

Hr *Westin*: Det måtte vara hvarje Svensk Medborgares rätt, att qvida om man trampar honom på foten; och hvad den värde Ledamotens yttranden om Justitie-Ombudsmannen angår, så synes han mig hafva skrifvit dem så värdiga och lindriga, som sakens beskaffenhet möjligen medgifvit. Vida svårare beskyllningar emot Justitie-Ombudsmannen har jag af tryckta Protokoll inhämtat vara gjorda på Riddarhuset. Det oaktadt har nämnde min medbroder och Ståndskamrat förtrott mig, att han, af aktning för Justitie-Ombudsmannen och för de Ledamöter, som gjort anmärkningar emot hans Memorial, skulle vara nöjd att ur Memorialet borttaga de klandrade uttrycken; och jag uppmanar honom nu att sjelf derom yttra sig.

Hr *Winbladh*: Ja, — om Ståndet samfällt så finner, vill jag utstryka dessa uttryck, men sjelf anser jag dem icke innebära något förgripligt.

Herr *Limnelius*: Ingenting behöfver ur Memorialet borttagas: Jag yrkar Remiss å detsamma sådant det sig nu befinner.

Herr *Winbladh*: Jag får äfven begära Remiss, utan att något ur Memorialet uteslutes.

Herr *Hambreus*: Så mycket jag än instämmer med Herr Winbladh i hufvudsaken, eller att våra Städer måga vid sina Handtverkerier bibehållas, lika mycket ogillar jag och kan ej instämma i yttranden, som såra Korporationer och Embetsmän, i synnerhet sådana, som den

aktningsvärde och allmänt högaktade man, hvilken, när vår nu gällande Grundlag stiftades, fått och sedermera oupphörligen bibehållit förtroendet att vara Riksens Ständers Ombudsman. — Jag har under Riksdagens lopp erfarit, att, när inom detta Stånd några mindre valda uttryck uti Memorialen förekommit, författarne alltid visat benägenhet för deras återkallande. — Sådant skulle, i min tanka, äfven vid detta tillfälle vara lämpligt; och jag instämmer derom i lika önskan med Herr Westin, samt hoppas, att Herr Winbladhs yttranden icke måga anses svårare, än att en dylik åtgärd må tillåtas, om han den sjelf medgifver.

Herr *Santesson*: Lika angeläget det är att iakttaga värdighet uti sina uttryck, lika angeläget är det ock, att den fria yttrande rätten inom Riks-Stånden bibehålles. — Jag anser 90. §. Regerings-Formen här ej tilllämplig, utan tror det, enligt 78. §. Riksdags-Ordningen, bero af Ståndet att pröfva huruvida Herr Winbladh må kunna för sina yttranden ställas under tilltal, hvartill dock fordras ett sammanstämmande beslut af minst fem sjettedelar bland Ståndets närvarande Ledamöter. — Hvad mig angår, bekänner jag i alla fall, att jag ej funnit något förgripligt i dessa yttranden.

Häruti instämde Herrar *Beckman*, *Langenberg*, *Danielson*, *Wallström* och *Palm* m. fl.

Herr *Winberg*: Ehuru jag för ingen del gillar uttrycken i Herr Winbladhs Memorial, utan tvärtom tror, att han kunnat välja dem mildare och mera passande, finner jag likväl ej heller 90 §. R. F. till denna fråga lämplig, e-

medan nämnde §. förbjuder öfverläggning *och pröfning* af Embets- och Tjenstemäns af- och tillsättande, m. m., men våra öfverläggningar i denna sak hafva icke utsträckt sig till någon pröfning om Justitie-Ombudsmannens förhållande.

Herr *Noréus*: Jag förklarar ännu en gång, att, då jag betraktar hvarje motion såsom en utveckling af en Riksdags-Fullmäktigs öfvertygelse om sådana ämnen, hvilka det tillhörer Riksens Ständer att upptaga och granska; jag ock tror den böra inskränka sig inom denna af Samhällsordningen stadgade gräns, och att, om denna gräns öfverskrides, Motionen förlorat hela sitt värde, och Motionären rättigheten att få den framställd. Jag förblifver derföre vid min tanka, att anse ifrågavarande Motion, såsom sådan, då deruti förekommer det sårande tillmäle, att Justitie-Ombudsmannen sökt förorsaka tvister och söndringar Medborgare emellan. Ståndet må för öfrigt i afseende på remissen besluta, huru som helst Jag vill emellertid hafva min särskilta tanka reserverad.

Herr *Beckman*: Jag vet icke om Hr Winbladh direkte sagt, att Justitie-Ombudsmannen sökt *befordra* tvister och söndringar. Efter mitt omdöme har han blott anmärkt, att denne Embetsmans åtgärder dertill *gifvit anledning*.

Herr *Linström, Jak*: Äfven jag, och den Borgerliga klass, till hvilken jag hörer, har varit bland dem, som rönt Justitie-Ombudsmannens ogunst. Hvad skäl han dertill haft, känner jag icke. Men, så länge 114. §. Regeringsformen är gällande, hoppas jag, att hvar och en

må

må hafva sin näringsrätt oförkränkt, intill dess Riksens Ständer upphäft den: och, utan att inlåta mig i någon detaillerad undersökning öfver Hr Winbladhs yttranden, tror jag lika med de flere Ledamöter, som redan talat för remiss derå, en sådan ej kunna bestridas.

Herr *Talmannen* förklarade sig ej kunna vägra Proposition å remiss, samt föreslog, att Hr Winbladhs Memorial måtte remitteras till Lag- och Ekonomi-Utskotten; hvilket bifölls, utom af Herr *Noréus*, som deremot anmälte sin reservation.

Herr *Montan* uppläste härefter, enligt sitt förut gjorda förbehåll, ett anförande uti ämnet:

(Bilag. N:r 277.)

Detta anförande, hvaruti Hr *Langenberg* förenade sig, remitterades jemväl till Lag- och Ekonomi-Utskotten, i sammanhang med Hr Winbladhs Memorial.

§. 5.

Stats-Utskottets den 5 dennes, §. 2. på bordet lagda Utlåtande N:r 25, angående en del Kommerse-Rådet Sederholms arfvingars ersättnings-anspråk hos Svenska Staten, för Kommerse-Rådets fordringar hos Franska Regeringen, föredrogs nu åter och bifölls.

§. 6.

Upplästes Konstitutions-Utskottets Memorial N:r 3. af den 27 sist. Februari, i anledning af Remissen å Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse an-

gående H. K. H. Kronprinsens utnämnande, att i vissa fall föra ordet uti Regeringen.

Lades på Bordet.

§. 7.

Från Högv. *Preste-Ståndet* hade ankommit Protokolls-Utdrag, af den 28 sistl. Februari och 1 dennes, innefattande Remisser på åtskilliga Memorial, angående understöd för Stockholms Undervisnings-anstalter, Djekne-penningarnes användande, Lön-förhöjning för Registratorn i f. d. Kongl. Kansli-Collegium, Lön-tillökning för Kronofogdar och Häradsskrifvare på Gottland, Bevillnings-afdragen på lån, Markegångarne i Dalarne, Postföring på Gottland, Bevillning af åtskilliga Kyrkors inkomster, Expeditions-sättet af Kongl. Maj:ts Nåd. Resolutioner i Besvärs-mål; Bifall till Exp. Utsk. hemställan om 2:ne exemplar af samtl. Utskottens Memorial och till Stats-Utskottets Utlåtanden N:r 13. 15. 16. 18. 22. 24; men återremiss å samma Utskotts Betänkanden N:r 17 och 19; äfvensom af d. 5 dennes, med anmodan till Stats-Utskottet, att inkomma med utlåtande öfver förslaget till aflöning för Riks Ståndens och Utskottens Sekreterare, Kanslier och Vakt-betjening.

Upplästes och lades till Handlingarne.

§. 8.

Likaledes upplästes Högv. *Preste-Ståndets* Protokolls-Utdrag af d. 3 dennes, innehållande Remiss till Banko-Utskottet å Past. Prim. m. m. Doktor Wallins motion, att en Minnespenning må präglas, i anledning af H. K. H. Kronprin-

sens och H. K. H. Prinsessan JOSEPHINAS af Leuchtenberg förestående Biläger; uti hvilken remiss Preste-Ståndet inbjudit Med-Stånden att instämma.

Lades på Bordet.

Plenum slutades kl. 8 på aftonen.

In Fidem
Clas Arvedson.

Den 11 Mars.

Plenum kl. 11 f. m.

---

§. 1.

Under det Ståndet samlades, ankom en Deputation från Höglofl. *Ridd. och Adeln*, anförd af Hr General-Löjtnanten m. m. Grefve *De la Gardie*, som meddelade, att, sedan Ridderskapet och Adeln, dels af Öfver-Ståthållare-Embetets sistledne Söndag i Hufvudstadens Kyrkor uppläste, och sedermera i allmänna Tidningarne införde Kungörelse, dels ock särskilt genom Herr Landtmarskalken erhållit underrättelse om de Skrifvelser, som i högst brottsliga afsigter blifvit under General-Majoren Holsts förfalskade namn till

flere Konungens Befallningshafvande afsände, hade Ridderskapet och Adeln denne dag beslutit, att igenom en stor Deputation inför Hans Maj:t Konungen och H. K. H. Kronprinsen nedlägga uttrycken af Svenska Folkets oföränderliga underdåniga vördnad och trohet, samt inbjudit Med-Stånden att deruti sig förena.

Sedan Deputationen afträdt, och Borgare-Ståndets Herrar Ledamöter hunnit samlas, anförde Herr *Talmannen*: att, då Ståndet säkerligen med en hög grad af uppmärksamhet inhemtat underrättelsen om nyssnämnde skrifvelser, ansåg sig Herr Talmannen, med Kongl. Maj:ts Nådidiga tillstånd och efter erhållen del af desamma, böra gifva Ståndet tillkänna, att deras innehåll är utaf så afskyvärd och smädlig art, att det icke ordagrannt kan eller bör uppgifvas, men att de brottsliga hotelser, hvaraf dessa skrifvelser öfverflöda, äro riktade emot icke allenast Hans Maj:t Konungens, utan äfven H. K. H. Kronprinsens och det Kongl. Husets lif och säkerhet, emot beståndet af de närvarande sakernes ordning och mot helgden af den ed och trohet, som förbinder Svenska Folket med det Konungahus, det sjelft kallat på Sveriges Thron.

På Herr *Westins* motion beslöt Borgare-Ståndet, lika med Höglofl. Ridderskapet och Adeln, att en stor Deputation borde från Riksens Ständer afgå, och i en underdånig Adress till Hans Maj:t Konungen och H. K. H. Kronprinsen uttrycka Svenska Folkets djupa afsky för dessa företag, samt förnya försäkringarne om detta Folks osvikliga trohet och tillgifvenhet för Hans Maj:t och H. K. Höghet samt hela det Kongl.

Huset; och skulle Expeditions-Utskottet anmodas, att genast uppsätta förslag till denna underdåniga Adress, samt dermed till Riksens Ständer inkomma.

Herr Westin anmodades, att med en Deputation begifva sig till Med-Stånden och meddela dem Borgare-Ståndets sålunda fattade beslut, hvarom Protokolls-Utdrag nu uppsattes, justerades och expedierades.

Derefter, och under det läsningen af de i nästföljande 3:ne §. §. omnämnde Handlingar förehades, anmältes och emottogos Deputationer från Hedervärda *Bonde-Ståndet*, anförd af Riksdagsmannen *Nils Månsson* från Malmöhus Län, samt från Högv. *Preste-Ståndet*, anförd af Herr Biskopen m. m. Doktor *Wallenberg*, hvilka hvar för sig underrättade om dessa Stånds fattade enahanda Beslut.

Deputationerne afträdde, och sedermera återkom Herr *Westin* med Borgare-Ståndets Deputerade, samt framförde Med-Ståndens återhelsningar.

§. 2.

Upplästes ankomna Protokolls-Utdrag:

Från Höglofl. *Ridd. och Adeln* för den 24 sistl. Febr., om instämmande uti Hederv. Bonde Ståndets den 21 Januari fattade beslut, ang. tillsättandet af dess Notarier; och för den 5 i denne månad, med remiss till Stats- Banko- och Ekonomi-Utskotten å ett Memorial om framläggande inom fjorton dagar af grunderne för det Statshushållnings-sätt, som hädanefter skall följas:

från Högv. *Preste-Ståndet* för d. 3 och 5 i denne månad, ang. dels Remisser å Kongl. Majts sistnämnde dag ankomna Nådiga Skrifvelser och Propositioner, samt å ingifna Memorial om Lombard-inrättningens upphäfvande, utredning af orsakerne till Mantals-penningarnes minskning de sednare åren, de för Örlogsflottans behof använda Statsmedel, tillägg i Pensions-författningen den 11 Okt. 1819, Sparbanken i Götheborg, Myntväsendets reglering, Låne-understöd till Skolhus-byggnad i Örebro, inlösen till Staten af Säteri- och Frelse-Hemmans-friheter, Post-föringen i Norrland, uppmuddring af Clara sjö, kostnaden för Bankens Arkiv-byggnad, Låne-understöd till Gymnasii- och Skolhus-byggnad i Calmar, Låne-biträde till enahanda byggnad i Skara, lån till Kyrkobyggnad i Thuringe, skyndsamhets befrämjande i Rättegångar, ändringar i Konkurs-lagen, upplifvande af Kongl. Senatens Bref den 23 Nov. 1708, kungörelsers uppläsande efter Gudstjenstens slut, Industri-skola i Stockholm och Lancaster-skolor i Landsorterne, jemkning af tjenstehjons löner och öningssätt, rättighet för de på Finnskogen i Wermland och Norrige boende att bygga egna Kyrkor m. m., aflöning för Uppbörds-skrifvare och Länsmän, anslag för Djur-läkare på Gottland, Saltpetter-skattens utgörande, Bankolån till Kumla och Halsbergs Kyrko-byggnad, Författningars vidtagande mot allmänna förbrytare, förbättrad undervisning för Allmogens barn, Kongsskjutsens äfventyrliga hastighet, samt om Passevolans-verket i Jemtland; dels ock bifall till Stats-Utskottets Utlåtande N:r 14 och 23:

från *Hedervärda Bonde-Ståndet* för den 26 sistl. Februari samt den 3, 5 och 6 i denne Månad, angående 1:o Remiss, så väl å Kongl. Maj:ts ofvannämnde Nådiga Skrifvelser och Propositioner, samt å Riks. Ständers Deputerades Berättelse om Krigs-Redogörelse- och Revisions-Verket, som ock å ingifna Memorial om lindring i Bevillningen för dem af Allmogen, hvilka till stora Kopparberget utgöra Mantals-kol, Fartygs begagnande till Båtsmans-transporter, de från Allmänna Besparings-fonder utgående löner, penningelösen för Snäfringe Häradsboers hö-lefverans, likhet i all jords beskattning, rättelse i Djäkne-penningarnes erläggande, ytterligare Kronofogde-Boställe inom Stockholms Län, tionde-Jerns lösande, Pension för förre Härads-skrifvaren Santesson, Krono-Uppbörds-terminernes förlängande, undersökning af Publika Kassors tillstånd och lån derutur, nedsättning af räntan å Penningelån, ändring i Fångföringen, begagnande af Skog å vissa Krono-Allmänningar i Södermanland, Stats-anslag för en Läkare i Wester-Norrland, Boställen för Fjerdingsmän, Väganläggning emellan Öfre- och Nedre Kalix Socknar, Dagsverks-lösen till Kongsgårdarne, Passevolans-afgiftens nedsättning och lösande med Spannemål, Allmänna Byggnads-skyldigheters utgörande efter förmedladt Hemmantal, Krono-Utskyldernes afbördande med Spanmål, Provincial-Läkares antagande i Westerbotten, Jägeri-Betjeningens indragande, Härads- och Krono-Allmänningars fördelning, anslag till Strömrensningar i Dalarne, Krono-Allmänningen på Wisingsö, Strandsittares rättighet att frakta gods mel-

Ian Sverige och Norrige, nedsättning i Bevillningen, lindring i utskylderne för Fiskare vid Skånska kusten, ändring i grunderne för Fastighets-Bevillning, Fyllnads-afgiftens afskaffande, fri införsel af Salt och Sill, Torpares rättighet att antaga tjenstehjon, tillökning i Postförare-lönen, förbud för Torpare och husmän att bränna Brännvin, Låne-rättighet i Banko-Diskonten, vilkoren vid odlingslån, ändring i författningarne om Diskontlån, Lånerätt i Banken på Tackjern, Domares befattning med utmätt fastighets värdering, Nämndemans-val, vissa iakttagelser vid Domares tillförordnande, Rättegångssättet i Skuldfordrings-mål, verkställighet å Domar i Skuldfordrings-mål, Auktioners förrättande genom uppslag, stadgan de huruvida utmätt fastighet må under åsatta värdet försäljas å första Auktionen, längre tid till Revisions-skillings nedsättande, påskyndande af Lag-Kommittens arbete, terminen till Sommar-Ting, ändringssökande i Stängsel-delningar, grunderne för Storskiftes-delningar i Norra Länen, antalet af Nämd vid Qvarn-undersökningar, redogörelse för Saköres-medel, delnings-grund för Byvägar, rättighet till Svedjande, Serafimer-Ordens-Gillets befattning med Hospital och Lasarett på Gottland, ändring i betalningen af vissa Ränte-persedlar, frihet från Skatte-tjärans lefverering in natura å Gottland, Frälse-hemmans deltagande i Skjutsnings-besväret, Kyrkobyggnads-skyldighet för Krono-lägenheter, Fri-marknad vid Svanesund i Bohus-Län, Pastorers byggnads-skyldighet vid sina Boställen, sättet att erlägga Krono-Tionde-Spanmålen till Stockholms och Malmö Barnhus, Presterskapets Löningssätt,

Fri-marknad i Rydaholms Socken af Jönköpings Län, anläggning af ny Stad i Kronobergs Län, Saköres-längders kungörande från Predikstolarne, Afrads-Spanmålens lösande, förbud mot Landtmanna-varors införsel från Finland, förbud emot Kols bortförande från Bergsmans-hyttor, utländska öfverflöds-varors bruk, Krono-Betjenings skyldighet att åteckna enskildes Kungörelser, afskaffande af de i Stockholm bruklige Höparmar, allmänna Byggnads-skyldighetens bestämmande efter Hemmans taxerings-värden, Skafttiondens afskaffande, deltagande i Fjerdingsmäns aflöning, Sämjors upprättande emellan Pastorer och Åhörare, Torg- och Renhållnings-penningars utgörande i Stockholm af Allmogen, Preste-tionde af Odlingar, ändring i Tjenstehjons flyttningstid, Stadsprivilegier för Arvika Köping, Grustägt från Sjöstranden i Skåne, Arbets-Kommenderingar, fritt begagnande af Hafstång, Fri handel emellan Öland och fasta Landet, Fri handel med Landtmanna-varor, befrielse från Böter för underlåten betalning vid Krono-Uppbörds-stämmor, Rotehållens Reglering, Stats-anslag till ny Landsväg i Wermland, Pastorers Röst-rättighet vid val till Kyrko-Betjente, Kust-bevakningens upphörande, Hållskjuts-skyldiges rättighet till öfverenskommelse med Gästgifvare om skjutsens bestridande, Borgmästares rätt att utfärda Ekonomiska författningar, Krono-Skjutsens jemnare fördelning, Allmänna Posters fortskaffande med Gästgifvare-skjuts, Tionde-Spanmålen till Upsala Akademi, Biskops- och Domprost-Embetens förening, Bergmästare-Embetens indragning, Rote-frihets-afgiften, uppmuntran till Lins odling och förädlande, eftergift å Span-

måls - undsättnings-skulder, Ränte - Spanmålens lefvererande i Blekinge, Ekeskogarne och Krono-Allmänningarne, jemkning i Rustningen vid Bohus Regimentes Södra Bataljon, Härads-Allmänningarne i Stockholms Län, ändring i Bevillningsgrunderne, tillökning i Postlegan, Låneunderstöd till Kyrkobyggnad i Herrestads Socken, ändring i åtskilliga Lagens rum, Löftesmäns betalnings-skyldighet, utsträckning af rättigheten att föra andras talan, skyndsam pröfning af Lag-Kommittéens förslag till Rättegångs-Balk, offentlighet vid Under-Rätterne, ändring i Stängsel-författningen, Qvarn- och Bruksegares deltagande i väghållning, ny författning angående mått, mål och vigt, Inqvartering af Trupper på tåg till Götha Kanal, tid och sätt till Ränte-Spanmålens lefvererande och Skatternes betalande, årliga Kyrkoboks-utdrags insändande till Lands-Kontoren, Reglering af Snöskottningsskyldigheten, tillåtelse till afsättning af Norra Provinsernes alster i Hufvudstaden, Krono- och Håll-skjutsen, lefverering af Ränte-persedlarne i Halland, Besittnings-rätt å Boställs-hemman, fördelning af skyldigheten till Kongs-ådras upprensande, och nogare handhafvande af Tåg-ordningen; 2:o Beslut om ett särskilt Utskott för behandling af frågan om förändrad organisation af åtskilliga Rikets Styrelse-verk; 3:o Bifall till Stats-Utskottets utlåtande N:r 25.

§. 3.

Upplästes följande från Stats-Utskottet inkomne Handlingar af den 6 dennes:

N:r 26 Utlåtande i anledning af Kongl. Majits

Nådiga Remiss d. 25. sistl. Januari uppå Konungens Befallningshafvandes i Götheborgs och Bohus Län hos Kongl. Maj:t gjorda underdåniga hemställan angående afskrifning i Landt-Ränteriets Räkenskaper af åtskilliga för åren 1799, 1800, 1801, 1802 och 1804 resterande Bevillnings-medel:

Lades på Bordet:

N:r 27. Memorial med anmälan, att det är anledning till anmärkning emot Föredraganden i Krigs-ärender, hvarom Remiss begäres till Konstitutions-Utskottet, inför hvilket anledningarne angifvas skola:

N:r 28. Memorial af samma innehåll:

Dessa begge Memorial remitterades till Konstitutions-Utskottet:

N:r 29. utlåtande i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition angående de så kallade Trippiska Köpegodsen i Halland:

N:r 30. I anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Remiss uppå Handlanden Edelbergs underdåniga ansökning om understöd af allmänna medel för uppmuddring af Landskrona Hamn:

N:r 31. öfver Riksdags-Fullmäktigen Johan Longbergs Motion angående tryckning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om Stats-Verkets tillstånd och behof:

N:r 32. öfver Herr C. F. Lundmans Memorial om befrielse för Magistraterne från all befattning med Landt-Ränterierne:

De fyra sistnämnde Handlingarne lades på Bordet:

N:r 33. i anledning af de hos Borgare-Ståndet

gjorde anmärkningar vid Utskottets Betänkande om Provisoriske Läne-Styrelsen på Öland.

Enär sistnämnda Betänkande blifvit af de öfriga Riks-Stånden bifallet, fann Borgare-Ståndet Utskottets nu inkomna Utlåtande endast böra läggas till Handlingarne.

§. 4.

Läsning af Riksens Ständers, för deltagande i öfver-Revision af Krigs-räkenskaperne utsedde Deputerades berättelse den 20 sistl. Januari, rörande så väl 1808 och 1809 som 1810 och sednare årens Krigs-redogörelse och Revisionsverk började, men afbröts.

§. 5.

Föredrogs åter Hedervärda Bonde-Ståndets Protokolls-Utdrag af den 21 sistl. Januari, som den 24 i samma månad, §. 3. blifvit lagdt på bordet, och hvarom jemväl Protokollet för den 27 Januari §. 10. förmäler, angående den af Bonde-Ståndet beslutne underdåniga anmälan och anhållan i afseende på Ståndets förhjelpande till rättigheten att hädanefter sjelft utse sina Notarier, samt obehindrad utöfning deraf i framtiden; och fann Borgare-Ståndet, med anledning af Bonde-Ståndets anmodan, för godt att häruti med Bonde-Ståndet instämma.

§. 7.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, af den 27 sistl. Februari, om ytterligare anslag för fullbordandet af Götha Kanal, hvilken Proposition

den 5 dennes §. 34. blifvit lagd på bordet, föredrogs nu åter.

Herr *Langenberg*: "Utan att yttra mig i sjelfva ämnet, får jag blott för närvarande utbedja mig att, deräst Rikets Högl. Ständer skulle finna för godt tillägga Götha Kanal-inrättning de åt densamma af Kongl. Maj:t uti dess Nådiga Proposition, nu föreslagne fördelar, få fästa uppmärksamhet derå, att Södertelje Kanals-Bolag äfven torde vara förtjent af vissa slike förmåner, då dess Aktie-egare visat så mycken nitälskan och ihärdighet för det åsyftade ändamålet, Kanalens fullkomnande, att de, utöfver sitt primitiva åtagande af Etthundrade R:dr Banko Aktie, ytterligare inbetalt 140 R:dr, så att hvarje sådan Aktie nu kostar dem 240 R:dr, då deremot icke ett lika förhållande är med Götha Kanals Aktier, der tio procent af primitiva tecknade summan ännu icke blifvit inbetalt."

Remitterades till Stats- och Banko-Utskotten.

§. 7.

Å nyo föredrogs Kongl. Maj:ts, sedan den 5 dennes §. 34. på bordet hvilande Nådiga Skrifvelse af den 28 Februari, angående granskningen af Tullverkets samt vissa under Krigs-Collegium och Serafimer-Gillet ställda Kassors räkenskaper.

Herr *Bagge*: Genom Kongl. Maj:ts sålunda fattade Nådiga beslut, förfaller nu mera min den 6 sistl. Febr. väckta motion, om Revisionen af de Räkenskaper, hvilka Kongl. Maj:t nu tillåtit Ständerne och deras Revisorer att granska; men hvad angår den äfven under Krigs-

Collegium ställda Passevolans-kassan, samt de till Flottornes behof anslagna medel, om hvilka den Nådiga Skrifvelsen icke förmäler, åberopar jag innehållet af mitt nämnde dag ingifna Memorial.

Remitterades till Stats-Utskottet.

§. 8.

Föredrogs å nyo Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse af den 4 dennes, som den 5 lades på bordet, angående det af utsedde Kommitterade uppgifna förslag till en förändrad organisation af åtskilliga Rikets Styrelse-verk m. m.

I sammanhang härmed upplästes äfven Hederv. Bonde-Ståndets Protokolls-Utdrag af den 6 dennes, hvaraf inhemtades, att Bonde-Ståndet beslutit tillsättandet af ett Särskilt Utskott, hvilket Ståndet ansett böra utgöras af fyra Ledamöter från hvarje Riks-Stånd, för att upptaga detta ärende till behandling, samt dessutom remitterat till Konstitutions-Utskottet och till Lag-Utskottet de i Kommitterades förslag förekommande ändringar i Grundlagarne och i Allmänna Lagen.

Herr *Falkman*: Jag hemställer om icke äfven Borgare-Ståndet må förena sig om ett särskilt Utskotts tillsättande för behandling af ifrågavarande ämne. — Det vore visserligen önskligt om antalet Ledamöter i detta Utskott kunde inskränkas till trenne från hvarje Riks-Stånd, enär både Preste- och Borgare-Ståndens Ledamöters tid är i de öfriga Utskotten upptagen; men, som det särskilta Utskottet icke lärer kunna undgå att arbeta på tvenne Divisioner, en för de Civila

och en för de Militära Verken, torde fyra från hvarje Riks-Stånd vara det minsta antal, som är lämpligt.

Herr *Ullberg*: Med Herr Falkman instämmer jag alldeles. Hvad Remissen angår, tror jag den böra till en början ställas endast till det särskilta Utskottet, af hvilket sedermera beror huruvida Konstitutions- och Lag-Utskotten behöfva befatta sig med saken; och, om detta särskilda Utskott så finner nödigt, har det, enligt 43. §. R. O., sig öppet, att till öfverläggning med det ena eller andra af de sistnämnda Utskotten sammanträda.

Herr *Falkman* förenade sig i Herr Ullbergs tillägg.

Herr *Hagander*: Jag instämmer äfven med Herrar Falkman och Ullberg, men utber mig Ståndets uppmärksamhet derpå, att i den Nådiga Skrifvelsen jemväl finnes en framställning om fortfarande Stats-anslag för den Kommitté, af hvilken ifrågavarande förslag blifvit utarbetadt, samt att den frågan således torde böra till Stats-Utskottet öfverlemnas.

Herr *Eckhoff*: Stats-Utskottet utlåter sig lämpligast om det ytterligare anslaget, sedan särskilta Utskottet afgifvit sitt Betänkande och man deraf funnit, huruvida Kommittéen behöfver ytterligare fortfara eller ej.

Herr *Ståhle*: Jag anhåller, att den Nådiga Skrifvelsen måtte å nyo uppläsas. Jag tror mig deruti hafva funnit en bestämd proposition om Rikets Allmänna ärenders Berednings upphörande; och i sådant fall lärer frågan derom nu böra remitteras till Konstitutions-Utskottet.

Herr *Falkman*: Både denna fråga och än-

dringarne uti Ällmänna Lagen äro endast i förbigående nämnde uti den Nådiga Skrifvelsen.

Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse blef häreftter å nyo uppläst.

Herr *Noréus*: Ehuru indragningen af Allmänna Ärendernes Beredning endast finnes i förbigående nämnd, hemställer jag om icke, enär i alla fall den Nådiga Skrifvelsen bestämdt antyder; att Grundlags-förändringar förekomma i Kommitterades förslag, frågan derom nu bör till Konstitutions-Utskottet öfverlemnas, och huruvida det kan vara Grundlags enligt, att sammanträde och öfverläggning emellan detta och något annat Utskott eger rum. Ärendet behandlas, i min tanka, långsammare, om Remiss till Konstitutions Utskottet icke sker förr än Särskilta Utskottet utlåtit sig, och Ståndet pröfvat dess åtgärder.

Herr *Ullberg*: Huruvida Konstitutions- och Lag-Utskotten, ettdera eller begge, komma att vid saken lägga hand, beror helt och och hållet af den åsigt, som Särskilta Utskottet fattar, och sedermera af Ständernes beslut öfver detta Utskotts Betänkande. Således förblifver jag dervid, att Remiss till de förstnämnda Utskotten må intill dess uppskjutas. — Om den då behöfves, kan den genast meddelas, och jag fruktar icke någon olägenhet genom ett sådant uppskof.

Herr *Egge*: Jag delar lika tankar med Hr Ullberg. Om Särskilta Utskottet finner de Allmänna Ärenderne böra behandlas efter den gamla ordningen, och Stånden deruti instämma, förfaller all fråga om någon åtgärd af Konstitutions- och Lag-Utskotten.

Herr

Herr *Noréus*: Med hvad jag yttrat, har jag afsett en skyndsammare behandling af saken; men tror man ej ett sådant ändamål kunna derigenom vinnas, så vill jag gerna afstå ifrån mitt förslag.

Herr *Norström* förenade sig jemväl med Herr Ullberg.

Herr *Linström*, *Jak.*: Det särskilta Utskott, som vid sistförflutne Riksdag behandlade frågan om Styrelse-Verkens organisation, och hvaraf jag hade äran att vara Ledamot, upptog då denna fråga i hela sin vidd; och jag hemställer derför om icke ett lika förfarande nu må iakttagas, intill dess man af detta Utskotts åtgärder får inhemta, huruvida äfven något annat Utskotts utlåtande må behöfva infordras.

Flere Ledamöter hördes begära Proposition, hvilken ock af Herr *Talmannen* framställdes sålunda: Bifaller Borgare-Ståndet, med anledning af hvad Kongl. Maj:t i sin Nådiga Skrifvelse föreslagit, att, för behandling af frågan om förändrad organisation utaf åtskilliga Rikets Styrelse-Verk m. m., tillsättes ett särskilt Utskott, bestående af fyra Ledamöter från hvarje Riks-Stånd, och att således Högstberörde Nådiga Skrifvelse till detta Utskott öfverlemnas?

Denna Proposition besvarades med *Ja*.

Derefter hemställde Herr Talmannen vidare: Om Ståndet ansåg någon Remiss å samma Nådiga Skrifvelse till Konstitutions- och Lag-

---

Rättelser: S. 279 r. 16 står: Invånarne läs: Invånare
— 280 — 21 står: medlet läs: penningemedel

Utskotten för närvarande jemväl böra meddelas? hvartill ropades *Nej*.

§. 9.

Kongl. Maj:ts sedan den 5 dennes §. 34. på Bordet hvilande Nådiga Proposition af samma dag, angående Låne-understöd för städerne Norrköping och Borås, föredrogs nu åter.

Herr *Ekelund* förklarade, att denna Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition lemnade honom en förnyad glad anledning att offentligen betyga sin underdåniga vördnad och tacksamhet för det ömma deltagande, Kongl. Maj:t Nådigst täcks visa Norrköpings Stads genom Eldsvådan sistlidne år lidande Invånare; och Herr Ekelund hoppades äfven, att deras olyckliga belägenhet skulle af Riksens Ständer behjertas.

Häruti förenade sig Herr *Lindqvist* för Borås.

Remitterades till Banko-Utskottet.

§. 10.

Föredrogs åter Kongl. Maj:ts den 5 dennes §. 34. på Bordet lagda Nådiga Skrifvelse af samma dag angående en förändring i 5 Kap. 1 §. Missg. Balken.

Herr *Bagge*: "Den påföljd, som 5 Kap. 1 §. M. B. bestämmer för lasteligt talande eller skrifvande emot Konungens, Drottningens eller Thronföljarens höga Personer, kan i en Konstitutionel Stat ej vara mindre än förlusten af lifvet, hvarföre och enär det ej är förenligt med Lag-principer att grunda en Straff-Lag mera på en Regerande Konungs mildhet, än på den andå, hvarifrån den bör utgå, och hvilken Lag

ej kan få förbindande verkan, icke blott för nu varande Konungens, Drottningens eller Thronföljarens tid, utan måste äfven sträcka sig till dem, som komma efter, hvilka, deräst de ej ega lika milda åsigter, skulle förlora en rättighet, som bör vara oskiljaktig från den helgd Monarker och Deras närmaste anförvandter böra ega; så anser jag för min del, att det dödsstraff, som i ofvannämda Lagrum är stadgadt, icke kan till något mildare förändras, och hvilken öfvertygelse icke kunnat undgå, att vinna ett kraftigt stöd af den Kungörelse, som förleden gårdag var intagen uti Allmänna Tidningar. För öfrigt torde all förändring vara så mycket mindre af nöden, som den Regerande Konungen, genom Kongl. Brefvet af d. 25 Sept. 1777 och 25. §. i Regerings-formen, har ett öppet fält att låta brott af förenämnde beskaffenhet röna den skonsamhet, som öfverensstämmer med Dess mildhet och den åsigt från hvilken Han bedömer dylika Lagstridigheter."

Remitterades till Lag-Utskottet.

§. 11.

Vid förnyad föredragning af Konstitutions-Utskottets Memorial N:r 3., som den 7 dennes §. 6. lades på bordet, angående frågan om H. K. H. Kronprinsens utnämnande, att i vissa fall föra ordet uti Regeringen, begärde Herr *Santesson*, att detta Memorial måtte ytterligare få blifva på bordet hvilande; hvilket ock, enär *flere* Ledamöter förenade sig i denna begäran, af Ståndet bifölls.

§. 12.

Högvördiga Preste Ståndets den 7:de dennes §. 8. på bordet lagda Protokolls-Utdrag, innefattande Remiss till Banko-Utskottet â en hos Preste-Ståndet väckt motion om Minnes-pennings präglande, i anledning af H. K. H. Kronprinsens och H. K. H. Prinsessan JOSEPHINAS förestående Bilägor, föredrogs nu åter; och fann Borgare-Ståndet för godt att i denna Remiss instämma.

§. 13.

I likhet med hvad Högvördiga Preste Ståndet den 5 dennes beslutit, ansåg äfven Borgare-Ståndet Stats-Utskottet böra anmodas att inkomma med Utlåtande öfver Herr Landtmarskalkens, Herrar Talmäns och Utskottens Herrar Ordförandes förslag till aflöning för Riks-Ståndens och Utskottens Sekreterare, Kanslier och Vaktbetjening under innevarande Riksdag.

§. 14.

Herrar *Nilsson* och *Montan* begärde ledighet från Riksdagen, för att i enskilte angelägenheter afresa till sina hemorter, den förre på fjorton dagar, och den sednare ifrån d. 15 dennes till månadens slut; hvilket bifölls, med förbehåll att Banko-Utskottet, hvaräst desse Herrar äro Ledamöter, dertill samtycker.

Emellertid anmodades Herrar Elektorer, att i Herrar Nilssons och Montans ställen utse 2:ne Suppleanter uti Banko-Utskottet.

§. 15.

Justering af Protokollet för den 5:te dennes företogs.

Derunder ankom Hans Exellens Hof-Kansleren m. m. Herr Grefve *af Wetterstedt*, och aflemnade Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition d. 10 dennes, angående nedsättning i den årliga Saltpetter-gärden, hvilken Proposition, sedan Hans Exellens blifvit utbeledsagad, upplästes och lades på bordet.

Nyssnämnda Protokoll justerades till slut.

Herr Talmannen och Ståndet åtskiljdes kl. ½ 3 e. m.

In Fidem

Clas Arvedson.

Den 13 Mars.

Plenum kl. ½ 6 e. m.

---

§. 1.

Upplästes ankomna Protokolls-Utdrag, af d. 1, 5, 6 och 11 dennes: från Höglofl. *Ridd. och Ad.*, innefattande Remisser å Kongl. Maj:ts Nådiga Propositioner om anslag för Veterinär-In-

rättningen och om Krono-skogarne samt å flera Memorial angående Inqvarteringen för Wendes Artilleri-Regemente, allmänna förlägenhetens afhjelpande, behofvet i vissa fall af Pensioner för Stats-Rådets Ledamöter, indragning af Minister-platser vid främmande Hof, beskattning å Fastigheter, Skol-ordningen, nyttan af marcher för Arméen, indragning af Stipendierne för Prester, som studera Medicinen, medel till kostnaderne i och för H. K. H. Kronprinsens förmälning, tillämpning af Lagens stadgande om Landsvägar, Vakans-afgift för hästfrihet m. m., rättigheten för Norrska Skepp, Jerntillverkningen och Skjutslegans nedsättning; återremiss å Stats- och Banko-Utskottens Betänkande om tiden och sättet för indrifning af förra Filial-Diskonternes fordringar; bifall till Ekonomi-Utskottets hemställan om flera exemplar af Remiss-handlingar i mål, som förvisas till flera Utskott; samt beslut om tillsättande af ett Särskilt Utskott, med sex Ledamöter från hvarje Riks-Stånd, för behandling af frågan om förändrad organisation af Styrelse-verken: och från Hederv. *Bonde-Ståndet*, med Remisser å Kongl. Majts den 5 dennes ankomne Nåd. Skrifvelser och Propositioner, samt å Memorial, angående belöning till Fullmäktige i Riksgälds Kontoret för Filial-Diskonternes utredning, upphörande af Assistans-Kontoret, indragning af Presidenters, Stats-Råds och fl. Embetsmäns Tafflar, Garnizons Sjukhusbyggnaden, Byggnings-hjelpens bestämmande, belöning för medicinsk skicklighet, Närings-friheten, lindring i utskylder, inskränkning i Mörrums Krono-Laxfiskes rättigheter, Institutet för Döfstumma, öpp-

nande af segelfart emellan en vik i Bottniska hafvet och 2:ne insjöar, ökade frihetsår för Nybyggare, Sockenstämmo-besluts befordrande till fastställelse, Stads-privilegium för Runneby Köping, Skogs produkters utförande från Blekinge, Vinterlags penningars m. fl. afgifters upphörande, Husbehofs qvarnar, förbud mot införsel af utländsk humla, skatten för Vadmal-stampar, Soldat-roteringen, Bevärings-tjenst för Lappska Nybyggares söner, deltagande i allmänna byggnader, Köpings anläggande i Fryksände Socken, befrielse för Bergs-Sexmän från skjutsning, begagnande af Kronans manskap till odlingar, Smides handel af Allmogen, besittnings-rätten å Kyrko hemman, inskränkning i Judarnes handelsfrihet, Postmästares skyldighet, att hålla Postbok med Landtboer, samt Vester- och Norr-bottens Lagsagors sammanslående; äfvensom bifall till Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om H. K. H. Kronprinsens utnämnande i vissa fall till Ordförande i Regeringen.

Lades till Handlingarne.

§. 2.

Expeditions-Utskottets Förslag till den, af Riksens Ständer den 11 dennes (Borg. St. Prot. §. 1.) beslutne underd. Adress till Hans Maj:t Konungen och H. K. K. Kronprinsen, upläses och gillades med de deruti af Höglofl. Ridd. och Ad. samt Hederv. Bonde-Ståndet, gjorda ändringar och tillägg, hvilka funnos antecknade i det till Borg. St. ankomna exemplaret.

§. 3.

Föredrogos och biföllos Stats-Utskottets den 11 dennes §. 3. på bordet lagda Utlåtanden:

N:r 26, om afskrifning i Götheborgs Landt-Ränteris räkenskaper af åtskilliga för åren 1799 — 1804 resterande Bevillnings-medel; och

N:r 29, om Trippiska Köpegodsen i Halland,

§. 4.

Å nyo föredrogs Stats-Utskottets, sedan den 11 dennes, §. 3. på bordet hvilande Utlåtande N:r 30, om sökt understöd för uppmuddring af Landskronas Hamn.

Herr *Cronius*: Som jag från Landskrona blifvit underrättad, det ifrågavarande uppmuddring är högst angelägen, men af Stats-Utskottets Betänkande inhemtas, att ett nytt kostnads-förslag erfordras, och att Staden anses sjelf böra i någon mån bidraga till kostnadens bestridande, vågar jag förbehålla mig att, i händelse Betänkandet bifalles, det må vara mig öppet, att ifrån Landskrona införskaffa de i nämnde omständigheter nödvändiga ytterligare upplysningar, på det målet sedermera må kunna vid denna Riksdag till förnyad handläggning hos Riksens Ständer förekomma.

Herr *Noréus*: Saken måste, i min tanke, behandlas sådan den nu från Utskottet inkommit till pröfning, och jag anhåller om Proposition å bifall till Betänkandet.

Herr *Westin*: Hamnen vid Landskrona är af betydenhet, synnerligast uti krigstider. Min önskan vore derför, att Ständerne kunde medde-

la ett sådant yttrande, hvarigenom Kongl. Maj:t sattes i tillfälle att, sedan närmare upplysningar blifvit inhemtade, Nådigst bevilja ett för Staten lämpligt tillskott utaf dess medel till hamnens uppmuddring; och jag ville för min del föreslå, att Staden skulle vidkännas $\frac{1}{3}$:del af kostnaden.

Herr *Talmannen* hemställde om Ståndet ansåg de nu gjorde anmärkningar föranleda till återremiss; hvarpå svarades *Nej;* och efter sedermera framställd Proposition, blef Betänkandet bifallet.

Herr *Cronius* anmälte likväl häremot sin reservation.

§. 5.

Vid förnyad föredragning remitterades:

1. till Stats-Utskottet: Kongl. Maj:ts den 11 dennes, §. 15. på bordet lagda Nåd. Proposition om nedsättning i Saltpeter-gärden:

2. till Bevillnings- och Ekonomi Utskotten: Hr *Westins* nu upplästa Memorial N:r 217, uti den sedan d. 3 dennes §. 3. på bordet hvilande frågan om Handeln emellan Sverige och Finland.

§. 6.

Memorial upplästes:

1. af Herr *Cronius* i den utaf Herr Jak. Linström den 1 dennes, §. 5. Memorial N:r 155, väckta och den 5 dennes, §. 8 remitterade frågan om Kongl. Hof-Rättens öfver Skåne och Blekinge ställande på Indragnings-Stat:

(Bilag. N:r 278.)

Remitterades till Stats- och Lag-Utskotten:

2. af Herr *Danielson* i den af honom den 5 dennes, §. 2. Memorialet N:r 179, väckta och d. 5:te § 17. remitterade fråga om Förvaltningens af Sjö-ärenderna indragande:

(Bilag. N:r 279.)

Remitterades till Stats-Utskottet.

§. 7.

Protokollen för d. 6, 7 och 11, dennes justerades.

§. 8.

Herrar *Winbladh* och *Cederborg* anhöllo om fjorton dagars ledighet från Riksdagen i anseende till angelägna resor; hvilket bifölls, med vilkor af de Utskotts samtycke, hvaräst desse Herrar äro Ledamöter; och skulle ledigheten räknas ifrån afresan.

Plenum slutades kl. $\frac{3}{4}$ till 8 på aftonen.

In Fidem

Clas Arvedson.

Den 15 Mars.

Plenum kl. 12 på dagen.

---

§. 1.

Protokollet för den 13 dennes justerades.

§. 2.

Följande Protokolls-Utdrag af den 5, 6, 7, 11 och 13 dennes upplästes: Från Högl. *Ridd. och Ad.* med underrättelse, att Konst.-Utskottets Memorial i frågan om tillsättande af särskilt Utskott i afseende på den öfverklagade förlägenheten blifvit lagdt till Handlingarne; bifall till Stats-Utskottets Memorial och Utlåtanden N:r 13, 19 samt N:r 21; Remisser å Ledamöters Memorial angående finanserne, införande af ett Kredit-system grundadt på hypotek af fastigheter, Bankens förvaltning, utvidgande af Banko-Diskontens Låne-rörelse, Diskont-Inrättning för Skåne, Treskillings-afgiften, Bevillningens utgörande, Postvagns-inrättning, Dykeri-Inrättningen, Militär-Boställens bortarrenderande, Revisions-skillings afskaffande, ändring i 9. Kap. 1. §. Utsöknings-Balken, medel till förekommande af Skogs-åverkan, Länsmäns skiljande från andel i Böter, bysättning för proprie borgen, Jordegares förmåns-rätt hos Landtbonde, Straffet för Skogs-åverkan, Städsel och Lego af Jord, förbud mot byte af lottade mål i Hof-Rätt, Brottslingars afstraffande extra-judicialiter, Privat-Bankers inrättande, Edgång, allmänna

Styrelse-anstalterne och ändring af vissa Straff-Lagar, Hjelp-Rotars ersättning till Stam-Rotarne, Vattuflöden af Sjön Wenern, Ecklesiastik- och Läro-Staterne, Krono-Brefbäringen, Tjenstebjons flyttningstid, Landsvägarnes grusning, Husbyggnad i Städerne, Magazins-inrättningen, allmänna förlägenheten, ändringar i Bevillningsförordningen, Porto-frihet och Stämpel-afgift för Tidningar, skyldighet för Banken att emottaga Silfver efter en viss Kurs, fortfarande af åtskilliga Bankens Låne-biträden, utmätning af fast Egendom, Liqvidations-grund emellan Långifvare och Låntagare, Arbets-Domars återinförande, Brandstods-föreningar, Extra-Domares förordnande, tillägg i 24. §. af Intecknings-förordningen, och Lag emot Procenteri; samt bifall till Exp.-Utskottets Memorial i anledning af väckt Motion om förändrad Redaktion af Bihanget till Riks-Ståndens Protokoll: från Högvörd. *Preste-Ståndet*, innefattande Remisser å Stats-Utskottets Memorial N:r 27 och 28 samt å Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om Saltpetter-Gärden; instämmande uti Bonde-Ståndets Beslut i frågan om dess rätt att tillsätta sine Notarier; bifall till Stats-Utskottets Utlåtande N:r 25; beslut om tillsättande af särskilt Utskott, med fyra Ledamöter från hvarje Riks-Stånd, för behandling af frågan om förändrad organisation utaf Styrelse-Verken; bifall till Kongl. Maj:ts Nåd. Proposition om H. K. H. Kronprinsens utnämnande i vissa fall till Ordförande uti Regeringen; samt gillande af Exp.-Utskottets förslag till Riks. Ständ. den 11 dennes beslutne underd. adress med de af Ridd. och Ad. samt Bonde-Ståndet deruti

gjorda ändringar och tillägg: Och från Hederv. *Bonde-Ståndet* med bifall till Bevilln.-Utskottets Memorial N:r 2, Remiss å Stats-Utskottets N:r 27 och 28 samt förändrad Remiss å ett Memorial om Saltpetter-gärden.

Lades till Handlingarne.

§. 3.

Sedan det nu mera kommit till Ståndets kännedom, att äfven Högv. Preste-Ståndet, lika med Bonde- och Borgare-Stånden, ansett det för behandling af frågan om Styrelse-verkens organisation beslutna särskilta Utskott, hvarom Borgare-Ståndets Prot. den 11 dennes §. 8. förmäler, böra bestå af fyra Ledamöter från hvarje Riks-Stånd; så anmodades Herrar Elektorer att en timma före nästa Plenum sammanträda till utväljande af Borgare-Ståndets Ledamöter i nämnda Utskott; och beslöts tillika, att de 2:ne Suppleanterne i Banko-Utskottet skulle vid samma tillfälle utses.

§. 4.

För en angelägen resa till hemorten erhöll Herr *Norström*, på begäran, fjorton dagars ledighet från Riksdagen, att räkna ifrån nästa veckas slut, med vilkor af bifall hos Ekonomi-Utskottet, hvaräst Hr Norström är Ledamot.

§. 5.

Klockan $\frac{1}{2}$ 1 begaf sig Herr Talmannen med Ståndet till Riddarhuset för att deltaga i stora Deputationen till Hans Maj:t Konungen och H. K. H. Kronprinsen med den af Riksens

Ständer d. 11 dennes beslutne underdåniga Adress; och Plenum slutades.

In Fidem
Clas Arvedson.

Den 17 Mars.

Plenum kl. ½ 11 f. m.

---

§. 1.

Protokollet för den 15 dennes justerades.

§. 2.

Af Elektorernes inkomna och nu upplästa Protokoll inhemtades, att de denne dag valt: till Ledamöter i särskilta Utskottet för behandling af frågan om förändrad Organisation utaf åtskilliga Rikets Styrelse-verk m. m. Herrar *Egge*, *Hagander*, *Bagge* och *Hjertström*: samt till Suppleanter i Banko-Utskottet: Herrar *Fornander* och *Hemberg*: Hvaröfver Protokolls-Utdrag skulle utfärdas och vederbörande tillställas.

§. 3.

Från Höglofl. *Ridd. och Ad.* hade ankommit Protokolls-Utdrag af d. 5, 6 och 7 dennes, innefattande: Remisser å åtskilliga Memorial

angående förbättring i Westgöta Regimentes aflöning, inköp af Kansli-Rådet Schœrbings afhandling om Skogshushållningen, Saltpetter-gärden, Hemmans-räntans utgörande, undersökning om Hemmans-utskyldernes uppkomst och natur, ökadt anslag för Kongl. Biblioteket, Ädelfors Guldverk, indragning af Växel-Kontrollörs-tjensterne, inrättande af gemensam Klubb för Riks-Stånden, förmåner för Stockholms Sparbank, Närings-friheten, ändring i Ekonomiske författningar, förlägenhetens afhjelpande, Räntans nedsättande å Lån ur publika Kassor, Brännvins-bränningen, Minimi-beloppet för enskilde Assignationer, Utmätnings-författningarne, bildande af en Krigs-Kassa, förvaltningen af Strömsholms och Kongsörs Kongsgårdar, förmåner för Glasbruks-egare, anslag för en Provincial-Läkare i Kronobergs Län, Ved för Lands-Kanslierna och Landt-Ränterierna, Lönförhöjning för Wermlands Fält-Jägare-Regimente, Löntillökning för de fyra Stats-Sekreterarne, upphörande af Löne-afdragen vid befordringar, Allmänna Magazins-Inrättningen, Ministern Lagersvärds fordran hos Kongl. Maj:t och Kronan, ändring i Beklädnads-förordningen för Indelta Infanteriet m. m., vilkor för ett ytterligare Kreditif åt Konvoj-Kommissariatet, Reglering af Krigsmakten till Lands och Vatten, jemnhets beredande i Rustnings-skyldigheterne, sammanslående af Wester- och Norrbottens Höfdingedömen, likaledes af Artilleriets och Ingeniör-Korpsens Läroverk, Exklusiva privilegier, rättighet till Ekars begagnande, Vatten-verks anläggande, ändring i Fångförings-sättet, inställande af Publika Kassors lagsökningar, redovisning

för de till tryckning af Handlingar i Bevillningsfrågan år 1815 anslagna medel, åtgärder vid uppbördens liqviderande, och förändrad Redaktion af Bihanget till Riks-Ståndens Protokoll: samt bifall till Stats-Utskottets Utlåtanden N:r 22 och 24.

Upplästes och lades till Handlingarne.

§. 4.

Följande Stats-Utskottets Utlåtanden upplästes:

Af den 6 dennes:

N:r 34. i anledning af Nådig Remiss om fortfarande af det understöd utaf Statsmedlen, Carlskrona Stads Fattigvårds-Inrättning hittills åtnjutit:

N:r 35. i anledning af Nådig Proposition om Lönförhöjning för Bataljons-Läkare efter åtta års Tjenstgöring:

Af den 8 dennes:

N:r 36. i anledning af Nådig Remiss på Provincial-Medici Doktor C. J. Kjellmans underdåniga Besvär angående honom till gäldande ådömd Testaments-Bevillning:

N:r 37. i anledning af Nådig Skrifvelse om den af Husby Klosters Krutbruks-egare sökte restitution utaf erlagd Bevillning för krut åren 1814 och 1815:

N:r 38. i anledning af Nådig Remiss på Konungens Befallningshafvandes i Norrbottens Län underd. hemställan om särskilt anslag till kostnaderne i och för Bevillnings-Taxeringar:

N:r 39. öfver Götheborgs Stads Riksdags-Fullmäktiges Memorial om bidrag af Stats-medlen till kostnaden för Fångvården derstädes:

Af

Af den 12 dennes:

N:r 40. i anledning af Riksens Ständers Revisorers Berättelse år 1820 om Stats-Verkets förvaltning och Räkenskaper:

N:r 41. i anledning af Riksens Ständers Revisorers Berättelse år 1822 öfver Stats-Verkets förvaltning och Räkenskaper åren 1819 och 1820:

N:r 42 i anledning af Nådig Remiss uppå General-Löjtnanten i Neapolitansk tjenst von Rosenheims underd. ansökning om utbekommande af innestående Lön:

N:r 43. likaledes uppå Öfversten H. F. Reuterskjölds att utbekomma innestående Expektans-Arfvode:

Af den 13 dennes:

N:r 44. i anledning af väckt fråga om de så kallade Talmäns-Tafflarnes återställande, samt Herrar Talmäns Representationskostnad:

N:r 45. i anledning af Motion om Dagtraktamente för Magistrats-personer och Handtverkare vid Publike Syner, Värderingar och Inventeringar.

Lades på Bordet.

§. 5.

Riksdags-Fullmäktigen för Grenna Herr *G. Hjertström* gaf tillkänna, det han erhållit Fullmakt att jemväl vara Riksdagsman för Staden Säter och densamma hos Herr Justitie-Stats-Ministern uppvist, samt företedde nu åter sin Inträdes-Polett, hvarå fanns antecknadt, att den äfven för Säter var gällande.

§. 6.

Föredrogs å nyo Stats-Utskottets den 11 dennes §. 3. på Bordet lagda Utlåtanden:

N:r 31. angående tryckning af Kongl. Majts Nåd. Proposition om Stats-Verkets tillstånd och behof:

Bifölls:

N:r 32. i den väckta frågan om befrielse för Magistraterne från all befattning med Landt-Ränterierne.

Då, på tillfrågan, icke något var att anföra, proponerade Herr *Talmannen* bifall äfven till detta Utlåtande, hvilken proposition besvarades med *Ja* och något *Nej*, dock utan att votering äskades.

§. 7.

Riksens Ständers Deputerades för öfver-Revision af Krigs-Räkenskaperne Berättelse, hvaraf läsning började den 11 dennes §. 4., lästes nu till slut och remitterades till Stats-Utskottet.

§. 8.

Högv. Preste-Ståndets Protokolls-Utdrag af denne dag, med bifall till Stats-Utskottets Utlåtanden N:r 26, 29, 30, 31 och 32, samt Bevillnings-Utskottets Memorial N:r 2 upplästes och lades till Handlingarne.

Plenum slutades kl. ½ 2.

in Fidem
Clas Arvedson.

Den 19 Mars.

Plenum kl. 11 f. m.

---

§. 1.

Protokollet för den 17 dennes justerades.

§. 2.

Uppläste åtskilliga från Hedervärda *Bonde-Ståndet* ankomna Protokolls-Utdrag: af den 28 sistl. Februari, innefattande Remiss å ett Memorial om Banko-lån: samt af d. 7, 11, 12 och 13 dennes, med Remisser å flere Ledamöters Memorial angående ersättning för förluster vid Gräns-regleringen emellan Sverige och Finland, ersättning för lemnade kläder till Vargerings-manskapet, ny refning och jemkning i Skattläggnings-verket, reglering af Militär-boställen, skatteköp af en Holme i Blekinge Skärgård, Wadstena och Amiralitets-Krigsmanshus-kassornas inkomster, Postkontors inrättande i Wrikstad, Bytes-kontorets upphäfvande, förseglade anbud vid upphandlings-auktioner, Hamnbyggnad i Trälleborg, skattläggnings-grunderne för Såg- och Mjölqvarnar, Boskaps-skötselns uppmuntrande, Lagfart å Mekaniska inrättningar, Närings-friheten, Nämndemäns frikallelse från mindre förrättningar, arfvode för Nämndemän, rättelse i Enskiftes-stadgan, Jägeri-betjeningens indragning, anmärkning emot Skol-ordningen, uppmuntran för Garfveri-tillverkning efter Engelska metoden, för-

bud mot åtsk. varors införande från Finland, sjukskötsel i Kurhusen, upphörande af stämpling å väfnader, Soldaters användande till allmänna ekonomiska arbeten, tillökning i anslaget för Hans Maj:t Konungens Hofhållning, grunderne för Skattelösen af Hemman i Halland, ökad ersättning till Ledamöter i Taxerings- och Pröfnings-Kommittéer, ny Tull-taxa, reglering af Penninge-verk m. m., indragning af all sedan 1809 skedd Lönförhöjning, Låne-anslag till afhjelpande af Landtmannens penninge-förlägenhet, private Spanmåls-Magazins-inrättningar, disposition öfver Mastträd och Ekar, utgifvande af en medborgerlig katekes, Markegångssättningar, befrielse från Kronoutskylder för de brandlidande i Madängs By, Bevillningen, Banko-lån för ombyggande af Jemjö Kyrka, Lån ur Banken och Banko-Diskonten i allmänhet, afvittrings bevis, stadganden i afseende på utmätt fastighet, Intecknings förordningen, böter för upprops försummelse, ansvar för utprängling af falska Riksgälds-sedlar, Högsta Domstolens förmanskap öfver Nedre Justitie-Revision, ändring i 21. Kap. 3. och 4. §. §. Rätteg. Bålken, försäljning af fast egendom genom Lotteri, åklagarerätten emot Domare, förändradt arbetssätt vid Härads-Rätterne, ansvar för slagsmål, tiden för Revisions skillings erläggande, äktenskap med syskonbarn, ändring i Förordningen mot dryckenskap, Testamenten, offentlighet vid Domstolar, Rättegångssättet i tjufnadsmål, Förliknings-Domstolars inrättande, handeln med Viktualier m. m. från Norrland, Hemmansklyfningar, ny Stängsel-författning, nya Krigsartiklar, Afrads- och Krono-tiondes erläggande,

nedsättning af Biskops-lönerne och af Passevolans-afgiften, upplösning af Wermlands Fältjägare-Korps, indragning af Proste-tunnan, beklädnaden vid indelta Infanteri-Regimentena, Nyhemmans anslående till hjelp för svagare Rotar, Extra Roterings afgiften, Lif-Regimentets Husar-korps reducerande till Infanteri, Roteringsskyldigheten i Uppland, befrielse från uppbyggande och underhållande af vissa Hus å Kyrkoherde-boställen, Kaplans-tionden, ekonomiska besigtningar å Kyrkoherde-boställen, beklädnadsskyldigheten vid Regimentena i allmänhet, Roterings-jemkning, byggnader å Soldat-torp, befrielse för Östgötha Grenadierer från bevakning vid Arbets-inrättningen i Wadstena, och om Nummerhästars anskaffande vid Kavalleriet; Remiss å Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om Saltpettergärden; samt instämmande i Preste-Ståndets Remiss om Minnes-pennings präglande i anledning af H. K. H. Kronprinsens förestående biläger.

Lades till Handlingarne.

§. 3.

Föredrogs Stats-Utskottets, den 17 dennes §. 4 på bordet lagda Utlåtande N:r 34, om understöd för Carlskrona Stads Fattigvårds-inrättning.

Herr *Danielson* anförde skriftligen: "Höglofliga Stats-Utskottet har väl funnit, att Carlskrona Borgerskap lemnat kraftigt och hedrande biträde till Kongl. Am:ts-Församlingens Fattigvård och Arbets-inrättning, men finner icke skäl bifalla den tillökning af Stats-medlen, som jag vördsamt föreslagit, på det skäl, att Landshöfdingen icke begärt någon tillökning, blott bi-

behållandet af de 3000 R:dr Banko, som 1815 års Ständer beviljat, och att Statens knappa tillgångar sådant ej medgifva."

"Hvad Herr Landshöfdingens framställning angår, så har han troligen, som, nyss inträdd i denna Tjenste-befattning, ej hunnit öfvertyga sig om otillräckligheten af Stats bidraget, trott sig göra nog då han bidrager, att förra tillgångar ej saknas; och hvad Statens knappa tillgångar beträffar, böra slike konsiderationer alltid stå efter den lidande menskligheten behofver. På desse grunder nödgas jag begära återremiss af min Motion till Höglofl. Stats-Utskottet, och i händelse Höglofl. Utskottet skulle finna för godt, att i detta afseende blifva qvarstående vid sitt fattade beslut, torde Carlskrona Stads och Tyska Församlingar frikallas ifrån all beskyllning för omensklighet, om de efter detta fränträda skyldigheten, den ingen Lag eller billighet dem ålägga kan."

Herr *Santesson*: I händelse, med anledning af Herr Danielsons anmärkningar, återremiss beviljas, önskar jag få fästa uppmärksamhet derpå, att Amiralitets-Krigsmans-kassan, som har betydlig fond, kunde biträda Carlskrona Stad med understöd till Fattigvården, och såmedelst äfven lindra Staten samt uppfylla ett bland de ändamål, hvarför denna kassa tillkommit.

Herr *Danielson*: Från denna kassa meddelas Pensioner åt Officerares Enkor, men icke åt Båtsmän eller Volontärer; och desse sednare, när de ej sjelfve kunna försörja sig, falla således Stadens Fattigvård till last.

Herr *Eckhoff*: Jag finner icke Herr Da-

nielson hafva anfört några skäl, på hvika Stats-Utskottet skulle kunna grunda ett förändradt utlåtande. Hvad Fattigvårds-skyldigheten angår, är den stadgad i allmänna Författningar, uti hvilka det icke tillhörer Stats-Utskottet att föreslå ändringar. Följaktligen bör, efter mitt omdöme, Herr Danielsons anförande icke i något afseende föranleda till återremiss.

Herr *Ståhle*: Med Herr Santesson förenar jag mig desto hellre, som Amiralitets-Krigsmanskassan tillkommit äfven genom bidrag af allmänna medel.

Herr *Linström, Jakob*: För min del, tror jag icke en återremiss kunna verka till ändring i Utskottets tankar. Det har redan öfvervägat alla förekomna skäl; och, hvad beträffar förslaget om understöd från Krigsmans-kassan, anser jag det icke kunna af Utskottet upptagas till pröfning, enär Utskottet icke har något med denna kassa att skaffa.

Herr *Egge*: Det skall, i min tanka, leda till ändamålet, om Stats-Utskottet får del af de nu gjorda anmärkningar. Herr Danielsons innefatta 2:ne alternatif, det ena att erhålla större bidrag från Staten, det andra att upphöra med vården om *de* fattige, hvilka lyda under Amiralitets-Församlingen, och hvilka i sådant fall måste på annat sätt försörjas, antingen af Staten eller, såsom Herr Santesson föreslagit, af Krigsmans-kassan. Öfver dessa alternatif tror jag emellertid Stats-Utskottet böra lemnas tillfälle att yttra sig.

Herr *Noréus*: Icke tror jag Stats-Utskottet kunna föreslå på Stat större anslag, än hittills,

eller 3000 R:dr årligen, hvilket ej eller utgått förr än sedan år 1815. Handlingarne hos Utskottet utreda icke huru stort antal fattige kan anses tillhöra Staden, och huru stort Amiralitetet; men jag medger emellertid visserligen, att Staden har större tyngd af Fattigvården, än den i förhållande till sine egne fattige borde hafva. Om den utväg vidtages, som Herr Santesson uppgifvit, torde ändamålet kunna vinnas; och, jemte det jag förenar mig med honom, tillstyrker jag derför återremiss.

Herr *Talmannens* härefter framställda Proposition, att målet måtte återremitteras, och Stats-Utskottet lemnas del af de nu gjorde anmärkningar, besvarades med *Ja* och något *Nej*, dock utan att votering äskades.

§. 4.

Stats-Utskottets Utlåtande N:r 35 i frågan om Lönförhöjning för Bataljons-Läkare efter åtta års Tjenstgöring föredrogs nu åter.

Herr *Huldberg*: Jag kan icke finna Utskottets Utlåtande antagligt. Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition i detta ämne synes mig vara väl grundad och hafva förtjent mera afseende, än Utskottet derät lemnat. Då nu Författningarne undergått den ändring, att endast verklige Kirurgie Magistrar kunna till Bataljons-Läkare antagas, samt förmå, att desse efter tre års tjenstgöring få söka Regiments-Läkare-tjenster, synas de Bataljons-Läkare, hvilka tjent åtta års tid och fått qvarstå endast af brist på ledighet till Regiments-Läkare-tjenster, ega rätt till någon uppmuntran och ersättning för en missräkning, som

de ej sjelfve kunnat förekomma. Jag anhåller derför om återremiss.

Herr *Lenning:* Med Hr Huldberg förenar jag mig alldeles. Antalet af de Läkare, som skulle få åtnjuta förhöjningen, är ej heller i Utlåtandet utsatt. Dessutom företer sig här den omständigheten, att, då Kirurgie-Magister-graden erfordras för att blifva Bataljons-läkare, och desse således måste använda mycken tid och kostnad på studier, synes sådant berättiga dem till undantag från andre, som ej behöfva enahanda insigter; och 250 R:dr kunna i alla fall anses såsom en högst otillräcklig löne-tillgång.

Herr *Bagge:* Jag förenar mig äfven med Hr Huldberg, och det så mycket hellre, som, enligt 1815 års Författning, Bataljons-Läkarne skola vara stationerade på vissa ställen och äro skyldige att biträda medellöse personer, utom militären.

Herr *Lagerstrand* förenade sig med Herrar Huldberg och Lenning.

Herr *Norström:* Om det skulle gälla, att Bataljons-Läkarne borde få lönförhöjning för det de vänta förgäfves på befordran, så borde samma grundsats antagas för Tjenstemän i allmänhet; ty jag vet icke hvarför Bataljons-Läkarne, som hafva tillfälle till mycken biförtjenst, skulle företrädesvis tilläggas en sådan fördel. Jag kan icke medgifva återremiss, utan anhåller om proposition på bifall till Betänkandet.

Herr *Hjertström:* Med Hr Norström instämmer jag desto mer, som ibland de ynglingar, hvilka beträda tjenstemanna-banan, i allmänhet inga så hastigt hinna till inkomster, som Läkare.

Att Bataljons-Läkarne stationeras på vissa ställen, allt efter orternes behof, medförer, i min tanka, för nämnde Läkare ökade inkomster.

Herr *Huldberg*: I händelse Bataljons-Läkarne sjelfve finge välja sina stationer, medger jag visserligen, att de kunde draga fördel af praktiken; men nu utsättas desse stationer af Konungens Befallningshafvande, och Läkarne få ofta åtnöjas med ställen, der behofvet af deras biträde är störst, men förtjensten för dem sjelfve minst.

Herr *Hjertström:* Konungens Befallningshafvande bestämma alltid stationerne på de orter, hvaräst annan Läkarevård saknas, och der de således böra kunna genom sitt biträde påräkna inkomster.

Herr *Lenning*: Den slutsatsen är ingalunda riktig; ty på dessa ställen är det ofta fattigt folk, som mest behöfver anlita Bataljons-Läkaren, och af hvilket han ej kan erhålla någon betalning.

Herr *Arvidson* instämde med Hrr Norström och Hjertström; men Herr *Hagander* med Hrr Huldberg och Bagge.

Herr *Egge*: Då StatsUtskottet icke vägrat bifall till Kongl. Maj:ts Nåd. Proposition, utan föreslagit, att, när Kongl. Maj:t pröfvar skäligt bevilja 50 pr Cts Lönförhöjning åt Bataljons-Läkare, som tjent åtta års tid, beloppet må anvisas att utgå på Allmänna Indragnings-Staten, finner jag ingen annan skillnad emellan detta förslag och de Ledamöters tankar, hvilka yrkat återremiss, än att de sednare önskat ett bestämdt Stats-anslag för ändamålet; och denna önskan synes mig omöjlig att uppfylla, emedan dels man i förhand icke känner huru många Bataljons-Lä-

kare upphinna åtta års tjenstetid innan de vinna befordran, dels ock, enligt Kongl. Brefvet d. 16 September 1817, af Kongl. Maj:t beror, att för hvarje särskilt tillfälle pröfva huruvida Lönförbättringen må ega rum. Följaktligen tror jag allt skäl vara, att till Stats-Utskottets Betänkande lemna bifall.

Herr *Hagander*: Det är hufvudsakligen för att förekomma all godtycklig behandling med ifrågavarande Tjenstemän, som jag anser den proponerade lön förhöjningen böra bestämdt dem tilläggas.

Herr *Huldberg*: Jag tror Bataljons-Läkarne nu böra komma i åtnjutande af lönförhöjningen genom Ständernes rättvisa, för att icke sedermera behöfva begära den af Konungens Nåd.

Öfverläggningen förklarades slutad; och sedan Herr *Talmannens* framställda Propositioner, först på återremiss och dernäst på bifall till Betänkandet, blifvit hvar för sig besvarade med *Ja* och *Nej*, samt votering begärd, uppsattes och justerades följande:

Voterings-Proposition:

Den, som bifaller Stats-Utskottets Utlåtande om Lönförhöjning för Bataljons-Läkare, lägger *Ja*; Den det ej vill, lägger *Nej*; Vinner Nej, så återremitteras Utlåtandet med de dervid gjorde anmärkningar.

Voteringen, verkställd med iakttagande af Riksdags-Ordningens föreskrifter, lemnade det utslag, att 30 röstat *Ja*, och 15 *Nej*; i följd hvaraf Betänkandet var bifallet.

§. 5.

Å nyo föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:r 36, rörande den Doktor Kjellman ådömde Testaments-Bevillning.

Herr *Beckman*: Såsom kunnig om Doktor Kjellmans belägenhet, får jag vitsorda hans verkliga behof af den föreslagne eftergiften, och hans oförmögenhet att i alla fall gälda Bevillningsbeloppet.

Herr *Ehinger*: På det prejudikater af denna beskaffenhet måga förekommas, borde, i min tanka, eftergiften ej beviljas. Om Kjellman är i den torftiga belägenhet, att medlen böra afskrifvas, kan han vinna sitt ändamål i annan väg än det nu blifvit sökt.

Herr *Cederborg*: Hvad Hr Ehinger yttrat, instämmer alldeles med mina åsigter, och jag förenar mig med honom.

Flere Herrar Ledamöter hördes yrka Proposition på bifall till Utlåtandet; Och, då en sådan Proposition nu af Herr *Talmannen* framställdes, besvarades den med *Ja* och något *Nej*, men votering begärdes icke.

§. 6.

Föredrogs åter och bifölls Stats-Utskottets Utlåtande N:r 37 om sökt restitution af Bevillning för Krut.

§. 7.

Stats-Utskottets Utlåtande N:r 38, om medel till kostnader i och för Bevillnings-Taxeringarne inom Norrbottens Län, blef å nyo föredraget.

Herr *Bagge*. Jag finner väl billigt, att de personer, hvilka vid Bevillnings-Taxeringarne i Norrbottens Län gjort tjenst, få tillgodonjuta någon ersättning för sin möda; men, då i alla öfriga Län en procent af Bevillnings-summan fördelas, så väl till bestridande af Pröfnings-Kommittens Ledamöters resor och omkostnader, som ock till arfvoden åt Tjenstemännen, synes det icke vara skäligt, att desse Tjenstemän i Norrbotten skulle, på sätt Stats Utskottet tillstyrkt, undfå arfvodet särskilt till nära lika stort belopp, som hela Bevillnings-procenten uppgått, utan tror jag detta arfvode böra bestämmas efter medeltalet af hvad deras vederlikar i de öfriga Länen åtnjutit.

Herr *Winberg*: Stats-Utskottet har utredt det särskilta förhållande i Norrbottens Län, att Bevillnings-procenten ej räckt till mer än ersättning för skjuts och traktamente vid de långa resorna i detta vidsträckta Län; och det har således varit oundgängligt att föreslå särskilta medel till arfvoden åt tjenstemännen.

Herr *Ekelund*: Jag förenar mig med Hr Winberg, och får tillägga, att, efter hvad hos Utskottet blifvit upplyst, har Bevillnings-procenten i somliga Län uppgått till 800 R:dr och derutöfver, hvaremot den samma i Norrbotten utgjort endast omkring 250 R:dr. Det synes således icke obilligt, att Utskottet föreslagit 220 R:r årligen till arfvoden, enär sannolikt de Tjenstemän, som i andra Län biträda vid Taxeringarne, åtnjuta ett vida högre belopp, ehuru deras besvär ingalunda är större.

Herr *Ullberg*: Uti hvad Herrar Winberg

och Ekelund yttrat, förenar jag mig till alla delar. Att resekostnaden skall medtaga den bestämda Bevillnings-procenten är lätt att inse, då t. ex. från Kalix och Öfver-Torneå är 20 å 30 mils väg till Taxeringsstället, och äfven andra orter i Länet äro från detta ställe ganska aflägsne. Jag anhåller således om proposition på bifall till Betänkandet.

Herr *Norström*: Hvad resekostnaden angår, förefaller det mig underligt, att den kan utgöra så stort belopp, då hvarje Ledamot i Kommittéerne endast får beräkna skjuts för tvenne hästar. Beträffande åter Tjenstemännen, så hafva de naturligtvis mindre arbete, ju mindre Bevillnings-summan blifver. Detta vill jag hafva anmärkt, men bestrider i alla fall icke Proposition till bifall.

Då en sådan Proposition nu af Herr *Talmannen* framställdes, besvarades den med *Ja*.

§. 8.

Följande Stats-Utskottets Utlåtanden föredrogos å nyo och biföllos:

N:r 39. om kostnaden för Fångvården i Götheborg:

N:r 42. om General-Löjtnanten von Rosenheims innestående Lön:

N:r 43. om Öfversten Reuterskjölds innestående Expektans-arfvode.

§. 9.

Då nu åter skulle föredragas Stats-Utskottets Utlåtande N:r 44 i frågan om de så kallade Talmäns-Tafflarnes återställande, samt Hrr

Talmäns Representations-kostnad, förklarade Herr *Talmannen*, att, som han ansåg sig jäfvig att uti detta mål föra ordet, ville han derom anmoda Herr vice Talmannen; hvarjemte Herr *Talmannen* gaf Ståndet tillkänna, det han för sin del var nöjd, ehvad det af Stats-Utskottet föreslagna belopp till Representations-kostnad, eller ett mindre eller ock intet bestämdes.

Sedan Herr *vice Talmannen* intagit Talmansstolen och Stats-Utskottets Utlåtande blifvit uppläst, yttrade sig Herr *Hagander*: "Jag är visserligen af lika tanka med Högl. Stats-Utskottet i frågan om Talmans-Tafflarne; men jag måste anmärka, att, då Utskottet bestämt en viss obetydlig summa af 600 R:dr Banko månatligen för hvardera af trenne Herrar Talmän, hvilket belopp synes öfverensstämmande med den nu rådande sparsamhets-anda, som jag önskar och hoppas äfven framdeles skall fortfara, det förekommit mig såsom mest princip-enligt, att en lika bestämmelse äfven egt rum för de så kallade Landtmarskalks-Soiréer, hvilkas allmänna tillgänglighet är af mycken vigt, i afseende på möjligheten för samtliga Riks-Ståndens Ledamöter att vid dem sammanträffa till öfverläggning om Riksdags-ärenderna; och hade jag, för min del, i sådant hänseende väntat, att berörde tillgänglighet, såsom kanske icke känd af Riksdagsmän i allmänhet, på ett eller annat sätt blifvit kungjord."

Herr *Lenning*: Med Herr Hagander instämmer jag alldeles och finner, lika med honom, att 600 R:dr månatligen till Representations-kostnad för hvardera Talmannen icke är något för

högt tilltaget belopp, men att kostnaden för Herr Landtmarskalkens Soiréer äfven bör bestämmas, hvartill någon ledning torde kunna erhållas af hvad de hittills kostat.

Herr *Linström, Jak.*: Stats-Utskottet har ej kunnat få någon specifik uppgift på sistnämnde kostnader. Herr Landtmarskalken samt Preste- och Bonde-Ståndens Talmän hafva hos Kongl. Maj:t i underdånighet anmält sig om ersättning för Representations-kostnaden. Denna anmälan, hvaruti Borgare-Ståndets Herr Talman icke deltagit, har gifvit anledning till det Kongl. Maj:ts Nådiga Bref af den 29:de nästl. Febr., som i Stats-Utskottets Utlåtande omförmäles. Efter hvad jag inhemtat, torde likväl kostnaden för Soiréerne uppgå till omkring 16 à 1700 R:dr i månaden. För öfrigt åberopar jag i denna sak hvad jag till Protokollet den 10 sistl. Febr. §. 9. yttrat.

Herr *Santesson*: Hos Stats-Utskottet har varit vidlyftig öfverläggning om bestämmande af någon summa för Landtmarskalks-Soiréerne; men dervid upplystes, att ett sådant bestämmande är nästan omöjligt, emedan kostnaden blir olika i mån af det större eller mindre antal personer, hvilka bivista dessa Soiréer, samt i mån af den eldning och lyshållning, som den ena årstiden erfordras och den andra icke. Dessutom hyste Utskottet det förtroende till Herr Landtmarskalken, att han rättar utgifterne efter behofvet; och då, såsom jag hört sägas, denna utgift lärer belöpa sig till 40 à 50 R:dr hvarje afton, tror jag ej någon anmärkning deremot billigen kun-

na

na göras. Att desse Soiréer äro tillgänglige för alla Riks-Ståndens Ledamöter, är utom all fråga och borde äfven kunna vara allmänt kändt.

Herr *Ekstrand*: Jag bör icke dölja, att jag uti Stats-Utskottet varit af skiljaktig tanka i afseende på Soiréerne och Stånds-klubbarne, samt yrkat bestämmande af något visst belopp till utgifter i och för deras behof; och jag tror ännu, att något maximum för hvardera bör kunna bestämmas.

Herr *Norström*: Ehuru det ej är offentligen kungjordt, att Soiréerne kunna bivistas af hvilken som helst, känner man dock, att Ledamöter från alla Stånd äro derstädes välkomne. Jag anser det vara billigt, att kostnaden till dessa Soiréer ersättas efter räkning, enär den för hvarje afton troligen blir olika; och slutligen torde den samma öfver hufvud icke uppgå till större belopp än Representations-kostnaden för hvardera Talmannen.

Herr *Lenning*: I afseende på hvad Herr Santesson anfört om svårigheten, att bestämma kostnaden för Soiréerne, tar jag mig friheten erinra, att, då besöken vid dem sannolikt ega rum i synnerhet vid början af Riksdagen, samt den årstid nu snart är förbi, på hvilken eldning och lyshållning behöfves, kunde ett maximum lämpligen utsättas med rättelse af hvad kostnaden hittills månatligen utgjort.

Herr *Santesson*: Äfven något maximum anser jag omöjligt, att fastställa. Stats-Utskottet har inhemtat, att Herr Landtmarskalken gjort visst beting för hvarje person, som till aftonspis-

ningen qvarbjudes. Det är ju således påtagligt, att kostnaden i alla fall åtminstone i denna del beror af antalet gäster. Hvarken bör Herr Landtmarskalken sjelf få vidkännas någon förlust, genom ett för knappt tilltaget belopp, ej eller kan det sättas i fråga, att han tillåter räkningarnes stegrande utöfver det minsta, som möjligen kan ega rum.

Herr *Hagander*: Då man kunnat bestämma beloppet för de öfrige Talmännen, och jag icke finner mig vederlagd af hvad Herr Santesson anfört, ser jag icke något hinder emot bestämmande af kostnaden för Landtmarskalks-Soiréerne, utan yrkar i sådant afseende återremiss.

Herr *Linström, Jak.*: Vid sednaste Riksdagen beslöts Talmäns-tafflarnes upphörande. Kostnaderne för dessa samt för Herrar Landtmarskalkens och Talmännens öfriga Representation samt för Stånds-klubbarne, uppgingo då hos Ridd. och Ad. till 23,000 R:dr, hos Preste-Ståndet till nära 10,000 R:dr, hos Borgare-Ståndet till 9 000 R:dr, och hos Bonde-Ståndet till nära 11,000 R:dr; hvarförutan Hans Exellens Hof-Kansleren uppbar 7000 R:dr, för hvilka någon redo icke blifvit visad; således tillsamman öfver 60,000. Jag skulle visserligen önska, men tviflar likväl, att Staten har kanaler till bestridande af dylika mindre nödiga kostnader, äfven vid denna Riksdag, och jag åberopar således min förut yttrade tanka.

Herrar *Cederborg, Palm* och *Ehinger* förenade sig med Herr Linström.

Herr *Aspelin*: Stats-Utskottet har ej kunnat undgå att tillstyrka de visserligen icke höga

anslag, hvarom Utlåtandet förmäler; och, enär dervid är fästadt det vilkor, att kostnaden ersättes efter räkningar, tror jag all möjlig noggranhet vara med anslagen förenad.

Flere Ledamöter hördes yrka proposition på bifall till Betänkandet; *Andre* deremot återremiss; och, emedan Herr *vice Talmannens*, i öfverensstämmelse härmed, framställde Propositioner besvarades med *Ja* och *Nej*, samt votering begärdes, uppsattes, justerades och anslogs följande

Voterings-Proposition:

Den, som bifaller Stats-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt fråga om de så kallade Talmäns tafflarnes återställande, samt Herrar Talmäns Representations-kostnad, lägger *Ja*;

Den det ej vill, lägger *Nej*:

Vinner *Nej*, så återremitteras Utlåtandet med de dervid gjorde anmärkningar.

Med iakttagande af Riksdags Ordningens föreskrifter verkställdes omröstningen; och, vid voterings sedlarnes öppnande, funnos de innehålla 28 *Ja* och 18 *Nej*; i följd hvaraf Betänkandet var bifallet.

§. 10.

Sedan Herr *Talmannen* åter intagit Talmans-Stolen, gaf Herr *Limnelius* tillkänna, det han nu blifvit underrättad, att Herr Huldt, som i dag icke varit uti Ståndet tillstädes, af sjukdom derifrån hindrades.

§. 11.

Stats-Utskottets Utlåtande N:r 45, i frågan

om Dagtraktamente för Magistrats-personer och Handtverkare vid publike syner, värderingar och inventeringar, föredrogs nu åter.

Herr *Cronius*: I Christianstad har Borgerskapet årligen mäst deltaga i ganska många besigtningar; och, på deras underdåniga ansökning om ersättning för sin kostnad och tidsspillan, har Kongl. Maj:t i Nåder förordnat, att vederbörande, som begärt besigtningarne, skola uppgifva hvad besvär de medfört, och föreslå ersättningen. Jag anhåller derför om återremiss, på det ett allmänt stadgande om sådan ersättning må, i likstämmighet härmed, af Stats-Utskottet föreslås, icke blott för besigtningar utom Städernes områden, såsom Stats-Utskottet nu hemställt, utan äfven för dylika Förrättningar inom Städerne.

Herr *Falkman*: "Jag kan ej heller ovilkorligen bifalla förevarande Utlåtande, emedan det kommit äfven till min kunskap, att Borgerskapet i Christianstad redan till en del vunnit den förmån, som genom Herr *Danielsons* Motion åsyftas för Städernas Magistrater och Borgerskap i i allmänhet."

"Efter de upplysningar, jag haft tillfälle att i denna sak inhemta, är förhållandet dermed sådant, att då Stadens Äldste i Christianstad år 1815 hos Kongl. Maj:t i underdånighet sökte befrielse för Stadens Borgare från allt biträde vid Krono besigtningar, eller ock att de måtte, af allmänna medel, undfå ersättning för den möda och tidsspillan, som dem derigenom förorsakades; täcktes Kongl. Maj:t, under d. 17 Oktober samma år, i Nåder förordna, att, vid utomordentliga fall, såsom vid en generel inventering

af ett större förråd eller dylikt, der Stadens Borgare i en längre fortsatt tid begagnades, Kongl. Maj:t ville, efter underdånig anmälan af Dess Krigs-Collegium, i Nåder tilldela Besigtningsmännen något lämpligt arfvode eller traktamente."

"När samma Borgerskap sedermera hos Kongl. Maj:t besvärade sig deröfver, att Stadens Handtverkare kallades till Krono-besigtningar oftare än nödvändigheten det fordrade; behagade Kongl. Maj:t, till förekommande af den öfverklagade olägenheten, genom beslut den 4 sistl. September, i Nåder stadga vissa föreskrifter, som af vederbörande skola iakttagas vid Besigtningsmäns af Borgerskapet reqvirerande och förordnande till publika besigtnings-förrättningar."

"Hvad Kongl. Maj:t således Nådigst föreskrifvit till fördel för Borgerskapet i Christianstad, bör utan tvifvel jemväl komma de öfriga Städernas Borgerskap till godo, och synes äfven kunna lämpas på Magistrats-personer, som förordnas att deltaga i besigtningar af förut nämnda beskaffenhet."

"I afseende på detta förhållande, torde Högtärade Ståndet bevilja återremiss af Högl. Stats-Utskottets Utlåtande."

Herr *Huldberg*: För min del kan jag icke inse gilltigheten af de skäl, Stats-Utskottet anfört. Det har åberopat ett Stadgande i Kongl. Resolutionen på Städernes Besvär den 23 Febr. 1748, af innehåll, att Magistrats-personer och Borgerskap, då de för Kronans räkning verkställa Syner och Värderingar, ej kunna tillerkännas någon vedergällning, och än mindre från slike förrättningar befrias. Om ett sådant skäl kunde

gälla, skulle alltid en gammal författning lägga hinder i vägen emot hvilka förbättringar, som helst. Motionärens afsigt har just varit, att få författningen ändrad; och, om man än skulle invända, att besigtningar för Kronans räkning tillhöra Magistrats-personer af tjenstepligt, hvilket jag dock icke tror, kan sådant åtminstone ej sägas om Borgerskapet, som måste försörja sig med sitt arbete och deruti gör förlust genom tidsspillan i Kronans ärender. Utskottets Betänkande visar för öfrigt, att Kongl. Maj:t, på särskilta ansökningar, alltid beviljat ersättningen samt således funnit den billig. Mig synes, att den nu bör kunna fastställas såsom en rättvisa, och icke hädanefter behöfva sökas såsom en Nåd. Jag tillstyrker följaktligen, att målet återremitteras,

Herr *Limnelius*: Med de värde Ledamöter, som redan talat, förenar jag mig. Här i Hufvudstaden inträffa besigtningar för Kronans räkning till stor mängd. Om Magistrats-personers besvär deraf vill jag ej nämna, efter som jag sjelf hörer till deras antal; men hvad Borgerskapet angår, faller tyngden af dessa förrättningar ensamt på de under Embeten lydande Mästare, då deremot de, som höra under Hall- och Manufaktur-rätten, äro från detta besvär befriade. Jag tror billigheten fordra, att ersättning tilldelas Besigtnings-männen för förrättningar såväl inom, som utom Staden, emedan de förra förorsaka hinder och tidsspillan likaså väl, som de sednare.

Herr *Linström*, *Jak.*: Stats-Utskottet har i denna sak gjort allt hvad möjligt varit; men 1748 års Författning ålägger Borgerskapet ifräga-

varande slags förrättningar, såsom ett Borgerligt onus, och någon ändring deruti tror jag icke kunna beredas.

Herr *Hambreus*: Jemte det jag hufvudsakligen förenar mig med Herrar Cronius och Falkman, fäster jag mig dervid, att, då Stats-Utskottet ansett ersättning böra ega rum för besigtningar, som ske utom Städernes områden, detta uttryck likväl synes nog obestämdt, enär Sjö-städer finnas, hvilkas områden verkligen sträcka sig 3 till 4 mil utåt Skärgården, dit Magistrats personer ofta måste resa till besigtningar på sjöledes ankomna Spanmåls-laster; och, om Stats-Utskottets Utlåtande i öfrigt skulle bifallas, bör det i min tanka åtminstone förtydligas sålunda, att ersättning meddelas för alla Krono-besigtningar utom Städernes Tullar.

Herr *Falkman*: Med kännedom derom, att besigtningar för Kronans räkning i Malmö ofta påkomma, samt medföra stort besvär och hinder, och med öfvertygelse, att ett lika förhållande inträffar i många andra Rikets Städer, önskar jag, att den ersättnings-rätt, som bestämmes, må sträckas till besigtningar både inom och utom Städernes områden.

Herr *Linström, Jak.*: Af en Ledamot i Stats-Utskottet Herr Amiral Nordensköld upplystes, att vid besigtningar i Carlskrona för Örlogsflottans behof, vederbörande Besigtningsmän fått ersättning efter ingifven räkning.

Herr *Danielson*: Att sådant inträffat sistlidet år, sedan Besigtnings-männen derom gjort ansökning, kan äfven jag vitsorda; men ett all-

mänt stadgande till rättelse i framtiden, tror jag i alla fall vara af nöden.

Herr *Noréus*: Just det förhållande, Herr Danielson nu anmält, ämnade jag upplysa. På sätt Herr Linström redan yttrat, har Stats-Utskottet ansett sig af 1748 års Kongl. Resolution hindradt ifrån vidsträcktare tillstyrkande, än Utlåtandet innefattar. Utskottet har trott, att ersättnings-rätten ej kan göras allmän, eller fastställas för alla tillfällen, och att den blott vid särskilta omständigheter och större Besigtningar bör, såsom hittills, bero af särskilt anmälan och pröfning. Det har jemfört Magistrats-personers Besigtnings-Förrättningar med Häradshöfdingars och Nämndemäns, hvilka ofta i och för Boställs-Syner samt flere andra Besigtninger måste resa lång väg. Hvad åter beträffar Borgerskapets medlemmar, har Utskottet, som inhemtat, att Krigs-Collegium beviljat dem ersättning utan att ens någon underdånig anmälan hos Kongl. Maj:t behöft derom göras, således trott ändamålet vinnas, så vidt ske kan, genom det stadgande, Utskottet tillstyrkt, och genom det för öfrigt vid större Besigtningar inom Städerne kostnaden vid hvarje särskilt tillfälle anmäles till ersättning efter räkning.

Herr *Huldberg*: Sådane särskilte anmälanden äro lämpliga der Besigtningar mera sällan förekomma, och när de blifva af större omfattning. I Wadstena inträffa de så ofta, att minst 2:ne gånger i månaden dessa anmälningar skulle behöfvas.

Herr *Limnelius*: Svårast anser jag det vara, att besväret ej kan jemnt fördelas emellan hela

Borgerskapet, utan drabbar visse Handtverkare vid alla tillfällen, och att i Stockholm de ofta icke reqvireras förr än dagen före Besigtningen.

Herr *Noréus*: Stats-Utskottet har ej afsett och har ej kunnat afse det särskilta förhållandet för särskilta Städer, utan har måst betrakta saken och följa en viss princip i det hela. Jag medger visserligen, att besväret af ifrågavarande slags Besigtningar kan falla tyngre på den ena Staden, än på den andra; men detta inträffar med mångfaldiga andra allmänna bördor.

Herr *Leffler*: Om det ock för längre tid tillbaka varit en Borgerlig skyldighet för Handtverkare att förrätta Besigtningar, hade de ock då den fördelen att blifva anlitade om Kronans arbeten. Nu åter hafva vederbörande funnit mera förmånligt, att betinga dessa arbeten på andra håll; och, då rättigheter och skyldigheter böra svara mot hvarandra, synes det billigt, att Handtverkarne, i stället för den sålunda förlorade fördelen, nu mera njuta annan ersättning för sina uppoffringar.

Herr *Falkman*: Jag befarar, att Stats-Utskottets Betänkande lägger hinder i vägen för vinnande af ersättningar vid särskilta tillfällen; ty Stats-Utskottet har tillstyrkt Skjuts och traktamentskostnad endast för Besigtningar utom Städernes områden, men deremot bestämdt förklarat, att någon ersättning för andre förrättningar ej kan beviljas. Således anser jag nödvändigt att saken återremitteras.

Herr *Huldberg*: Jag instämmer med Herr Leffler; och hvad det angår, som Herr Noréus nämnt om principen i det hela, måste väl rätta

principen vara, att den, som har litet att bära, bör hjelpa den, som har mycket.

Herr *Noréus*: Stats-Utskottet har alltid funnit många utgifter vara föremål för sina öfverläggningar; och bland de större skälen emot all vidare utsträckning af den ifrågasatte ersättningen har det varit, att dertill skulle fordras ett betydligt anslag. Emedlertid bestrider jag icke återremiss.

Herr *Bagge*: Jag känner icke, det Borgare-Ståndet någonsin åtagit sig såsom en ovillkorlig pligt att verkställa Besigtningar för Kronans räkning; och icke tror jag någon hafva kunnat ålägga det. Således anser jag Borgare-Ståndet kunna undandraga sig dylika Förrättningar, om ej en billig ersättning för dem beviljas.

Herrar *Lundman* och *Lagerstrand* förenade sig i de Ledamöters tankar, af hvilka återremiss blifvit begärd.

På Herr *Talmannens* Proposition återremitterades målet till Stats-Utskottet, som skulle erhålla del af de emot Utlåtandet gjorda anmärkningar.

§. 12.

Upplästes Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:r 46. af den 12 dennes i anledning af Riksens Ständers Revisorers Berättelser om den åren 1820 och 1822 förrättade granskning af Riksgälds-Verket och General-Assistans-Kontoret:

N:r 47. af samma dag i anledning af Kongl. Majts Nådiga Skrifvelse angående Kronofogden Assessor Hellbergs underdåniga ansökning om

ersättning för liden förlust å en kontraherad lefverans af Artilleri-Hästar:

N:r 48. af den 13 dennes i anledning af Nådig Remiss på Kapitenen G. O. Schwartz's underdåniga ansökning om eftergift af den Kronan tilldömde Immissions-rätt i hans Extra Lön:

N:r 49. af den 12 dennes i anledning af Herr C. G. Arvidsons Memorial om understöd för Hamnbyggnaden i Lidköping:

N:r 50. af den 13 dennes i anledning af Nådig Skrifvelse om anslag af medel till fyllande utaf brist i tillgångarne för Räntans godtgörande å Köpeskillingen för det till Gevärs-Faktori inköpta Carl Gustafs Stads Bruk.

Lades på Bordet.

§. 13.

Högv. *Preste-Ståndets* Protokolls-Utdrag af denne dag med bifall till Stats-Utskottets Utlåtanden N:r 34 och 41 upplästes och lades till Handlingarne.

Plenum slutades kl. ½ 3 e. m.

In Fidem

Clas Arvedson.

Den 25 Mars.

Plenum kl. 10 f. m.

§. 1.

Protokollet för den 19 dennes justerades.

§. 2.

Föredrogs åter Konstitutions-Utskottets den 7 dennes §. 6. på Bordet lagda Memorial N:r 3 i anledning af Remissen å Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse angående H. K. H. Kronprinsens utnämnande att i vissa fall föra ordet i Regeringen, hvilket Memorial jemväl uti Protokollet för den 11 dennes §. 11. omförmäles.

Herr *Bagge* uppläste ett så lydande anförande: "Då Regerings-Formens 43. §. föreskrifver, att, enär Konungen går i Fält eller företager Resor åt Rikets aflägsnare Orter, Rikets Styrelse skall förvaltas af en tillförordnad Regering, bestående af fyra Ledamöter utaf Stats-Rådet; så måste en förändring i denna organisation, ehvad den skall blifva tillfällig eller perpetuel, ej kunna tillvägabringas i annan ordning, än som öfverensstämmer med stadgandet uti 56 och 81 §. §. Regerings-Formen samt 29. §. Riksdags-Ordningen; och, som Kongl. Maj:ts i Nåder gjorde framställning om rättighet, att förordna Hans Kongl. Höghet Kronprinsen, att med 2:ne Röster vara Ordförande uti nämnde Regering, utan tvifvel förutsätter en förändring i först åberopade §.; så kan jag ej gilla Konstitutions-Utskot-

tets alltför legera behandling af denna fråga, utan anhåller, att den samma måtte återremitteras till nämnda Utskott, med anmodan, att bestämdt sig utlåta, huruvida det tillstyrker bifall eller afslag å Kongl. Majits begäran, eller finner sig deri böra föreslå någon förändring. — Det är vida skildt ifrån mina tänkesätt, att icke med synnerlig glädje omfatta hvarje tillfälle, som för Rikets Ständer kan erbjudas, att ådagalägga Nationens djupa vördnad för Hans Kongl. Höghet Kronprinsens höga och utmärkta egenskaper, så framt jag ej derigenom öfverskrider gränsen af min Riksdagsmanna-Fullmakt, hvilken ovillkorligen förpligtar mig att ställa Grund-Lagarne till efterrättelse, emedan om jag derifrån gjorde ett enda afsteg, skulle jag göra mig ovärdig det dyrbara förtroende, hvilket berättigat mig, att intaga denna plats, hvarföre och ehuru jag för enskilt del högeligen skulle icke blott vilja understödja de beslut, som i de öfriga Stånden redan äro fattade, utan fast hellre önska den utvidgning deri, att de blefvo lika med det, som är intaget uti 2. §. af Beslutet vid 1818 års Riksdag; så anser jag mig likväl nödtvungen förklara, då frågan ej blifvit väckt och öfverlagd vid sista Riksdagen, det jag ej kan för närvarande instämma uti nämnda förtidiga beslut, hvilka, på anförda skäl, i mitt omdöme icke äro förenliga med Grund-lagarna. — Jag anhåller derför, att proposition måtte framställas, huruvida frågan är af Konstitutionel egenskap eller ej, hvarefter om det förra besvaras med Ja, återremiss sker till Konstitutions-Utskottet, med bifogande af gjorda anmärkningar. Kommande af-

görandet vid sådant förevetande, sedan behöriga öfverläggningar för sig gått, att hvila till nästa Riksdag, hvilken procedur jag är öfvertygad öfverensstämmer med den helgd, hvari Kongl. Maj:t i allo håller Rikets Grund-lagar. — Bestrides det åter med Nej, hvarigenom denna och alla frågor, som dermed ega oskiljaktigt sammanhang, måste upphöra, att vara Konstitutionella; så kunna Hans Kongl. Höghet Kronprinsens utmärkta och prisvärda egenskaper samt kända liberalité, hvilka genom ofvanberörde 2. §. uti 1818 års Riksdags-beslut blifvit af Kongl. Maj:t och Rikets Ständer högtidligen erkända, och hvilka nu ega ökadt anspråk på förtroende, ej annat än uppmana mig, att vördsammast hemställa, om icke, i likstämmighet med nyssnämnda Riksdags-beslut — i stället för det föreslagna Presidentskapet, som tyckes ej mindre strida mot vårt lyckliga Regerings-system, vida skildt från det Aristokratiska, enligt 1720 års Regeringsform, under hvilket Konungen endast var Ordförande i Regeringen, utan äfven föranleda till den tankan, att nuvarande Ständer icke hysa lika oinskränkt förtroende, som förra Riksdagen visats Hans Kongl. Höghet Kronprinsen då fråga förehades om Rikets Styrelse under Konungens sjukdom — Kongl. Maj:t må förklaras berättigad förordna Hans Kongl. Höghet Kronprinsen Joseph Frans Oscar, att vid de tillfällen den Nådiga Skrifvelsen omförmäler, med Konungslig makt, på sätt och i den ordning 4, 8 och 9 §. §. Regerings-formen förmå, *allena* besluta uti de mål, som Kongl. Maj:t, efter förut åberopade 43. §., kan finna för godt i Nå-

der uppdraga till en särskilt Regerings afgörande, utan att Hans Maj:t Konungen derigenom skulle vara betaget, att uti alla öfriga mål utöfva den rätt, som Regerings-formens 8:de §. Högstdensamme tillerkänner. Bifall till hvad jag nu haft äran föreslå, hoppas jag så mycket hellre, som Kronprinsens rättighet, att, under Konungens sjukdom och frånvaro, deltaga uti Rikets Styrelse bör vara af en och samma natur, emedan jag ej kan inse, huru det skulle komma att tillgå, om den obehagliga händelsen inträffade, att Konungen under en resa eller vistande i Fält blef sjuk. Kronprinsen vore då ovilkorligt berättigad, att med nedläggandet af Presidentskapet, utöfva Konunga-makten; men då Konungen åter tillfrisknat, skulle nämnda Presidentskap återtagas, hvarigenom Kronprinsen vid Rikets Styrelse den ena dagen skulle ha en vidsträcktare, och den andra dagen en inskränktare makt. Att detta skulle kunna undgå, att bli anstötligt i Nationens ögon, kan väl vara möjligt, fastän mina ringare insigter ej förmå att annorlunda bedömma ämnet."

"Jag anhåller fördenskull, om förra propositionen besvaras med Nej, det måtte följande proposition framställas: den, som vill bifalla Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse, lägger Ja, hvaremot den, som vill att mitt förslag skall antagas, lägger Nej. Vinner Nej, böra Med-Stånden vördsamt och vänligen inbjudas, att uti Ståndets Beslut instämma, hvarefter det samma bör innefattas uti en särskilt akt."

"Jag inser väl, att det torde anmärkas mot denna framställning, eller förnyade motion, att

den är af Grundlags egenskap, samt att den derföre ej kan upptagas af Ståndet, utan böra direkte till Konstitutions-Utskottet ingifvas. Detta är väl enligt med mina egna åsigter, derväst, vid återremiss, mitt förslag ej bör hänföras till den öfverläggning och anmärkningar vid nämnda Utskotts yttrande, hvartill 56 §. Regerings-Formen berättigar Rikets Ständer; men i händelse återremiss ej bifalles; så enär fråga om rättighet för Kronprinsen att vid Konungens sjukdom föra Rikets Styrelse ej blifvit behandlad som Konstitutionel, samt Kongl. Maj:ts för handen varande Proposition eller Skrifvelse redan är af de öfriga och kanske blir af detta Högtärande Stånd ansedd, att ej eller vara det, emedan i motsatt händelse något beslut vid denna Riksdag ej skulle kunna fattas, så torde mitt förslag icke böra betraktas annorlunda än i likstämmighet dermed, i thy att en motions egenskap förändras icke, om den väckes af Kongl. Maj:t eller någon enskilt Riksdagsman."

"Mine Herrar! Den tid har varit, då detta Högtärade Stånd, som kanske är det mest oberoende, blifvit tillvitadt, att det af fruktan att förlora Privilegier och andra åsigter varit mindre sjelfständigt i sina Beslut, än det bordt vara. Upplysningen har stigit, och Ståndet har genom den beviljade publiciteten, som jag hoppas blir verkställd inom nästa veckas utgång, vidtagit ett steg, som torde föranleda till ett annat omdöme hädanefter. Låtom oss derför, i denna vigtiga och öfriga frågor, så handla, att vi med Besluten, som deri fattas, icke blott förena vörd-

nad

nad för Konungens önskan och rättvisa åt Kronprinsens dyrbara egenskaper, samt Nådiga tänkesätt, utan äfven visa Nationen, det Grundlagens bokstaf eller åtminstone dess anda, städse utgör grundvalen för Borgare-Ståndets handlingar, och att feghet eller enskilta afsigter äro aflägsnade från detta rum."

Herr *Winberg*: Då jag anser mig böra vid detta tillfälle offentligen förklara min enskilta öfvertygelse, att det förslag, Kongl. Maj:t genom Sin Nådiga Skrifvelse framställt, har egenskapen af en Grundlags-fråga, samt såsom sådan, af Konstitutions-Utskottet behandlas och följaktligen icke af Ständerne upptagas till bifall denna Riksdag, kan jag likväl icke tillbakahålla uttrycken af min innerliga glädje deröfver, att hvarken Utskottet eller de tre Riks-Stånd, som redan afgjort frågan, delat denna min öfvertygelse eller funnit pröfningen af förslaget behöfva fördröjas för blotta formernes skull. Det är således endast under skydd af Konstitutions-Utskottets yttrande och tre Stånds redan fattadeBeslut, som jag anser mig nu kunna för min del bifalla Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition.

Herr *Egge*: "Om än Nationens innerliga kärlek för sin dyre Kronprins, dess förtroende till Hans mognade förstånd och kunskaper, och framför allt kännedomen af hans ädla och liberala tänkesätt skulle uppmana oss att med glädje bifalla K. M:ts Nådiga Propostion, i anseende till H. K. H. Kronprinsens utnämnande till Ordförande i Regeringen, då Konungen är i fält eller på resor, anser jag likväl Konstit. Utskottet

icke hafva behandlat den dit remitterade frågan Grundlags-enligt. Men, som saken och icke formen nu torde böra komma i öfvervägande, hemställer jag för min del ödmjukast om icke Borgare Ståndet, i öfverensstämmelse med sina Resp. Med-Stånder, måtte utan vidare omgång i underdånighet bifalla K. M:ts Nådiga Proposition."

Herr *Linström, Jak.*: Med all undersåtlig vördnad och tillgifvenhet för H. M. Konungen och H. K. H. Kronprinsen, men med aktning tillika för den dyra Ed, jag svurit, att ovilkorligen ställa mig Grundlagen till efterrättelse, måste jag förklara, det jag icke anser förenligt med helgden af 4, 43, 56, 81 och 83 §. §. Reg. Form. samt 29 och 44. §. §. Riksdags Ordn., att nu bifalla Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition. Jag hade önskat, att Konstitutions-Utskottet behandlat frågan i öfverensstämmelse med hvad dessa §. §. tydligen stadga och förmå, samt till Ständerna inkommit med bestämdt yttrande öfver det i Nåder framställda förslaget; men, då sådant icke skett, anhåller jag, till befordrande deraf, om återremiss.

Herr *Ullberg*: "Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse om Hans Kongl. Höghet Kronprinsens deltagande i Riks-Styrelsen, innehåller intet förslag till ändring i 43. §. af Regerings-formen, i hvilket fall till införande ny text, i stället för den gamla, bordt vara uppgifven. — Deremot innehåller denna Höga Skrifvelse endast en tillfällig modifikation, ett personelt undantag ifrån föreskriften uti nämnde §., och då Högtärade Ståndet, i likhet med de öfriga Riks-Stånden, derät behagat lemna remiss till Konstitutions-Utskottet, som å ena sidan ej får befatta sig

med Exceptions-lagar, utan med sådana, som genom Riks. Ständers pröfning kunna stämplas med varaktighet, och tjena till framtida ovilkorlig efterlefnad, men som å den andra icke eller utan närmare föreskrift, genast kunnat aflägsna sig ifrån Remissens föremål, lärer Högtärade Ståndet nu benäget finna, det Konst.-Utsk., långt ifrån att hafva med detta föremål legert eller olagligt förfarit, derät gifvit den enda behöriga och med ögonblickets kraf öfverensstämmande åtgärd uti den historiska framställning, som dess betänkande innehåller, om de förfoganden och beslut, hvilka vid föregångne Riksdagar blifvit uti dels konstitutionell och dels acklamatorisk väg, af Riks. Ständer vidtagna uti frågor, som med den förevarande ega fullkomlig likhet."

"Hvad sjelfva saken angår, hyser jag ej det minsta tvifvel, att den genast må bifallas, på de skäl och grunder Hrr Winberg och Egge anfört, och hvilka vid detta tillfälle ofelbart äro hvarje Svensk medborgares; ehuru för tillvägabringandet af Ståndets allmänna yttrande deröfver den anomali, efter min tanke, uppstår, att proposition nu icke lärer kunna göras på Utskottets Betänkande, utan på den Kongl. Skrifvelsen, hvarvid det likväl torde hafva förtjent närmare utredas, huruvida de deruti Hans Kongl. Höghet Kronprinsen tillagda tvänne röster, i egenskap af Ordförande i Stats-Rådet, skola beräknas *ovilkorligt*, i hvilken händelse, då Föredragandens röst icke får räknas till de deciderande, *ett* Stats-Råds mening, jemte Hans Kongl. Höghets tvenne röster, och det Ordföranden van-

ligen tillkommande votum decisivum blir gällande — eller *vilkorligt*, då trenne Stats-Råds sammanstämmande tanka alltid utgör beslut öfver förekommande mål."

"Jag anser mig dessutom icke eller nu böra dölja den öfvertygelse jag redan vid förra Riksdagen yttrat, i fråga om suspens af ett Grundlags-stadgande, att nemligen sådant behandlingssätt, då det af ingen trängande nöd eller allmän fara påkallas, icke är det rätta. — Grundlagen innehåller icke allenast föreskrifter om Rikets Styrelse, utan utgör äfven i sig sjelf ett osvikligt föreningsband mellan Konung och Folk. — Af detta dubbla skäl bör både ande-meningen och formen af denna Grundlag alltid heligt vårdas och iakttagas. — Företager man sig deremot, att efter förekommande omständigheter, tillfälligtvis, modificera eller kraftlös förklara en eller annan paragraf af Grundlagen, och sämedelst gifva exempel af dess ackommodabilité efter föränderliga tids-lynnen och fordringar — hvilka paragrafer kunna till en början framdeles vara fredlysta för undantag och modifikationer? — och slutligen, hvilka Grundlagar?"

Herr *Linström*: Enär 4. §. Reg. Formen förmar, att Konungen eger allena styra Riket, tror jag dermed icke vara öfverensstämmande, att 2:ne Regenter på en gång finnas i landet, hvilket skulle inträffa i händelse Kongl. Maj:ts Nådiga förslag antoges.

Herr *Hegardt* anförde skriftligen: "Förevarande ämne är, såsom äfven Högl. Konstitutions-Utskottet anfört, i sanning ganska vigtigt; och då från Kongl. Maj:t Rikets Ständer fått derom

mottaga Dess Nådiga Skrifvelse, böra de ej eller deri kunna finna annat än ett förnyadt vedermäle ej allenast af Kongl. Maj:ts fortfarande föreseende Nådiga vishet för Sitt Folks väl, i förening med den Faderliga gärden åt en värdig Sons, Sveriges älskade Kronprins mogna dygder och egenskaper, utan ock af den vård och den helgd, hvarmed Kongl. Maj:t städse hyllat Sveriges Grundlagar. — Att detta ämne, som med anledning af Högstberörde Nådiga Skrifvelse och i grund af dess vigt, blifvit af samtlige Riks-Stånden till Konstitutions-Utskottet remitteradt, är af den egenskap, att det tydligen afser en förändring af och tillägg till 43. §. Regeringsformen, derom är jag så fast i min öfvertygelse, att jag ingalunda kan medgifva rigtigheten af Högl. Utskottets yttrande, att den af Kongl. Maj:t yrkade rätt, att, i de fall berörda §. omnämner, och då Kongl. Maj:t så nödigt finner, förordna H. K. H. Kronprinsen såsom Ordförande med 2:ne röster i den Regering, som, efter stadgandet i meranämnde §., eljest i slika fall endast af 4 bland Stats-Rådets Ledamöter, vore att anse och borde behandlas som en blott tillfällig modifikation af samma §.; ty på samma grund kunde af Riksens Ständer hvarje §. i Grundlagarna modificeras och ändras för tillfället, utan att man ansåg sig pligtig följa de i Konstitutionen föreskrifne former för en sådan förändrings vinnande kraft af Lag. Jag vågar ock yttra den öfvertygelse, jag eger, att H. M. Konungen, vid denna frågas öfverlemnande till Rikets Ständer, icke haft för afsigt, att en öfverträdelse af dessa former för densammas be-

handling skulle ega rum. — Jag skulle blygas inför hvarje redlig Svensk medborgare, om jag ett ögonblick tvekade, att, lika med Skandinaviens folk, erkänna värdet af vår dyrbara Kronprins höga egenskaper och stora insigter, hvilka ej allenast berättiga honom till ett så högt förtroende, som det H. M. Konungen nu nådigst föreslagit, utan ock gifva oss det säkraste hopp, att, då Han en dag ärfver Sin Store Faders Thron, denna Throns ära och glans skall af Honom upprätthållas; — men jag måste derjemte högtidl. förklara, att jag skulle städse ega rätt att göra mig förebråelser, om, den första gång Medborgares odelade förtroende lemnat mig tillfälle deltaga i folk-representationen, jag skulle tillåta mig ett afsteg från de Lagar, hvilkas troliga hållande jag så högtidligen besvurit."

"Hvad Högl. Utskottet anfört om Rikets Högl. Ständers, rörande H. K. H. Kronprinsens rättighet att med Konungslig makt styra Riket under H. M. Konungens sjukdom m. m., vid 1812 och 1818 årens Riksdagar, lärer så mycket mindre hit kunna tillämpas, som någon Remiss af berörde ärende till Utskottet då ej skett; och att vid 1815 års Riksdag Rikets Ständer ej gillat Konstitutions-Utskottets Betänkande i anledning af Kongl. Majts vid 1812 års Riksmöte gifna Nådiga Proposition, rörande, bland annat, förändring af 43. §. Regerings-formen, torde ej böra anses utgöra gilltigt skäl för Utskottet, att, som nu skett, utan pröfning och hufvudsakligt yttrande från sig återlemna ett ärende, som i laglig väg blifvit till behörig handläggning dit förvist. — I anledning af hvad

jag nu haft äran anföra, får jag slutligen, för min del, vördsamt yttra den tanka, att saken bör till Högl. Konstitutions-Utskottet återremitteras; men skulle, sedan 3 Stånd redan afgjort ärendet, detta Högtärade Stånd ej finna skäl till återremiss, anhåller jag lika vördsamt, att detta mitt anförande må erhålla ett rum i Protokollet; förklarandes jag derjemte min enskilta öfvertygelse, i öfverensstämmelse med hvad jag nu haft äran andraga, att detta ärende eger så Grundlagsändring afseende beskaffenhet, att 3 Stånd ej göra tillfyllest för dess afgörande."

Herr *Santesson*: På de af Herr Winberg anförda skäl, anhåller jag om Proposition på bifall till Kongl. Maj:ts Nådiga Förslag, i likhet med hvad redan trenne Stånd beslutit.

Häruti förenade sig Herr *Ekelund*.

Herr *Bagge* förnyade sin anhållen om Proposition i enlighet med hvad han uti sitt anförande hemställt.

Herr *Falkman*: "I Konstitutions-Utskottet har jag väl varit af olika tankar med Pluraliteten af dess Ledamöter, i afseende på principen för detta ärendes behandling; men, sedan Utskottet till Rikets Ständers egen åtgärd öfverlemnat Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse i detta ämne, och 3:ne Riks-Stånd, i anledning deraf samt i likhet med hvad vid 2:ne föregående Riksmöten blifvit praktiseradt, till eget omedelbart afgörande företagit den Kongl. Skrifvelsen och dervid till alla delar bifallit hvad Kongl. Maj:t i Nåder föreslagit; så anser jag, vid detta förhållande och på de flere af Herr Winberg och andra värde Ledamöter anförda skäl, att äfven Borga-

re-Ståndet bör instämma i det af de öfriga Riks-Stånden vidtagna beslut, såsom innefattande den enda utväg att utan tidsutdrägt vinna det af oss alla önskade ändamål, att ledningen af Regerings-ärenderna, uti de af Kongl. Maj:t uppgifna fall, må kunna uppdragas Hans Kongl. Höghet, vår älskade Kronprins. — Hvad Herr Linströms sednaste anmärkning beträffar, får jag erinra, att Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse ingalunda, såsom Herr Linström förment, åsyftar, det Konungamakten skulle på en gång utöfvas af Hans Maj:t sjelf och af H. K. H. Kronprinsen, utan endast, det H. K. H. må kunna förordnas att med Röst-rättighet föra ordet i Regeringen. Jag hemställer om icke Proposition må göras till bifall å Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse."

Herr *Bagge*: Att Konstitutions-Utskottet ansett frågan vara af Grundlags-egenskap, bevisas äfven deraf, att Utskottet eljest bort, enligt 44 §. R. O., inom 8 dagar ifrån erhållen Remiss återlemna densamma till Stånden, hvilket likväl icke skett.

Herr *Westin*: Vid 1812 års Riksdag uppdrogo Riksens Ständer åt då varande H. K. H. Kronprinsen att, så ofta Kongl. Maj:t af sjuklighet hindrades från befattning med Regerings-ärenderna, inträda i utöfning af Konunga-makten med all den rätt, Grundlagarne densamma tillagt, och i Kongl. Maj:ts Namn Rikets Styrelse föra. Enahanda förtroende lemnades äfven vid Riksdagen 1817 — 1818 nuvarande H. K. H. Kronprinsen. Dessa, vid båda tillfällen af Kongl. Maj:t gillade och bekräftade, Beslut intogos i Riksdags-Besluten; och ingen lärer träda

fram att bestrida dem full helgd och kraft. Kongl. Maj:t har nu, i afseende på H. K. H. Kronprinsens utnämnande att föra Ordet i Regeringen då Konungen går i Fält eller reser till aflägsnare Inrikes Orter eller till Konungariket Norrige, föreslagit för H. K. H. en vida inskränktare makt än den, som blifvit honom tillagd i händelse af Hans Maj:t Konungens sjuklighet; och jag tror således, i betraktande af den större makt H. K. H. redan förut eger, intet hinder vara att tillstyrka den mindre, som Kongl. Maj:t nu för vissa fall föreslagit. Jag förenar mig, på dessa skäl, med de värde Ledamöter, som önskat Proposition på bifall till hvad den Nådiga Skrifvelsen innehåller och hvad redan de öfriga Riks-Stånden beslutit.

Herr *Bagge*: Jag anhåller först om votering huruvida frågan är af Grundlags egenskap; och, i händelse Ståndet ej finner den sådan, begär jag den Proposition, som sednare delen af mitt anförande innefattar.

Herr *Cederborg*: "Så vida de åsigter af förevarande öfverläggnings-ämne, hvilka innefattas i Höglofl. Konstitutions-Utskottets Betänkande, efter derom framställande proposition skulle godkännas, hvaruti jag för min del icke kan instämma, föreslår jag, i likhet med Herr Bagge, att sedermera det alternativ må framställas, antingen af bifall till Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om H. K. H. Kronprinsens utnämnande att såsom Ordförande deltaga i Regeringen vid de tillfällen då *Konungen* antingen går i Fält, reser till aflägsnare Inrikes Orter eller till Konungariket Norrige eller af sjukdom hindras; eller

ock, att Hans Kongl. Höghet, i likhet med hvad 2. §. af Beslutet vid 1812 års Riksdag innefattar, må vid ofvannämnda tillfällen inträda uti utöfningen af Konunga-makten med all den rätt nu gällande Grundlagar densamma tillägger samt uti Kongl. Maj:ts Namn Rikets Styrelse föra då Hans Maj:t Konungen så nödigt pröfvar."

Sedan Ståndet förklarat öfverläggningen slutad, anförde Herr *Talmannen*, att han, med anledning af hvad derunder blifvit yttradt, ansåg sig icke kunna framställa Propositionen annorlunda än på bifall till Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse; och, då en sådan Proposition nu af Herr *Talmannen* gjordes, ropades *Ja*, *Nej*, *votering*.

Herr *Bagge* reserverade sig emot propositionens lydelse.

Som frågan nu icke kunde afgöras utan votering, blef, efter någon öfverläggning huru Voterings-Propositionen borde inrättas, en så lydande slutligen uppsatt, justerad, gillad och anslagen:

"Den, som bifaller hvad Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse innehåller angående nuvarande H. K. H. Kronprinsen Joseph Frans Oscars deltagande uti Regeringen i de fall berörde Skrifvelse innehåller, lägger *Ja*:"

Den det ej vill lägger *Nej*:

"Vinner *Nej*, återremitteras frågan, enligt 56 §. R. F., till Konstitutions-Utskottet med den Ståndets gemensamma anmärkning, att saken bör såsom Grundlags-fråga behandlas och Utskottet med förnyadt Betänkande inkomma."

Voterings-Sedlar utdelades: Rösterne in-

samlades vid tvenne upprop: En Sedel aflades förseglad: Och vid de öfriges öppnande och uppsummerande, funnos de innehålla 26 *Ja*, 21 *Nej*.

Den aflagde Sedeln förstördes; och Protokolls-Utdrag om Ståndets Beslut blef genast uppsatt, justeradt och expedieradt.

§. 3.

Följande Expeditions-Utskottets Förslag till Riksens Ständers underdåniga Skrifvelser upplästes, godkändes och afskickades till Hedervärda Bonde-Ståndet:

N:r 11. angående kostnaden för tryckning af Riks-Ståndens Protokoll med dertill hörande Bihang:

N:r 12. i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om den för Öland inrättade Provisoriska Län-Styrelses fortfarande intill nästa Riksdag:

N:r 13. i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Remiss uppå en af de fleste Lands-kamrerare i Riket gjord underdånig ansökning om Löntillökning m. m.:

N:r 14. i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition rörande A. R. Lorents anhållan att få till Skatte inlösa några Lägenheter under Elfsborgs Kongs-Ladugård:

N:r 15. i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Remiss uppå Dess Befallningshafvandes i Skaraborgs Län underdåniga hemställan om Vakt vid Lands-Kansliet och Lands-Kontoret:

N: 16. i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Remiss uppå Landshöfdingen m. m. Grefve von Rosens underdåniga ansökning om befrielse från

ansvars-skyldighet i aflidne Kronofogden Grönvalls balans: och

N:r 17. i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Remiss uppå Minister-Residenten A. Hjorts underdåniga ansökning att utbekomma aflidne Abbé Voglers Pension.

§. 4.

Stats-Utskottets den 17 dennes §. 4. på bordet lagda Utlåtande N:r 40. i anledning af Revisorernes Berättelse år 1820 om Stats-Verkets Förvaltning och Räkenskaper föredrogs nu åter.

Herr *Ullberg*: Af utlåtandet inhemtas, det åtskilliga Enkor efter Embets- och Tjenstemän, hvilka varit förflyttade på Indragnings-Stat, fått, såsom pensioner, åtnjuta en del af de summor, deras Män i lifstiden uppburit, att Stats-Utskottet väl funnit sådant stridande emot de af Ständerna bestämde grunder och meddelte föreskrifter för Indragnings-Staten, men att Utskottet, enär Ständerna vid sista Riksdagen i enahanda fråga inskränkt sin åtgärd till begäran af rättelse för framtiden, samt öfverflyttningen af ifrågavarande Pensioner till behörig Titel skulle åstadkomma alltför mycken rubbning i derå redan skedde anvisningar, tillstyrkt, det för denna gång må bero vid hvad härutinnan blifvit förordnadt. För min del tror jag likväl, att, då Utskottet erkänt, hvad ock med min öfvertygelse instämmer, det ifrågavarande Pensioner rätteligen höra till Riks-Statens 7:de eller 8:de Hufvud-Titlar, men icke till Indragnings-Staten, något hinder ej heller bör möta emot verkställande af en sådan om-

flyttning; till befordrande hvaraf jag således anhåller om återremiss.

Herrar *Cederborg* och *Falkman* förenade sig med Herr Ullberg: och tillade Herr *Falkman*, att han ansåg den föreslagne omflyttningen icke kunna medföra mycken svårighet eller rubbning af Hufvud-Titlarne.

Med anledning af de sålunda gjorda anmärkningar blef målet återremitteradt; och skulle Stats- Utskottet af anmärkningarne erhålla del.

§. 5.

Å nyo föredrogs Stats-Utskottets likaledes sedan den 17 dennes §. 4. på bordet hvilande Utlåtande N:r 41 i anledning af Revisorernes Berättelse år 1822 om Stats-Verkets Förvaltning och Räkenskaper.

Herr *Ståhle*: Då Tull-inkomsterne äro en Bevillning och det tillhörer Bevillnings-Utskottet att göra förslag huruvida Sjötulls-afgifterne böra utgå i Svenskt mynt eller Hamb. B:ko, hvarom ock fråga derstädes redan förevarit, anser jag StatsUtskottet icke hafva bort, såsom nu skett, upptaga frågan om hvilken myntsort bör i räkenskaperne införas, innan Bevillnings-Utskottet yttrat sig, huruvida betalningen i Hamb. B:o hädanefter kommer att ega rum eller icke, samt Riksens Ständer derom fattat sitt beslut.

Herr *Santesson*: StatsUtskottet har, med anledning af Revisorernes Berättelse, endast hemställt om sjelfva Bokföringen; och det är naturligt, att, om afgifter i Hamb. B:o ej komma att ega rum, förfaller ock all fråga huru de skola bokföras.

Häruti förenade sig Herr *Eckhoff*.

Herr *Ståhle:* I afseende på vilkoren vid bestämmande af det mindre kreditivet tror jag, icke allenast att, på sätt StatsUtskottet föreslagit, vid de tillfällen, då detta kreditif tillitas, böra fullständigt uppgifvas de utomordentliga behof och föremål, som dertill föranleda, utan ock att, såsom Revisorerne hemställt, en serskild och speciel Räkning och Redovisning bör uppgöras öfver användandet af de medel, som derå uttagas, utan att densamma med Redovisningen för andra Stats-medel inblandas, emedan, i min tanka, det är endast på sådant sätt, som Riksens Ständer och deras Revisorer blifva i tillfälle att fullständigt granska huru Kreditif-medlen förvaltas och användas.

Herr *Santesson*: Att de medel, som utaf Kreditivet uttagas, ordentligen redovisas, och att denna redovisning, sådan den finnes af Stats-Utskottet föreslagen, kan af Ständerna och Revisorerne fullständigt granskas, är utom all fråga. Jag tror således något tillägg till Utskottets förslag icke behöfvas.

Herr *Ullberg*: För min vid Stats-Utskottets Betänkande öfver 1820 års Revisorers Berättelse yttrade tanka, att alla Pensioner böra flyttas till de Hufvud-Titlar i Riks-Staten, dit de höra, hemtar jag ett nytt stöd deraf, att, på sätt Utskottets nu föredragna Utlåtande visar, dels de Pensioner för åtskilliga Enkor och barn, som utgått af den genom en Finska fartyg ålagd afgift samlade Fond, blifvit hänviste till behörig Hufvud-Titel i Riks-Staten, dels ock en Pension på 7:de Hufvud-Titeln varit tillagd afskedade

Hospitats-Sysslomannen Myréen, men ansetts ej böra på denna Titel, såsom bestämd för fattiga Enkor och barn, utgå; och jag förnyar derför äfven vid detta Utlåtande min anmärkning, att alla på Indragnings-Staten uppförde Pensioner för Enkor och barn böra till behörige Hufvud-Titlar öfverflyttas. För öfrigt får jag förklara, att jag ej kunnat fatta uttrycket af besparingar på en Indragnings-Stat. Det framställer sig nämligen för mitt begrepp klart, att sådane rätteligen ej kunna inträffa, emedan en inkomst, som är ställd på indragning, just enligt sjelfva begreppet af all Indragnings-Stat måste derifrån försvinna med sjelfve Innehafvarens.

Med Herr *Ullberg* förenade sig Herrar *Cederborg* och *Falkman*.

Herr *Ståhle*: Med anledning af hvad Utskottet yttrat rörande kostnaden till ombyggnad af Posthuset här i Staden torde mig tillåtas anmärka, att, enligt hvad en Ledamot i Bevillnings-Utskottet Prosten Wickblad upplyst, blotta pålningen för grunden till Huset lärer kostat omkring 80,000 R:dr eller mer än hvad till inköp af ett försvarligt Hus för Post-Verkets räkning möjligen kunnat erfordras. Öfver förhållandet härmed tror jag således Stats-Utskottet böra införskaffa och meddela Riksens Ständer tillförlitliga underrättelser. — Hvad vidare angår de årliga Inventeringarne af Karte-Sigillate-medlen, skulle jag önska, att i den frågan all åtgärd hos Stats-Utskottet hvilade intilldess Bevillnings-Utskottet utlåtit sig öfver en derstädes förekommen fråga om dessa Inventeringars upphörande.

Herrar *Bagge*, *Ullberg*, *Beckman*, *Hagander*,

m. fl. instämde deruti, att, med anledning af hvad Herr Ståhle nu rörande Posthus-byggnaden anfört, Stats-Utskottet bör med förnyadt Utlåtande inkomma.

Herr *Eckhoff*: I Stats-Utskottet har jag varit af den serskilta tanka, att det strider emot Grundlagen, att kostnaderne till Posthusets ombyggande blifvit anvisade utaf Post-medlen, som utgöra en inkomst i Riksstaten, samt ansett dessa kostnader i stället hafva bort tagas utaf de till allmänna Byggnader bestämda medel; och jag har följaktligen trott en underd. framställning till K. M. böra ega rum derom, att hädanefter de å Riks-staten anslagna inkomster icke måge användas till främmande ändamål, utan alla Statsutgifter utgå på de Hufvud titlar, dit de rätteligen höra. Jag hemställer således nu, att saken måtte äfven i detta afseende återremitteras.

Herrar *Santesson* och *Linström, Jak.*, tillkännagåfvo, att de i Utskottet varit af lika tankar med Herr Eckhoff, samt förenade sig jemväl nu med honom.

Herr *Cederborg* förklarade sig äfven instämma i det omdöme Herr Eckhoff yttrat.

På Herr *Talmannens* Proposition blef målet, med anl. af de nu gjorde anmärkningar, till Stats-Utskottet återremitteradt.

§. 6.

Under förehafvande af det ämne, som i §. 5. omförmäles, ankom Hans Exellens Hof-Kansleren m. m. Herr Grefve *af Wetterstedt* och aflemnade:

1.

1. K. M. Nådiga Proposition af den 12 dennes, ang. bidrag till utförande af Hjelmare Kanal- och Sluss-verks ombyggnad;

2. K. M. Nådiga Skrifvelse af den 20 dennes, rörande föreslagen jemnkning i Extra-Roteringen.

Hans Exellens utbeledsagades på vanligt sätt.

§. 7.

Föredrogs åter Stats-Utskottets sedan den 19 dennes, §. 12. på bordet hvilande Utlåtande N:r 47, angående Kronofogden Assessor Hellbergs und. ansökning om ersättning för liden förlust å en kontraherad lefverans af Artillerie-hästar.

Herr *Bagge*: Då Assessor Hellberg, på utsatt dag d. 21 Mars 1808, ej erhållit Konungens Befallningshafvandes bestämda svar, huruvida hans vid Auktionen den 18 i samma månad gjorde anbud, att lefverera 50 hästar, kunde antagas eller ej, men emellertid blifvit antydd att vara beredd till lefveransens fullgörande om och när det påfordrades, och hvartill Landshöfd. egt allt skäl, enär reqvisitioner å de Batteriers affärdande från Götheborg, för hvilka hästarne upphandlades, redan voro till Landshöfdingen inkomna, tror jag Hellberg på dessa och de flere grunder, Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Stats Utskottet innehåller, berättigad att åtnjuta den sökte ersättningen. Jag begär derför återremiss, på det Stats-Utskottet må taga målet i närmare öfvervägande. — Det är mig ej obekant, att General Cardell år 1817 åtagit sig, att förse Artilleriet med hästar, under vilkor, att ytterligare tillskott, utöfver hvad i Stat dertill var anslaget;

ej skulle komma i fråga; men att han, det oaktadt, i September månad år 1819, med åberopande af stegringen å höpriset, genom und. ansökning begärt ökadt anslag för kostnaden; att denna ansökning väl icke bifölls; men att deremot Generalen berättigades försälja 30 hästar, hvilkas ställen skulle vara vakanta till dess förlusten kunnat ersättas; och att, när han kort derefter eller i December månad samma år, å nyo begärt antalets förökande till 60, en Summa af 12,000 R:dr blifvit dertill anslagen. — Jag tror, att flera skäl tala för Assessor Hellbergs ansökning, än som kunnat gälla för General Cardells.

Herr *Santesson*: För min del anser jag icke någon jemförelse emellan dessa tvenne olika händelser nu kunna komma i fråga, och tror Hellberg snarare hafva bort afsäga sig lefveransen, än efter 15 års förlopp söka ersättning af Staten.

Med Herr Santesson förenade sig Hr *Bolin*.

Herr *Hjertström*: Jag kan icke dela Herr Bagges åsigter, utan instämmer i de skäl Stats-Utskottet anfört, emedan Hellberg bör söka ersättning hos de Tjenstemän, som möjligen vållat hans förlust.

Herr *Arvidson*: Utan att hemta stöd från jemförelsen emellan General Cardells och Assessor Hellbergs olika ersättnings-frågor, förenar jag mig för öfrigt med Herr Bagge.

Herr *Bagge*: Om någon ersättnings-skyldighet för Tjenstmän i dylika mål kan komma i fråga, tror jag Staten böra utkräfva den, men sjelf godtgöra sina kontrahenter det skadestånd, hvartill de äro berättigade, emedan det i min

tanka tillhörer Staten att svara för sina Tjenstemäns förfarande och honorera sådana skulder, om den vill bibehålla förtroende.

Herr *Linström*, *Jak.*: Den lefverans, hvarom Assessor Hellberg kontraherat, har hört till 1808 års Krigs-redogörelse. De medel åter, K. M:t i Nåder disponerat till ersättning för General Cardell, hafva varit ställde på 3:dje Hufvud-titeln till K M:ts Nådiga disposition. Någon jemförelse emellan dessa olika förhållanden bör således icke kunna ega rum; och jag anhållan om Proposition på bifall till Betänkandet.

En sådan Proposition blef af Herr *Talmannen* framställd, och besvarades med *Ja*, utom af Herrar *Bagge* och *Arvidson*, som ropade *Nej*, men dock icke begärde Votering, utan endast anhöllo om anteckning af sin reservation.

§. 8.

Stats Utskottets Utlåtande N:r 48, rörande Kapitenen Schoughs und. ansökning om eftergift af Kronans Immissions-rätt i hans Extra lön, hvilket den 19 dennes §. 12. lades på bordet, föredrogs nu å nyo och bifölls.

§. 9.

Herr *Cederborg* inlemnade afskrifter af 2:ne Kongl. Maj:ts Nådiga Resolutioner den 15 Oktober 1731 och den 25 Oktober 1734, hvilka han, i öfverensstämmelse med sine Kommittenters uppdrag, anhöll måtte få meddelas Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet, såsom Bilagor till hans den 3 dennes §. 7. ingifna, och

den 5:te, §. 36 remitterade Memorial N:r 258, om återupplifvande af en Marknad i Skenninge.

Denna begäran bifölls.

§. 10.

Herr *Bolin* anhöll om några dagars ledighet från Riksdagen, i anseende till sin sons inträffade död; hvilket bifölls.

Herr Talmannen och Ståndet öfverenskommo, att Plenum skulle fortsättas kl. ½ 6 e. m., samt åtskiljdes emellertid nu kl. 2.

Eftermiddagen

Kl. ½ 6.

§. 11.

Upplästes ankomna Protokolls-Utdrag från Höglofl. *Ridd. och Adeln* af den 24 sistl. Februari, 6, 7, 11, 12, 13, 19 och 21 dennes, innefattande: Remisser å K. M:ts den 18 och 21 Februari samt 5 och 11 dennes, ankomna Nådiga Propositioner och Skrifvelser, äfvensom å Deputerades till Öfver-Revision af Krigs-Räkenskaperne berättelse samt på åtskilliga Ledamöters Memorial och Motioner, rörande R. S. Revisorers berättelser, Allmänna Magazins-Direktionen, besparingar i afseende på Stats-bidrag, minskning i Bevillningen, Bankens utlåningar, Fastighetslån ur Publika kassor, grunderne för

Bevillningen, förmåns-rätt i Fast egendom m. m., Konungens Befallningshafvandes Kungörelser, Konkurs-massors realiserande, förmåns-rätten för räntor å intecknade Kapitaler, utmätnings-auktioner, verkställighet å Bysättnings-Utslag, Näringsfriheten, Skoleväsendet, Extra Roteringen, Krono-Brännerierna, Säd, som lefvereras till Kronans Magaziner, afskaffande af Guld och Silfver på Uniformer, medel till befordrande af upplysning och sedlighet hos Allmogen, Parm- Torg- m. fl. afgifter i Stockholm, Finska handeln, Landtmäteri-Taxan, fördelar för enstaka Hemmansegare, kringvandrande Gesällers m. fl. förpassning, mått, mål och vigt, Pappers-tillverkningen, Prest-rättigheter, tid för Mönstringar, Tjenstebjons flyttningstid, anslag för Lärare i Statshushållnings-Vettenskapen m. m., ökadt anslag för Modell kammaren, Skånska Roteringen, förändrad Reglering af lönerne för Befälet vid Indelta Arméen, Geografiska inrättningens Karte-Verk, arfvode för Öfver-Direktören Schwartz, Pensions-fond för Tjenstmäns Enkor och barn, förmåner för Götheborgs Sparbank, Revisions-rätt öfver åtskilliga Allmänna medel, tillökt anslag för K. M:ts Hofhållning, anslag för en Provincial-Läkare i Blekinge, Uranienborgs Kongs-Ladugård, anslag till Exercis på sjön för Flottornes Befäl och manskap, Inqvarterings-penningar för Befälet vid Indelta Båtsmans-Kompagnierne, användande af Kronans Koppar-tionde och Hammarskatts jern, anslag för Sjö-beväringens beklädnad, Lots- och Båk-afgifternes användande, Budget för Flottorna, Konstruktions-Korpsens lönings-stat, Begrafningshjelpmedlen, tillökt antal löner inom Stats-Expedi-

tionerne af Kongl. Kansliet, lön-tillökning för Befälet vid Skånska Dragon-Regimentet, ersättning för skador genom Vatten-uppdämning vid Trollhättan, medel till Finansernes upphjelpande, Finans-förslag, uppskof med betalningen af Stats-Verkets skuld till Banken, anslaget för Strömrensningen, Krigs-Akademiens upphörande, Indelta Kavalleriets och Rote-Båtsmännens beklädnad, Skogs-Ordningen, Knekte-kontrakt, reducerade Kavalleri-Regimentens återuppsättande till häst m. m., inrättande af private Låne-banker m. m., ändring i Expeditions-Taxan, Socknestämmor, private Assignationer, Uppbörds-sättet vid Post-verket, Tull-Författningarne, Brännvins-författningarne, Lån i Banko-Diskonten, återlösen af i Banken pantsatt silfver, ändring af Reglementet för lån å Jern i Banken, förmåner för Sparbanker i allmänhet, Odlingslån, Banko Diskontens Utlånings-reglemente, ändring i Intecknings-förordningen, kraf af Kronan mot enskilte, straffet för Fångspillning, sättet att kungöra Författningar, ändring i 4. §. af Kongl. Förordn. den 30 September 1812, Indult för skuld, ändringar i Allmänna Rättegångs Ordningen, Böter för hustjufnad, stämpling af Brännvins-redskap, bevisningen i Brottmål, Dans- och lekstugor, nedsatte umgälder för fartyg, Handels-Kompagni på Södra Amerika, Trädgaller öfver målkärl på Spanmål, Hammarskatten, kommunikation med Gellivare Jernmalms-berg, Porto Franco-Inrättning på Gottland, lättad tillgång på Allmänna Författningar, jemkning i onera vid Postföringen, vissa prohibitiva Författningar, uppmaning att återtaga Nationaliteten, Gästgifvare-gårdar på

Vermdön, Materialier för Flottornas behof, Postgång öfver Norra Dahlsland, publika examina, Utländningars förpassande, förbud mot införsel af varor, som Sverige till eget behof kan producera, ny årsmarknad i Grenna, fritt bruk af alla slags varor, tillsättande af en Lärare i Krigs-Vetenskapen vid Upsala Universitet, indragning af öfverflödiga Embeten och Tjenster, Göthar Kanal-Verk, medel att tillvägabringa en öfvergång af de mera bildade Folk-klasserne till produktiva yrken, Afkortnings-Längdernes ingifvande till Härads-Rätten, upplösning af Kansli-Styrelsen, Sjöförsvaret, granskning af Passevolans-kassan, förändrad organisation af Tullverket, indragning af Medico-Theologiska Stipendier, Gymnastiska kroppsöfningar och fängföringen; påminnelse till Utskotten att ställa sig till efterrättelse beslutet om expeditionssättet af deras handlingar; justering af Expeditions-Utskottets förslag till de den 11 dennes beslutna und. Adresser; bifall till Stats-Utskottets Utlåtande om Sederholmska arfvingarnes fordrings-anspråk; instämmande i Preste-Ståndets Remiss om präglande af en Minnespenning, i anl. af H. K. H. Kronprinsens Biläger; bifall till K. M:ts Nådiga Skrifvelse om H. K. H. Kronprinsens utnämnande att i vissa fall föra ordet i Regeringen; Remiss till Konstitutions-Utskottet å Stats Utskottets Memorial N:r 27 och 28; bifall till Stats-Utskottets Utlåtanden N:r 26, 29, 30, 31, 32, 34, 36, 37, 38, 39, 42, 43, 47, 48 och 50, samt till Lag-Utskottets N:r 1.; men återremiss å Stats Utskottets N:r 49 och Lag-Utskottets N:r 2.

Likaledes upplästes Protokolls Utdrag från

Hedervärda *Bonde-Ståndet* af den 7, 12 och 17 dennes, angående: Remisser å flera Memorial om ändringar i Skol-ordningen, arbets-skyldighet till Kongsgårdar och Krono-lägenheter, Allmänningar och Krono-Skogar, Kronofjerdingsmäns aflöning, förhöjning i Post-legan, förbättrad organisation af Fängelserne, allmänna Vägars underhållande, Skjutsnings-besväret, Fångskjutsen, de till Upsala Akademi donerade hemman, Kronofisken, Sockne-Magaziner, serskild Brottmåls-Domare uti Blekinge, minskning i Nämndemäns antal, eftergift i Bevillningen för åtskilliga i Skaraborgs Län, fri handel med Jernsmide och befrielse från Torg- och Renhållningsafgift i Hufvudstaden, samt justering af Expeditions-Utskottets förslag till de den 11 dennes beslutne underdåniga Adresser.

Alla dessa Protokolls-Utdrag lades till Handlingarne.

§. 12.

Genom Protokolls-utdrag af den 21 dennes, som nu upplästes, underrättades Borgare-Ståndet om Höglofl. Riddersk. och Adelns då fattade Beslut, att de af Kommitterade uppgifna förslag till en förändrad organisation af åtskilliga Rikets Styrelse-Verk m. m. böra genom serskilta Utskottets föranstaltande befordras till trycket, samt Stats-Utskottet anmodas att till trycknings-kostnadens bestridande utse nödiga medel: Och, med anledning af Ridd. och Adelns inbjudning, fann Borgare-Ståndet för godt att uti detta Beslut instämma.

§. 13.

Kongl. Maj:ts, förmiddagen § 6 ankomne, Nådiga Proposition och Skrifvelse upplästes och lades på Bordet.

§. 14.

Herr *Hiessleiter* uppläste ytterligare ett Memorial i de förut väckta och till Utskott remitterade frågor om ändringar i Tull-författningarne och utvidgad frihet till införsel af varor från Utrikes ort.

(Bilag. N:r 280.)

Herrar *Lundgren* och *Ekelund* förenade sig till alla delar med Herr Hiessleiter.

Lades på Bordet.

§. 15.

Herr *Leffler* uppläste ett Memorial i frågan om Närings-friheten och med anmärkningar vid förslaget till nytt Handtverks-Reglemente.

(Bilag. N:r 281.)

Häruti förenade sig Herr *Palm*.

Remitterades till Lag- och Ekonomi-Utskotten.

§. 16.

Följande inkomna Utlåtanden och Betänkanden upplästes:

Stats- och Banko-Utskottens af den 24 dennes: N:r 51. i anledning af de hos Ridd. och Ad. samt Bonde-Ståndet gjorde anmärkningar vid Betänkandet den 25 Februari om förändring i tiden och sättet för indrifningen af Göta-Kanal Bo-

lags, Götheborgs och Malmö f. d. Diskont-Verks ännu utestående fordringar:

Stats-Utskottets af d. 21 dennes:

N:r 52. i anledning af Herr C. Beckmans Memorial om förändrad disposition af Räntan å den så kallade Wermlands Landtvärns-Kassa:

N:r 53. i anledning af Herr J. Hegardts Memorial, om anslag af Spanmål till aflöning för särskild Kyrkoherde i Strömstad:

N:r 54. i anledning af Herr E. Lagerstrands Memorial om anslag af allmänna medel, till kostnadens bestridande vid uppmuddring af Upsala Å:

N:r 55. i anledning af Riksdags-Fullmäktigen A. P. Pehrsons Memorial om indragning af Täfel-penningarne för Rikets Högsta Embeten med flere:

N:r 56. i anledning af Riksdags-Fullmäktigen G. Larssons Memorial om Boställes anslående åt Kronofogden i Sollentuna och Wallentuna Härader, samt Danderyds Skeppslag:

N:r 57. i anledning af Herr C. J. Hammars Memorial om understöd af allmänna medel till förbättrande af Hamnen vid Halmstad:

N:r 58. i anledning af Herr A. Palms Memorial om uppförande på allmän bekostnad af en Bro öfver Färje-Sundet vid Sigtuna:

N:r 59. öfver gjorde anmärkningar vid Betänkandet angående framtida dispositionen af Wendtholms Hof-Stalläng:

N:r 60. i anledning af Riksdags-Fullmäktigen Per Anderssons Memorial om understöd till Assessoren Lundeqvist för dess utgifna Kammar-Verk:

N:r 61. angående beräknings-grunden för Riksmarkegångs-priset å den under Rikets Embets- och Tjenstemanna - Stater med penninge-löner uppförde Spanmål :

N:r 62. i anledning af Riksdags-Fullmäktigen Anders Anderssons Memorial, om inköp af Boställe åt Domhafvanden uti Åse, Barne, Wiste och Kållands Häraders Domsaga :

N:r 63. i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Remiss uppå Riksdagsmannen Pehr Bengtsons från Halland underdåniga ansökning om Tulltägts upphörande af den Ved, som införes till Halmstad :

N:r 64. i anledning af Riksdags-Fullmäktigen Anders Danielsons motion, om tryckning af Landshöfdingarnes Fem-års Berättelser :

N:r 66. i anledning af Riksdags-Fullmäktigen Longbergs Memorial om Ångfartygs byggande på allmän bekostnad till fortskaffande af Båtsmans-Kommenderingar.

Plenum slutades kl. $\frac{1}{4}$ till 10 på aftonen.

In Fidem
Clas Arvedson.

Den 1 April.

Plenum kl. 10 f. m.

---

§. 1.

Upplästes ankomna Protokolls-Utdrag: från Högl. *Ridderskapet och Adeln* af den 26 sistlidne Februari, samt den 13 och 25 Mars, innefattande Remisser på åtskilliga Memorial om upphäfvande af Nummer-Lotteriet och Assistans-Kontoret, Uppbörden vid Södra Stäket, inqvarterings-ersättning till Varfs-Staterne vid Örlogs-Flottan m. m., Kronans och Statens byggnader, inköp af Astronomiska Instrumenter, likaledes af åtskilliga Trädhus i Götheborg, anslag till Växel-undervisningens befordrande, Finanserne, Bevillningen för Lotsar och för fastigheter, Fångars sysselsättande, deportation af Lifstids-fångar, inrättande af Förliknings-Domstolar, Kläd-förordnings utfärdande, organisationen af Tull-verket, och om Näringsfriheten; justering af förslaget till de den 11 Mars beslutne underdåniga Adresser; bifall till Konstitutions-Utskottets Memorial N:r 4, om sättet till Läsning af Stats-Rådets Protokoll; återremiss af Stats-Utskottets Utlåtande N:r 35; samt bifall till samma Utskotts Utlåtanden N:r 6, 40, 44 och 45: från Högvördiga *Preste-Ståndet* af den 25 Mars med bifall till Stats-Utskottets Utlåtanden N:r 42 — 50, samt till Lag-Utskottets N:r 1 och 17; beslut om tryckning af Kommitterades förslag till förändrad organisation af Styrelse-

Verken; återremiss å Lag-Utskottets Betänkande N:r 2, samt Remisser å Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om Hjelmare Kanal, och Nådiga Skrifvelse om Extra Roteringen: från Hedervärda *Bonde-Ståndet* af den 15, 19 och 25 Mars med anmodan till Expeditions-Utskottet, att författa förslag till underdånig Skrifvelse i frågan om tillsättande af Bonde-Ståndets Kansli-Betjening vid Riksdagarne; Remisser å åtskilliga Memorial om jemkning i Roteringen, skulderne för undsättnings-spanmål, Pension för Direktören Löfving, Saltpeter-gärden, Auktions-sättet vid Kongsgårdars och Krono-Lägenheters bortarrenderande, Skolas inrättande i Öfver-Torneå, Strömrensningar, Tackjerns-blåsningen, Tionde-sättningen i Upsala och Stockholms Län, Gårdfari-handeln, delning af myror, Städernes donerade Jord, och Böterne för Rusthållare, som underlåta att betala Wadstena Krigsmanshus-afgift; bifall till Stats-Utskottets Utlåtanden N:r 26, 29, 30, 34, 35, 37, 38, 40, 41, 42, 43, 45, 46 och 50; återremiss å samma Utskotts Utlåtanden N:r 36, 39, 47, 48 och 49; läggande till Handlingarne af samma Utskotts Utlåtanden N:r 67 och 68; bifall till Lag-Utskottets Memorial N:r 17; beslut om tryckning af förslaget till Organisation af Styrelse-Verken, samt Remisser å Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse om Extra Roteringen och å ett Memorial om tiden för allmänna vägarnes årliga iståndsättande.

Lades till Handlingarne.

§. 2.

Protokollet för den 25 Mars justerades.

Vid justering af 5. §. förklarade Herr *Ståhle*, det han nu mera vunnit upplysning, att Prosten Wickblads uppgift om kostnaden till pålningen för grunden under Posthuset är ett misstag, men att hela reparations-kostnaden lärer uppgått till 80,000 R:dr, hvarutaf 72,000 R:dr skola utgöra den med Entreprenören betingade reparations-summa och 8,000 pålnings-kostnaden, eller således tillsamman dubbelt belopp emot hvad som behöfts till inköpande af Hessensteinska huset, hvilket ganska väl kunnat för i frågavarande ändamål användas: Och skulle detta Herr Ståhles tillägg bifogas återremissen å Stats-Utskottets i ofvannämnde §. omförmälta Utlåtande N:r 41.

§. 3.

Herr *Cronius* uppläste ett Memorial i den hos Ridderskapet och Adeln väckta, samt till Stats-Utskottet remitterade fråga om förbättrade Inqvarterings-förmåner för det inom Christianstad förlagda Wendes Kongl. Artilleri-Regimente. (Bilag. N:r 282.)

Herr *Ståhle*: Om jag rätt fattat innehållet af Herr Cronii Memorial, så angår detsamma dels en enskild fråga emellan Staden Christianstad och den der förlagde Garnison, angående Inqvarteringen för den sednare, dels ock en ny motion om bidrag från samtlige Städerne till lindring uti Inqvarterings-besväret för de Städer, der Garnisoner finnas. — Jag tror mig således, med tillämpning af 90. §. Reg.-Formen och 56. §. Riksdags-Ordningen, hafva skäl att bestrida Remiss å detta Memorial.

Borgare-Ståndet fann för godt att remittera Memorialet till Stats-Utskottet.

§. 4.

Å nyo föredrogs Herr *Hiessleiters* den 25 sistlidne Mars §. 14. på Bordet lagda Memorial N:r 280 uti frågan om ändringar i Tull-författningarne m. m.

Herr *Linström, Jok.*: Till de varor, Herr Hiessleiter ansett kunna få införas emot lindrig Tull, såsom de der här i Riket dels alldeles icke, dels icke af lika godhet med utländska, tillverkas, tror jag böra tilläggas: Af *Ylle*, kulörta Schalonger, Rasker, Kasimirer, finare och gröfre Sigtduk, Filtar och kulörta Redgarns-Strumpor; samt af *Bomull*, gröfre och finare hvita Lärfter, slät Nettelduk, Kambricker, Nettelduks- och Kambriks-Halsdukar, äfvensom tryckta Kattuner.

Herr *Ekelund*: Jag ville väl vid detta tillfälle bifoga några anmärkningar, men jag innehåller dermed intill dess Bevillnings-Utskottet, enligt 70. §. R. F. och 31. §. R. O., inkommer med förslag till de allmänna grunderne för Bevillningen, hvilket snart nog, åtminstone till någon del, lärer vara att förvänta. Med hvad Herr Linström nu anfört, förenar jag mig i de flesta delar, och får endast anmärka, att Sigtduk redan är tillåten till införsel, ehuru, må hända, emot allt för hög Tull.

Herr *Hiessleiter*: Som jag ämnar göra ett tillägg till mitt Memorial och önskar, i sammanhang dermed, besvara Herr Linströms yttrande, anhåller jag att frågan må ytterligare hvila på Bordet.

Denna Herr *Hiessleiters* begäran bifölls.

§. 5.

Föredrogs å nyo Kongl. Maj:ts i Protokollet den 25 Mars §. §. 6. och 13 omnämnde Nådiga Proposition om Hjelmare Kanal- och Sluss-Verk.

Herr *Eckhoff*: "Vid Remissen af Kongl. Maj:ts ifrågavarande Nådiga Proposition om anslag till fullbordande af Hjelmare Kanal- och Slussverk, anhåller jag, att min på den oerhörda misskalkulen af ej mindre än 50,000 kub. famnars gräfning, 4,300 kub. famnar Stensprängning, och 6 dubbelt belopp kallmurning, fästade uppmärksamhet må få medfölja, för att hos Utskottet bereda en pröfning, huruvida så stora missräkningar må oanmärkte få passera. — Jag vill icke bestrida nyttan af Kanaler, tvertom är jag öfvertygad, att de för Landet möjligen kunna blifva gagneliga; men jag tror dem böra vara enskiltes företag, och ej som hos oss grundlägga en framtida Nationens beskattning. Vid en blick på det förflutna och de summor, som Riksens Höglofl. Ständer beviljat till Kanalers fullbordande fruktar jag, att man ofta trädt Banken för nära, och då jag erinrar mig, att Götha Kanal kalkulerades till 1,600,000 R:dr, och fullbordad, minst kommer att kosta 7,500,000; att Hjelmare Kanal- och Slussverk kalkulerades till 351,700 R:dr, och nu (sedan Ständerne blifvit inledde att lemna ett förskott af 250,000 R:dr), beräknas fullbordad kosta 892,300 R:dr; så anser jag mig ej utan skäl påkalla Utskottets uppmärksamhet på dessa djerft för Konung och Stän-

der

der framlagda miss-kalkuler; och hoppas, att Utskottet, lika med mig, inser vådan för Rikets Finanser, om de längre opåtalt få fortsättas."

Herr *Linström*, *Jakob*, förenade sig med Herr Eckhoff.

Herr *Sântesson*: "Jag anser så mycket mindre af nöden, att här ingå i undersökning om det upprättade kostnads-förslagets rigtighet, som Kongl. Maj:t uti dess Nådiga Proposition lofvat öfverlemna alla Handlingar i ämnet till vederbörande Utskott, som komma att handlägga målet; och jag är fullkomligt öfvertygad, att dessa Utskott då ock skola finna ådagalagdt, att den anbefallde undersökningen endast kunde fullständigt göras af den del, der Kanalen går å fasta marken, men desto mindre å den öfriga sanka och i mossarne belägne ström-längden af Kanalen, som årstiden gjorde det omöjligt. — Jag är alldeles ense med Hr Eckhoff, att alla misskalkuler böra så vidt möjligt förekommas; men jag hemställer, då här är omtaladt äfven det felslagna förslag af år 1809, till Götha Kanal-byggnad, huru hafva väl de förslag till vanliga Byggnader af Hus ofvan jord, som någon uppgjort vid den tiden, och utfört under sedan förflutna 13 à 14 år, utfallit? månne i någon väg bättre än de förslag man klandrar för Byggnader af så hel annan art, neml. Vattenbyggnader och under jord? — Jag kan ej dela Hr Eckhoffs tanka, att alla sådana företag skola ske på enskiltes bekostnad, serdeles då de äro af den omfattning, att sådan ej kan dertill förslå; det tillhör tvertom Staten i första rummet; ty den drar onekligen största

nyttan deraf, igenom den ökade välmåga dermed beredes landets Innevånare, och hvarigenom dessas skatter och afgifter till Staten äfven i samma mån ökas."

Herr *Westin*: Jemte det jag åberopar hvad Hr *Santesson* ganska grundligen anfört, ber jag att få fästa Ståndets uppmärksamhet derpå, att den Kanal, som nu egentligen kommit i fråga, är belägen i hjertat af Riket, att den tillskyndar kringliggande orter betydliga fördelar, att den blifvit påtänkt redan i Konung Carl IX:s tid, och att den store Rikshushållaren Konung Carl XI. användt alla krafter till densammas fullbordande. — Det vore ju således en skam, om i våra upplysta tider, då Folkmängd och Produktion tilltagit, detta gagneliga arbete skulle inställas; och jag ber derför om Ståndets behjertande af Kongl. Maj:ts Nådiga förslag.

Hr *Eckhoff*: Jag kan icke bestrida Herr Santessons större erfarenhet om Kanalers nytta och fördelar för vårt Rike. Emellertid vet jag, att de redan kostat Riket så dryga utgifter, att det ej vore för mycket om man snart finge erfara nyttan åtminstone till någon del; och för mig skulle det vara en glädje att kunna upplefva den tiden. — Hvad den omständigheten beträffar, att Hjelmare Kanal varit besigtigad på orätt tid, så är jag öfvertygad, att, om ett sådant förhållande blifvit hos Kongl. Maj:t upplyst, Kongl. Maj:t icke framställt Sitt Nådiga förslag på en så felaktig undersökning.

Herr *Prytz*: Med anledning af hvad som blifvit nämndt om misskalkuler, får jag upplysa, att jag sjelf derför varit blottställd vid en hus-

byggnad, som jag beräknat till 20,000 R:drs kostnad, men som slutligen kostat mig icke mindre än 45,000 R:dr. — För öfrigt förenar jag mig med Herr Santesson.

Herr *Santesson*: "Likaså litet, som jag vill säga, att Kongl. Maj:t låtit framlemna ett ofullständigt förslag till Riks. Ständer, öfver ifrågavarande Kanal-anläggning, lika så viss är jag, att i den berättelse, som Grefve Platen, efter på befallning härvid gjord undersökning, afgaf, och hvilken jag läst, bestämdt förklarades, att hela den delen, som innehöll mossar och kärr, ej kunnat undersökas, utan att han måste för den hvila vid Hr Bergers flera år förut derå upprättade beskrifning. — I afseende på Hr Eckhoffs önskan, att vi må få snart skörda någon frukt af kostnader till Kanal anläggningar i Sverige; så hemställer jag till Högtärade Ståndets egna bedömmande, om ej sådan i långliga tider redan skördats af den nu ifrågavarande Hjelmare Kanal likasom Strömsholms Slussverk. Hvad månne väl invånarne i de provinser, som omgifva Wenern, skola i denna del vittna om i senare tider anlagda Trollhätte Kanal; och sedan, hvad Götha Kanal beträffar, må jag, såsom boende i den orten, väl efter egen noga kännedom få vitsorda, hvad den del af Skaraborgs Län, der densamma framgår, redan deraf vunnit och vinner både genom de förtjenster, sjelfva anläggningen medfört, och den rörelse Kanal-kommunikationen öppnat, och med hvar dag mer och mer öppnar, hvarförutan ock sannerligen ej de betydliga summor i skatter och afgifter till Staten dessa år kunnat utgöras, som nu der i orten

utgått. — Jag vet det anses förmätet att åberopa Englands exempel — för Sverige, men jag anser det ej så; och må det tillåtas mig erinra, att der för 64 år sedan ej fanns någon Kanal — och nu finnas 500 Svenska mils Kanaler. — Vi må ju jemföra det Landets tillstånd i afseende på dess produktion, fabriker och inre rörelse före och efter den tiden, och med nästan mathematisk visshet skola vi då erkänna den verkan, Kanaler och ökade kommunikationer medföra."

Herr *Ekelund*: Kongl. Majits Nådiga Proposition angår Hjelmare Kanal. Nu har här likväl blifvit fråga om Kanaler i allmänhet. För min del inskränker jag mig till den förra; och, ehuru jag medger, att den redan kostat Staten ganska mycket, tror jag dock vara bevist, att den tillskyndat flera Landskap stor nytta, i anseende till transporten af Bergs-produkter och Handels-varor. — Jag anser skillnad böra göras emellan en Kanal af redan bevittnad nytta, och dem, hvilkas gagnelighet ännu är problematisk; utan att jag likväl derför vill bestrida, det äfven Götha Kanal, serdeles den redan fullbordade delen deraf, framdeles kan blifva lika nyttig. — Det är vår pligt, att ej tillstyrka större anslag, än Statens knappa tillgångar medgifva; och vi böra lemna något till våra efterkommandes omsorg; men hvad Hjelmare Kanal beträffar, förtjenar den, i min tanka, allt det understöd, den kan behöfva och Stats-tillgångarne tillåta.

Herr *Westin*: Här har talts om nyttan af Kanaler. — Intet större bevis derpå kan finnas, än verkan af den Kanal, som nu är i fråga. —

Hvad utseende, Mine Herrar, skulle de Landskap nu hafva haft, igenom hvilka Hjelmare Kanal löper, om icke densamma blifvit anlagd? — Statsutgiften kan ej blifva känbar, om den bestämmes med urskillning, och fördelas på flera års tid; och ingen enskild kan i sina företag alltid beräkna, att sjelf deraf få skörda frukten.

Herr *Ullberg*: Ehuru öfvertygad, att afhandlingarne om Kanaler i allmänhet och Svenska Kanaler i synnerhet samt jemförelsen emellan desse sednare och de Brittiske Kanalerne, skola ända vederbörande Utskott till mycken upplysning och uppbyggelse, är jag likväl af den tanka, att sådana afhandlingar skulle lämpligast kunna införas, i ett sammanhang med Utskottens förslag till understöd för Hjelmare Kanal; och jag hemställer, således om ej Proposition till Remiss å Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse nu må göras.

Herr *Linström*, *Jak.*: För min del kan jag icke ingå i undersökning om nyttan af de Svenska Kanalerne, än mindre af de utländska; men jag känner, att Sveriges Norra orter, utan att ega Kanaler, ändock aflåta sina Produkter, både till Hufvudstaden och till Vestra delarne af Riket. — Man talar om Kanaler i hjertat af detta Rike. — Besinnar man nu, att hjertat i kroppen har Kanaler, och att, om man ville genomskära det med nya, hela kroppen skulle deraf förderfvas, så kan man ock komma till den jemförelse, att, om Kanaler öppnades öfver hela Riket, och jorden derigenom borttoges, så skulle Landet i det hela skadas, öfversvämmas af vatten och möjligen blottställas för en ny Syndaflod.

Herr *Hagander*: Instämmande med Herr Eckhoff om nödvändigheten af noggranhet i uppgifter och kalkuler, på hvilka Stats-anslag skola grundas, kan jag likväl icke underlåta, att i hufvudsaken förena mig med Herr Santesson, och anhåller att få tillägga den reflexion, att på den tiden, då Braut Anund började upptaga Landsvägar, trodde man förmodligen icke heller mycket på deras nytta, men att erfarenheten sedermera visat huru man misstagit sig i sin tvekan.

På Herr *Talmannens* framställning, remitterades Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Stats- och Banko-Utskotten, dit äfven skulle öfverlemnas hvad nu blifvit yttradt.

§. 6.

Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse, angående Extra Roteringen, omnämd i Protokollet den 25 Mars §. §. 6 och 13. föredrogs åter samt remitterades till Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet.

§. 7.

Stats-Utskottets Utlåtande N:r 46. öfver Revisorernes Berättelser 1820 och 1822, angående Riksgälds-Verket och General-Assistans-Kontoret, hvilket Utlåtande den 19 Mars §. 12 lades på bordet, föredrogs nu å nyo och bifölls.

§. 8.

Föredrogs åter Stats-Utskottets sedan den 19 Mars §. 12, på bordet hvilande Utlåtande N:r 49, i frågan om understöd för Hamnbyggnaden uti Lidköping.

Herr *Arvidson* uppläste ett så lydande anförande: "Uti det Memorial, som utgjort ämnet för Höglofl. Stats-Utskottets nu till Vällofl. Borgare-Ståndets pröfning föredragna Utlåtande, har jag jemväl såsom till bifall talande skäl anfört ej allenast att nyttan af ifrågavarande Byggnader skulle ganska vidsträckt spridas, emedan alla vid Wenerns Stränder belägne Städer och Bruk jemte flere andre Orter och Städer, som genom Trollhätte- och Göta-Kanaler hafva kommunikation med Lidköping, idka Sjöfart på denna Stad, utan äfven att Kongl. Maj:t och Kronan skulle direkte draga fördel af inrättningarne, i anseende dertill att vid de betydlige sjötransporter af Spannemål, som årligen afgå från Lidköpings Krono-Magaziner, Frakt-kostnaden komme att minskas, då man undginge att, på sätt hittills skett, föra en del af laddningen landvägen till andre närmast Staden belägne Hamnar för att på de befraktade fartygen intagas; och Stats-Utskottet har dessutom, med den lokala kännedom det säkerligen egt och äfven, i anseende till dess ena Ledamot Herr Kommerse-Rådet Santessons yttrade mening måst ega, icke kunnat vara i ovetenhet om hvarken den betydliga utskeppning af Spannemål, den bördigare delens af Westgöthland enda afsättnings-produkt, som af enskilde personer årligen verkställes från Lidköping till Dalsland, det vidsträckta Wermland och Götheborg, ej eller att nyssnämnde folkrikaste del af Westgöthland vid Lidköpings Hamn af Wermländningen måste köpa allt sitt behöfliga Jern jemte de fleste Byggnads-Materialer jemte ett stort qvantum ved eller bränsle;

hvaraf följer att Innevånarne i flere Provinser i anseende till den lättnad i kommunikations-anstalterne och det förebyggande af sjöskador, som, på sätt jag i Memorialet utredt, Stenkaret och quaien påtagligt medföra, skola komma att erfara en högst efterstundad förmån, oberäknad den uppmuntran till den lifligare handels-rörelse dess Provinser emellan, hvartill Inrättningen nödvändigt skulle föranleda. — Detta allt har likväl Höglofl. Stats-Utskottet i sitt Utlåtande förbigått och i stället gifvit mitt Memorial den tydning, som skulle det endast åsyfta Stadens fördel. Ehuru jag icke anser mig tillständigt att gå i undersökning om, eller yttra mig öfver huruvida Utskottet behöft att göra slikt förbigående för att gifva sitt Utlåtande utseende af en uppställning, i alla afseenden grundad på antagliga skäl, tror jag mig dock ega rätt att fordra, det mina i Memorialet anförde motiver och orsaker bordt blifva ostyckade upptagne i utlåtandet och besvarade; ett expeditions-sätt så mycket mera af ordningen påkalladt, som Med-Stånden eljest icke synas vara i tillfälle att utan den omvägen, nemligen att framtaga sjelfva Memorialet, med tillbörlig noggranhet pröfva ärendet.

De skäl Stats-Utskottet åberopat till stöd för dess afslag, förekomma mig icke eller antagliga. Dessa äro förnämligast tvänne: Det ena: att företaget vore enskilt och icke af den större omfattning och allmänna nytta, att det kan sättas i jemförelse med dem, hvartill Rikets Ständer vid föregående Riksdagar anvist antingen Stats-anslag eller lånbiträden; — Och det andra: Att företaget vore af den beskaffenhet, att det skulle kunna besörjas

på deras bekostnad, som deraf egentligen komma att njuta fördel. Det förra skälet synes mig redan vara af Herr Kommerse-Rådet Santesson så väl och utförligen vederlagdt, att derom ej är vidare att nu säga, än blott att, efter min öfvertygelse, finnes ingen annan skillnad emellan de Inrättningar hvartill biträde å Statens sida blifvit lemnade, och ifrågavarande Byggnader, än att det begärdta understödet för desse sednare är vida mindre än hvad, som till de förre blifvit bestådt. Och kan jag härvid icke tillbakahålla uttrycket af min önskan, att inga Statsmedel måtte någonsin hafva blifvit eller hädanefter blifva använda till mindre allmänt nyttiga ändamål än ifrågavarande; äfvensom jag anser mig icke böra förtiga, att blott förliden höst 2:ne fartyg, tillhöriga, det ena Kammarherren von Qvanten på Dalsland, och det andra en vid namn Hoffstedt från Thorsö, förlorades vid inloppet till Lidköpings Hamn, hvilket icke händt om det projekterade Stenkaret egt rum, samt att sällan något år passerar utan att någon dylik skadehändelse der inträffar, så att man med fullkomlig visshet kan antaga, att nyttan af ifrågakomna företag skulle på ett enda år uppgå i värde mot det begärdta biträdet. — Beträffande det andra af Stats-Utskottet åberopade skäl, så ehuru jag icke vill säga det vara någon omöjlighet, att de, som komma att draga fördel af Inrättningen, skulle kunna på egen bekostnad besörja den samma, möter likväl dervid det hinder, att de mångfalldiga i åtskillige Landsorter kringspridde personer, som begagna sig af Sjöfarten från och till Lidköping, och hvilka äro just de, som skulle draga nytta

af Inrättningen, svårligen låta sig förenas till medels sammanskjutande för den erforderliga kostnaden. — En hvar tror sig icke vara den samme, hvars fartyg eller gods skall råka att under en Storm gå förloradt vid inseglingen i Lidköpings Hamn; och häri ligger visserligen en af orsakerna hvarföre aldrig något af enskilde blifvit tillgjordt eller bekostadt till afhjelpande af anmälte olägenheter. Jag anhåller således om återremiss af ärendet; görande mig så mycket mer förvissad om bifall härtill, som redan 2:ne Stånd, neml. Riddersk. och Adeln, samt Bonde-Ståndet, med afseende å ärendets angelägenhet och vigtiga inflytande på flere Provinsers gagn, återskickat det till närmare bestyrkande af Utskottet."

Munteligen tillade Herr *Arvidson*: Det torde vara summans obetydlighet, som vållat, att mången ansett frågan af ringa vigt; och kostnaden för arbetet skulle visserligen kunna uppdrifvas vida högre; men den är nu, just med afseende å Statens knappa tillgångar, antagen till det minsta möjliga belopp, och ett bidrag äfven från Lidköpings Stads Invånare påräknadt för att kunna nedsätta behofvet af Statens biträde till den låga summan af 3,000 R:dr B:ko.

Herr *Westin*: Riksens Ständer böra visserligen vid denne Riksdag vara nöjde med sitt Stats-Utskotts hushålls-princip; men hushållningen måste ock hafva en gräns; och, när fråga är att tjena en hel Landsort med en obetydlig utgift af Staten för en gång, anser jag det vara Riksens Ständer värdigt, att göra en sådan uppoffring: Jag tillstyrker derför återremiss.

Herr *Santesson*: "Jag vill hufvudsakligen blott åberopa mitt serskilta votum, bilagdt Utskottets; jag har deruti visserligen instämt med Hr Arvidson i bedömmandet af nyttan och förmånen ej blott för Staden, utan ock för omkringliggande Landet; men jag har derför dock ej ansett, att Stats-Utskottet, då flera sådana frågor förekomma, borde befatta sig med att föreslå en viss summa för hvardera sådant behof; det beror på undersökning in loco, och scientifik kännedom af sådane arbeten, som ej här på stället kan hvarken presteras eller är tid och tillfälle att använda; — utan har jag derför föreslagit, att Riksens Ständer böra till Kongl. Maj:t öfverlåta, efter behofvets och ändamålets pröfvande samt skeende närmare undersökning, fördelandet af den summa, R. Ständer i allmänhet för sådane arbeten kunna anslå.

Jag tror oss ej vara hitkomne, blott för att aftala om anslag till Hofvet, Arméer o. s. v. eller åtaga oss skatter, utan äfven att uppgifva Landets och våra hemmavarandes behof, äfven som de medel och utvägar, vi inse skola hjelpa oss; och intet måtte då vara mera verksamt än det, som bidrager till lättade transporter och ökade kommunikationer af våra gamla produkter: det, som skapar nya produkter, förr dels oåtkomliga, dels okände; denna slags hjelp är af vida större värde, än alla slags lån, i det vi derigenom blifva befriade från behofvet af dessa sednare."

Herr *Hagander*: "Jag instämmer uti Herr Westins yttrande och tillägger: att Stats-Utskottet utan tvifvel inser, att hvad, som gäller om

delarne, gäller ock om det hela, och att således Utskottets yttrande angående det mer eller mindre allmänna af det ifrågavarande företaget icke bör gälla såsom skäl för afslag. Jag skulle tro, att Utskottet förfarit rättast, om Utskottet först gjort ett generelt öfverslag af Stats-Verkets hela tillstånd, och sedermera yttrat sig öfver enskilde ansökningar om biträde. Man hade då hvarken afskurit möjligheten för enskilde att hos Regeringen begära understöd af viss Hufvud-titel, eller för Regeringen att, i mån af tillgångarne, bevilja slikt understöd; hvilket likväl nu kan inträffa, då ovillkorligt afslag gifvits."

Herr *Eckhoff*: Af den nu hållna Diskussion har jag ej funnit någon anledning till återremiss. — Alla derunder anförda skäl och omständigheter äro hos Stats-Utskottet förut kände och öfvervägade; och att i allmänhet anslå runda summor för användande till anmälda serskilta behof, tror jag icke vara lämpligt. — I min tanka äro vi här samlade, icke blott för att göra anslag till utgifter: Vi äro här äfven för att jemföra Statens behof och inkomster; och då de sednare ej förslå till de oumgängliga utgifterne, böra vi ock taga i betraktande huruvida det Allmänna förmår genom Bevillning ickeallenast fylla en sådan brist, utan ock lemna medel till ytterligare och mindre angelägna utgifter.

Herr *Santesson*: I en annan på Bordet hvilande fråga om understöd till förbättrande af Hamnen vid Halmstad, har Stats-Utskottet tagit den utväg, som jag i mitt serskilta yttrande rörande understöd för Hamn-byggnaden vid Lidköping föreslagit; och, då en sådan utväg ansetts

kunna ega rum i den förra frågan, tror jag äfven den sednare hafva bort på lika sätt behandlas.

Herr *Ekelund*: Stats-Utskottet har temmeligen utvecklat grunderne, hvarför det ej på Motionen gjort afseende. — Bland dessa grunder är visserligen icke den önskade summans obetydlighet, ehuru det kan synas, att ju mindre den är, desto lättare bör den af Staten kunna bestås; men Utskottet har haft den farhåga, att när man börjar bifalla understöd för den ene, komma flere med lika anspråk; och alltid finnas många, som hos Staten kunna anmäla sig om hjelp. Emellertid, sedan jag nu hört flere Ledamöter yttra sina tankar för det sökta understödet, har jag ingenting att påminna emot återremiss.

Herr *Arvidson*: Om Stats-anslag göres för det ifrågavarande ändamålet, medger jag det vilkor, att detsamma ej må lyftas förr än behofvet blifvit undersökt samt kostnads-förslag upprättadt; öfvertygad att, när sådant skett, den begärda summan skall finnas icke vara högt tilltagen.

Herr *Beckman*: Då så många stora anslag blifvit gjorde af Statens medel för landets nytta, tillstyrker jag äfven det lilla biträde, som för Lidköping önskas i ett ändamål, hvars allmänna nytta jag tror mig kunna fullkomligen vitsorda; och jag förenar mig derför i anhållan om återremiss.

Flere Herrar Ledamöter hördes yrka återremiss; men, då Hr *Talmannen* derom gjorde Proposition, ropades *Ja*, blandadt med *Nej*; Och, som Herrar *Eckhoff*, *Lundman*, *Aspelin* och *Winberg* begärde Votering, uppsattes, justerades och anslogs följande Voterings-Proposition:

"Den, som bifaller Stats-Utskottets Utlåtande N:r 49. i frågan om understöd för Hamnbyggnaden i Lidköping, lägger *Ja*:

Det det ej vill, lägger *Nej*:

Vinner *Nej*, så återremitteras Utlåtandet med de deremot gjorde anmärkningar."

Voteringen, verkställd enligt Riksdags Ordningens föreskrifter, lemnade det utslag, att 10 röstat *Ja* och 29 *Nej*.

§. 9.

Stats-Utskottets Utlåtande N:r 50, som den 19 Mars §. 12 lades på bordet, om Räntan å Köpeskillingen för Carl Gustafs Stads Bruk, föredrogs å nyo och bifölls.

§. 10.

Stats- och Banko-Utskottens den 25 Mars, §. 16. på bordet lagda ytterligare Utlåtande N:r 51, i frågan om indrifningen af de förre Filial-Diskonternes ännu utestående fordringar, föredrogs jemväl å nyo, men blef, enligt Herrar *Santessons* och *Falkmans* med *fleres* förenade begäran, än vidare hvilande på bordet.

§. 11.

Vid förnyad föredragning af Stats-Utskottets sedan den 25 Mars §. 16. på bordet hvilande Utlåtande N:r 52, i frågan om förändrad disposition af Räntan å den så kallade Wermlands Landtvärns-kassa, yttrade sig:

Herr *Beckman*: "Då jag i min Motion, som nu af Höglofl. Stats-Utskottet är afslagen, begärde få fritt disponera räntan af Landtvärns-kassan,

var afsigten dermed att anslå dessa medel till underhåll för de mångfaldiga fattiga Enkor och barn efter aflidne Fält-Jägare, hvilka till en otrolig höjd betunga Länet och Fattig-anstalterne. Jag får derföre härmed lemna denna upplysning i hopp, att afseende härpå göres. — Jag har uti en annan motion, ehuru svagt, skildrat det betryck, Wermlands innevånare få vidkännas genom detta oindelta eller Värfvade Fält-Jägare-Regimentes tillvarelse, och bör hoppas befrielse derifrån: helst jag ej kan inse hvarför *en* provins bör bära större tunga än *en annan*. Och, då Landtvärns-kassan är ett Provinsen af välvilja skänkt kapital, till Fält-Jägarnes upprättande den tid de, som Gräns-postering, troddes behöflige, men de nu, sedan föreningen med Norrige, äro umbärlige, finner jag ej hvarföre icke ränta af dessa medel kunde få användas till samma Regimentes manskaps fattiga barns och enkors underhåll. Hvad den förmån beträffar, som Höglofl. Stats Utskottet tror uppkomma genom det att detta skänkta kapital får vara i Länet, kan jag ej upptäcka hvaruti den förmånen består, om ej deruti, att penningarne inom Länet kunna utlånas mot 6 prC. i stället, att man hos andre Lån-anstalter får betala högre prC., eller ock att, må hända, kapitalet ej helt och hållet blifvit indraget. Jag anhåller således, i det nu uppgifna ändamål, om återremiss."

Herr *Eckhoff*: Den disposition af ifrågavarande medel, som Herr Beckman nu föreslagit, är en alldeles ny motion och bör således icke kunna till någon återremiss föranleda.

Herr *Beckman*: I mitt Memorial har jag

väckt fråga om Dispositions-rätt öfver Landtvärns-kassa-medlen. Nu åter har jag endast tillagt, huru, i sådant fall, desamma, efter min tanka, borde disponeras. — Den sednare frågan står således i omedelbart sammanhag med den förra.

Häruti instämde Herr *Bagge*.

Herr *Talmannen* framställde Proposition till bifall å Betänkandet; hvilken Proposition besvarades med *Ja* blandadt med *Nej*; och, som Herr *Beckman* begärde Votering, verkställdes densamma, enligt Riksdags-Ordningens föreskrifter, öfver en uppsatt, justerad och anslagen Proposition, så lydande:

"Den, som bifaller Stats-Utskottets utlåtande i frågan om förändrad disposition af Räntan å den så kallade Wermlands Landtvärns-kassa, lägger *Ja*:

Den det ej vill, lägger *Nej*:

Vinner *Nej*, så återremitteras Utlåtandet med den deremot gjorde anmärkning."

Voterings-Sedlarne, öppnade och uppsummerade, funnos innehålla 18 *Ja*, men 19 *Nej*.

§. 12.

Föredrogs åter Stats-Utskottets den 25 Mars §. 16. på Bordet lagda Utlåtande N:r 53 om sökt anslag till aflöning för Kyrkoherde i Strömstad.

Herr *Hegardt* uppläste ett så lydande anförande: "Just derföre, att Kongl. Maj:t, sedan i frågan om Strömstads och Skee Pastoraters fortfarande förening om en Pastor, äfven efter framlidne

lidne Prosten Ekmans tid, Strömstad förklarat sig icke kunna utan allmänt bidrag aflöna egen Pastor, i Nåder den 3 Maj 1820 afslagit Strömstads gjorda underdåniga ansökning, att antingen få anses för Moderförsamling, eller ock återfå de af Ekman till Kongl. Maj:t och Kronan afstådda 50 tunnor Vederlags-Spannemål samt att i detta fall med egen Själasörjare förses; har anledning uppkommit för Strömstads Invånare att nu, genom mig deras Fullmäktig, hos Rikets Höglofl. Ständer begära ett anslag af den beskaffenhet min motion innehåller och derom Högl. Stats-Utskottet i dess nu åter föredragna Betänkande sig utlåtit. Jag tror mig hafva i berörde min motion tillräckligen uttryckt, ej allenast det nu iterade förhållande, utan ock den förmodan, att i anledning af den rättvisa och billighet jag tillika vågade tro ansågs ligga till grund för denna begäran, Riksens Högl. Ständer icke skulle vägra Strömstad en dylik ersättning i förnyadt, motsvarande anslag, i ställe för de 50 t:r Spannemål, hvilka, af Konung Carl XI åt Staden gifna, utan församlingens hörnade redan i Konung Gustaf III:s tid blifvit indragna samt åt andra ändamål använda, och dem således Kongl Maj:t naturligtvis ej kunde direkte restituera. Jag får alltså nu vördsamligen yrka återremiss af ärendet, med anhållan, att åtminstone vid slutlig öfversigt af de utgifter Statsverket skall komma att vidkännas, Högl. Stats-Utskottet måtte taga denna sak ånyo i öfvervägande, och då pröfva huruvida icke Statens tillgångar skulle kunna medgifva det begärdta, för

Staten i det stora hela obetydligt betungande, men för en föga bemedlad församling vigtiga anslag af 50 t:r Spannemål till uppgifna ändamålet. — I detta afseende torde ock tillåtas mig, att bifoga afskrift af Kongl. Maj:ts Nådiga Bref d. 3 Maj 1820 till Kongl. Kammar-Collegium, rörande Strömstads och Skees Pastorater; hvaraf förhållandet nogare inhämtas, äfvensom att Consistorium i Götheborg uti underd. förklaring yttrat sig icke kunna af 1789 års Kongl. Resolution bestämdt finna om Pastoraternes förening skulle fortfara endast i Ekmans lifstid eller för alltid, men emellertid tillstyrkt, att, i anseende till de olägenheter, som, vid Församlingarnes behöriga skötande skulle uppstå, om Pastoraterne vidare förenades, Strömstads anhållan måtte vinna nådigt bifall, att återfå de 50 t:r Vederlags-spannemål till egen Pastors underhållande; hvilken underd. anhållan deremot Kongl. Maj:t icke kunnat i Nåder bevilja, sedan, som förrberördt är, dessa 50 t:r redan voro disponerade, utan i sådant sakens skick förklarat, att begge Pastoraterne skulle på samma sätt, som förut, förblifva förenade."

Herr *Bagge*: Då man granskar de handlingar, hvarpå Kongl. Maj:ts Nådiga Beslut blifvit grundadt, tror jag, att man deraf skall finna ett förfarande, som icke är förenligt med den säkerhet, hvilken i hvarje Samhälle bör kunna påräknas, att nemligen förmåner, dem framfarne Konungar åt Strömstad anslagit, blifvit Staden, utan dess hörande, fråntagne. — Jag hemställer derför om återremiss, med anmärkning, att, i händelse det af Hr Hegardt sökte anslag ej skulle

nu kunna meddelas, detsamma dock måtte ega rum framdeles, när tillgångarne så medgifva.

Herr *Eckhoff*: Stats-Utskottet har ej kunnat ingå i pröfning af Kongl. Maj:ts Nådiga åtgärder; och något ändamål med en återremiss lärer således ej vinnas.

Herr *Talmannens* Proposition på återremiss besvarades med *Ja*, med något *Nej*; men, som Votering icke äskades, så ansågs målet återremitteradt.

§. 13.

Å nya föredrogos Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:r 54. i frågan om anslag till uppmuddring af Upsala Å:

N:r 57. om understöd till förbättrande af Hamnen vid Halmstad:

N:r 59. i frågan om Dispositionen af Wendtholms Hofstall-äng.

På Herrar *Bagges*, *Lefflers*, *Ehingers* med *fleres* begäran blefvo dessa Handlingar ytterligare hvilande på bordet.

§. 14.

Stats-Utskottets Utlåtande N:r 55, i anledning af väckt fråga om indragning af Taffel-penningarne för Rikets Högsta Embeten med flere, föredrogs å nyo.

Herr *Egge*: När vid 1809 års Riksdag aflöningen för de då tillkomna nya Embeten skulle bestämmas, och man af Grundlagen hade anledning, att Justitie-Råden kunde, i följd af Opinions-Nämndens votering, komma att ifrån sina Em-

beten skiljas, men med rättighet att bibehålla någon del af sin Lön, ansågo Ständerne, för mera hushållning skull, lämpligast, att dela aflöningen uti *Lön* och *Taffelpenningar*, hvilka sednare nödvändigt skulle till hela beloppet upphöra vid hvarje innehafvares afgång; och, emedan Taffelpennningarne således blifvit ansedde såsom en fyllnad i aflöningen, finner jag, för min del, dem icke kunna underkastas indragning samt styrker följaktligen till bifall å Stats-Utskottets Utlåtande.

Herr *Bagge*: Vid sådant förhållande, som Stats-Utskottet och Herr Egge upplyst, tror jag Staten böra ändras, och alltsamman upptagas under benämning af *Lön*; ty Justitie-Råden få eljest, då de i följd af Opinions-Nämndens omröstning afgå från sina Embeten, blott en fjerdedel af sin aflöning, ehuru de enligt Grundlagen böra åtnjuta hälften; och jag tror det ej eller vara i sin ordning, att en Embetsman har Taffelpenningar af Staten. Jag begär således återremiss.

Herr *Talmannens* Proposition på bifall till Utskottets Utlåtande besvarades med *Ja*.

§. 15.

Vid förnyad föredragning biföllos Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:r 56. öfver väckt Motion om Boställe åt Kronofogden i Sollentuna med flera Härader:

N:r 60. om föreslaget understöd till Assessoren Lundeqvist, för dess utgifna Kammar-Verk.

§. 16.

Föredrogs åter Stats-Utskottets Utlåtande N:r 58. i frågan om uppförande på allmän bekostnad af en Bro öfver Färjesundet vid Sigtuna.

Herr *Palm*: Jag hade förmodat, att Stats-Utskottet skulle kunnat tillstyrka det ifrågavarande understödet. Sigtuna Stads invånare äro alldeles oförmögne till Brobyggnadens bekostande; och detta företag skulle ej blifva ensamt till Stadens, utan ock till kringliggande Landsorts båtnad. — Det torde äfven böra komma i betraktande, att Sigtuna är en uråldrig, i Historien märkvärdig Stad, samt jemväl på sådan grund förtjenar uppmärksamhet och biträde till det nyttiga företaget. Enligt ingifvet förslag, skulle kostnaden till Brobyggnaden uppgå till 3000 R:dr B:o; och, enär Staten förut har betydliga penninge-summor utelöpande på ränta, inser jag icke, hvarför ej jemväl den till nyssnämnde Brobyggnad begärda obetydliga summa må beviljas, då Staten för densamma skulle njuta full ränta uti den derigenom besparda Spannmål, som nu utgår till Färjans underhållande. — På dessa skäl, och med åberopande jemväl af hvad som blifvit anfördt för Motionen om understöd till Hamnbyggnaden vid Lidköping, anhåller jag att målet må till Stats-Utskottet återremitteras.

Med Herr Palm förenade sig Herr *Bagge*.

Herr *Huldberg*: "Jag anhåller att få fästa Högtärade Ståndets uppmärksamhet på denna sak. De stora Städerna hafva vid Riksdagarne haft stora petita och fått dem bifallna; det lilla Sigtuna har ett litet petitum och det afslås. Om

man än invänder, att de stora summorna göra stor nytta, så svarar jag att de små summorna analogt göra liten nytta. Det förefaller mig i sanning hårdt, att *Sveriges äldsta Stad och första Hufvudstad* skall förgäfves anhålla om några Riksdaler af Sveriges Rikes Ständer, för att dermed bygga en bro, som de ej af egna krafter kunna åstadkomma. Ännu hårdare, då man besinnar att detta är den första bön, Sigtuna Stad på många år framställt. Höglofl. Stats-Utskottet säger att, som det är en enskilt fördel för Staden, så bör Staden enskilt bestå kostnaden. Det är ingen enskilt fördel för Staden. Omkringliggande Land har lika mycket gagn deraf, som Staden. Denna kommunikation har i mannaminne varit önskad, ehuru Sigtunaboarne nödgats undertrycka denna önskan. Öfverfarten är ofta ganska svår, och det har händt en gång, att vår älskade Konung vid en resa genom Sigtuna blef ganska länge uppehållen på Färjan, för motvind och storm. Stats-Verket förlorar slutligen ingenting, ty de 20 tunnor, som äro anslagne till Färjemål och som, i händelse af Brobyggnad, skulle tillfalla Staten, utgöra full ränta på det äskade Kapitalet. Jag anhåller om återremiss af Betänkandet."

Herr *Westin*: Jag ber om hjelp för den fattiga Staden och tror, lika med Herr Palm, densammas ålder och historiska märkvärdighet göra honom dertill förtjent, jemte det den ifrågakomna Brobyggnaden skulle lända Orten deromkring till mycken fördel. — För öfrigt förmodar jag, att, om Staten i någon mån understöder företaget, äfven Possessionaterne på den

andra stranden skola finnas benägne att deruti deltaga. — Jag förenar mig emellertid i anhållan om återremiss.

Herr *Eckhoff*: Då, såsom nu uppgifves, Brobyggnaden lemnar en säker inkomst, synes mig ock bäst, att den bekostas af Staden och patriotiske Medborgare i Orten deromkring. — Statens inblandande i enskilta företag är alltid vådligt, och har till en stor del föranledt Rikets finansers förfall.

Herr *Huldberg*: "Jag har icke sagt att det är rendant, men blott att det kan aflöpa utan förlust för Staten. Men i den lilla fattiga Staden med 400 Menniskors befolkning, kan ingen Subskription erhållas, och Possessionaterne lära icke heller nu vara sysselsatte med att utlåna penningar. Lika med Herr Palm tror jag, att då Staten har så mycket penningar ute, borde Sigtuna ock få en liten skärf. Jag itererar min anhållan om Memorialets återremitterande."

Herr *Egge*: Jag förenar mig i begäran om återremiss, på den grund, att kommunikationen emellan Stad och Land alldeles icke är någon enskild sak för Staden, utan gemensam för Landet i allmänhet.

Herr *Lundman* instämde med Herr Egge.

På Herr *Talmannens* Proposition blef målet, med anledning af de nu gjorde anmärkningar, till Stats-Utskottet återremitteradt.

§. 17.

Stats-Utskottets Betänkande N:r 61, om beräknings-grunden för Riks-markegångs-priset å den, under Rikets Embets- och Tjenstemanna-

Stater med penninge-löner uppförde Spannmål, föredrogs åter.

Herr *Hagander*: För min del instämmer jag alldeles i den serskilda tanka, som Herr Santesson i Utskottet yttrat; och hvilken finnes Betänkandet bilagd, samt yrkar, på sådan grund, återremiss.

Herr *Ståhle*: Deruti förenar jag mig äfven.

Herr *Santesson* åberopade sitt nyssnämnda serskilda yttrande och anhöll att få å nyo uppläsa detsamma, hvilket ock verkställdes.

Herr *Aspelin*: Att dömma af Herrar Santessons och Ekstrands i Utskottet yttrade serskilda tankar, skulle man kunna tro, att Stats-Utskottet velat förnärma Embets- och Tjenstemännen i deras tillständiga rätt; men nu förhåller det sig likväl just tvärtom; ty Utskottet har icke allenast bestämt ett minimum af sex R:dr tunnan, hvarunder deras löner i Spanmål icke skulle få beräknas, äfven då Säd-priset kunde föranleda en vida lägre Markegång i allmänhet, utan det har ock trott, att ett utöfver nämnda belopp uppgående Markegångs-pris borde komma dem till godo. — Jag finner derför ingen anledning till återremiss.

Herr *Westin*: Lika med Herrar Ekstrand och Santesson tror jag det vara bättre både för Staten och för Embets- och Tjenstemännen, att hafva ett visst Markegångs-pris från den ena Riksdagen till den andra bestämdt. — Staten vet då hvad den på denna tid behöfver utgifva, och Löntagaren hvad han har att påräkna. — Sex R:dr 32 sk. tunnan intill nästa Riksdag, anser jag

billigt; och, på de af Herr Santesson anförda skäl, tillstyrker jag, att målet återremitteras.

Herr *Egge* förenade sig jemväl till alla delar med Herr Santesson.

Herr *Ekelund*: "Det Minimi-pris af 6 R:dr Banko, som Stats-Utskottet uti Betänkandet tillstyrkt å Spannmålen intill nästa Riksdag, har ingalunda varit i ändamål att derigenom förminska Löntagarnes inkomster; tvertom har snarare afseende blifvit gjordt, att sålunda försäkra dem ett gifvet pris till beräkningsgrund för sina löners uppbärande, ehvad ock Spannmåls-priset eller Riks-markegången under tiden skulle blifva mindre eller ej. — De civile Löntagarne komma ock härigenom i detta fall uti ett lika förhållande med de militäre, hvilka redan innehafva en sådan förmån. — Skulle Spannmålspriset taga faveur, så äro löntagarne alltid lika obehindrade, att så hädanefter som hittills draga fördelen af ett högre Riks-markegångs-pris. — Att åter fastställa ett fixeradt pris till 6 R:dr 32 sk. tunnan intill nästa Riksdag, anser jag, för min del, vara så väl för Löntagaren som för Staten mera äfventyrligt. — Om Riks-markegångs-priset under tiden skulle blifva högre, hvem skulle väl förundra sig deröfver, om Löntagarne, som efter Riks-markegången en gång äro försäkrade att uppbära sina löner i penningar, då skulle hafva all anledning att vid nästkommande Riksdag framföra sin billiga klagan öfver den nedsättning, som vid denna Riksdag egt rum, och med skäl äfven begära ersättning för det lidande dem såmedelst drabbat. — Jag anser derför Stats-Utskottets Betänkande vara bygdt på en billig grund,

och anhåller om proposition till bifall. — Skulle Betänkandet blifva återremitteradt, och någon ändring derutinnan pröfvas nödig, så är min tanka den, att låta ifrågavarande reglering få förblifva i samma skick, som den ifrån längre tider tillbaka har varit."

Herr *Hjertström*: Jag medger visserligen, att Herr Santessons förslag skulle i betydlig mån bidraga till förenkling af Räkenskaperna; men jag tror icke, att ett bestämdt Markegångs-pris i sjelfva saken skulle vara lämpligt eller öfverensstämmande med grunderna för den Lönreglering, som vid 1815 års Riksdag gjordes och hvarmed afsågs, att Lönerne skulle lämpas efter tidernas skick. — Följaktligen instämmer jag alldeles i Stats-Utskottets yttrande, anser Tjenstemännen derigenom röna rättvisa och begär Proposition till bifall å detsamma.

Herrar *Beckman* och *Prytz* förenade sig med Herr Santesson; tilläggande Herr *Prytz*, att han ansåg sig böra tillstyrka det Förslag, som vore enklast för Staten och säkrast för Tjenstemännen, samt derför önskade Målets återremitterande.

Herr *Eckhoff*: Som jag icke finner några nya skäl nu vara anförda, hvilka kunna verka ändring i Utskottets yttrande eller föranleda något förslag till bättre grunder för Lön-reglerings, än dem Utskottet redan framställt, så anhåller jag om Proposition till bifall å Betänkandet.

Herr *Talmannens* härefter gjorda serskilta Propositioner, först på bifall och sedermera på åter-remiss af Utskottets Betänkande, besvarades med *Ja* och *Nej*; och, emedan saken icke kunde afgöras annorlunda än genom Votering,

uppsattes dertill, samt justerades och anslogs följande Proposition:

"Den, som bifaller Stats-Utskottets Betänkande N:o 61, om beräkningsgrunden för Riksmarkegångs-priset å den, under Rikets Embets- och Tjenstemanna-Stater med Penninge-löner uppförda Spannmål, lägger *Ja*:

Den det ej vill, lägger *Nej*:

Vinner *Nej*, så återremitteras Betänkandet med de dervid gjorda anmärkningar."

Omröstningen, verkställd enligt Riksdags-Ordningens föreskrifter, utföll med 26 *Ja* emot 13 Nej.

§. 18.

Följande Stats Utskottets Utlåtanden föredrogos å nyo:

N:r 62. öfver väckt Motion om Boställe åt Domhafvanden i Åse m. fl. Häraders Domsaga:

N:r 63. i frågan om Tulltägts upphörande af den Ved, som införes till Halmstad:

N:r 64. om tryckning af Landshöfdingarnes Femårs-Berättelser:

N:r 66. öfver väckt Motion om Ångfartygs byggande till fortskaffande af Båtsmans-kommenderingar.

Biföllos.

Herr Talmannen och Ståndet åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ till 2 och sammanträdde, efter dervid träffad öfverenskommelse, åter

Eftermiddagen

Kl. ½ 6.

§. 19.

Upplästes följande ankomna Betänkanden:

från Banko-Utskottet:

N:r 2. af d 20 sistl. Mars: i anledning af Riksens Ständers Revisorers Berättelser 1820 och 1822, angående Banko-Verket, jemte bilagda serskilda utlåtanden under Litt. A—M öfver åtskilliga i samma Berättelse förekomna frågor:

N:r 3. d. 21 Mars i anledning af en hos Riddarskapet och Adeln väckt Motion om Publicitet af Bankens angelägenheter:

från Stats-Utskottet:

af d. 24 Mars:

N:r 69. om sökt anslag af Stats-medlen till Hamnbyggnad vid Jönköping:

af d. 29 Mars:

N:r 70. om medel till tryckningskostnaden för Kommitterades förslag till förändrad organisation af Styrelse-Verken:

N:r 71. i anledning af åtskilliga inom Hederv. Bonde-Ståndet väckte Motioner, angående Allmogens arbetsskyldigheter vid serskilde Kongsgårdar och Boställen:

N:r 72. i anledning af väckt Motion om aflöning för Uppbördsskrifvare i Norra orterne, eller Löntillökning för Länsmän till Krono-Fogdarnes biträdande i Exekutionsmål:

N:r 73. i väckt fråga om fördelning af afgifterna till Wadstena Krigsmanshus- och Amiralitets-Krigsmanshus-Kassorna:

N:r 74. i anledning af väckt Motion om förhöjning i den Pension, Registratorn uti f. d. Kongl. Kansli-Collegium Ferd. Berndtsson af Stats-Verket innehar:

N:r 75. öfver Riksdags-Fullmäktigen Longbergs Memorial om granskning af Besparingarnes användande och om Kurs-Kontrollörernes arfvoden:

N:r 76. Memorial med hemställan, om öfverlemnade till serskilta Utskottet af de till Stats-Utskottet remitterade Motioner, som ega sammanhang med frågan om Styrelse-Verkens organisation:

N:r 77. i anledning af väckt fråga om lönförbättring för Krono-Betjeningen på Gottland och i Bohuslän, samt om befrielse för Krono-Betjeningen i allmänhet från deltagande i tryckningskostnaden af Landshöfdingarnes Kungörelser:

N:r 78. i anledning af väckt fråga om Wadstena Kloster-Kyrkas öfverlåtande åt Stads- och Lands Församlingarna derstädes.

Lades på Bordet.

§. 20.

Föredrogos och lades på Bordet:
Lag Utskottets Betänkanden:
af den 13 Februari:

N:r 1. om ändring i 5 och 7 §§. af 24 Kap. Rättegångs Balken, så vidt de stadga Böter för försummad inställelse af Parter till afhörande af Utslag och Dom, ell r för underlåtande att sådana Expeditioner utlösa:

N:r 2. om närmare bestämmande af den tid, inom hvilken hinder för lysning till äktenskap bör anmälas och styrkas:

af den 19 Februari:

N:r 3. om Förmyndares frikallande från skyldigheten att hvart tredje år tillöka myndlingens arfs-kapital med den derå under tiden upplupna räntan:

af den 25 Februari:

N:r 4. öfver en Motion rörande ändring i 4. Kap. 5. §. Jorda-Balken, och Kongl. Förordningen den 13 Juni 1800, angående hembud då Frälse-Skattehemman utom bord försäljas:

af den 4 Mars:

N:r 5. om afgärda Bys rätt till Skifte i Skog och Mark:

N:r 6. om den föreslagne ändring uti 25. Kap. 5. §. Rättegångs-Balken, att Under-Domstolars Utslag i mål rörande Fångspillning och Hustjufnad icke böra Öfverdomarens pröfning underställas:

N:r 7. rörande väckt fråga om befrielse för Rådmän och Kämnerar, att deltaga uti ansvaret för försummelse att till Öfver-Domaren insända Rådstufvu- och Kämners-Rättens Domböcker och Protokoll:

N:r 8. i anledning af väckt Motion, om upphäfvande af Nedre och Öfre Borg-Rätterne, samt upphörande af Riksmarskalks Embetets befattning med Skuldfordrings-mål:

N:r 9. rörande väckt fråga om återupplifvande af den i 16. Kap. 6. §. Kyrko-Lagen befintliga föreskrift, att äkta Makar, som skola skiljas, böra personligen inställa sig i Dom-Kapitlet:

af den 7 Mars:

N:r 10. Memorial med återlemnande till Bonde-Ståndet af en väckt Motion, om upphäfvande

af böter för Rusthållares försummelse, att inom 3:ne månader från tillträdet af en Rusthålls-del erlägga den fastställde afgiften till Wadstena Krigsmanshus-Kassa:

N:r 11. angående upphäfvande af förbudet uti 13. Kap. 2. §. Kyrko-Lagen emot Kyrko-musike begagnande under Fastlags-tiden:

af den 10 Mars:

N:r 12. om upphörande af stadgandet uti 4. Kap. 2. §. Jorda-Balken om handsträckning vid Fastighetsköp i Staden:

N:r 13. rörande väckt fråga om förändring af tiden för Sommar-Tingens förrättande.

§. 21.

Upplästes:

1. Lag-Utskottets Memorial, N:r 17 af den 18 sistl. Mars, om arfvode för ytterligare en Kanslist; hvilket bifölls:

2. Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottets Memorial N:r 2. d. 18 sistl. Februari, i anledning af Borgare-Ståndets återremiss uti frågan om ökadt antal betjening; och fann Ståndet, enär Utskottets förra Memorial i samma ämne redan blifvit hos 3:ne Riks-Stånd bifallet, detta sednare endast böra läggas till Handlingarne.

§. 22.

Följande från Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet ankomna Betänkanden föredrogos:

af den 25 Februari:

N:r 4. angående väckt fråga om anläggande af en Väg på allmän bekostnad emellan Öfver-Torneå och Kengis:

af den 8 Mars:

N:r 5. om upphörande af den anstalt, att i officiela Tidningar införa Kungörelser om ledige Kyrkovaktare-tjenster:

N:r 6. angående tidens förlängande för de allmänna utskyldernes erläggande:

af den 13 Mars:

N:r 7. om yrkad befrielse för en del af Lindes Bergslag ifrån skyldigheten att uteslutande afyttra dess Kol-tillverkning till Wedevågs Manufaktur-verk:

N:r 8. rörande väckt fråga om ändring i Kongl. Kammar-Collegii Cirkulär af den 31 Juli 1805 i de delar, som angå Frälse-bondes befrielse från skyldigheten att turvis bestrida Fjerdingsmans-befattningen:

N:r 9. rörande väckt fråga om utvidgad frihet till Väder-mjölqvarnars uppbyggande, med rättighet att derå mala för Tull, samt upphörande af den omgång, som efter nu gällande författningar fordras, för vinnande af tillstånd till anläggande af Tull-mjöl-qvarnar i allmänhet:

N:r 10. rörande väckt fråga om upphäfvande af stadgandet i Kongl. Kammar- och Kommerse-Collegiernes Kungörelse den 9 Februari 1821, att, då Norrskt Lakegods utur andra hand styckevis försäljes, vigten deraf bör i kärlet inbrännas:

N:r 11. angående Gästgifveriers anläggning och Gästgifvares tillsättande.

Lades på Bordet.

§. 23.

Herr *Linström*, *Jak.*, anhöll att ytterligare

få

få påminna om Herrar Deputerades förslag till Reglementariska föreskrifter för Åhörares tillträde vid Ståndets Sessioner; och Deputerades Ordförande Herr *Westin* förklarade, att Deputerade, som flere gånger haft Sammanträden, men likväl ofta varit derifrån hindrade genom Utskottens Sessioner, hoppades till denna veckas slut hinna sitt arbete färdigt.

Plenum slutades kl. 8 på aftonen.

In Fidem
Clas Arvedson.

Den 3 April.

Plenum kl. ½ 6 e. m.

---

§. 1.

Protokolls-Utdrag hade ankommit: från Högv. *Preste-Ståndet* af den 25 Mars och 1 dennes, med förändrad Remiss, i anledning af Lag-Utskottets Memorial N:r 18; bifall till Stats-Utskottets Betänkanden N:r 52 — 60, 62, 63, 64 och 66, samt till Lag-Utskottets N:r 4, 5 och 6; men återre-

miss af sistnämnda Utskotts N:r 3 och 7: och från Hederv. *Bonde-Ståndet* af den 17, 19 och 25 Mars, innefattande förändrade Remisser i anledning af Bevillnings-Utskottets Memorial N:r 5 och Lag-Utskottets N:r 15; bifall till Stats-Utskottets Utlåtanden N:r 31 och 32; läggande till Handlingarne af samma Utskotts utlåtande N:r 64; samt Remisser å 2:ne Memorial om jemkning i Roteringen inom Norrbottens Län, samt i frågan om Embets-verkens organisation.

Dessa Protokolls-Utdrag upplästes och lades till Handlingarne.

§. 2.

Herr *Talmannen* gaf tillkänna, att Hr Bjuhr, som den 3:dje sistl. Mars erhållit 3:ne veckors ledighet från Riksdagen för en angelägen resa till hemorten Umeå, uti Bref af den 26 Mars underrättat Herr Talmannen, det han ämnat begifva sig hit åter straxt efter Påskhelgen, samt anhållit om fortfarande ledighet så lång tid, som till återresan erfordrades; och blef denna anhållan af Ståndet bifallen,

§. 3.

Upplästes:

1. Konstitutions-Utskottets Memorial af den 29 Mars, N:r 5, med hemställan om Deputerades förordnande till uppsigt öfver Grundlagarnes felfria tryckning:

Lades på Bordet:

2. samma Utskotts Memorial d. 2 dennes N:r 6, med öfverlemnande utaf 75 Exemplar af en

tryckt uppgift på de från sista Riksdag hvilande förslag till ändring i Grundlagarne:

Exemplaren utdelades; och Memorialet lades till Handlingarne:

3. Stats- och Banko-Utskottens Utlåtande af den 2 dennes N:r 79 i anledning af den del uti Kongl Maj:ts Nådiga Proposition angående ytterligare anslag till fullbordande af Göta-Kanal, som rörer Kanal-Direktionens anhållan att nu genast få uti Banken å Bolagets vägnar lyfta de af detta års förut anslagna Byggnads-biträde återstående 200,000 R:dr, utan att behöfva förut hafva infordrat den sista Aktie--insättning, som Rikets Ständers Beslut år 1815 utsätter inom utgången af innevarande år 1823:

4. Banko-Utskottets Betänkande d. 24 sistl. Mars N:r 4, i anledning af en från Bonde-Ståndet remitterad Motion om tillåtelse för Låntagare, att till undvikande af omgångar och kostnad, aflemna sina Räntebetalningar för Bankolån i närmaste Ränteri eller till Kronofogdar i orterne:

5. Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottets Betänkande af d. 18 sistl. Mars N:r 12, i anledning af väckt fråga om ett nogare iakttagande af Kongl. Brefvet den 23 September 1747, rörande prestanda till Bruken af åboerne å de Hemman, som Bruks-idkare till skatte inlöst:

6. Samma Utskotts Betänkande N:r 13, uti väckt fråga om upphäfvande af föreskriften, att af Allmogen utfärdade Kungörelser om Auktioner och andra hushålls angelägenheter böra af vederbörande Krono-betjent påskrifvas, innan de från Predikstolarne uppläsas:

7. Borgare-Ståndets Besvärs-Utskotts Protokolls-

Utdrag den 21 sistl. Mars, innefattande hemställan, att Herr Lennings den 28 Februari §. 13. dit förvista Memorial N:r 146 om förhör i Rikets Grundlagar med dem, som ämna ingå i Borgerliga yrken, måtte, på anförda skäl, remitteras till de Ständernes Utskott, hvilkas handläggning frågorna om Uppfostrings-Verket och Närings-friheten tillhöra.

Dessa fem sistnämnde Handlingar lades på bordet.

§. 4.

Då nu åter föredrogs Herr *Hiessleiters* i Protokollen d. 25 Mars, §. 14. och 1 dennes §. 4. omnämnda Memorial uti frågan om ändringar i Tullförfattningarne m. m., uppläste Hr *Hiessleiter* ännu ett skriftligt Anförande i samma ämne. (Bilag. N:r 283.)

Herr *Linström*, *Jak.*, upprepade å nyo hvad han den 1 dennes yttrat, samt tillade, att, om de Ylle- och Bomulls-varor, han nämnt, kunde här i Riket tillverkas, och sådant till den godhet, som de utländska, skulle han med nöje betala det drygare pris, de förra kosta; men att, då han vore öfvertygad, det somliga bland dessa tillverkningar alldeles icke kunna här åstadkommas, andra åter hvarken till erforderlig mängd eller af den beskaffenhet, att de tåla jemförelse med Utländningens, insåg han icke något skäl, hvarföre Rikets Invånare skola dels tvingas, att till dyrt pris köpa de inhemska, dels ock sakna tillräcklig tillgång på vissa varor, som dock ej kunna umbäras.

Herr *Hiessleiter* åberopade hvad han förut anfört, samt anhöll om Remiss.

På Herr *Talmannens* Proposition remitterades Herr Hiessleiters d. 25 Mars ingifna Memorial, tillika med hvad så väl den dagen, som den 1 dennes och nu, blifvit muntligen och skriftligen yttradt, till Bevillnings- Lag- och Ekonomi-Utskotten.

§. 5.

Protokollet för den 1 dennes justerades.

§. 6.

Stats-Utskottets Utlåtande N:r 54. i frågan om anslag till kostnadernes bestridande vid uppmuddring af Upsala Å, hvilket den 25 Mars §. 16. lades på Bordet och den 1 dennes §. 13. blef ytterligare hvilande, föredrogs nu å nyo.

Herr *Lagerstrand*: Ehuru jag ej delar Stats-Utskottets åsigt till afstyrkande af direkt anslag för det ifrågavarande ändamålet, kan jag likväl icke annat än vara nöjd med den hänvisning, Utskottet gifvit Upsala Stad, att i underdånighet vända sig till Kongl. Maj:t för erhållande af bidrag från de till Strömrensningar m. m. anslagna medel; och jag hoppas, att, om dessa ej indragas, Staden på sådant sätt skall kunna vinna ändamålet. — Jag har emellertid med min motion fått fästa Ständernes uppmärksamhet på behofvet, hvilket ock vitsordas af den undersökning, som förut till Strömrensnings-Kommittén blifvit ingifven; och man lärer lätteligen finna huru stort detta behof är, då man känner, att

An emellan Upsala och Flottsund nästan icke kan för Fartyg begagnas.

Utskottets Utlåtande blef, på Hr *Talmannens* Proposition, bifallet.

§. 7.

Vid förnyad föredragning bifölls Stats-Utskottets den 25 Mars, §. 16. på bordet lagda och den 1 dennes §. 13. jemväl omnämnda Utlåtande N:r 57, om understöd till förbättrande af Hamnen vid Halmstad.

§. 8.

Å nyo föredrogs Stats-Utskottets d. 1 dennes §. 19 på bordet lagda Utlåtande N:r 69, i frågan om anslag till Hamnbyggnad uti Jönköping.

Herr *Lindqvist* uppläste ett så lydande anförande: "Höglofl. Stats-Utskottets Utlåtande i följd af min framställning, om understöd af Statens tillgångar för den i Jönköping anordnade Hamnbyggnad, öfverändakastar alla förhoppningar, att någon Hamn derstädes någonsin kan blifva anbragt; jag har uti min, af Högtärade Ståndet remitterade Motion i detta ämne, sökt visa nyttan och nödvändigheten af Hamn-anläggningen ej mindre för Staden, än i synnerhet för omkring Staden liggande Landsort och der belägna betydliga Jernverk, Bergshandtering, disposition och en närmare afsättning af Skogs-effekter, m. m., och med åberopande deraf, får jag nu endast försöka att vederlägga de af Höglofl. Utskottet framställda skäl till afslag af denna min Motion; dervid förekommer det

medgifvande, som jag antagit, att Staden med omkringliggande orter, njuter fördelar af Götha Kanal-Liniens öppnande emellan Sjöarne Wenern och Wettern, och den derigenom uppkomna utvidgade Sjöfarten; dessa fördelar kunna icke bestridas, tvertom de måste erkännas af hvar och en som med patriotiskt nit för detta gagneliga företag inser vigten och nyttan deraf; men icke för de nu ifrågakomna orter enskilt, är Kanal-öppningen nyttig, den är för aflägsnare trakter lika gagnelig, då den medverkar till en närmare och lättare kommunikation. — Vidare är anfördt, att Jönköpings Stad, med orten deromkring, njuter framför aflägsnare orter, förmåner af de uppoffringar, som Staten för Götha-Kanals anläggning måste vidkännas, och som icke kan delas af de, från denna Kanal aflägsnare trakter; häremot må anmärkas, att dessa orter af Staten redan erhållit och ännu erhålla motsvarande fördelar genom använde anslag till Strömrensningar m. m. Vidare har Höglofl. Utskottet behagat yttra och i fortsättningen af skäl för dess afslag af min Motion förklara, att Kongl. Maj:t och Kronan i Jönköping skall ega mindre betydliga förråder; förhållandet är tvärtom: ty utom den större Depot af Munderings- utrednings- och Gevärs-persedlar, som der städse varit, och som årligen förser flera Regimenter, hafva nu i sednare tider från Leckö Slott blifvit transporterade, och uti Kongl. Maj:ts och Kronans Förråder i Jönköping förvarade alla vid samma Slott förut varande Kronans effekter, så att förrådet i Jönköping nu mera är ibland de betydligare och till hvars vårdande en större personal af man-

skap, med Öfver- och Under befäl, Tygmästare, Tygvaktare, jemte arbetare af alla slag, äro anställda, och hvilka tillskynda Staden årligen en ganska betydlig inqvarterings-afgift, likasom Kronans Förrådshus med dess Verkstäder och Artilleri-attiralj omfattar en betydlig omkrets, alla dessa lägenheter belägne invid och omkring Hamnen, så att, om Hamn-byggnaden enskilt skulle tillkomma Staden att verkställa, tillkommer det Kongl. Maj:t och Kronan att till en betydlig del deruti deltaga, då Hus och Tomter i Staden komma att utgöra Byggnads-biträdet.—Utom det, att jag icke känner någon Stads omkringliggande Landsort, som lemnar bidrag till anläggning af någon Stads tillhörigheter, kan Jönköpings Stad hvarken påfordra eller pretendera af dess omkringboende Landsorters innevånare något bidrag till dess Hamnbyggnad, och då Höglofl. Utskottet, som innehar både makt och medel i händer att hjelpa, understödja och medverka till ett nyttigt och af behofvet påkalladt företag, icke omfattar tillfället, hvad pretention då på en mindre bemedlad Landsort, som för dess innevånare skulle medföra en tillökt beskattning, hvaruti de således icke kunna ingå; detta skäl eller supponerade bidrag från den Staden omgifvande Landsort är således af lika halt, som de föregående, till afslag begagnade grunder. — Våra små och högst obetydeliga farkostar erfordra ej någon Hamnbyggnad, men ändamålet med Hamnanläggningen är att bereda en stilla hamn och en lämplig fristad för sjön Wetterns våldsamheter, åt främmande och från aflägse orter ankommande fartyg; enskilta förmågan att åstadkomma

detta är otillräcklig, ehuru Samhället skall ansträngа alla sina krafter för ändamålets vinnande, om vi uti företaget, som har en så allmänt nyttig syftning, blifva understödde, och hvilket vi med mycket skäl väntat, om icke på annat sätt, genom anvisning af Låne-biträde mot förmånliga vilkor; ty hvarföre skola Jönköpings och Lidköpings Städer icke vara likaså berättigade till understöd, som andra Städer, hvilka erhållit fördelar, deribland Halmstads Stad, för hvilken Höglofl. Utskottet lemnat så beskaffade anvisningar; lika behandling i lika frågor borde man med allt skäl förvänta. 2ne värde Ledamöter af detta Högtärade Stånd, Herrar Kommerse-Rådet Santesson samt Lagmannen och Riddaren Noréus, hafva såsom Ledamöter i Höglofl. Utskottet tillstyrkt ett generelt anslag, af grundliga skäl, att af Kongl. Maj:t för påkommande behofver i uppgifna ändamål anordnas; Herr Kontrakts-Prosten Doktor Almqvist har äfven understödt detta; grunderne för dessa värde Ledamöters framställningar åberopar jag i öfrigt, och anhåller om återremiss af Betänkandet till Högl. Stats-Utskottet, förvissad derom, att Höglofl. Utskottet, vid en närmare granskning af min motion, och de den samma understödde framställningar, förklarar och inser nyttan och nödvändigheten af Hamn-anläggningen vid Jönköping vara gifven, och med denna åsigt, hänvisar på ett eller annat sätt anslag af Statens tillgångar till samma Hamns anläggande, samt till Kongl. Maj:t öfverlemnar att vidare bestämma användandet deraf."

Herr *Hjertström*: Jag vill icke ingå i nå-

gon undersökning huruvida Götha Kanals anläggning kan komma att bereda fördelar, svarande emot de kostnader, dess utförande tillskyndat både Staten och enskilde; men, om någon nytta möjligen deraf skall vinnas, blir det, i min tanka åtminstone, oundvikligt, att Hamnar på flera ställen vid Wettern inrättas; och få lägenheter dertill gifvas så lämplige, som den vid Jönköping. Jag instämmer således till alla delar med Herr Lindqvist, och vill till de af honom anförda skäl endast lägga, att nära Jönköping är beläget Husqvarna betydliga Gevärs-Faktori; och att anläggningen af Wanäs Fästning utan tvifvel i framtiden skall påkalla nya Sjö-transporter så väl från Jönköping, som från flere Orter omkring Wettern. Vid sådant förhållande, och med åberopande jemväl af de serskilda tankar, som Hrr Santesson och Noréus, samt Herr Prosten Doktor Almqvist i Stats-Utskottet yttrat, och hvilka finnas bifogade Betänkandet, tillstyrker äfven jag för min del återremiss.

Herr *Hagander*: "Deremot bör jag icke underlåta uttrycket af den öfvertygelsen, att, då Götha-Kanal redan i verkligheten anvisat de fördelar, hvilka man synes sätta i fråga, någon tvekan derifrån icke bör hemtas i afseende på det begärdta Hamnbyggnads-bidraget. Under åberopande för öfrigt af hvad jag anfört i frågan om Lidköpings Hamn-byggnad, och min då yttrade mening, att Högl. Stats-Utskottet bordt pröfva alla understöds-ansökningar i ett sammanhang, sedan Stats-regleringen blifvit fullständigt uppgjord, får jag nu äfven anmärka: Att den satsen är lätt både uttalad och skrifven, att vissa

allmänt nyttiga företag och inrättningar kunna utföras genom enskildes krafter och bekostande; men man bör icke eller glömma att Kapitaler erfordras, och hvar finnas väl de nu för tiden? Huru skulle väl ock Kapitaler finnas i ett Land, der ett trångt penninge-system förlamat den enskilda verksamheten, och der man trott sig göra väl då man lagt penningarne afsides i en Bank, som ock blifvit snart sagdt den enda Kapitalisten? Jag hyllar visst icke ett obegränsadt understöds- och lån-system; men hvilken väg man än väljer för Stats- och Finans-verkets reglerande; så anser jag likväl för en beståndande regel: att, der enskildes krafter icke förslå för gagnande allmänna företag, der bör Staten räcka en hjelpande hand.

Jag yrkar återremiss förnämligast utur det skäl, att Högl. Stats-Utskottet, efter min tanka, bör meddela yttrande i ett sammanhang öfver väckta understöds-frågor, sedan stats-regleringen blifvit i sin helhet uppgjord."

Herr *Beckman*: Jag begär äfven återremiss med åberopande af hvad till förmån för Hamnbyggnaden i Lidköping den 1 dennes §. 8. blifvit yttradt.

Herr *Linström*, *Jak.*: Stats-Utskottet har nödgats, i detta, lika som i många andra fall, följa hushålls-principer. Staten har lånt penningar af Banken emot ränta och saknar tillgångar till uppoffringar, som ej äro alldeles oundvikliga. Jag afstyrker återremiss och tror, att något ändamål med en sådan icke kan vinnas.

Herr *Eckhoff*: Instämmande med Herr Linström, får jag likväl, under föreställning att återremiss möjligen kan komma att ega rum, der-

jemte åberopa hvad jag i frågan om Hamnbyggnaden vid Lidköping den 1 dennes yttrat. Jag kan icke lika med Herr Hagander anse för Statens skyldighet att bekosta så beskaffade företag. Kunde det ske utaf några Statens besparade medel, så vore det en annan sak; men nu måste tillgångarne för de oundvikliga behofven fyllas genom Bevillning; och då finner jag intet skäl att belasta Nationen med ökade utgifter af ifrågavarande art, samt i dylika företag inblanda Staten med enskilde.

Herr *Hagander*: "Att tillgångar för understöd åtminstone hittills icke saknats, tror jag mig kunna sluta deraf, att, enligt Revisorernes Berättelse, en god del af Bankens årliga inkomst förblifvit odisponerad. I förening med denna uppgift och hvad jag förut anfört, förklarar jag ock, att jag icke kan instämma uti den åsigt af Samhälls ordningen, som en värd Ledamot uttryckt, att neml. Staten och enskilde icke böra hafva sammanblandade affärer. Jag anser fastmera, till denna ordning hörande, att Statens och de enskiltes krafter försättas uti jemn växelverkan; och det är just då man antager ett trångt penningesystem, som denna växelverkan upphör, och med detsamma äfven det lif, som bör kännas i Statens alla delar."

Herr *Santesson*: Åberopande mitt serskilta yttrande i Stats-Utskottet, instämmer jag för öfrigt med de värde Ledamöter, som nu talat för återremiss, i synnerhet med Herr Hagander. Jag vill ej med Herr Lindqvist fästa mig vid Kronans i Jönköping varande förråd; jag vill anmärka, att de kringliggande orternas

betydliga Skogar, som hittills varit oåtkomliga till afsättning, genom Götha Kanal få ett ökadt värde och lemna tillgångar för många andra orter utöfver all beräkning. Redan förut har jag yttrat mina tankar om Stats-Utskottets Hushålls-principer; och jag tror, att Utskottet bäst uppfyller sin pligt i den delen, då det föreslår medel till näringarnes upphjelpande. Här är icke i fråga, att understöd skulle beviljas hvar och en, som begär det, eller att anslå någon viss summa för hvarje serskilt behof; utan rättast skulle, i min öfvertygelse, vara att göra ett generelt anslag för alla understöd af ifrågavarande beskaffenhet samt öfverlemna till Kongl. Maj:t att i Nåder för hvarje serskilt fall pröfva behofvet och fördela anslaget.

Herr *Falkman*: Gerna medger jag, att en Hamn vid Jönköping kunde vara nyttig för för Staden och Orten deromkring, samt tror äfven Staten böra i någon mån medverka till densammas anläggande; men detta Stats-bidrag anser jag icke böra lemnas såsom gåfva, utan såsom Lån till Staden på billiga villkor, t. ex. lika med det Låne-understöd Malmö Stad för sin Hamnbyggnad åtnjuter. På sådan grund tillstyrker jag återremiss.

Herr *Ekelund*: Då en och annan likartad fråga förut blifvit återremitterad, tror jag äfven lämpligt, att denna på samma sätt behandlas.

Herr *Aspelin*: Jag instämmer desto hellre i hemställan om återremiss, som den nu blifvit yrkad jemväl af en och annan Stats-Utskottets Ledamot, hvilka således utan tvifvel hafva kännedom om några Statens för ändamålet an-

vändbara tillgångar, som icke varit Stats-Utskottets Ledamöter i allmänhet bekanta.

Herr *Westin*: På de af Herrar Lindqvist, Hagander och Santesson anförda skäl, kan jag för min del ej annat än i högsta måtto understödja den mening, att Staten bör bidraga till Hamnbyggnaden vid Jönköping: I afseende på sättet, förenar jag mig med Herr Falkman; och jag tillstyrker således återremiss.

Målet blef, på Herr *Talmannens* Proposition, till Stats-Utskottet återremitteradt.

§. 9.

Föredrogos å nyo Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:r 70. om tryckningskostnaden för Kommitterades förslag till organisation af Styrelse-Verken:

N:r 71. om Allmogens arbetsskyldigheter vid serskilde Kongsgårdar och Boställen.

Biföllos.

§. 10.

Stats-Utskottets Utlåtande N:r 72, i anledning af väckt fråga om aflöning för Uppbörds-Skrifvare i Norra orterna eller Löntillökning för Länsmän till Krono-Fogdarnas biträden i Exekutions-mål, föredrogs nu å nyo.

Herr *Ullberg*: Stats-Utskottet har yttrat, att det saknat nödig kännedom om det ifrågavarande behofvet; men någon grund för detsamma synes mig hafva kunnat hemtas af jemförelsen emellan Krono-Betjeningen i Vester- och Norrbottens Län och deras vederlikar i andra orter, der Länsmännen hafva Boställen och således åtminsto-

ne tak öfver hufvud samt på flera ställen lön derjemte, hvaremot Länsmännen i Vester- och Norrbotten, utan Boställen, endast njuta 40 R:dr på Stat. I fordna tider, då de hade mindre göromål och kunde förskaffa sig förtjenst genom skrifningsbiträde åt enskilde personer, var det dem någorlunda möjligt att bärga sig; men nu, då göromålen betydligen ökats för Landshöfdingarna och följaktligen äfven för Länsmännen, som äro Landshöfdingarnes armar samt ofta måste färdas 30 till 40 mil i Tjensteärender, serdeles för indrifvande af Magasins-Direktionens fordringar, anser jag det högst billigt, att desse Tjenstmän, på hvilkas nit och redlighet både det Allmännas och Enskildes väl ofta beror, blifva till sina inkomster bättre belåtne, än de nu äro. Det är visserligen sannt, att, på sätt Stats-Utskottet yttrat, vederbörande Landshöfding bort kunna till Kongl. Maj:t inkomma med underdånig hemställan och förslag i ämnet; men troligen hade då följt det vanliga svaret, "att som Ständerne ej gjort något anslag, så kunde på en sådan hemställan ej fästas afseende." Jag anhåller således, att dessa vanlottade Tjenstemäns belägenhet måtte behjertas och målet till ny handläggning återförvisas, i hvilket fall jag förmodar, att Landshöfdingarne hinna före Riksdagens slut inkomma med de upplysningar Utskottet nu förmält sig sakna.

Herr *Santesson*: På den grund, att de saknade upplysningarne kunna, såsom Herr Ullberg anfört, under Riksdagens lopp erhållas, förenar jag mig med honom i anhållan om återremiss.

Deruti instämde jemväl Herr *Aspelin.*

Herr *Talmannens* Proposition om återremiss blef af Ståndet bifallen.

§. 11.

Föredrogos å nyo och bifölios Stats-Utskottets Betänkanden:

N:r 73. om afgiften till Krigsmanshus-Kassorna:

N:r 74. om Registratorn Berndtsons pension:

N:r 75. om Besparingarnes användande och om Kurs-Kontrollörernes arfvoden.

§. 12.

Herr *Ullberg* anförde: Af Stats-Utskottets senast föredragna Betänkande tar jag mig anledning att erinra om tryckning af Indragnings-Staten genom Utskottets försorg, på det Ständerna vid denna, likasom vid föregående Riksdagar, måga deraf få kännedom.

Herrar *Aspelin* och *Santesson*, såsom Ledamöter i Stats-Utskottet, upplyste, att Utskottet ämnar om en sådan tryckning gå i författning, sedan Indragnings-Staten blifvit reglerad, samt lofvade för öfrigt att derstädes framföra den nu gjorda erinran, hvarmed ock Herr *Ullberg* förklarade sig nöjd.

§. 13.

Stats-Utskottets Memorial N:r 76 med hemställan om åtskilliga dit remitterade Motioners öfverlemnande till serskilta Utskottet, föredrogs åter.

Herr

Herr *Hagander*: Vid detta Memorial nödgas jag göra 2:ne anmärkningar, den ena, att Stats-Utskottet bort bifoga de Handlingar, som innefatta ifrågavarande motioner, så att man af deras innehåll kunnat få en säkrare grund för pröfning af Utskottets hemställan, än man eger i blotta rubrikerne på nämnde motioner; den andra, att Stats-Utskottet i alla fall bör öfver Herrar Printzenskölds och Bagges i Memorialet anförde serskilde Motioner, om ökadt antal löner inom Stats-Expeditionerne af Kongl. Maj:ts Kansli, och om förbättradt arfvode för Ledamöterne i Rikets Allmänna Ärenders Beredning afgifva hufvudsakligt Utlåtande, utan sammanhang med Serskilta Utskottets åtgärder, emedan, hvad helst detta sednare Utskott må tillstyrka och Ständerne i följd deraf fastställa, sådant möjligen ändock icke hinner komma till stånd på 10 à 20 års tid, samt de nu varande tjensters innehafvare således i alla fall under tiden ej böra sakna tillräcklige Löne-inkomster.

Häruti förenade sig Herrar *Bagge*, *Egge* och *flere*; den sistnämnde med tillägg, att frågor om Lön-förhöjningar icke ur någon synpunkt kunna af Serskilta Utskottet upptagas.

Herr *Winberg*: Då StatsU-tskottet fått till sig öfverlemnadt endast ett exemplar af hvardera Motions-memorialet, har Utskottet ej kunnat meddela de samma åt Riks-Stånden, utan lärer rätta formen vara, att, om Ständerne bifalla Utskottets hemställan, alla ifrågakomna handlingar då till Särskilta Utskottet afsändas: Och det utlåtande Herr Hagander med flere nu äskat af

Stats-Utskottet, har detta Utskott åter trott tillhöra det Serskilta att meddela.

Herr *Hagander* erinrade, att Motions-memorialen lättligen kunnat uti afskrifter komma Stånden tillhanda.

Herr *Linström, Jak.*, yttrade sina tankar i öfverensstämmelse med Herr Winberg, och tillade, att Stats-Utskottet endast önskar få Ständernes föreskrift sig till efterrättelse.

Herr *Hjertström*: Jemte det jag förenar mig med Herr Hagander, anhåller jag, att Ståndet behagade taga i öfvervägande innehållet af Kongl. Majits Nådiga Skrifvelse om Serskilta Utskottets tillsättande, genom hvilken, enär densamma såsom föremål för Utskottets åtgärd endast anvisar granskningen af Kommitterades förslag till organisation utaf Rikets Styrelse-verk, Utskottets befattning, i min tanka, blifvit så begränsad, att all möjlig varsamhet vid Remisser till detta Utskott måste iakttagas, så framt det icke eljest skall slutligen hända, att dit remitterade ärender komma att sakna all handläggning.

Herr *Falkman*: De af Stats-Utskottet uppgifne rubriker på motionerne anser jag lemna tillräcklig ledning för bedömmande af Utskottets hemställan. Enär Serskilta Utskottet fått sig uppdraget att föreslå en förändrad organisation af Embeten och Tjenster, tror jag detta Utskott kunna gifva förslag, icke allenast till indragningar, utan ock till löner för dem, som icke indragas. Jag tillstyrker derför bifall å Stats-Utskottets hemställan i hela des vidd.

Herr *Eckhoff*: Jag hade velat säga just detsamma, som Herr Falkman nu yttrat. Skulle

Stats-Utskottet hafva pröfvat Lönförhöjnings-frågorna, så hade detsamma gått Serskilta Utskottet i förväg.

Herr *Hjertström*: Ehvad än Serskilta Utskottet kommer att föreslå indragning eller tillökning uti Embetsmanna-Korpsen, är jag, såsom Ledamot i Utskottet, viss derpå, att det icke ämnar befatta sig med lönernes bestämmande för de Embeten och Tjenster, som anses böra bibehållas.

Häruti instämde Herr *Hagander*.

Herr *Talmannens* serskilde Propositioner dels på återremiss, och dels till bifall af Stats-Utskottets Memorial besvarades med *Ja* och *Nej*; och anställdes derefter, med iakttagande af R. O. föreskrifter, omröstning öfver en så lydande Proposition:

"Den, som bifaller Stats-Utskottets Memorial N:r 76, om åtskilliga Motioners öfverlemnande till Serskilta Utskottets behandling, lägger *Ja*:

Den det ej vill, lägger *Nej*:

Vinner *Nej*, återremitteras Utskottets Memorial med dervid gjorde anmärkningar."

Voterings-sedlarne, öppnade och uppsummerade, funnos innehålla 19 *Ja* men 21 *Nej*.

§. 14.

Föredrogs åter Stats Utskottets Utlåtande N:r 77, öfver väckte Motioner om Lön-förbättring för Krono-betjeningen på Gottland och i Bohus Län m. m.

Herr *Bagge*: Jag tror icke Stats-Utskottet rättligen hafva, såsom det likväl nu sjelf förment,

varit hindradt, att upptaga de väckta frågorna till pröfning, ehuru någon framställning uti dem icke blifvit af vederbörande Landshöfdingar gjord; och, då jag serskilt känner, att Krono-betjeningen i Bohus Län är svagt lönad, samt att Länets invånare deraf i sednare tider erfarit stora olägenheter, anhåller jag om återremiss, på det Stats-Utskottet må bestämdt yttra sig om de föreslagne Lön-förbättringarne. — Jag har dessutom sjelf väckt motion om Statens ansvarighet för enskildes af Krono-betjeningen uppburna och förskingrade medel; och i sammanhang dermed skulle, i min tanka, den nu förevarande frågan lämpligast kunnat af Utskottet behandlas.

Herr *Hegardt* instämde med Herr Bagge.

Herr *Linström*, *Jak.* och *flere* med honom begärde Proposition till bifall å Betänkandet.

Då en sådan Proposition nu af Hr *Talmannen* framställdes, ropades *Ja*, blandadt med *Nej;* och, när Herr Talmannen derefter gjorde Proposition om återremiss, hördes *Nej*, blandadt med *Ja;* I följd hvaraf skreds till votering öfver följande Proposition:

"Den, som bifaller Stats-Utskottets Utlåtande N:r 77, i anledning af väckta frågor om Lön-förbättring för Kronbetjeningen på Gottland och i Bohus Län m. m., lägger *Ja*:

Den det ej vill, lägger *Nej*:

Vinner Nej, så återremitteras Utlåtandet med de dervid gjorde anmärkningar."

Omröstningen, verkställd enligt R. O. föreskrifter, utföll med 23 *Ja* emot 15 *Nej*.

§. 15.

Genom nu ankomna Protokolls-Utdrag underrättades Borgare-Ståndet om Högl. Ridderskapets och Adelns den 1 dennes lemnade bifall till Stats-Utskottets Betänkanden N:r 46, 52, 53 och 54, samt till Lag-Utskottets Memorial N:r 17, och om samma Stånds beslut med anledning af Stats- och Banko Utskottens Utlåtande N:r 51.

Lades till Handlingarne.

Plenum slutades kl. ½ 9 på aftonen.

In Fidem
Clas Arvedson.

Den 4 April.

Plenum kl. ½ 11 f. m.

---

§. 1.

Justerades 4. §. i Gårdagens Protokoll.

§. 2.

Föredrogs å nyo Stats-Utskottets d. 1 dennes §. 19, på bordet lagda Betänkande N:r 78.

i frågan om Wadstena Kloster-Kyrkas upplåtande åt Stads- och Lands-församlingarne derstädes.

Herr *Huldberg*: "Med smärta och ledsnad har jag ofta hört Stats-Utskottets afslag på många små petita om anslag af Statens medel, — jag har dock dervid alltid tänkt: Staten har ej råd, att ge bort mycket. — Men med den djupaste förvåning emottar jag nu underrättelsen om afslag å de 5000 R:dr, som tillhöra Kloster-Kyrkan i Wadstena, och som förra Riksdagens Ständer beviljade. Här är icke fråga om att få något af Staten, utan blott att jemte Kyrkan äfven få hennes tak. Hvad skulle man säga om en förmyndare, som väl ville bortgifta sin pupill, men ej ge ut hennes egen hemgift, blott för det denna redan råkat att ingå i hans rörelse? Jag kan ej förlika mig med den idéen, att alltid behålla, hvad man en gång, lika godt huru, råkat få i hand. Att denna präktiga byggnad måste af Staten allt framgent underhållas, är väl utom all fråga — och då anser jag det vara en uppenbar misshushållning, att ej lemna henne åt församlingarne. Den summa af 5000 R:dr, som Staten eger för Kyrkans försålda koppartak, räcker icke länge till Kyrkans underhåll; betydliga reparationer hafva med stor kostnad ej längesedan gjorts, och dock tarfvar taket nu redan reparation, serdeles som ett språng bör göras, emedan regnet nu rinner på väggarna. Orgelverk och Altartafla saknas alldeles i Kyrkan, hvilket nog skulle medtaga större summa än desse 5000 R:dr för församlingarne. En Klockstapel kostar ock mycket penningar — ehuru ett torn skulle kosta ojemförligt mer, och vara all-

deles omöjligt för församlingarne att bygga. Med ett ord, om Staten öfverlåter Kyrkan med dess kapital, så är Staten för alltid fri för uppoffringar för henne, och har den stora tillfredsställelsen, att ett af de yppersta tempel i vårt land uppfyller sitt ändamål, att väcka till andakt och Gudsfruktan — och ej längre som nu står öde och för åskådaren blott framställer en tom anledning till förvåning öfver forntidens dristighet och storhet, samt öfver närvarande tids försigtighet och underliga hushållning. Slutligen får jag anmäla, att om desse 5000 R:dr icke nu mera beviljas, förfaller hela frågan, emedan församlingarne utan biträde icke våga åtaga sig inredning och underhåll af en så stor byggnad. Om återremiss anhåller jag ödmjukast, på nu anförda skäl."

Herr *Begge*: Då Riksens Ständer vid sednaste Riksdag beviljat Församlingarne ifrågavarande 5000 R:dr, tror jag ock Ständerna nu böra dervid förblifva; och jag instämmer derför i anhållan om återremiss.

Herr *Linström, Jakob*: Ständerne hafva endast villkorligen medgifvit, att medel till nämnda belopp kunde beviljas sedan behörigt kontrakt om reparation å Kyrkan blifvit med Församlingarne upprättadt; men, då Församlingarne vid senaste Riksdag afsagt sig all befattning med Kyrkan, samt det ej heller är Statens skyldighet att utaf sina knappa tillgångar göra uppoffringar till dessas förmån, utan bör bero af dem sjelfva att förse sig med Kyrka, likasom andre Församlingar, finner jag intet skäl att samtycka till målets återremitterande, hvarmed, i sakens nu varande skick, troligen ej heller ändamålet vinnes. — Det

voro ock sannolikt för Församlingarne mera lyckligt att behålla och reparera sin egen Kyrka, än att öfvertaga Kloster-kyrkan till reparation och underhåll.

Herr *Huldberg*: Sin egen lycka bedömmer man vanligen bäst sjelf. — Wadstena Stads- och Lands-församlingar hafva ansett mest lyckligt hvad jag för dem begärt. Beträffande vilkoret uti sednaste Ständers beslut, bestod detsamma endast deruti, att ett kontrakt borde upprättas; ocb detta vilkor uppfylles, då jag nu anhåller om upprättande af kontrakt.

Herr *Prytz* begärde återremiss.

Herr *Lenning*: De skäl, Herr Huldberg anfört, tror jag förtjena afseende. Då fråga är om en Kyrka, som nu ej gagnar någon, men som kunde för Församlingarne blifva nyttig, och Staten genom densammas öfverlåtande åt dem på de vilkor, Herr Huldberg föreslagit, skulle befrias från Kyrkans framtida underhållande, tror jag Ständerne böra förblifva vid det sistlidne Riksdag fattade Beslut och målet således nu återremitteras.

Herr *Westin*: Wadstena Kloster-Kyrka är ett Tempel, hvaröfver Svenska Nationen bör högmodas. Det vore, i min tanka, en vanära att låta ett så dyrbart Monument förfalla. Händelsevis har jag varit der i Staden och sett det förfuskade arbete, som till denna Kyrkas repererande sednast blifvit användt, och hvarigenom den ännu finnes blottställd för ytterligare förstöring genom Regn och Tak-dropp; men, mine Herrar, det kostar penningar att sätta den i behörigt skick, och man kan ej begära att Församlin-

garne skola vidkännas en sådan uppoffring. Jag förenar mig derför med Herr Huldberg och tillstyrker återremiss.

På Herr *Talmannens* Proposition blef målet till Stats-Utskottet återremitteradt.

§. 3.

Då nu åter föredrogs Banko-Utskottets d. 1 dennes §. 19. på Bordet lagda Betänkande N:r 2 i anledning af Revisorernes Berättelser angående Banko-verket, begärde Herr *Hagander*, att detsamma måtte ytterligare få hvila på Bordet, hvilken begäran, enär Herr *Bagge* med *flere* deruti instämde, bifölls.

§. 4.

Lag-Utskottets d. 1 dennes §. 20 på Bordet lagda Betänkande N:r 1 om ändring i 24 Kap. 5 och 7 §. §. Rättegångs-Balken, föredrogs å nyo och upplästes.

Herr *Lindqvist* anförde skrifteligen: "Emot den af Höglofl. Lag-Utskottet i dess första Memorial föreslagne förändring uti 5 och 7 §. §. af 24 Kap. Rättegångs-Balken, så vidt dessa Lagrum stadga böter för försummad inställelse af parter till afhörande af Utslag och Dom, eller för underlåtande att utlösa sådana Expeditioner, tilltror jag mig några anmärkningar. — Jag anser det vara betänkeligt att sönderrifva vår Lag innan man noga besinnat påföljderna; hvart ögat vänder sig inom fordna Lagstiftningens område, träffar det spår efter den mest ömma omvårdnad om Medborgares säkerhet till person och egendom; ibland stadganden, som bära denna stäm-

pel, må räknas hvarje §. af 24. Kap. Rättegångs-Balken, der Lagstiftaren bemödat sig föreskrifva ordningen och sättet för Domaren att uppfatta och meddela, samt för parten att emottaga Beslut i förehafda ärenden; å ena sidan är uti 5 och 7 §. §. Domaren ålagd att skrifteligen uppsätta Domslutet, att afkunna det offenteligen och att hafva exemplar deraf färdigt att tillställa parten; och å den andra är denna förpliktad att vara tillstädes vid afkunnandet och att emottaga Expeditionen, antingen genast eller inom viss tid innan fataljerne gå till ända. Stadgandet i förra fallet vore ändamålslöst, så vida parten icke hade reciproque-skyldighet i det sednare; utan rubbning af denna reciprocitet och ordningen, som är villkoret för all säkerhet, kan det ena påbudet icke häfvas, och det andra bestå. Begge måste åtföljas att qvarblifva eller falla. Genom en oafbruten längre tjenstetid inom Kongl. Götha Hof-Rätt, utom det att jag sedermera på nära håll egt tillfalle följa Rättegångs-ärenderna derstädes, kan jag vitsorda, att der fordom lågo tusendetals Expeditioner outlösta. Detta oskick tilltog i den mån trätlystnaden blef mera allmän, och Hof-Rättens Betjening, som tjenade dels för högst otillräcklig, dels ock för ingen Lön af Staten, förde klagan deröfver, att den, i stället att åtnjuta en i författningarne stadgad lösen, som utgjorde väsendtligaste Sportel-inkomsten, måste ligga i förskott till flere 1000 R:drs belopp för stämpladt Papper och arfvoden till dem, som vid utskrifningen af Expeditionerne blifvit använde, men sålde slumpar af outlöste Expeditioner med 40 à 60 pr:Cts rabatt; för att rätta denna

oordning anmältes de försumlige till Laga näpst, och saken har numera återfått den ställning, som vederbör. Med sanut nit för ordning kan icke förenas, att upphäfva ett stadgande af så nyttig syftning, som det ifrågavarande. — Tidens anda är väl att omstöpa allt, äfven vår Lagskipning; en ny Lag-bok är ju under beredning, hvarför skall man då partielt föreslå förändringar, innan det hela förekommer till granskning, i synnerhet, som något behof icke påkallar den ifrågaställda Lag-förändringen; jag hoppas att Höglofl. Lag-Utskottet äfven skall inse detta, och med anledning deraf, anhåller jag om återremiss af Betänkandet."

Herr *Hagander*: "För min del har jag ansett de af Lag-Utskottet antagne motiver, för den ifrågavarande Lag-förändringen, fullkomligen grundade på rättvisa. Vederbörande Expeditions hafvandes rätt är, efter min tanka, ingalunda förnärmad; och jag hemställer till Högtärade Ståndet och hvarje tänkande man, om det är värdigt ett Folks Lagstiftning, att en Medborgare, sedan han försummat lösa ett Utslag, och om han saknar tillgång till böternas gäldande, skall för slik försummelse släpas uti fängelse."

Herr *Lindqvist*: Medellöse Parter erhålla gratis Expeditionerne. De, som hafva besvär med uppbörden af Expeditions-lösen, njuta derför en viss proCent, hvilken betalning likväl Tjenstemännen ej borde behöfva vidkännas.

Herr *Ullberg*: Instämmande med Herr Hagander, anser jag den nu ifrågavarande, af Lag-Utskottet föreslagne, partiela Lagförändring vara påkallad ej blott af en judiciel, utan ock af en

moralisk nödvändighet. Det synes mig dessutom olämpligt, att behandlingssättet med de mål, hvarom Betänkandet handlar, är alldeles olika i de 2:ne Rikets Öfver-Domstolar Svea och Götha Hof-Rätter. Uti den förra ådömas aldrig böter för underlåtenhet att afhöra eller utlösa Dom; och Betjeningen har ändock ej klagat eller dertill egt skäl; ty Expeditionerne öfversändas till Konungens vederbörande Befallningshafvande, och lösen indrifves genom deras handräckning. Att ett annat förhållande egt rum i Götha Hof-Rätt, bevisar något, som jag ej vill rätt karakterisera. Jag tror emellertid Lag-Utskottet hafva grundat sig på den gamla goda Domare-regeln att "Orätt Saköre göra ingen Herra rijk, men Lagh och Rätt är Herrans prijs;" och på den grunden anhåller jag om bifall till Lag-Utskottets förslag.

Herr *Bagge* förenade sig med Herrar Hagander och Ullberg.

Herr *Arvidson*: Jag förenar mig äfven med nämnde värde Ledamöter och vill såsom ett ytterligare skäl anmärka, att Parter ofta blifvit pligtfällde innan det utrönts om de saknat tillgång till lösen eller ej.

Herr *Hjertström*: Jemte det jag äfven instämmer med Herrar Hagander och Ullberg, får jag tillägga, att ifrågavarande böter ej ega något sammanhang med Expeditionshafvandernes inkomster, ty desse vinna ej genom böterne, och deras rätt till lösen är i alla fall oförkränkt. Hvad åter angår böter för försummelse att infinna sig till Doms afhörande, så förordnar väl Lagen kallelse till Dom; men det skulle strida

emot de nu rådande liberala principer att icke låta parterne sjelfve få pröfva om inställelse för dem är nödig, utan ålägga och med böter tvinga dem att iakttaga sin rätt.

Herr *Falkman* förenade sig med dem, som talat för bifall till Betänkandet, och anhöll om Proposition derå.

På Herr *Talmannens* Proposition blef Betänkandet bifallet; men Herr *Lindqvist* anmälte deremot sin reservation.

§. 5.

Föredrogs åter och upplästes Lag-Utskottets Betänkande N:r 2. om tiden till anmälan af hinder för lysning om äktenskap.

Herr *Leffler*: Enligt min öfvertygelse är den föreslagna tiden af 3 månader efter kungörandet i Tidningarna om ett tilltänkt äktenskap allt för kort till anmälan af hinder deremot, då man känner, att 5 till 6 veckor ofta behöfvas för att få del af ett Bref från den ena orten till den andra. Jag föreslår derför tidens förlängande till minst 4 månader.

Herr *Hjertström*: Hvad Herr Leffler nu anmärkt, har ej undfallit Lag-Utskottets uppmärksamhet; men det har tillika tagit i betraktande, att fullbordan af ett öfverenskommet äktenskap bör så kort tid som möjligt förhindras; och jag tror, att, om någon annan förmenar sig ega anspråk på någondera kontrahenten, han utan tvifvel förut i god tid skaffar sig underrättelse om den senares förehafvanden.

Herr *Hagander*: Det har hittills varit öfverlemnadt till Presterskapets godtycke att utsätta

mellan 3 och 6 månader. Det är denna godtyckliga behandling, jag ansett böra förekommas genom fastställande af en allmänt gällande bestämd tid; och sådant tror jag äfven för hvarje enskilt vara förmånligt. I öfrigt förenar jag mig med Herr Hjertström.

Herr *Hambreus*: Jag är, lika med Herr Leffler, af den tanka, att en nog knapp tid blifvit föreslagen; och jag tviflar, att ett t. ex. vid ena ändan af Riket eller Götheborg tillämnadt giftermål kan genom Kungörelse i Tidningarne blifva kändt i Torneå så tidigt, att jäfvet hinner anmälas inom de af Lag-Utskottet föreslagna 3 månader. Mig synes, att 2:ne Kontrahenter, som väntat så lång tid på giftermålets fullbordan, äfven kunna vänta något längre.

Herr *Langenberg*: Lika med Lag-Utskottet tror jag 3 månader vara tillräcklige. Den, som på så lång tid ej efterfrågar sin tilltänkta maka och gjort sig underrättad om hennes förehafvande, lärer väl ej heller sedermera dermed befatta sig.

Flere hördes yrka proposition på bifall till Betänkandet; och då en sådan nu af Herr *Talmannen* framställdes, besvarades den med *Ja*.

§. 6.

Å nyo föredrogos Lag-Utskottets Betänkanden:

N:r 3. om ränteberäkning å myndlingars Arf-Kapital:

N:r 4. om hembud då Frälse Skatte-Hemman säljas utom börd:

N:r 5. om afgärda Bys rätt till skifte i skog och mark:

N:r 6. öfver en Motion om ändring i 25 Kap. 5 §. Rättegångs-Balken.

Upplästes och Biföllos.

§. 7.

Föredrogs å nyo och upplästes Lag-Utskottets Betänkande N:r 7. i fråga om befrielse för Rådmän och Kämnärer från deltagande i ansvaret för försummelse med Domböckers och Protokolls insändande m. m.

Herr *Bagge* anförde skriftligen: "Jag kan väl ej annat än dela Lag-Utskottets åsigter rörande daga böters upphörande efter en viss tids förlopp för underlåtenhet att till Öfver-Domstolar insända Lagfarts- Inteckningsäktenskaps-förords- och Förmyndare-Protokoller; men i afseende på tiden för deras upphörande, kan jag icke instämma uti Utskottets förslag. Som det ej med visshet hos Öfver-Domstolen kan kännas, när en Häradshöfding slutat sina Ting, torde en längre tid för nämnde böters beräknande vara nödvändig för Härads- än Stads-Rätterne; men jag förmodar likväl, att den ej bör öfverstiga 2:ne månader. Hvad deremot Rådstufvu-Rätterne beträffar, så ha dessa sig förelagdt, att inom den 14:de i hvarje månad, antingen insända dylika Protokoller öfver de ärender, som den förflutna månaden passerat, eller ock berättelse, att några ej förevarit, hvarför jag ej kan finna det mer än en månad för anmärkning mot sistnämnde Rätter är behöflig, helst, med daga böters upphörande, lämplig tid och viten i deras ställe måste bestämmas, för att förmå den försumlige att fullgöra sin plikt. Ett lika stadgande förmo-

dar jag äfven böra sträcka sig till alla de berättelser och handlingar, hvilka Magistraterne ha sig förelagdt, att på bestämda tider insända till Kommerse-Collegium och Konungens Befallningshafvande, men hvad de daga böter angå, som äro stadgade för underlåtenhet att inom föreskrifven tid till Öfver-Domstol insända Protokoller uti underställda Brottmål, hvilka, efter Utskottets förslag, jemväl skulle komma att upphöra efter 3:ne månaders förlopp; så, och då dessa äro tillfälliga, samt det tilläfventyrs kunde inträffa, hvarpå exempel ej lärer saknas, att en vida längre tid än 3:ne månader försvinner, innan vederbörande kunna få kunskap om ett slikt måls tillvaro, kan jag, med afseende på det skydd hvarje brottsling, som är beröfvad sin frihet, eger att fordra af Staten, ej medgifva, att det föreslagna stadgandet skall utsträckas till Brottmåls-Protokoller, utan deremot föreslår, att de böter, som för en så beskaffad försummelse äro stadgade, böra fördubblas samt helt och hållet tillfalla den tilltalade såsom ersättning om brottet varit af den beskaffenhet, att han under tiden måst sitta i fängelse."

"Vidkommande slutligen Rådmäns och Kämnärers befrielse, att deltaga uti förenämde böter och sådana, som åläggas för försummelse, att insända Domböcker, så enär jag ej kan annat än på det högsta gilla de skäl, Herr v. Strokirch i detta afseende anfört, måste jag hemställa om icke hans förslag åtminstone bör antagas för Kämnärer i allmänhet, samt Rådmän uti 3:dje, 4:de och 5:te klassens Städer, så framt de ej vidtaga

något

något beslut, hvarigenom Ordföranden sättes ur tillfälle att antingen tillhålla underhafvande eller ock sjelf fullgöra sina pligter. Genom detta undantag, som gäller för Nämndemän, förmodar jag att de olägenheter undanrödjas, som Lag-Utskottet härutinnan synes hafva befarat."

Herr *Huldberg*: Jemte det jag förenar mig med Herr Bagge, i synnerhet uti den sednare delen af hans anförande, eller hvad Rådmäns och Kämnärers befriande från ansvarighet i vissa fall angår, får jag förklara, att jag anser sådant desto mera billigt, som det är allmänt kändt, att i de lägre klassernes Städer sällan eller aldrig finnas Litterate Rådmän, samt jag af ett exempel i Wadstena för flera år tillbaka, har mig bekant, att det för Borgmästaren icke är svårt att för Rådmännen dölja fel, dem desse, i händelse de vetat deraf, säkerligen skolat beifra, men för hvilka de i stället fått vidkännas ansvar. Jag anhåller således om återremiss.

Herr *Hegardt*: Så länge Rådmän och Kämnärer äro Ledamöter i Domstolarne, hafva rösträttighet och dela inkomsterne, kan jag icke förena mig i Herr Bagges tankar, att de uti nu ifrågavarande fall, mer än i något annat, böra från ansvarighet befrias; och jag kan icke heller med Herr Bagge instämma deruti, att böterne, då någon häktad person genom försummelsen blifvit lidande, böra honom tillfalla, hvilket för öfrigt är en alldeles ny motion: Men hvad tiden för dessa böters upphörande angår, delar jag alldeles Herr Bagges tanka.

Herr *Hambreus*: På de af Herr v. Stro-

kirch i den väckte motidnen och af Herr Bagge nu anförda skäl, anser jag mig böra förena mig med dem uti hvad som angår Rådmäns och Kämnärers befrielse från dessas ifrågasatte ansvarsskyldighet.

Herr *Hagander*: "Jag skulle hafva tillstyrkt bifall till motionen, som i många afseenden är billig, om jag ej befarat möjligheten af kollision emellan Ordföranden och Ledamöterna, i afseende på Magistrats-Sekreterarens eller Notariens tillhållande att fullgöra dess skyldighet med handlingars expedierande: Ty denne står under Ordförandens och Ledamöternas gemensamma inseende, och den förstnämnde kan följaktligen icke ensam befalla och förordna i afseende på göromålens behandlande."

Herr *Lundman* förenade sig med Hrr Bagge och Huldberg.

Herr *Bagge*: Jag medger, att hvad jag anfört kan till en viss del få namn af ny motion, men tror, att densamma, enligt 56. §. R. O., kan behandlas i sammanhang med förevarande frågor, af hvilka den är föranledd; och jag har tydligen uttryckt, det min mening icke varit, att Rådmän och Kämnärer skola frikallas från ansvar i de fall, då de, genom skiljaktiga tankar från Ordförandens, sätta honom ur tillfälle att uppfylla sin pligt.

Herr *Ullberg*: Lag-Utskottet har yttrat, att ansvarighet för försummelse med Domböckers och Protokolls insändande bör drabba Rådstufvu- och Kämnärs-Rätts Ledamöter gemensamt, derför, att dessa Rätter äro Collegiala Domstolar. Det torde således blifva upplysande att göra en

jemförelse emellan dem och Härads-Rätterne. Härads-Rätt nemligen består af Ordförande och Nämnd: Den sednare är fri från ansvarighet för ifrågavarande slags försummelser, af det skäl, att den ej kan kontrollera huruvida Domhafvanden uppfyller sitt åliggande. En sådan Kontroll är lika omöjlig för Ledamöter i Stads-Rätterne; och en lika ansvars-frihet synes mig alltså för dem böra ega rum. Annat är ansvarigheten för Domslut, ty den vore öfver en enda persons höfva; men Domböckers, Protokolls och Ransakningars utskrifvande kan ej af mer än en besörjas; och det vore i högsta måtto obilligt, att för uraktlåtenhet deraf belasta Ledamöter, hvilka i helt andra afseenden fått säte och stämma uti Rätten. På dessa och de flera af Hr Bagge anförda skäl, anhåller äfven jag om målets återremitterande.

Herr *Lagerstrand*: Jag är alldeles förekommen af Herr Ullberg och förenar mig med honom.

Herr *Hegardt*: Ledamöterne måste känna, att Domböcker och Protokoll skola inom viss föreskrifven tid till Öfver-Rätt insändas; och, då deras underskrift dessförinnan erfordras, hafva de lätt att upptäcka huruvida någon försummelse inträffat, samt kunna i sådant fall reservera sig till Protokollet.

Herr *Huldberg*: Jag tror det vara oändligt lättare för Ordföranden att kontrollera Ledamöterne, än för de sednare att kontrollera honom, och jag inser icke någon äfventyrlighet genom bifall till den motion, Lag-Utskottet nu afslagit.

Herr *Hjertström*: Jemförelsen emellan Härads-Rätt och Rådstufvu-Rätt är ej så lätt uppgjord. Det är en stor skillnad emellan Härads-

höfdings och Borgmästares befattningar med Expeditionerne: — Den förre skall sjelf och ensam derom besörja: Men hos Rådstufvu-Rätt finnes Magistrats-Sekreterare eller Notarie, till hvars tjenst sådant hörer.

För öfrigt yttrade sig Herr Hjertström alldeles i öfverensstämmelse med hvad Herr Hagander förut anfört.

Herr *Ekstrand*: Ehuru jag fullkomligen godkänner Herr Hjertströms yttrande i afseende på jemförelse mellan Härads-Rätt och Stads-Rätt, tror jag dock billigheten fordra den ifrågakomne ändringen i Lagen och bestämd befrielse för Rådmän och Kämnärer från en ansvars-skyldighet, som, fastän i Lag stadgad, jag likväl förmodar i de fleste Städer icke hafva drabbat dem. Jag förenar mig derför med Hrr Bagge och Ullberg.

Herr *Arvidson*: Då Rådmän och Kämnärer hafva hvar sin röst i Domstolen, vore det en motsägelse, att de icke jemväl skulle dela ansvaret; och troligen komme de icke att anse för någon heder att derifrån befrias, samt sämedelst sättas i bredd med Nämndemännen.

Herr *Huldberg*: Jag kan icke medgifva gilltigheten af hvad Hrr Hagander och Hjertström anfört. Borgmästaren är icke hindrad att i sittande Rätt anmäla Magistrats-Sekreterarens eller Notariens försummelse; och jag föreställer mig, att det skulle för Rådmännen vara roligt att finna huru Borgmästaren med uppmärksamhet följde nämnde Tjenstemäns åligganden och att få veta i hvad mån de fullgjordes. — Hvad Herr Ekstrand nämnt, att böterne för ifrågavarande försummelser ej fallit Rådmännen till last, be-

strider jag; och, för att än en gång åberopa den lilla-Staden Wadstena, känner jag bestämdt, att Rådmännen derstädes i fordna tider fått vidkännas sådane böter.

Herr *Lundman*: Jag vet icke det hafva någonsin händt eller tror det kunna hända, att Rådmännen öfverrösta Borgmästaren i frågor om underlydande Tjenstemäns tillhållande att fullgöra sina skyldigheter. Det kan icke roa de förre att deltaga i göromål, som rätteligen ej tillhöra dem; och, då illitterate Rådmän icke kunna åläggas presidium eller andra befattningar lika med de litterate, ser jag ej något skäl, hvarför icke åtminstone de förre måga frikallas för försummelse af skyldigheter, hvilka endast tillkomma litterate personer.

Herr *Hjertström*: I anledning af Hr Huldbergs yttrande, vill jag erinra, att det möjligen ock någon gång kunde vara för Rådmännen lika roligt att se Magistrats-Sekreteraren befriad från tilltal för felaktigheter, som Borgmästaren emot honom anmält.

Herr *Palm*: Såsom Ledamot i Rådstufvu-Rätt, känner jag huru oskyldigt en Rådman kan få böta för andras förseelser. Rådmännen hafva icke rättighet och våga icke fråga sin Borgmästare, huruvida han afskickat Domböckerne och Protokollen. Det kan icke begäras, att de förre skola kontrollera den sednare. De underskrifva naturligtvis Handlingarne, när de föreläggas dem, samt lita på Borgmästarens uppmärksamhet och noggranhet. Jag tror följaktligen alla skäl tala för deras befrielse från den ansvarighet, hvarom nu är fråga.

Herr *Lenning*: När våra Uppfostrings-anstalter ej beredt någon utväg för det uppväxande slägtet att i Skolorna inhemta kännedom uti Rikets Grundlagar eller annan Lagfarenhet, och således vanligen de personer, hvilka i följd af sina Borgerliga yrken förordnas till Rådmän och Kämnärer, måste sakna sådan kännedom, tror jag billigheten fordra, att de frikännas från ansvarighet för försummelse af ett för dem så alldeles främmande åliggande, som Domböckers och Protokolls insändande inom behörig tid.

Herr *Ullberg*: Hvad den omständigheten angår, som den sednaste värde Talaren nämnt, så hållas vid Kongl. Akademien i Upsala föreläsningar öfver både Grundlagarne och andra Rikets Lagar, hvarigenom således åtminstone alla inom Svea Rike ega tillfälle, att i dessa delar vinna nödig kunskap; men för öfrigt ins-r jag icke, hvilken nytta skulle af kunskaper i Grundlagarne hemtas för handläggningen af frågor om Domböcker och Protokoll, samt deras insändande till Öfver-rätt. — Beträffande åter den af andra Ledamöter gjorda anmärkning, att Magistrats-Sekreteraren eller Notarien icke lyder under Borgmästaren ensamt, utan under Magistraten gemensamt, samt således skulle af Magistrat eller Rådstufvu-Rätt collegialiter åläggas ansvar för sina försummelser, tror jag likväl, att, om Borgmästaren är man på sin plats, Magistrats-Sekreteraren och Stads-Notarien alltid i den delen stå under hans lydno. Det vore i min tanka, att nedsätta Borgmästarnes värde, om någon af dem ville undandraga sig att ensam ansvara för försummelse af ifrågavarande art. I åtskil-

liga orter äro, i anseende till de svaga lönerne, Borgmästare- och Magistrats-Sekreterare- eller Stads-Notarie-tjensterne förenade hos en person; och vid sådana förhållanden finnes ett ännu större skäl, hvarför denna ensam bör vara ansvarig för dylika försummelser.

Herr *Arvidson*: Förekommen af Herr Ullberg i hvad han svarat på Herr Lennings Anförande, ville jag för öfrigt för min enskilda del visserligen icke bestrida, att ansvaret för ifrågavarande försummelser lägges på Borgmästaren ensam; men hvad principen angår, kan jag icke underlåta att förblifva vid hvad jag förut yttrat.

Herr *Lenning*: Om, såsom Herr Ullberg upplyst, undervisning i Grundlagarne, likasom i andra Lagar, lemnas vid Akademien, hvilket jag ej varit i tillfälle att känna, tror jag sådant likväl icke vara tillfyllestgörande, emedan många, som ej hafva utväg att begifva sig dit, ändock komma att sakna denna undervisning, som dock synes behöflig för dem, af hvilka Lagarne skola tillämpas. — Deremot är jag ense med Herr Ullberg i den delen, att, när Borgmästaren är man på sin plats, någon olägenhet icke bör befaras, om han ensam har ansvarighet i afseende på de ofta nämnde försummelser.

Herr *Hegardt*: Jag har i denna sak yttrat mig icke med hänseende till mig sjelf enskilt, utan af princip i saken. Det är helt annat hvad man icke destomindre gör af grannlagenhet; och i det fallet lärer hvarje Borgmästare tänka lika med mig, och ensamt betala de böter, som kunna åläggas, om försummelsen genom honom ensam tillkommit.

Herr *Bagge*: Med den öfvertygelse, att hvarje Borgmästare gerna ensamt erlägger böterne, bör Motionen desto snarare bifallas.

Herr *Huldberg*: Herr Hegardts sednaste anförande åsyftar att ställa Rådmännen under Borgmästarens diskretion genom böternes eftergifvande; men jag upprepar än en gång min förut i flera mål yttrade sats, att man ej behöfver åtnjuta såsom nåd eller skänk hvad man bör få såsom rättighet; och jag förnyar min anhållan om återremiss.

Häruti förenade sig Hr *Palm*.

På Herr *Talmannens* Proposition blef målet till Lag-Utskottet återremitteradt.

§. 8.

Lag-Utskottets Betänkande Nr 8, i frågan om upphäfvande af Borg-Rätterne, samt upphörande af Riksmarskalks-Embetets befattning med skuldfordrings-mål, blef föredraget å nyo och uppläst.

Herr *Winbladh* inlemnade ett skriftligt anförande, hvilket upplästes, så lydande: "Den omständighet, hvilken Höglofl. Lag-Utskottet ansett såsom hinder för dess åtgärd vid den af mig väckta Motion om upphörande, så väl af Nedre och Öfre Borg-Rättens befattning med de till de sammas upptagande och pröfning nu hörande mål, som ock af Riksmarskalks-Embetets handläggning med exekutions-mål, att den i Nåder förordnade Kommitté, som har sig uppdraget, att utarbeta förslag till en ny och förbättrad Civil- och Kriminal-Lag, icke ännu hunnit det samma fullborda, så att det till Ri-

kets Höglofl. Ständers granskning vid denna Riksdag kunnat framställas, anser jag så mycket mindre böra utgöra ett gällande skäl för att underlåta hufvudsakliga pröfningen af berörde motion, som denna omständighet skulle i slikt fall äfven hindra all Utskottets befattning med andra dels i Riks-Stånden väckta, dels genom Kongl. Maj:ts Nådiga Propositioner till Riksens Ständer framställda förslag till Lagförändringar. I händelse motionen innefattade ett ämne, som föranledde till rubbning af nu gällande Lag-stadganden i flera delar samt den deruti bestämde rättegångsordning, skulle jag väl medgifva det Utskottet kunnat ega anledning att tillstyrka den väckta frågans hvilande intill dess det nya Lag-förslaget kan blifva färdigt och till skärskådande och antagande varda framstäldt; men då genom det de Rättegångs- och Exekutiva mål, som nu behandlas af Borg-Rätterne och Riksmarskalks-Embetet, öfverflyttas till upptagande af de vanliga Domstolarne och exekutions-säten, icke den minsta ändring i vår nu gällande Lag erfordras: då förmån af Rättegångs-sättets förenkling och obehöfliga Domstolars indragning lärer vara erkänd; då behofvet, att så skyndsamt sådant ske kan vidtaga nödiga åtgärder till verkställande deraf icke lärer kunna bestridas, och då hvad som i detta afseende genom ofvanberörde Motion är framstäldt, eger ett ganska ringa samt åtminstone icke något oskiljaktigt sammanhang med det nya Lag-förslagets antagande, helst den föreslagna förändringen med bibehållande af nu gällande Lag, oförändrad kan i verket ställas; förmodar jag behörig grund saknas för upp-

skjutandet af denna förändring, och får således vördsamt hemställa, om icke frågan må till Höglofl. Lag-Utskottet återremitteras med anmodan, att deruti hufvudsakligt utlåtande meddela"

Häruti förenade sig Herr *Bagge*.

Herr *Ullberg*: Utom de skäl, Herr Winbladh anfört, får jag anmärka, att det hade varit lika lätt för Lag-Utskottet, att nu föreslå upphäfvande af Borg-Rätterne och af Riksmarskalks-Embetets befattning med skuldfordringsmål, som detta Utskott vid en föregående Riksdag, äfven under Lag-Kommitténs tillvarelse, föreslagit och Ständerne bifallit Accis-Rätternes indragande. Det är allmänt kändt, hvilka stora olägenheter det medförer, att Fora privilegiata finnas. En sökande försättes derigenom alltid i ovirshet om behörig Domstol, då han ej förut vet vid hvilken Korps den, som sökes, är mantalsskrifven. En minskning i dessa Domstolars antal vore således ganska nyttig ju förr dess hellre. Det är åtminstone en mörk utsigt, att det nya Lag-Verket kan snart förekomma till slutlig handläggning, när redan 14 år lupit till ända ifrån arbetets början, utan att man ännu hunnit längre än till erhållande af åtskilliga ganska väl utarbetade och goda förslag, till hvilkas behöriga granskande först af sakkunnige män bland Allmänheten, och sedermera af Riksens Ständer säkerligen fordras en lika lång tid; och jag ser icke något hinder, hvarför de af Herr Winbladh föreslagne ändringar, hvilka icke föranleda någon ändring i allmänna Lagen, ej dessförinnan kunna ega rum. Följaktligen begär jag, lika med Herr Winbladh, återremiss.

Herr *Langenberg* instämde med Herr Ullberg.

Målet blef, på Herr *Talmannens* Proposition, till Lag-Utskottet återremitteradt.

§. 9.

Föredrogs å nyo och upplästes Lag-Utskottets Betänkande N:r 9. öfver väckt Motion om återupplifvande af föreskriften, att äkta makar, som skola skiljas, böra personligen inställa sig i Domkapitlet.

Herr *Leffler*: "De skäl Herr Doktor Lilljenvalldh uti sitt serskilta yttrande anfört emot det nu upplästa Lag-Utskottets Betänkande, anser jag för så grundade, att jag icke för min del kan bifalla detsamma. Mig synes, som Utskottet haft anledning nog utaf Herr Doktor Stenhammars Memorial och det deruti uppgifna ohyggliga exemplet, att antaga hvad Herr Doktorn föreslagit, om åter-upplifvandet af den föreskrift, som finnes uti Kyrko-Lagens 16 Kap. 6 §.: att nemligen äkta makar, som skola skiljas åt, böra personligen infinna sig inför Consistorium, för att erhålla Skiljo-Brefvet: men hvilken föreskrift, genom Kongl. Brefvet af den 12 November 1812, är gjord kraftlös. Då ett äktenskap skall ingås, ålägger Kyrko-Lagen de båda ifrågavarande personerna att vid Vigseln, denna Kyrkans slutliga stadfästelse af deras förening, ovilkorligt vara närvarande, äfven för att ännu en gång och på det högtidligaste sätt, yttra deras frivilliga samtycke till föreningen, ehuru den föregående förlofningen och lysningen skulle i verldsligt afseende kunna synas härtill hafva gjort fyl-

lest. Enär denna föreskrift i alla afseenden är ganska god och riktig, anser jag äfven deraf böra följa, att då, af hvilken anledning som helst, fråga uppstår om skiljsmässa äkta makar emellan, och densamma beviljas, böra de, så vidt möjligt är, personligen och gemensamt infinna sig för Kyrkans Domstol, för att der erhålla Skiljo-Brefvet. Jag tror, att denna föreskrift i flera afseenden är både nödvändig och nyttig. Om ett verkligt brott föranledt skilsmässan, må den felande erhålla passande bestraffning, den lidande tröst och uppmuntran. Om åter endast osämja och misshälligheter gifvit dertill anledning, må äfven detta, det sista försöket, begagnas till försonlighet och tillrättaförande. Jag vågar hoppas, att det någon gång skall lyckas; och huru mycket vore icke då dermed vunnet. Jag anser det för högst vådligt, som på något sätt befordrar eller lättar äktenskaps-skilnader. Jag tror, att deraf uppkomma många lättsinnigt ingångna och lika lättsinnigt upplösta äktenskap, hvilket icke annat kan, än medföra stora olyckor för varande och kommande slägten."

Herr *Egge*: Jag förenar mig till alla delar med hvad Herr Doktor Lilljenvalldh i Lag-Utskottet och Herr Leffler nu yttrat. Man bör, efter min tanka, i detta lättsinniga tidehvarf ej borttaga äfven det, som kan kallas förmaliteter. Den Actus, hvarom fråga är, torde likväl någon gång tjena att stärka helgden af äktenskap och motverka deras upplösning. Jag anhåller således, att målet må till Lag-Utskottet återremitteras.

Herr *Arvidson*: Den formaliteten, att inför Consistorium emottaga Skiljo-Brefvet, anser

jag alldeles öfverflödig, när makarna genom Kongl. Maj:ts eller vederbörande Domstols Utslag redan blifvit lagligen skiljde; och ofta skulle en sådan formalitet medföra allt för känbara kostnader och omvägar, då t. ex. endera makan behöfde till Consistorium färdas 20 a 30 mil, eller hemtas från en ännu längre bort belägen Fästning, utom det inställelsen i vissa fall, såsom när den ena vore vansinnig eller rymd, åtminstone för denna ej blefve verkställbar. Jag tror alltså, och enär Kongl. Maj:t genom Nådig Skrifvelse till Consistorierne i Riket af den 12 November 1812 förklarat Kyrko-Lagens rätta mening vara, att personlig inställelse ej behöfves, Lag Utskottets Betänkande förtjena bifall.

Herr *Hjertström*: Jag respekterar Herrar Lefflers och Egges skäl, men jag kan, det oaktadt, icke underlåta att i saken instämma med Herr Arvidson och med Lag-Utskottet. Jag inser icke hvarför en bedragen och redan nog lidande maka skulle tillskyndas det ökade lidande att behöfva, sedan verldslig Domstol upphäft äktenskapet, möta den andra makan än en gång inför den andeliga. Skiljsmässan måste i de flesta fall föregås af så många grader utaf varningar och bestraffningar både hos andelig och verldslig Rätt, att, när den en gång blifvit beviljad, någon vidare formalitet hvarken synes behöflig eller sannolikt kan verka till makarnes återförenande. Utom de fall, Herr Arvidson omnämnt, gifvas ännu flera, der inställelsen hos Domkapitlet skulle vara både oanständig och omöjlig, såsom t. ex. när den ena makan besväras af fallandesot eller hålles i lifstidsfängelse.

Herr *Westin*: Herr Doktor Lilljenvalldh och de värde Ledamöter, som här först talat i denna fråga, hafva anfört i min tanka så grundade skäl, att jag ej annat kan än med dem förena mig. De, som vilja skiljas i äktenskapet, böra äfven få skämmas och blygas inför Domkapitlet. Jag anser nyttigt, att en så vigtig formalitet, som inställelsen derstädes, åter upplifvas; och i de händelser, den blir overkställbar, förfaller den af sig sjelf.

Herr *Ullberg*: Lifligt känner jag vigten af de skäl, Herr Doktor Lilljenvalldh i sitt serskilta yttrande anfört, och finner det olyckligt, att de band vår äldre Lagstiftning lagt på Äktenskaps-Kontraktet, småningom försvagas; men sedan tidsandan, mot hvilken all strid påstås vara förgäfves, äfven i vårt Land närmat äktenskaps-aftalet till Civil-Kontrakt, och då jag äfven för min del anser fruktlöst att motarbeta denna anda, tillstyrker jag på sådant skäl bifall å Utskottets Betänkande.

Her *Egge*: Här har åberopats Kongl. Brefvet 1812. Jag vill icke undersöka huru detsamma tillkommit, men det innehåller emedlertid påtagligen en ändring uti Kyrko-Lagen, utan Ständers medverkan, och har likväl icke blifvit af Justitie-Ombudsmannen i dess Embetsberättelser omnämndt. Af detta Kongl. Bref kan jag således ej hemta något skäl för bifall till Betänkandet. Om makarne ej sjelfva inse vigten af en Äktenskaps-skillnad, medger jag visserligen, att inställelsen hos Dom-Kapitlet kan vara en formalitet; men med andra känslor hos dem blir den det utan tvifvel icke.

Herr *Arvidson*: Det åberopade Kongl. Brefvet lärer hafva tillkommit med anledning af förfrågan från något Consistorium; men, efter hvad jag har mig bekant, var tillämpningen äfven förut i flera Stift lika med hvad samma Kongl. Bref föreskrifver.

Herr *Leffler*: "Deräst fråga endast vore om Äktenskaps-skillnad, som måste ega rum emellan sådana Makar, af hvilka endera antingen begått brott, hvarföre den hålles fängslad, eller ock är vansinnig, eller annorstädes vistande, och icke efter föregången lysning låtit höra af sig, skulle jag äfven för min del bifalla Utskottets Betänkande; men, då jag befarar, att många äktenskaps-skillnader sökas af helt andra och mindre anledningar, och då de ifrågavarande personer ofta äro boende på en ort, eller åtminstone ganska lätt kunna råkas, kan jag icke annat än blifva vid den öfvertygelsen, jag redan haft äran yttra, och anhåller om återremiss utaf Betänkandet med de deremot gjorde anmärkningar."

Herr *Santesson*: Jag kan ej underlåta, att instämma med Herrar Leffler och Egge. Om ock tidsandan har en befallande makt, böra vi likväl strida emot den, då den icke är enlig med vår öfvertygelse. Jag begär således äfven återremiss.

Herr *Hagander*: "Jag hyser visserligen den innerligaste aktning för Äktenskapets helgd; men jag tviflar, att den ifrågavarande formaliteten af Makars inställelse hos Dom-Kapitlet, till skiljobrefs emottagande, utgör en återhållande kraft i afseende på Äktenskaps-skillnader. Hvad tidsan-

dan beträffar, så är visserligen mycket både ondt och godt derom ordadt. Man lärer emellertid icke kunna hindra, att olika tider medföra olika tänkesätt: och för min del är jag öfvertygad, att tidsandan, likasom allt annat i verld och menskligheet, står under en högre Ordning, hvars verksamhet och ändamål vi ingalunda mäkta inse."

Herr *Talmannens* nu framställde Proposition på bifall till Betänkandet, besvarades med *Ja* och *Nej*; och när Herr Talmannen derefter proponerade återremiss, ropades äfven *Ja* och *Nej*: I följd hvaraf, och då saken icke kunde afgöras utan votering, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande Voterings-Proposition:

"Den, som bifaller Lag-Utskottets Betänkande N:r 9, i frågan om återupplifvande af föreskriften, att äkta Makar, som skola skiljas, böra personligen inställa sig i Dom-Kapitlet, lägger *Ja*:

Den det ej vill, *Nej*:

Vinner *Nej*, återremitteras Betänkandet med dervid gjorde anmärkningar."

Omröstningen verkställdes enligt Riksdags-Ordningens föreskrifter, och lemnade det utslag, att Betänkandet var bifallet med 28 *Ja* emot 19 *Nej*.

§. 10.

Lag-Utskottets Memorial N:r 10 med återlemnande till Bonde-Ståndet af en derifrån remitterad motion om upphäfvande af böter för Rusthållares försummelse, att erlägga afgift till Wadstena Krigsmanshus-kassa, föredrogs å nyo

samt

samt upplästes; och, emedan Hedervärda Bonde-Ståndet, enligt ankommet Protokolls-Utdrag af den 19 Mars, redan förvist motionen till Ekonomi-Utskottet, fann Borgare-Ståndet Lag-Utskottets Memorial endast böra läggas till Handlingarne.

§. 11.

Föredrogos å nyo, upplästes och biföllos Lag-Utskottets Betänkanden:

N:r 11. om upphäfvande af förbudet emot Kyrko-Musik under Fastlags-tiden:

N:r 12. om upphörande af handsträckning vid Fastighets-köp:

N:r 13. i anledning af motion om förändrad tid för Sommar-Tingen.

§. 12.

Upplästes och biföllos Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottets den 1 dennes §. 22. på Bordet lagda och nu åter föredragna Betänkanden:

N:r 4. i frågan om Väg-anläggning emellan Öfver-Torneå och Kengis:

N:r 5. angående upphörande af Kungörelser i allmänna Tidningar om ledige Kyrkovaktare-Tjenster.

§. 13.

Å nyo föredrogs och upplästes Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottets Betänkande N:r 6 om tiden för de allmänna Utskyldernes erläggande.

Herr *Ståhle*: Ehuru detta mål blifvit af-

Bonde-Ståndet till Ekonomi-Utskottet remitteradt, tror jag likväl detsamma icke hafva tillhört Ekonomi-Utskottets handläggning. — Motionen, hvaröfver Utskottet nu i hufvudsaken yttrat sig, angår förlängande af tiden till de allmänna Utskyldernes indrifvande; och, då alla frågor om Statens inkomster samt hvad till deras behöriga erläggande behöfver föreskrifvas, enligt Grundlagen bestämdt tillhöra, dels Stats- och dels Bevillnings-Utskotten, har, i min tanka, Ekonomi-Utskottet varit obefogadt, att, såsom nu skett, öfver nämnde motion meddela hufvudsakligt yttrande.

Herr *Hagander*: Jag förenar mig med Herr Ståhle och har mig bekant, att en fråga af lika beskaffenhet med den, Ekonomi-Utskottet nu pröfvat, lärer vara i Stats-Utskottet väckt.

Herr *Lenning* gaf tillkänna, att han i Ekonomi-Utskottet yttrat sig emot målets upptagande; och Ståndet förenade sig *enhälligt* i Herr Ståhles anmärkning, samt beslöt att målet, i följd häraf, skulle med den anmärkningen till Utskottet återremitteras.

§. 14.

Då nu å nyo skulle föredragas Ekonomi-Utskottets Betänkande N:r 7. om yrkad befrielse för en del af Lindes Bergslag från skyldigheten att uteslutande afyttra sin Kol-tillverkning till Wedevågs Manufaktur-verk, förklarade Herr *Talmannen*, att han, såsom störste delegaren i detta Manufaktur-verk, var jäfvig att härvid föra ordet, samt anmodade derför Herr vice Talman,

nen att intaga Talmans-stolen; hvilket verkställdes; Hvarefter Betänkandet upplästes och bifölls.

§. 15.

Sedan Herr *Talmannen* åter intagit sin plats, föredrogs å nyo och upplästes Ekonomi-Utskottets Betänkande N:r 8. i frågan om Frälse-Bondes befrielse från Fjerdingsmans-befattningen.

Herr *Hjertström*: Den grundsats, från hvilken Utskottet i detta Betänkande utgått, erkänner jag visserligen; men jag anser den samma icke tillämplig på förevarande mål, emedan de rättigheter och skyldigheter, som Frälse-hemman ega, äro reella, men här åter är fråga om en personel skyldighet för Hemmanens åboer, hvilken jag för min del anser billigen böra dem åläggas. Jag anhåller således om återremiss.

Herr *Huldberg*: Såsom Ledamot i Ekonomi-Utskottet, får jag gifva tillkänna, att Utskottet i denna fråga haft flera öfverläggningar, samt att bland de många Författningar, som dervid föredrogos, funnos några föranleda, det Frälse-Bondes frihet från Fjerdingsmans-befattning ej torde vara så alldeles personel, utan tillkommit såsom åtföljande Jorden; och man lärer svårligen få grund för något annat Utlåtande, än det Utskottet nu afgifvit. Emellertid bestrider jag likväl icke, att målet återremitteras.

Herr *Ekelund*: Jag kan just icke neka, att, på sätt Herr Hjertström anfört, den ifrågavarande friheten är mera personel än reel; men den har emellertid ingått i beräkning bland de réella förmåner, hvilka åtfölja Frälse-hemman och komma så väl egaren, som hans underhafvande till

godo. Jag anhåller derför om proposition till bifall å Betänkandet.

Herr *Lagerstrand*: Hos Utskottet fästades uppmärksamhet på samma omständigheter, som Herr Ekelund nu anmärkt; och Utskottet trodde, att Frälse-hemmans-egare, som inköpt sina Hemman för ett högre pris i förhållande till de påräknade åtföljande förmånerne, skulle genom förändring uti dem blifva alltför mycket lidande.

Herr *Montan*: Jemte det jag instämmer med Herr Hjertström, vill jag erinra, att i vissa Socknar ofta finnas endast Frälse-hemman, och att, enär Fjerdingsman ovillkorligen bör i Socknen tillsättas, befattningen på sådana ställen måste uppdragas åt nämnde Hemmans-åboer. Följaktligen tror jag ingen Förordning bestämdt fritaga Frälse-Bonde från ifrågavarande besvär.

Herr *Langenberg* instämde med Herrar Hjertström och Montan.

Herr *Hjertström*: Till ytterligare stöd för min tanka får jag tillägga, att befrielsen åtminstone icke stödjer sig på något privilegium, utan endast på en Ekonomisk Författning, för hvars förändrande icke möter hinder.

På Herr *Talmannens* Proposition blef målet återremitteradt.

§. 16.

Ekonomi-Utskottets Betänkande N:r 9. om Väder-Mjölqvarnars uppbyggande och om anläggande af Tull-Mjölqvarnar i allmänhet föredrogs å nyo och upplästes.

Herr *Hagander*: "Höglofl. Ekonomi-Ut-

skottet har fästat det villkor vid anläggningen af Väderqvarnar, att de icke få uppföras inom 150 Alnar från allmän Väg. Jag bär visserligen mycken aktning för det motiv, som föranledt Höglofl. Utskottets öfvertygelse; men jag bär ännu mera aktning för egande rätten, hvars helgd synes mig icke nog bevarad uti Höglofl. Utskottets förslag. Jag kan nemligen icke anse för rättsenligt, att en Hemmans-egare skall uppoffra en fördel, som egande rätten medfört, för den möjliga händelsen, att Resandes Hästar skrämas: Ty på Hemmanets egor kan till äfventyrs finnas blott en enda tjenlig plats för Qvarn-anläggningen; men denna plats skulle egaren enligt Utskottets förslag icke få begagna, emedan den icke är på 150 Alnars afstånd från allmän Väg. Jag tviflar att denna åsigt låter rätt förlika sig med begreppet om egande rätt; eller månne det är rigtigt att denna rätt subordineras obestämbara händelser och villkor? — Frågan om utvidgad frihet för Mjölqvarnars anläggande torde väl hafva förtjent Höglofl. Utskottets närmare pröfning och behjertande, i synnerhet derför att Allmänna Lagens enkla stadganden derom blifvit, i sednare tider, inskrufvade uti ett visst Skattläggnings-system, som jag nu icke ernar beskrifva. Man känner allmänt de mångfalldiga hinder, omvägar och oredor, hvilka nu för tiden möta Qvarn-anläggningar; och jag tror derför, att Höglofl. Utskottet bordt, med uppgifvande af detta för Nationen menliga förhållande, tillstyrka Rikets Ständer att fästa Konungens Nådiga uppmärksamhet på detta för egande rätten vigtiga ämne och på nödvändigheten att återfö-

ra detsamma till det enkla rättsenliga skick, som 1734 års Lag anvisar. Kanske hade ock Högl. Utskottet bordt handlägga denna fråga gemensamt med Lag-Utskottet. — I följd af det anförda får jag yrka återremiss."

Herr *Huldberg*: Just derför, att Menniskors rättigheter hos Utskottet kommit i öfvervägande, har det samma föreslagit för Väderqvarnar ett visst afstånd från Landsvägen, på det den resande icke genom Hästarnes skrämsel må blottställas till lif och lefverne. Det måtte ock mera sällan, än Hästars skenande, inträffa, att ett Hemmans egorymd är så liten, att icke en Väderqvarn skulle utan olägenhet för Egaren kunna uppsättas 150 Alnar från allmänna Vägen.

Herr *Palm*: Förekommen af Herr Huldberg förenar jag mig med honom, och tror Utskottets goda afsigt, att aflägsna olyckshändelser, förtjena Ståndets uppmärksamhet.

Herr *Hagander*: Jag tar mig friheten erinra, att i Skaraborgs Län funnits ett stadgande af den beskaffenhet, som första delen af ifrågavarande Betänkande innehåller, men att detsamma sedermera blifvit upphäfvet. Orimligt är det ock i min tanka; ty vådan af Hästars skenande är ej jemförlig med vigten af egande rättens helgd; och en Resande kan lättligen stiga af sitt åkdon och vidtaga flera andra utvägar, om han vid färder förbi Väderqvarnar, tror sig genom dem blottställd. I händelse Ekonomi-Utskottet ansett grunden för sitt förslag rigtig, hade Utskottet bort uppdraga historien om de olyckshändelser, som genom Väderqvarnars läge närmare Lands-

vägen inträffat: För min del har jag aldrig hört omtalas någon sådan olyckshändelse.

Herr *Huldberg*: Ingen egande rätt berättigar någon, att utsätta giller för en annans lif och lemmar. Ett sådant giller anser jag likväl Väderqvarnen vara för den Resande. Omöjligen kan han ålägga Mjölnaren att stadna Qvarnen under förbifärden: Mjölnaren åberopar äfven sin egande rätt och rättigheten att mala när det blåser. Om Resanden går af åkdonet, kunna i alla fall dock hästar, åkdon och saker förderfvas. — Jag bestrider således i den delen återremiss af Betänkandet.

Herr *Arvidson* förenade sig med Herr Hagander.

Herr *Limnelius* anmärkte, att det måtte hafva varit just i följd af inträffade olyckshändelser, som Konungens Befallningshafvande i Skaraborgs Län utfärdat sin omnämnde Kungörelse.

Herr *Lenning*: Ämnet är hos Utskottet tillräckligen öfverlagdt. Utskottet åsyftar icke kränkning i Medborgares rätt, men tror ej eller den samma böra vara så ovillkorlig, att icke äfven på bekostnad deraf, olyckshändelser måga förekommas. Målet i den delen är icke någon allmän egande rättsfråga, utan blott en fråga om utbyte af qvarnlägenheter och förflyttning af qvarnar i vissa fall. Hvad sednare delen af Utskottets Betänkande angår, har Utskottet dervid åsett, att sedan år 1734, då nu gällande Lag antogs, qvarnanläggningen undergått betydliga förändringar, och nu mera blifvit nästan en rörelsegren i Riket, samt att de skattlagde qvarnarne skulle förnärmas i sin rätt, deräst i trak-

ten rundt omkring finge anläggas huru många qvarnar som helst, och de förra således på lång tid sakna en motsvarande minskning i sin skatt och ersättning för förlusten genom de nyares medtäflan.

Herr *Ullberg*: Som jag ej kan finna, att ett Stadgande i Skaraborgs Län bör ligga till grund för Lagstiftningen i allmänhet, så får jag, instämmande för öfrigt med Herr Hagander, äfven begära återremiss.

Herr *Falkman*: I en sådan begäran förenar jag mig. — Utskottet har gått nog långt, då det för väderqvarnars anläggning föreslagit 150 alnars afstånd från landsvägen. Uti Malmö och deromkring finnas flera sådane qvarnar både vid gatorna och helt nära landsvägen, utan att någon olägenhet deraf blifvit förspord; och det bör dessutom ihågkommas, att de mäldsökande i allt fall måste köra upp till qvarnen för att kunna begagna den.

Herr *Santesson*: Beträffande sedare delen af Utskottets Betänkande förenar jag mig med Herr Hagander om återremiss. Jag kan för min del ej gilla de af Herr Lenning anförda skäl, emot frihet till anläggning af Mjölqvarnar i allmänhet; och jag har många gånger erfarit huru man nödgats föra Spannmålen till förmalning 8 till 10 mil förbi sköna qvarn-lägenheter, som likväl icke fått begagnas.

Med anledning af de sålunda gjorda anmärkningar, proponerade Herr *Talmannen* målets återremitterande till Ekonomi-Utskottet; hvilken Proposition besvarades med *Ja*.

§. 17.

Föredrogs å nyo och upplästes Ekonomi-Utskottets Betänkande N:r 10, öfver väckt motion om upphörande af vigtens inbrännande på kärlen då Norrskt Lakegods säljes utur andra hand.

Herr *Montan* anförde skriftligen: "Höglofl. Utskottet har byggt sitt Utlåtande på den grund, att de Norrska Sill-tunnorna skulle vara af olika storlek sins emellan; men ett sådant förhållande vågar jag sätta i fråga, emedan af den erfarenhet våre Köpmän vunnit, alla Norrska Sill-tunnor hafva sin bestämda storlek, likasom den Svenska tunnan, ehuru den Norrska till rymden är mindre. — Någon anledning att det nu ifrågavarande stadgandet af detta skäl blifvit föranledt finnes ej uti Kungörelsen; rätta anledningen lärer varit den, att genom denna inbränning de Norrska mindre t:r skulle skiljas från de Svenska större, hvilka förr funnits i handel jemte de förra; men då nu Sill nästan endast i Norrska t:r finnes till salu, och Allmänheten af flera års erfarenhet lärt känna dessa t:rs storlek, så medförer denna bränning blott ett besvär och kostnad för Minut-försäljaren, som derför måste taga ersättning af köparen. — Genom vigtens inbränning vinnes icke någon annan säker upplysning, än hvad t:n minst väger, emedan Säljaren, för att undgå ansvar och kostnaden af den besvärliga vägningen, vanligen å t:n inbränner 10 à 11 Lispund, ehuru t:n väger oftast öfver 12 à 14 Lispund. — Köparen gör härå aldrig afseende, utan sedan han låtit öppna t:n och

funnit den vara fullpackad, och med lake, samt sett varans beskaffenhet, köpes den sådan den finnes utan afseende på vigten. — Af dessa skäl och då Höglofl. Utskottet grundat sitt afslag på en efter min tanka origtig grund, anhåller jag att denna min motion varder till Höglofl. Utskottet, jemte desse mina anmärkningar, återremitterad."

Dessutom förenade sig så väl Herr *Montan* uti Herr Lennings hos Utskottet afgifna och vid Betänkandet bifogade serskilta yttrande, som ock Herrar *Ekelund*, *Langenberg*, samt *flere* både med Herrar Lenning och Montan; hvarefter målet, på Herr *Talmannens* Proposition, till Utskottet återremitterades.

§. 18.

Ekonomi-Utskottets Betänkande N:r 11, om Gästgifveriers anläggning och Gästgifvares tillsättande, föredrogs å nyo, upplästes och bifölls.

§. 19.

Upplästes ankomna Protokolls-Utdrag: från Höglofl. *Ridd. och Adeln* af denna dag, innefattande återremiss å Banko-Utskottets Betänkande N:r 3. i frågan om publicitet af Bankens angelägenheter, med anmodan till Utskottet, att med det skyndsammaste öfver ämnet afgifva bestämdt Utlåtande, deruti Utskottets mening och öfvertygelse i frågan, ehvad den må föranleda till bifall eller afslag af Bankens offentlighet, bör fullständigt uppgifvas, och i hvilket beslut Med-Stånden blifvit inbjudne, att sig förena; samt från Hedervärda *Bonde-Ståndet* af den 3 dennes, med

Remiss å Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om Hjelmare Kanal- och Sluss-verk, samt återremiss å Stats Utskottets Utlåtande N:r 52.

Af dessa Protokolls-Utdrag blef det förstnämnda hvilande på bordet, men de öfriga lades till handlingarne.

Plenum slutades kl. nära 2 e. m.

In Fidem
Clas Arvedson.

Den 7 April.

Plenum kl. 10 f. m.

---

§. 1.

Då mer än två månader nu förflutit ifrån det Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om Stats-Verkets tillstånd och behof, blifvit den 31 sistl. Januari Stats-Utskottet tillställd, samt de ännu återstående många och vigtiga Riksdags-göromålen omöjligen hinna afslutas inom tre månader från berörde dag, beslöt Borgare-Ståndet, uppå Herr *Talmannens* framställning, att inbjuda Med-Stånden till deltagande uti en underdånig Skrifvel-

se, hvarigenom Riksens Ständer, enligt 109. §. R. F. och 80. §. R. O., hos Kongl. Maj:t anhålla, det Riksdagen må på en månad, räknad från den 1 instundande Maj, förlängas, till hvilken Skrifvelse Expeditions-Utskottet anmodas uppsätta förslag och dermed ofördröjligen inkomma.

§. 2.

Upplästes Borgare-Ståndets Besvärs-Utskotts Memorial den 21 sistl. Mars, i frågan om förändrad Klassifikation af Rikets Städer, hvarigenom Utskottet, på anförda skäl, förklarat sig icke ega anledning, hvarken att i allmänhet afvika från det af Besvärs-Utskottet år 1818 utarbetade, och uti Memorial den 2 Juni samma år till Ståndet afgifna förslag till underd. Utlåtande i denna fråga, ej heller att, med afseende på de vid innevarande Riksdag hos Ståndet gjorde och till Utskottet remitterade Motioner, om Klassifikationen för åtskilliga Städer, tillstyrka någon ändring i hvad förslaget derom innehåller.

Lades på Bordet.

§. 3.

Föredrogs å nyo Banko-Utskottets den 1 dennes §. 19. på bordet lagda, samt jemväl i Protokollet den 4 dennes §. 3. omnämnda Betänkande N:r 2, med bilagda serskilta Utlåtanden under Lit. *a* — *m*, i anledning af R. S. Revisorers Berättelser 1820 och 1822, angående Banko-Verket.

Hufvud-betänkandet, som först upplästes,

bifölls, med förbehåll för Ståndet att, i hvad samma Betänkande angår ordningen och sättet för val af Borgare-Ståndets Ledamöter bland Ständernes Revisorer samt det mera, som dermed står i sammanhang, få framdeles, efter sitt Kansli-Utskotts hörande, dessa frågor serskilt afgöra; och remitterades nu till Kansli-Utskottet att deröfver, i förening med Herr Santessons i detta ämne afgifna och förut till Utskottet öfverlemnade Memorial, med yttrande inkomma.

Sedermera förehades, hvart efter annat, de serskilta Utlåtandena, på sätt som följer.

Litt. a. i anledning af 1820 års Revisions Berättelses 2:dra Afd. 1. §. rörande liqvid med Stats-Verket för det vid sista Riksdag beslutna nya Koppar-skiljemynt.

Litt. b. i anledning af 1820 års Revisions Berättelse 2:dra Afd. 2. §., angående Bankens å serskilta Vågar förvarade Metall-panter, samt i sammanhang dermed öfver en ifrån Hederv. Bonde-Ståndet remitterad Motion i detta ämne.

Litt. c. i anledning af nämnde Berättelses 2:dra Afd. 3. §., angående Belänings-rättighet för så kallade Bergslags-hyttor.

Litt. d. i anledning af 1822 års Revisions Berättelse §. 10., angående det befunna förhållande, att årliga Kapital-afbetalningarne å Bankens Fastighets-lån ej till påräknadt belopp ingått.

Dessa fyra Utlåtanden bifölios.

Litt. e. i anledning af 1822 års Revisions-Berättelse §. 7, angående yppad förlust för Banken på åtskilliga lån mot pant af fasta Egendomar i Götheborg och Carlshamn.

Herr *Ekelund*: Lika med Herr Leffler, hvars serskilta yttrande blifvit Utskottets bifogadt, tror jag med försäljningen af de ifrågavarande Fastighets-panterne böra uppskjutas tills efter Riksdagens slut, och Bankens fördel derigenom befordras, enär den reglering, Ständerna komma att vidtaga med Penninge-Verket i allmänhet, sannolikt bör föranleda till ökade värden å fastigheterna.

Herr *Eckhoff*: För min del anser jag deremot bäst, att Panterna säljas ju förr dess hellre. Bankens förlust på belänte Fastigheter är redan så stor, att man bör förekomma dess förökande, hvilket möjligen kan inträffa genom ett ytterligare uppskof med försäljningen.

Herr *Fornander*: Delande Herr Lefflers öfvertygelse, skulle jag anse det vara olyckligt om icke vid denna Riksdag sådana åtgärder med Penningeväsendet vidtogos, som kunde upphjelpa Fastigheternes värden.

Deruti instämde äfven Herr *Santesson*.

Herr *Aspelin* tillstyrkte bifall å Banko-Utskottets utlåtande.

Herr *Winberg*: Hvad Egendomen i Carlshamn angår, inser jag ingen nytta med uppskof af försäljningen; ty dess värde förminskas med hvarje dag genom dess fortfarande förfall. Det fordom högre värdet å Fastigheter så väl i Carlshamn, som i Götheborg, har varit en följd af den lifligare handel och rörelse, som på dessa ställen egt rum; och naturligtvis har Fastighetsvärdet fallit i bredd med rörelsens aftynande.

Herr *Santesson*: De ifrågavarande Fastigheterna uti Götheborg bestå utaf ganska goda

Stenhusbyggnader, med hvilka således förhållandet icke är detsamma, som möjligtvis med Egendomen i Carlshamn; och jag anser icke de förras förfall genom ett uppskof med försäljningen behöfva befaras.

Herr *Noréus*: Allt uppskof med försäljningen tror jag vara onyttigt och för Banken menligt. När Gäldenärerne ej kunnat uppfylla sina förbindelser, utan måste afträda Egendomarna till Borgenärernes förnöjande, vet jag icke hvarför någon mitigation uti gifna bestämde Författningar skall ega rum. Erfarenheten har bevist, att Egendomar under konkurs-tillstånd oundvikligen försämras, och att ju längre man dröjer med försäljningen, destomer blottställer man sig för förlust genom dessas oupphörligt fallande värde. Om Fastighets-egarne, för att bereda sig sjelfva åtskilliga på värdet grundade förmåner, i en lyckligare konjunktur förmått uppstegra detta värde, följer likväl deraf ingalunda, att detsamma skulle kunna, på en annan tid och vid andra omständigheter, hållas lika högt, än mindre att, vid en nödtvungen försäljning, ett sådant belopp bör för Fastigheterne förväntas. Jag tillstyrker alltså icke något uppskof med ifrågavarande försäljningar, utan anser gällande Författningar och föreskrifna vilkor böra, i detta likasom i andra fall, efterlefvas. Likväl må jag tillägga, att dessa mina yttranden härleda sig från min princip i allmänhet och icke från något bedömmande af förhållandet i Götheborg eller Carlshamn enskilt.

Häruti förenade sig Herr *Linström*, *Jakob*.

Herr *Leffler*: I anledning af Herr Noréi yt-

trande får jag anmärka, att jag ej åsyftat Fastighets-Egarnes, utan egentligen Bankens fördel med en fördröjd försäljning, och så mycket mindre de förres, som de alla äro under konkurs.

Herr *Winberg*: Med Herr Noréus instämmar jag helt och hållet. I Carlshamn hafva flere personer tagit Bankolån på sina Fastigheter utan verkligt behof och endast i anseende till lånens fördelaktighet.

Herr *Santesson*: Icke har jag förenat mig med Herr Leffler af någon konsideration för låntagarne, utan verkligen endast under den åsigt, att Banken ej kan förlora på uppskofvet, men sannolikt skall vinna om rörelsen lifvas och förtroendet Medborgare emellan ökas.

Herr *Ekelund*: Om, såsom jag nu hört flere Ledamöter påstå, det skulle lända Banken mer till skada, att försäljningen uppskjutes, afstår jag gärna från mitt yrkande på uppskof. Hvad man nämnt om fördelen af lån på Fastigheter i Stad, gäller emellertid äfven för sådana på Landet.

Herr *Westin*: Vi hafva smickrat oss med det hopp, att refvorna i Penninge-Verket skola vid denna Riksdag botas och den allmänna ställningen upphjelpas; men skulle det ej ske, så är Bankens redan lidne förlust emellertid så stor, att några tusen Riksdaler mer eller mindre ingen ting betyda i det hela. Jag tror derför ett uppskof med Fastigheternas försäljning till tre månader efter Riksdagens slut lämpligen kunna beviljas.

Herr *Hambreus*: Banko-Utskottet och i synner-

nerhet dess Beredning hafva noga öfvervägat förevarande fråga och derigenom kommit till den öfvertygelse, att Egendomarne, genom tidsutdrägt med försäljningen, möjligen ej kunna uppbringas till högre, men väl förfalla till ett lägre värde, än de nu ega; och på denna öfvertygelse har Utskottet grundat sin i utlåtandet uttryckte mening, att de böra ju förr desto hellre till den mestbjudande försäljas samt Banken för sina sedermera återstående fordringar brista mark om mark med Konkurs-massornas oprioriterade fordringe-egare.

Herr *Ullberg* anhöll om proposition till bifall å utlåtandet; och, då en sådan proposition nu af Herr *Talmannen* framställdes, besvarades den med *Ja*, utom af Herr *Westin*, som ropade *Nej* och anmälte sin reservation, hvaruti äfven Herr *Leffler* instämde.

Litt. f. i anledning af 1820 års Revisions-Berättelse 2:dra Afd. 4 §. angående det till Gagnefs Socken uti Dalarne i följd af Rikets Ständers Beslut utgångna låne-biträde af 15,000 R:dr.

Herr *Linström*, *Jakob*: I Herr Prosten Hallströms hos Utskottet yttrade och vid dess utlåtande bifogade serskilta mening om Konungens Befallningshafvandes ansvarighet för räntan å ifrågavarande Medel under den tid, desamma legat ofruktbara i Landt-Ränteriet, instämmer jag till alla delar. Det har, i min tanka, varit Konungens Befallningshafvandes fel, antingen att liqviderne och fördelningen af dessa Medel blifvit fördröjde, eller ock att penningarna

blifvit reqvirerade innan dessa Räqvider hunnit uppgöras; och jag finner intet skäl hvarför Konungens Befallningshafvande skulle, på sätt Utskottet tillstyrkt, undgå ansvarighet för ett sådant förfarande.

Flere hördes yrka proposition till bifall å utlåtandet.

En sådan proposition gjordes af Herr *Talmannen* och besvarades med *Ja*, utom af Herr *Linström*, som ropade *Nej* och begärde Votering; i följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande Voterings-Proposition:

"Den, som bifaller Banko Utskottets utlåtande rörande lånet till Gagnefs Socken, lägger, *Ja*:

Den det ej vill lägger *Nej*.

Vinner *Nej*, återremitteras utlåtandet med dervid gjord anmärkning."

Omröstningen verkställdes enligt R. O:s föreskrifter och utföll med 25 *Ja*, emot 20 *Nej*.

Litt. g. i anledning af 1820 års Revisions-Berättelse 2:dra Afd. 5 §. angående det för Staden Götheborg vid sista Riksdag beviljade låne-biträde af 200,000 R:dr.

Herr *Santesson*: Då Banko-Utskottet lofvat att i sitt Betänkande öfver Stadens Fullmäktiges Motion om vilkoren för lånets återbetalande särskilt yttra sig i frågan om den ökade säkerhet för detta lån, som Utskottet förmodat kunna beredas, samt Utskottet dervid lärer taga i öfvervägande alla de skäl och omständigheter, som Herr Leffler i sitt vid Utskottets utlåtande nu bifogade serskilta yttrande anfört, vill jag för närvarande endast hafva till Protokollet uttryckt

min tillfredsställelse deröfver, att Utskottet vederlagt den obehagliga tydning, Revisorerne sökt gifva åt innehållet af Stadens Magistrats och Aldstes förbindelse för ifrågavarande lån, då likväl denna förbindelse blifvit utfärdad till sin lydelse alldeles öfverensstämmande med hvad R. S. sjelfva föreskrifvit.

Utlåtandet bifölls.

Litt. h. i anledning af 1822 års Revisions-Berättelse §. 2. angående det af Rikets Ständer från Banken beviljade Låne-biträde till Skara Stads Consistorium för byggnad af ett Lärohus.

Herr *Bagge*: Banko-Utskottet har föreslagit tvenne års tid, inom hvilken Consistorium, som redan år 1818 uttagit $\frac{2}{3}$:delar eller 10,000 R:dr utaf Lånet, men ännu icke satt Byggnaden i verket, borde visa, att densamma vore under arbete; men, då endast några hundra Riksdaler lära behöfva uppoffras för att erhålla en användbar plats och derå *börja* en Byggnad, tror jag för min del lämpligare, att tiden inskränkes till nästa års slut och Consistorium ålägges att hafva dessförinnan på Byggnaden användt minst 5000 R:dr utaf lånet. Jag yrkar således återremiss å detta utlåtande.

Herr *Leffler*: Inom Utskottet har blifvit upplyst, att uppkommen tvist om en af Consistorium för ändamålet önskad Tomt, som Magistraten ej vill afstå, ännu hindrar Byggnadens företagande, samt att, sedan denna tvist hunnit slitas, ritning till Byggnaden först måste underställas Kongl. Maj:t och af Kongl. Maj:t i Nåder pröfvas, hvilket allt man ansett medföra den

tidsutdrägt, att någon kortare termin, än tvänne år, för arbetets sättande i verket ej kunde lämpligen föreläggas; och jag ser deraf ej heller någon olägenhet för Banken, som emellertid har full säkerhet för sina penningar.

Herr *Arvidson*: Med den kännedom, jag eger om Skara, tror jag, att bland Städer med lika folkmängd, som derstädes, uti ingen är så god tillgång på Tomter, som der i Staden; och knappast någon Tomt, tror jag der finnas, som icke nu skulle vara till salu. Således förenar jag mig med Herr Bagge.

Herr *Santesson*: Jag kan icke instämma med Herrar Bagge och Arvidson. Två år anser jag fullt behöfliga för det ifrågavarande ändamålet; och man torde böra erinra sig huru lätt man vid Byggnader kan blifva strandsatt på byggnadsämnen genom otjenligt väglag samt andra ofta tillstötande omständigheter. Finnas flera Tomter i Skara till salu, så är det derför icke gifvet, att alla äro passande för behofvet.

Herr *Hagander*: Herr Santesssons tankar delar jag alldeles; och, i anledning af Herr Arvidsons yttrande, får jag tillägga, att jag tvärtom ej vet någon enda Tomt, åtminstone för närvarande, i Skara till salu.

Herr *Arvidson*: Konungens Befallningshafvandes Kungörelser upplysa om den mängd Hus och Tomter i Skara, hvilka på Utmätnings-Auktioner skola försäljas.

Herr *Bagge*: När ej Consistorium haft Tomt i förslag, synes mig att det icke behöft begära lyftning af penningarne. Hvartill dessa under tiden blifvit använda torde böra undersökas; för-

modligen äro de utlånte, och, må hända, på osäker hand, så att när de en gång behöfvas för byggnaden, Consistorium då, likasom före lånet, till densamma saknar medel.

Häruti instämde Herr *Arvidson.*

Herr *Eckhoff*: Då diskussionen förmodligen föranleder återremiss, förenar jag mig med Herr Bagge på det sätt, att Consistorium bör inom tvenne års förlopp redovisa den lyftade Summans användande för det behof, hvartill den blifvit anslagen.

Herr *Talmannens* härefter framställde Propositioner dels på återremiss och dels på bifall till Utlåtandet besvarades, hvar för sig, med *Ja* och *Nej*; och anställdes sedermera med iakttagande af R. O:s föreskrifter, Votering öfver följande Proposition, som uppsattes, justerades och anslogs:

"Den, som bifaller Banko-Utskottets Utlåtande om det från Banken beviljade Låne-biträde till Skara Stads Consistorium för byggande af ett Lärohus, lägger *Ja*:

Den det ej vill, *Nej*:

Vinner *Nej*, återremitteras Utlåtandet med dervid gjorde anmärkningar."

Omröstnings-sedlarne, öppnade och uppsummerade, innehöllo 13 *Ja* och 31 *Nej*.

Litt. i med anledning af 1820 års Revisions-Berättelse 2 Afd. 6 och 7 §§. samt 1822 års Revisions-Berättelse 8 och 10 §§. öfver en och annan fråga i afseende på Bankens Olings-lån.

Detta Utlåtande bifölls.

Litt. k. i anledning af 1822 års Revisions-Be-

rättelsen §. 6. angående skedd inhibition af den emot Rådmannen i Carlstad Kjellander anställde lagsökning för en till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande från Banken afsänd Odlingslåne andel, som ej kommit den förstnämnde tillhanda.

Herr *Noréus*: I afseende på sista punkten af Utskottets Utlåtande, hvilken innehåller förslag till framtida åtgärder att förekomma sådana förhållanden, som med Rådmannen Kjellanders Odlings-lån inträffat, skulle jag vilja tillstyrka, att penningarna vid de tillfällen, då låntagaren icke önskar sjelf eller genom Ombud lyfta dem direkte i Banken, alltid öfverskickas till Landt-Ränterierne på samma sätt, som det nu förfares med allmänna medel ifrån Krigs-Collegium och andra Embets-Verk. Både Banken och Låntagarne hafva ömsesidig säkerhet då Medlen komma i ett sådant allmänt förvar: Banko-Styrelsen behöfver endast genom skrifvelse underrätta Landshöfdingen, att de blifvit till Ränteriet remitterade: och Låntagaren är icke blottställd för något lidande genom enskilte personers svek eller försumlighet. Att, såsom det skett med en del af Rådman Kjellanders Odlings-lån, sända penningarne till Lands-Kansliet, har varit alldeles oformligt, emedan det ur ingen synpunkt tillhör Lands-Kansliet att med sådana ärender taga befattning; och att, såsom Banko-Utskottet för framtiden föreslagit, vid serskilta tillfällen skicka penningarne än till Landthushållnings-Sällskapet, än till Konungens Befallningshafvande och än till hvilken enskild person som helst, skulle, i min tanka,

endast föranleda till oordning och osäkerhet för både den ena och den andra.

Herr *Beckman*: Banko-Utskottet har väl, lika med Revisorerne, funnet rättvist att låta den emot Rådmannen Kjellander påbegynta lagsökning för hela Låne-summan hvila och Konungens Befallningshafvande i första rummet tilltalas till vinnande af ersättning för de medel, som vid Lands-Kansliet blifvit förskingrade, men likväl tillstyrkt, att Banken icke helt och hållet skulle afstå från sitt fordrings-anspråk mot Kjellander äfven för den del af lånet, som ej kommit honom tillhanda. Det är detta senare tillstyrkande, som jag för min d l ej kan anse med billighet öfverensstämmande. När det en gång är utredt, att Kjellander aldrig åtnjutit Medlen, och när det icke bör sättas i fråga, att ej en Länets Invånare måste hafva fullt förtroende för Länets högsta Styrelse, kan, i min tanka, något ersättnings-anspråk, i och för den summan, emot Kjellander icke rimligen väckas. Jag hemställer derför om icke Målet må återremitteras och Rådmannen Kjellander ifrån allt ansvar i den delen förklaras fri.

Häruti instämde Herr *Bagge*.

Herr *Hambreus*: "Ehuru jag, såsom Ledamot i Höglofl. Banko-Utskottet, icke reserverat mig vid ifrågavarande måls afgörande; har jag dock varit af skiljaktig tanka i hvad det angår Rådmannen Kjellander, som Herrar Banko-Revisorer funnit icke böra besväras vid ytterligare fullföljd af Rättegången, men Utskottet icke tilltrott sig kunna tillerkänna sådan befrielse, i afseende på de besvärande omständigheter, som

vid Rättegångens fortsättning möjligen skulle kunna emot honom uppdragas. Efter min tanka har Beslutet om honom icke bort grundas på annat än verkligen kända facta. Kjellander har ej allenast icke i ringaste måtte befunnits delaktig i de åtgärder, som vållat Bankens lidande, utan ock i egenskap af Odlings-låntagare fullgjort sina åligganden. Efter de om Odlings-lån åren 1815 och 1819 utfärdade Kongl. Författningar, af hvilka den förra tydligen nämner Konungens Befallningshafvande och den senare samma Auktoritet, från hvilken Låne-handlingarne inkommit, har Kjellander egt, att sjelf eller genom Ombud hos denna Auktoritet erhålla och utqvittera sitt Odlingslån. Konungens Befallningshafvande i Carlstad eller Lagmannen Kleman, som dess ställe företrädt, kan således icke med skäl sägas vara Kjellanders Fullmäktig, utan af Författningen uppdragen till Bankens Representant. På dessa grunder anser jag det vara alldeles utur sin ordning, att dels besvära Rådmannen Kjellander med en Rättegång, som om ej i annat, åtminstone med Fullmäktige till sin rätts bevakande, skall förorsaka honom lika så betydlig kostnad som oskyldigt lidande, och dels förvägra honom obehindrad lyftning af Odlings lånets andra hälft, hvartill han, i följd af sin förskrifning och iakttagna prestanda, långt för detta gjort sig berättigad. — För öfrigt och då en nog kort tids erfarenhet redan visat de betydliga förluster Banken tillskyndats igenom den Odlings-låntagare lemnade rättighet, att dels hos Konungens Befallningshafvande dels hos Landthushållnings-Sällskapen utbekomma och qvittera sina Odlings-

lån; så synes försigtigheten fordra, att denna osäkerhet medförande frihet må för det tillkommande inskränkas, och att Odlings-låntagare, ej mindre än Diskont-låntagare i allmänhet, förklaras skyldige, att sjelfve eller genom Ombud direkte i Banken uttaga och qvittera sina lån."

Herr *Lindström*, *Michael*: Af hvad flere värde Ledamöter nu yttrat, kan jag ej annat finna, än att de orätt fattat Banko-Utskottets Utlåtande. Utskottet har nemligen förklarat, att i *första rummet*: Konungens Befallningshafvande, det vill säga Lands-Sekreteraren Kleman, som egentligen vållat förlusten, borde tilltalas, och att emot Rådmannen Kjellander något anspråk icke skulle väckas i annat fall, än deräst omständigheter vid den förra undersökningen möjligen kunde dertill föranleda. Längre har, i min tanka, Utskottet ej heller kunnat gå uti eftergift för Kjellander, emedan det ej varit Utskottet tillständigt att i förhand pröfva hans rätt.

Herr *Leffler* förenade sig med Herr Lindström.

Herr *Nilsson*: Jag instämmer äfven med Herr Lindström och får, hvad Herr Noréi anförande beträffar, tillägga, att Banko-Styrelsen vid penningarnes öfversändande till Konungens Befallningshafvande hållit sig alldeles efter Författningarnes föreskrift.

Herr *Huldberg*: Lika med Herr Hambreus tror jag något vidare anspråk emot Rådmannen Kjellander, i afseende på den hälft af Odlingslånet, som han icke uppburit, ej böra komma i fråga; och Utskottet hade, efter min tanka, bort, i stället att omnämna Konungens Befall-

ningshafvande i första rummet, endast uppgifva det Embets-Verket ensam såsom föremål för ett sådant anspråk. Jag förenar mig således i anhållan om återremiss.

Herr *Ullberg*: Jag är alldeles ense med Herr Noréus deruti att något alternatif icke bör ega rum i afseende på stället, dit Odlings-lånemedel måga ifrån Banken försändas. Hvad åter Rådmannan Kjellanders Odlings-lån angår, så har Målet rörande Lands-Sekreterarens i Wermland tjenstefel uti detta och flera andra fall redan varat sedan September månad sistl. år; och man kan icke förutse tiden när det slutas. Då emedlertid Rådmannen Kjellander icke kan inblandas i detta Mål, och redan är utredt, att han såsom lånsökande uppfyllt allt hvad honom enligt Författningarne ålegat, böra, i min tanka, utvägar vidtagas att tillställa honom den del af Lånet, som han ännu icke åtnjutit. I följd häraf anhåller jag om Målets återremitterande.

Herr *Beckman* instämde med Ullberg; och Herr *Lundman* med Hrr Noréus och Hambreus.

Herr *Noréus* tillade, att äfven han för sin del ansåg Rådmannen Kjellander hafva fullgjort allt hvad honom ålegat och fann derför orimligt, det Kjellander ens skulle med någon Rättegång oroas.

Deruti förenade sig jemväl Herrar *Limnelius* och *Linström*, *Jakob*, med *flere*.

På Herr *Talmannens* Proposition återremitterades Utlåtandet till Banko-Utskottet, som af anmärkningarne skulle erhålla del.

Litt. l. i anledning af 1820 års Revisions-Berättelse 2 Afd. 13 och 14 §§. rörande en och

annan hos Revisorerne förekommen fråga beträffande Banko-Diskont-Verkets Revisioner.

Litt. m. i anledning af samma Revisions-Berättelser 2 Afd. 11 §. angående afskrifning utaf tvenne uti Bankens Räkenskaper såsom fordran balanserade poster.

Dessa tvenne Utlåtanden biföllos.

§. 4.

Banko-Utskottets sedan den 1 dennes §. 19. på bordet lagda Betänkande N:r 3, i anledning af väckt Motion om Publicitet af Bankens angelägenheter, föredrogs å nyo; tillika med Högl. Ridderskapets och Adelns i Protokollet den 4 dennes §. 19. omnämnda Protokolls-Utdrag uti detta ämne.

Herr *Hagander*: "Jag anser för en grundsats, att öppenhet och ljus böra råda i alla allmänna saker, emedan deraf uppstå ordning, reda och förtroende. Då nu en hvar temligen noga inser Bankens ställning, utan att hindras af en nu mera genomskinlig hemlighets-slöja; och då denna, om man rätt betraktar saken, snarare skadat än gagnat Bankens kredit; så synes mig att förenämnde grundsats bör vinna behörig plats i det finans system, som hädanefter kommer att följas, och att den må blifva en af grundvalarne för systemet, efter det måste vara nödigt att lägga grunden först och sedan bygga. Banko-Utskottet har förklarat, att något vidare för Bankens Publicité icke erfordras, än uppgifter om Sedelstockens storlek vid 1817 års slut, om den reela fonden och alla fordringar. Detta åter-

stående är just icke så obetydligt; och då Banko-Utskottet icke bestämdt yttrat sig öfver frågan, så yrkar jag återremiss, och att Utskottet anmodas meddela bestämdt utlåtande."

Häruti förenade sig Herrar *Bagge*, *Ehinger* och *Danielson*.

Herr *Linström*, *Jakob*: Jag anser äfven den ifrågavarande publiciteten böra tillvägabringas. Om Bankens ställning förr varit offentligen uppgifven, hade, i min tanka, dess tillgångar blifvit annorlunda använda, än som hittills skett, samt många olyckor och oredor i Rikets penninge-verk kunnat förekommas. Jag inser icke något skäl hvarför Banko-Utskottets Ledamöter ensamme skola ega kännedom om Bankens ställning, och Ständernes öfrige Ledamöter nödgas dömma öfver frågor, uti hvilka all grundlig upplysning är dem förborgad. I följd häraf tillstyrker jag, att uppgifterne om Bankens angelägenheter hädanefter behandlas lika offentligt, som de om Riksgälds-verkets, samt årligen meddelas Allmänheten genom trycket. — Om samma hemlighets-system följes, som hittills, skall Banken omsider förvandlas till intet och Tumba Pappersbruk slutligen blifva enda tillflykten.

Herrar *Lagerstrand* och *Palm* instämde med Herr Linström.

Herr *Fornander* förenade sig uti Herr von Seths hos Utskottet yttrade och vid dess Betänkande bifogade serskilda mening, samt uppläste derjemte ett så lydande skriftligt anförande: "Efter all min öfvertygelse är Svenska Folkets röst odelad för publicitet af Bankens närvarande tillstånd. — Från hvarenda Provins yttras allmän

klagan öfver penningebrist och förlägenhet i Näringar och med inquietude afvaktar Svenska Folket de mått och steg, som vid detta Riksmöte tagas till botande af de brister ett hittills varande finanse-system vållat. — Man hörer projekteras realisation i 120 sk. kurs af princip, andre tro att 126 sk. vore rättare, andre åter att 144 sk. knappast förslå; många och kanske de fleste fordra en fortsättning af det hittills följda Lånsystemet och så stort rörelse-kapital satt i omlopp, att Debitorer och Kreditorer derigenom komma i ett rättvist förhållande till hvarandra och Staten och den förlorade jemnvigten emellan Egendomen och penninge-värdet återställes. — Banken, som alltid varit medelpunkten för medborgares förhållande till hvarandra och Staten i financielt afseende, handlar under en hemlighetsslöja, den Nationen ej får lyfta och som blott några få af hvarje Riks-Stånd under tysthets-ed är tillåtet igenomtränga, ehuru det är en pligt för Riksens Ständer i massa att bifalla eller afslå de Betänkanden, som desse få framställa. — Banken kallas Nationens, och är det de facto, så mycket mer som Nationen med sin egendom ansvarar för dess förbindelser. — En egare måtte väl vara berättigad att känna huru hans egendom är beskaffad, och skulle väl förundra sig om dess antagne förvaltare svarade på en fråga i detta ämne: Att er egendom står ganska väl; men jag har svurit att ej tala om det för er. — Står Banken väl, hvad hindrar då, att alla delegare må veta det? Står den åter illa, är det ju så mycket angelägnare att de känna det, på det att hjelp må sökas och finnas. — Jag vågar tro,

att om Svenska Folket väl känt alla Bankens transaktioner, under de sist passerade 14 år, skulle mångens välfärd varit sparad, som nu gått förlorad, och deremot många, som bättre underrättade än folket i allmänhet, i stället att nu hafva gjort en omåttlig vinst, då förblifvit på sin medelmåttiga plats. — Till ett förnuftigt reglerande af Bankens ställning till Nationens behof, hvilket sednare tycks vara största angelägenhet för dagen, bör efter min tanka allt hvad med Banken gemenskap eger, läggas i öppen dag icke allenast för Riksens Ständer, utan för Svenska Folket i allmänhet, och som detta ej instämmer med Höglofl. Banko-Utskottets Betänkande, torde en återremiss af det Högtärade Ståndet beviljas till denna vigtiga angelägenhets närmare öfverläggande."

Herr *Noréus*: "Jag älskar icke eller att hemlighetens slöja omgifver ämnen af allmän vigt för medborgerlig sällhet, och jag vet, att misstankan och misstroendet äro följder deraf. Den har dock måst bibehållas under vissa financiella förhållanden, då man nödgats visa sig starkare än man varit, då ett öppet handlingssätt kunnat anvisa till angrepp af den sida, som befanns vara svagast, och då en förväntad utveckling af krafter, eller beräkning uppå en lyckligare framtida ställning, under ett annat förhållande, af den enskilta vinnings-lystnaden och äfven af främmande politiska afsigter, kunnat motverkas. En sådan hemlighet har dock icke längre kunnat verka, än den varit hel och ostympad, och tiden för dess bibehållande synes förliden, då en enkel zifferberäkning kan föra en hvar till nära fullkomlig kännedom af

Bankens tillstånd. Den är således redan öppnad, och hvarje medborgare har för bestämmandet af sin öfvertygelse om Bankens ställning fullkomlig ledning; men just af detta skäl, anser jag det formliga erkännandet deraf kunna uppskjutas, för att i förening med en regelmässig behandling af de financiella ärenderna, enligt hvad Banko-Utskottet jemväl föreslagit, behandlas af de sammansatta Banko- och Stats-Utskotten, med hänsigt till Rikets hela financiella ställning."

Med Herr Noréus instämde Herrar *Egge* och *Lundman*.

Herr *Prytz*: Hurusom helst Finans-Regleringen uppgöres, och ehvad än realisation må komma att ske eller ej, anser jag publicitet af Bankens angelägenheter nödvändig; och jag anhåller derför om återremiss.

Herr *Leffler*: Alldeles lika med Herr Noréus har Banko-Utskottet sett saken. Det har trott, att, om en betydlig förändring i finanserna eller en realisation skulle inträffa, blir ock Bankens publicitet nödvändig, men att i annat fall den är utan allt ändamål. Utskottet har likväl förklarat sig beredt, att framlägga Bankens ställning om och när Ständerne så fordra.

Herr *Ekelund*: Jag tror också Bankens tillstånd i alla dess delar böra uppgifvas, men finner, lika som Herr Noréus, dermed ännu böra dröjas; ty det skulle möjligen kunna hända, att hinder lades i vägen för en lycklig reglering af penninge-väsendet, om Bankens tillstånd i förhand upptäcktes; och några veckors dröjsmål med denna upptäckt betyda, i min tanka, ingenting. — I alla fall, och om jag än må medgifva, att denna

publicitet nu för tiden skulle kunna medföra nytta, har det dock varit lyckligt nog, att den hittills icke egt rum, åtminstone icke år 1809, då Sedlar från Banken utsläpptes till ett belopp visserligen icke proportionerligt emot Bankens réela fond; och jag tviflar, att, i händelse af en sådan publicitet den tiden, de negociationer kunnat göras, och den kredit för Banken bibehållas, hvarigenom Fäderneslandet då frälsades.

Herr *Bagge*: Min tanka är, att frågan om Bankens publicitet bör nu hufvudsakligen pröfvas, och att Bankens tillstånd bör offentliggöras, ehvad förvaltningen af Banko-verket kommer att förändras eller ej.

Herr *Hegardt* instämde med Herrar Prytz och Bagge.

Herr *Westin*: De värde Ledamöter, som deltagit i öfverläggningarne vid sednaste Riksdag, hafva sig bekant, att jag varit *för* publicitet af Bankens angelägenheter, men likväl till en viss och måttlig grad. Få upplyste män lära finnas, som icke redan känna Bankens ställning, då Ständerne der haft Deputerade af Fullmäktige, Revisorer och Banko-Utskott. Jag tillstyrker hvad Herrar Noréus och Ekelund så ganska upplyst och vältänkande anfört, samt tror följaktligen, att man nu bör låta vid Utskottets Utlåtande bero.

Herr *Hagander*: För min del tror jag Nationens rätt: att få upplysning om Bankens ställning, mera vigtig, än hvilket hemlighets-system som helst. Jag ville väl veta huru de nu församlade Representanter, likasom allmänheten,

skulle

skulle kunna för sig reda begreppet om Finanserne, utan att känna grunden, som består just i kännedomen af Bankens tillstånd. Derför anhåller jag, att det må nu genast bestämmas huruvida publicitet af Bankens angelägenheter skall ega rum eller icke.

Herr *Hambreus*: Banko-Utskottet har för ingen del varit *emot* publiciteten. Det har blott önskat, att först gemensamt med Stats-Utskottet få pröfva dess nödvändighet och verkan på Finans-regleringen. Jag tillstyrker således bifall till Utlåtandet.

Herr *Huldberg*: Jag tror tiden nu vara inne att upplyfta den hemlighets-slöja, som i så långliga tider, ja förr än vi voro födde, väckt Allmänhetens missnöje. Åtminstone har jag, så långt jag kan minnas tillbaka, och allt ifrån det jag började tänka, hört yttras missnöje deröfver, att Bankens så kallade *hemlighet* hålles hemlig; och jag anser densammas offentliggörande just nu desto mera nödig, som man är på väg att stadga penninge-systemet, och man genom publicitet af Bankens angelägenheter kunde bereda en opinion om nyttan eller skadan af hvad, som vid Penninge-verket skall tillgöras. Således förenar jag mig jemväl i anhålla om återremiss.

Herr *Talmannens* härefter framställde Proposition, att målet måtte till Utskottet återremitteras, besvarades med *Ja*.

§. 5.

Å nyo föredrogs Stats- och Banko-Utskottens den 3 dennes §. 3. på bordet lagda Utlåtan-

de N:r 79 i frågan om Götha Kanal-Direktions anhållan att få lyfta återstoden af detta års Byggnads-biträde från Banken.

Herr *Santesson* gaf tillkänna, att det ej vore i afseende på Utskottets Betänkande, hvilket han till alla delar gillade, utan i anledning af Herr Jakob Linströms dervid bifogade serskilda anförande, som han önskade nu få yttra några ord; hvarefter Herr Santesson uppläste följande:

"Jag har verkeligen tvekat, om jag borde här yttra något, som svar på Herr Jakob Linströms serskilta tanka, åtföljande Stats- och Banko-Utskottens gemensamma betänkande om tillstånd för Götha Kanal-Bolag, att genast få lyfta de återstående 200,000 R:dr af detta års, redan vid förra Riksdagarne beviljade, Byggnads-biträde, eller om jag borde här, likasom i Utskottens Plena, låta det vara helt obesvaradt, i öfvertygelse att saken nog talar för sig sjelf, — att Högtärade Ståndets samtlige öfrige Ledamöter nogsamt veta göra åtskillnad på hufvudfrågan, och denna serskilta, som af den andra, på sätt Utskotten förklarat, är helt oberoende, — och att åtminstone många af Högtärade Ståndets medlemmar känna förhållandet i flere delar vara alldeles olika och motsatt, hvad Herr Linström uppgifvit; men, då jag haft det förtroende att från Verkets början vara en af de utaf Herr Linström kallade Bolagets ständige Representanter, hvilket likvisstej annorlunda tillgått, än igenom 4 serskilta ordentliga, och jag kan gerna kalla dem enhälliga val; då jag här på stället är den ende af de många dels ännu afgångne och ännu lika med mig i förvaltningen qvarstående Direk-

törer, på hvilka Herr Linström i dess skrift obeskedligen sökt kasta skugga, och då möjligen någon, som ej tagit kännedom af dessa ärender, skulle anse min tystnad som ett stilla medgifvande af de flere af honom uppgifna förhållanden, så har jag ansett för min pligt att underkasta mig det obehaget att gifva en Ständs-kamrats så offentliga framställning orätt, för att framhålla sanningen, och rättfärdiga egen samt redlige kamraters åtgärder, dem vi hvar som helst öppet vidgå, och med godt samvete alltid skola erkänna, samt såsom vidtagne alltid i enlighet med vår öfvertygelse, om än med vanlig menskligheten tillhörande kortsynthet och ofullkomlighet, försvara.

"Jag vill dock ingalunda ingå, såsom icke hithörande, uti något bevis för sjelfva hufvudsaken, Kanalens nytta, vigt, kostnad m. m., det hör till ett annat Kapitel, jag är skyldig och skall ej undandraga mig, der sådant behöfs, yttra mig och göra redo derför så fullständigt, som saken det påkallar; jag vill nu blott i möjligaste korthet besvara Herr Linströms flere anmärkningar vid Utskottens betänkande, och hans i sammanhang dermed hafda flera, ehuru ej egentligen dithörande yttranden om Bolaget och dess så kallade ständige Representanter.

"Herr Linström säger först:

"Att Riksens Höglofl. Ständer vid de 2:ne "senaste Riksdagar gjort till ett oeftergifveligt "villkor, att aktie-inbetalningen för år 1823 skul-"le vara infordrad, innan anslaget för år 1823 "fick lyftas."

"Dermed hänger så tillsammans: 1815 års Ständer beslöto, som orden verbotim lyda:

"Detta årliga bidrag lemna Riksens Ständer "ifrån och med innevarande år till och med år "1820, eller, om då ej Riksdag inträffar, till "och med det år, då nästa Riksdag efter år 1820 "infaller; då blifvande Riksens Ständer komma "att besluta om det ytterligare bidrag de härtill "kunna lemna."

"Detta bidrag af Staten erhålles likväl ej "för nästa år eller för något af de påföljande å-"ren, innan Revisionerna *för det nästföregående* "intygat Byggnadens fortsättning med full drift "efter den stadgade Planen, och tillika att af "det tecknade Aktie-kapitalet blifvit infordrade i "den ordning Reglementet föreskrifver, nemligen "1815, 10 prCt, 1816 10 prCt, samt 1818 20, "hvarje år 10 prCt: äfvensom i händelse bidra-"get skulle komma att fortfara efter år 1820, in-"fordras år 1822, 10 prCt, och sista $\frac{1}{10}$ delen af "Aktie-kapitalet år 1823.

"Detta beslut utgjorde Redaktionen af Stats- och Banko-Utskottens sammansatte Berednings förut uppgjorda betänkande, som af Utskottens Plena i allo var antaget, men hade i denna punkten följande ordagranna lydelse:

"Det föreslagna ytterligare bidrag af Staten "bör likväl ej för nästa år, eller för hvarje af "de följande åren utbetalas, innan Revisionen "*för det näst föregående* intygat Byggnadens fort-"sättning med full drift efter den stadgade pla-"nen; och tillika att Direktionen infordrat, på "sätt Reglementet föreskrifver, *föregående årets* Ak-

"tie-inbetalning à 10 prCt å teckningen intill "dess alla 100 prCt blifvit infordrade."

"Af båda dessa lydelser kan nogsamt inhemtas meningen varit likasom uti den sistnämnde, den är alldeles oemotsägeligt bestämd, att hvarje års Byggnads-bidrag skulle få lyftas, när Revisionen af föregående årets Räkenskaper vitsordade Byggnadens fortsättning med full drift efter den stadgade planen, och tillika att *NB. föregående* årets Aktie-inbetalning var infordrad i den ordning Reglementet föreskrifver.

"Redan 1816 vid lyftningen om Sommaren af det årets Summa 300,000 R:dr, uppstod fråga om någon mindre tydlighet i denna del i det redigerade beslutet, och Herrar Banko-Fullmäktige förklarade sig väl, i följd deraf, böra anse, att samma löpande års Aktie-inbetalning borde vara infordrad, då lyftningen sker, men ock, att de under vilkoret *infordradt* godkände, att Direktionen, innan lyftningen, genom offentligt kungörande blott, utsatt termin för liqviderande af det löpande årets Aktie-insättning inom årets slut; och, då sådant var en lätt tillvägabragd åtgärd, har Direktionen alltid vidtagit denna, och genast derefter, samt sedan Revisionen af föregående årets Räkenskaper, hvaruti Banken alltid deltagit med en serskild Revisor, af Herrar Fullmäktige, efter derom emottagen och granskad berättelse, varit godkänd, har årets Byggnads-bidrags-summa äfven fått uppbäras.

"Likaså är förhållandet i år; ty om Direktionen i förliden Februari eller sedan, hade infört annons till uppbärande af de sista 10 prCt vid detta års utgång, så hade med full visshet, så

vida ej, mig lika ovetterligt som oväntadt, Herrar Banko Fullmäktige skulle hafva funnit något att anmärka vid redan i sistl. Januari månads slut gjorda Revision af förlidna årets Räkenskaper, Kanal-Direktionen ock redan långt för detta, och utan all anmälan hos Riksens Ständer, fått lyfta de nu ifrågavaranda 200,000 R:r, som återstå på detta års Byggnads-bidrag, enligt såväl ofvannämnde 1815, som i fullkomlig enlighet dermed varande 1818 års Ständers beslut, enligt hvilket sistnämnde, $\frac{1}{3}$:del af års-summan eller 100,000 R:dr, redan vid hvarje års början utan föregången Revision fått disponeras, och äfven för i år redan äro bekomne. Den enda anledning, hvarföre Götha Kanal-Direktion nu uti dess underdåniga Inlaga till Kongl. Maj:t, som Han nådigst täckts med sitt förord beledsagad öfverlemna till Rikets Ständer, anhållit om hvilande tills vidare af nämnde infordrings-åtgärd utaf Aktie-egare, var det, Direktionen af Bolaget uppdragna, åliggande att till Kongl, Maj:t frambära anhållan, i sammanhang med hufvudfrågan, om vidare fortfarande understöd; att detta års eller sista anbefallde 10 prCts Aktie-inbetalningen kunde i stället få upptagas först nästa år, i likhet med den tur af hvartannat år, som i öfrigt af 1815 års Ständer föreskrefs, neml. 1816, 10 prCt, 1818, 10 prCt, 1820, 10 prCt och 1822, 10 prCt; hvarvid dock de sista 10 prCt fixerades till Ultimo December 1823, i den akt och mening, att 1824 års då äfven redan, men såsom det sista årets kalkulerade Byggnads-bidrags-summa skulle ej utbetalas, innan 1823 års Aktie-inbetalning var upptagen. —

Denna uppskofsfråga med Aktie-inbetalningen hafva emellertid Utskotten ej ansett sig nu på förhand behöfva eller böra vidröra, men de hafva förklarat, att detta på förhand skeende annonserande om uppbärning inom årets slut, af de oftanämnde sista 10 prCt, likaså lätt och utan all skada kan uppskjutas, som det är lätt åstadkommet genast och i den stund Riksens Ständer skulle besluta, att ej göra afseende på nämnde Bolagets begäran, att dermed få anstånd till nästa år. Härmed är alltså ej någon tillökning i Statens bidrag, eller minskning i Bolagets skyldighet grundlagd, mindre tillstyrkt eller bifallen; utan kan detta när som helst under Riksdagen afgöras, i sammanhang med hvad Riksens Ständer i hufvudfrågan besluta; dessutom är det ock ej tänkbart, när Bolagets inbetalnings-skyldighet är åtföljd af förlust utaf det redan insatta, att Bolaget skall underlåta den sista inbetalningen, då den efter Riksens Ständers vidare fattande beslut infordras, och derigenom frånträda allt anspråk på de förut liqviderade 90 prCt.

"Bolaget har jemlikt Utskottens vitsordande ackurat, enligt Riksens Ständers beslut vid föregående Riksdagar, till dato fullgjort sin Aktie-insättning, och Herr Linströms anmärkning, "att det är tid det Bolaget en gång bibringas "begrepp om att dess skyldigheter måste fullgö-"ras;" är alltså, minst sagdt, obefogad, likasom dess uträkning oriktig, att Bolaget igenom vinnande dess begäran af ett års anstånd med den sista Aktie-insättningen, skulle åtkomma differensen emellan 10 prCt och 1 prCt, är oriktig; enär 1 års ränta af de förut inbetalte 90 prCt

redan vid detta års blifvande Aktie-inbetalning, om den efter förut stadgade vilkor upptages, gör $4\frac{1}{2}$ prCt, följaktligen har i stället för 1 prCt mot 10, bordt säga 1 prCt mot $5\frac{1}{2}$ prCt.

"Herr Linström säger ock, "att det yrkas, "att Staten garanterat Aktie-egarne 5 prCt, un-"der Byggnads-åren af deras insättning, men som "*saknar all grund*, enär Reglementet blott stad-"gat, att ej öfver 5 prCt af Diskont-vinsten få "utdelas." — Man borde få påräkna, att den som vill vederlägga och gifva andra orätt, ock noga undersökte förhållandet, innan han yttrade en sådan beskyllning.

"Privilegii 23. §. lyder ordagrant:

"Under Byggnads-tiden eller intill dess Ka-"nalen blifver till genomfart färdig, bör af Bo-"lagets medel till Aktie-egarne årligen utbetalas "fem prCt för deras insatta kapital."

"Och 19. §. Diskont-Reglementet säger likaledes i sista Momentet:

"Genast efter hvarje Bolags stämma utbeta-"las till Aktie-egarnes utdelning för deras insat-"ta kapital, efter fem prCt om året, så länge "Byggnaden varar."

"Högtärade Ståndet behagar sjelf bedömma, om Direktionens eller Herr Linströms uppgift i denna del egt eller saknat grund; men äfven denna sak hörde ej alls till det ämne, som Utskotten nu framställt till Riksens Ständer.

"Men då Herr Linström medgifvit, att enligt Reglementet ej mera än 5 prCt årligen under hela Byggnads-tiden kunde för Aktie-egare erhållas, synes dess sednare framställda förklarande, att, "i stället för patriotism, den han sä-

"ger så idkeligen upprepas, såsom grund för den "stora teckningen, endast spekulation på stor "Diskont-vinst varit denna grund," ej dermed stå serdeles väl tillsammans.

"Herr Linström säger vidare, "att man," förmodligen Direktionen, "har åberopat, det 1817 "års Revisorer för Stats- Banko- och Riksgälds- "Verken i deras berättelse till Rikets Ständer "högtidligen gillat Diskontens förvaltning, fastän "de endast anfört, hvad Bolagets egne Reviso- "rer i berättelsen till Bolaget härom yttrat."

"Äfven detta är en sak, alldeles intet hithörande; men då, ehuru visst ej vid denna Riksdag, eller i något Dokument, som rörer Götha Kanal-Bolagets angelägenheter vid denna Riksdag, något sådant åberopande finnes, Herr Linström uti dess uppgift härom ej följt sanna förhållandet, nödgas jag äfven här upplysa, att nämnde Herrar Stats- Banko- och Riksgälds-Revisorers yttrande i denna del (Se pag. 17, 2:ra Band. af Bihanget till Ståndens Protokoller vid 1817 och 18 års Riksdag) lyder som följer:

"Beträffande Götheborgs och Götha Kanal- "Bolags Diskont-verk, så har vid de sedan sista "Riksmöte, öfver dessa Verk hållne Revisioner," (NB. Banken hade alltid ett ombud dervid), "enligt till Herrar Banko-Fullmäktige inkomne "och oss meddelte handlingar" (Det var således ej heller blott i Bolagets egne Revisorers berättelse till Bolaget), "någon anledning icke fö- "rekommit till så beskaffade erinringar vid För- "valtningen, att Bankens säkerhet för återbetalnin- "gen af de till dessa Verk i föreskrifven ord- "ning lemnade försträckningar kunnat anses va-

"ra underkastad något tvifvelsmål; och hafva Sty-
"relserne af ifrågavarande Diskont-inrättningar,
"under ofvan omrörde tid, i allmänhet ådagalagt
"en stadgad föresats, att noggrant uppfylla de fö-
"reskrifter, som blifvit dem gifne, och att äfven
"i allt öfrigt iakttaga hvad för upprätthållandet af
"samma verks kredit och fullgörandet af deras för-
"bindelser mot Allmänheten erfordrats, hvadan den
"förlägenhet, hvaruti dessa verk nu råkat, synes en-
"dast böra tillskrifvas tillfällige, af förbemälte Sty-
"relser hvarken vållade eller förutsedde händelser."

"Slutligen förutsätter Herr Linström, "möj-
"ligheten att det nu skulle befinnas, det den af
"Kongl. Maj:t för hvarje år anbefallda arbets-
"plan ej skulle hafva blifvit beföljd;" denna an-
märkning eller supposition synes likvisst vara rig-
tad ej allenast emot Bolaget och dess Direktion,
utan ock emot Riksens Ständers Banks Fullmäk-
tiges ombud vid hvarje Revision, emot Her-
rar Fullmäktige sjelfve; — emot Riksens Stän-
ders Herrar Stats-Banko- Riksgälds-verkens Re-
visorer 1820 och 1822, samt ändteligen emot
nuvarande Riksens Ständers Banko-Utskott; ty,
då Herrar Fullmäktige innan hvarje års Byg-
nads-biträdes utlemnande varit skyldige under-
söka efter den för föregående året af deras om-
bud ingifne Revisions-berättelse, om verkligen
byggnaden blifvit fortsatt efter den stadgade
plan, då, vidare Herrar Stats- Banko- och Riks-
gälds-Verkets Revisorer af år 1820 yttrat sig:

"Dels af de i Herrar Banko-Fullmäktiges
"Protokoller intagne Revisions-handlingar, dels
"af den serskilda berättelse Götha Kanal-Direk-
"tion till oss afgifvit, hafva vi inhemtat känne-

"dom om Götha Kanal-arbetets fortgång, i öfver-"ensstämmelse med de arbetsplaner, som för "hvarje år blifvit af Kongl. Maj:t i Nåder fast-"ställde; och att, intill närvarande tid, de vid "1815 års Riksdag uppgjorde kostnads-beräkning-"gar, hvarpå Riksens Ständers beslut, angående "samma Verk, äfven under sista Riksmötet sig "grundat, ytterligare blifvit genom erfarenheten "till deras pålitlighet bestyrkte."

"Likasom Riksens Höglofl. Ständers Herrar Revisorer af år 1822 sagt:

"Götha Kanal Direktion har efter vanlighe-"ten till oss inkommit med en serskild relation, "och vi hafva deraf såväl som af Herrar Banko-"Fullmäktiges Protokoller och Revisions-handlin-"garne, angående samma Verk, varit i tillfälle "inhemta, huruledes Kanal-arbetet till närvaran-"de tid i jemn och oafbruten ordning blifvit "fortsatt."

"Och hvarvid nuvarande Riksens Ständers Banko-Utskott ej heller gjort några anmärkningar eller det motsagt; så måtte Direktionen ellet Bolaget ej behöfva, till ytterligare décharge i desse delar, hemta grund af det af Herr Linström, såsom för tidigt anmärkta yttrande i Stats- och Banko-Utskottens nu förevarande betänkande, "det Bolaget i *allo uppfyllt* sina åligganden, "oberäknadt den vid detta års slut först förfall-"na sista inbetalningen af 10 procent;" och det af Herr J. Linström framkastade uttryck, "att "all varsamhet i uttryck är serdeles nödvändig i "fråga mot ett Bolag, som förstått begagna sig "af hvarje yttrande till dess förmån," här vara, minst sagdt, opassande och ej på sitt rätta ställe.

"Herr Linström har visst äfven sökt visa, "att National-förmögenheten ej förloras, om Gö-"tha Kanal-Bolags aktier göras till nonvaleurer;" jag vågar tro att Riksens Högl. Ständer tänka annorlunda, eller åtminstone ej anse likgilltigt, att några 1000:de Medborgare af alla klasser, som enligt gifne och erkände Handlingar blifvit af Konung och Ständer uppmanade och uppmuntrade till att uti detta företag lägga delar af deras förmögenhet, och som äfven uppfyllt sina åtaganden i denna del, under lust och nöd, i god och ond tid, ej skulle öfvergifvas åt det öde, att 3 millioner kontant utlagde penningar, som utgöra ett slags mynt-representativer, förfalla till nonvaleurer i en tid då utomdess redan är nog allmän förlägenhet, likasom ej heller att förtroendet till Konungs och Ständers löften må förfalla till misstroende. — Men äfven detta hör nu ej hit, och är, likasom allt det öfriga, blott ett mig nu af Herr J. Linströms anförande på sagda skäl aftvunget förklarande.

Vi äro skyldige respektera hvarandras olika meningar, jag gör det med Herr Linströms; vi se sjelfva saken, frågan om nyttan af Götha Kanals och alla andra Kanalers samt Hamnars m. m. anläggande, reparerande, ombyggande o. s. v. ur helt olika synpunkter; men derför må vi besinna, att det ej kan vara någon Samhälls-Ledamot, minst Representant af Riksstånd, värdigt, att uti vederläggningar af hvarandras idéer eller motioner, eller vid bedömmandet af äfven frånvarande Medborgares förvaltning af Medborgerligt eller Statens förtroende, framkasta några ohemula eller insimulerande uttryck, lika-

som att ej gifva dementi åt deras uppgifter, innan man desamma granskat; och jag kan gerna tillägga, att sådane tillmälen äro minst lämpliga mot en förvaltning, som från början varit och alltjemt årligen, ja flera gånger om året, är underkastad de fullständigaste, strängaste och mest opartiska granskningar af deras åtgärder, som från början ock gjort sig till skyldighet att på det mest öppna sätt meddela allmänheten alla sina förhållanden och åtgärder, ej undantagna misstag och äfven från mindre omfattande Förvaltningar oskiljaktiga felsteg, samt hvilken Förvaltning inrättat och strängt bibehållit det mest fullständiga, rediga och kontrollerande redogörelse-system, som kanske ännu vid något dermed på något sätt jemnförligt Verk existerat, och hvarutaf må nämnas att dess verkligen ej obetydliga hufvudböcker alltid äro för Arbets-året, hvilket tilländalöper med Ult:o Oktober, afslutade 2 månader derefter eller vid nyår, samt reviderande inom den 3:dje månadens, eller påföljande Januaris utgång, om hvilkens fullständiga och säkra bokföring denna förvaltning ock egt nöjet att emottaga alla dess oväldiga Granskares enstämmiga vittnesbörder. Om ock någon redlig Medborgare vore stark nog, att, medvetande grunderna för dess redliga bemödande och i full förhoppning att det förr eller senare skall krönas med framgång, och åtminstone i en framtid rättvisas af den sanningsälskande Allmänheten, vara kall vid erfarande ett eller annat oförtjent tillmäle eller yttrad misstanka, så må vi dock besinna, att intet är mera afskräckande för den välmente, idoge Medborgaren att ingå

uti besvär och uppoffringar för allmänna saker och till allmänt väl, och att minst Ledamöter af Riks-Stånden borde se förbi behofvet och vigten för Samhället, att till de tider och fall, då Samhällets förkofran ofta påkallar enskiltes åtverkan, veta dessa vara förvissade, att ej ohemult utan noggrann undersökning och med grannlagenhet dömas; likasom äfven de Riks-Ståndens Ledamöter i all synnerhet böra iakttaga att aldrig uti allmänna öfverläggningar inblanda, minst alldeles obestyrkta eller obevislige misstankar om personer."

Herr *Linström*: Vidlyftigheten af Herr Santessons yttrande har betagit mig möjligheten, att kunna fullkomligen uppfatta dess innehåll. Jag åberopar emellertid hvad jag hos Utskottet sagt: Jag har dermed icke åsyftat att tadla den ena eller kasta skugga på den andra personen: Jag har endast följt den ledning, jag haft af Ständernes Beslut och Revisorernes Berättelser. Det återstår nu för mig att besvara Herr Santesson; och till den ändan begär jag, att Målet må ytterligare hvila på bordet. I förbigående vill jag likväl nämna, att för 1809 års Ständer uppgafs Kanal-anläggningskostnaden till 1,600,000 R:dr, att kostnads-förslaget sedermera vid hvarje Riksdag tillväxt, samt att det samma nu mera uppgått öfver 7,000,000 R:dr; och osäkert är, om det icke, innan Kanalen hinner fullbordas, skall öka sig till ännu 7,000,000 R:dr derutöfver. Nyttan af denna Kanal är ännu ej bevist; man vet ej om den kan bära sig, men Staten har måst bära kostnaden.

Herr *Santesson*: Jag kan icke hindra Herr

Linström, att äfven en annan gång besvara mitt yttrande, men jag tror den af Utskotten nu framställda fråga icke behöfva derigenom uppehållas.

Flere Ledamöter förenade sig i anhållan, att Målet måtte ytterligare få hvila på bordet; hvilket ock bifölls.

Herr *Talmannen* underrättade Ståndet, att Plenum skulle fortsättas eftermiddagen kl. 6, och Ståndet åtskiljdes nu kl. 2.

Eftermiddagen

Kl. 6.

§. 6.

Upplästes Protokolls-Utdrag af d. 1, 3 och 4 dennes, samt denna dag från Höglofl. *Ridd. och Adeln*, innefattande Remisser å Kongl. Maj:ts Nåd. Proposition om Hjelmare Kanal och Nåd. Skrifvelse om Extra Roteringen, samt å flera Memorial angående Låne-Banker, Publika Examina, stiftande af en Lag i afseende på förbrytelser af Åhörare inom Ståndens Plena eller Ständernes Plena Plenorum, reglering af Krigsmakten, Magasins-Direktionens förvaltning, upplösning af Krigs-Akademien, Minimi-Tabellen, flyttningstiden för Tjenstehjon, och Finska Handeln; bifall till Stats-Utskottets Utlåtanden N:r 55—58, 60, 62, 63, 66, och Banko-Utskottets N:r 2; åter-

remiss af Stats-Utskottets N:r 61 och 69; samt läggande till Handlingarne af samma Utskotts N:r 59 och 64: från Högv. *Preste-Ståndet* angående bifall till Banko-Utskottets Betänkande N:r 3, Lag-Utskottets N:r 8, Ekonomi-Utskottets N:r 4, 5, 7, 8, 10 och 11; återremiss å Lag-Utskottets N:r 9, och Ekonomi-Ustkottets N:r 6; beslut i anledning af sistnämnda Utskotts N:r 9; remiss till serskilta Utskottet å ett d. 2 dennes från Ekonomi-Utskottet återlemnadt Doktor Stenhammars Memorial om indragning af Embeten och Tjenster; och beslut i anledning af Stats- och Banko-Utskottens Utlåtande N:r 51, samt från Hederv. *Bonde-Ståndet*, med underrättelse om remiss å ett Memorial rörande flottning af Skogs-Produkter; bifall till Konstitutions-Utskottets Memorial N:r 5, Stats-Utskottets Betänkanden N:r 53—60, 62, 63, 66, 69, 70, 72—78, Banko-Utskottets N:r 2 och 4, Lag-Utskottets N:r 1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 11, 12, 13, Ekonomi-Utskottets N:r 4—7, 10 och 11; återremiss å Stats-Utskottets N:r 44, Banko-Utskottets N:r 3, Lag-Utskottets N:r 8, Ekonomi-Utskottets N:r 8 och 9; äfvensom beslut i anledning af Stats- och Banko-Utskottens N:r 51.

Lades till Handlingarne.

§. 7.

Protokollen för den 3 och 4 dennes justerades.

§. 8.

Konstitutions-Utskottets Memorial N:r 5, som

som den 3 dennes §. 3. lades på bordet, hvaruti hemställan blifvit gjord om Deputerades förordnande till uppsigt öfver Grund-Lagarnes felfria tryckning, föredrogs nu åter.

Denna hemställan bifölls; och på Herr *Falkmans* Förslag, beslöt Borgare-Ståndet att öfverlemna nämnde befattning åt Riksens Ständers Kommitterade till Tryckfrihetens vård, uti hvilket Beslut Med-Stånden skulle inbjudas att sig jemväl förena.

§. 9.

Vid förnyad föredragning af Stats-Utskottets d. 25 sistl. Mars §. 16. på bordet lagda och sedan d. 1 dennes §. 13 ytterligare hvilande Utlåtande N:r 59 öfver gjorde anmärkningar vid Betänkandet om Dispositionen af Wendtholms Hof Stall äng, fann Borgare-Ståndet, som förut bifallit sistnämnde Betänkande, det förnyade Utlåtandet endast böra läggas till Handlingarne.

§. 10.

Banko-Utskottets Betänkande N:r 4 i anledning af väckt fråga om tillåtelse att aflemna Räntebetalningar för Bankolån i närmaste Ränteri eller till Krono-Fogdar i orterne, hvilket d. 3 dennes §. 3. lades på bordet, föredrogs nu åter och bifölls.

§. 11.

Sedan Borgare-Ståndet d. 29 sistl. Januari, på sätt Protokollet §. 5. utvisar, beslutit att under sina Sessioner lemna tillträde åt Allmänhe-

ten, likväl med förbehåll, att förslag till Reglementariska Föreskrifter först af sju Ståndets Ledamöter skulle uppgöras och till Ståndets granskning öfverlemnas, samt nämnde Deputerade blifvit d. 1 Februari §. 4. utsedde; så ingafs nu ett af Deputerade upprättadt och den 4 dennes undertecknadt "Förslag till Reglementariska Föreskrifter i afseende på Offentlighet vid Borgare-Ståndets Sessioner;" hvilket upplästes och lades på bordet.

§. 12.

Upplästes Stats-Utskottets Utlåtanden af d. 3 dennes:

N:r 80. öfver de hos Borgare-Ståndet gjorde anmärkningar emot Betänkandet om Dag-Traktamente för Magistratspersoner och Handtverkare vid publika Syner: samt

N:r 81. likaledes emot Betänkandet om understödet för Carlskrona Stads Fattigvårds-Inrättning:

Och, som de förra Betänkandena blifvit af Med-Stånden bifallna, lät ock Borgare-Ståndet dervid bero.

§. 13.

Likaledes upplästes följande Stats Utskottets Betänkanden och Utlåtanden

af d. 3 April:

N:r 83. i anledning af väckt fråga om Indragning af den så kallade Proste-tunnan:

N:r 84. i anledning af Riksdags-Fullmäktigen Pehr Ericssons Motion om förhöjning i Rotehjelpen för svaga Rotar inom Kronobergs Län:

N:r 85. i anledning af Riksdags-Fullmäktigen Eric Svenssons Memorial om belöning till f. d. Riksdags-Fullmäktigen Peter Andersson i Do-

mevalla för dess kurmethod i veneriska och andra sjukdomar:

N:r 86. i anledning af Herr Casper Ehrenborgs Motion om anslag å Stat till Ved för Lands-Kanslierna och Landt-Ränterierna:

N:r 87. i anledning af Riksdags-Fullmäktigen J. J. Rutbergs Memorial, om Allmogens ersättning för anskaffade kläder till Varierings-Manskapet:

N:r 88. i anledning af Herr Bernh. Rosenblads Motion om ökadt anslag å Stat för Kongl. Biblioteket:

N:r 89. i anledning af Herr Grefve P. Cronhjelms Memorial om en Militär-Lärares anställande vid Upsala Akademi:

af d. 5 April:

N:r 90. i frågan om aflöningen för Riks-Ståndens och deras Utskotts Sekreterare, Kanslier och Vaktbetjening:

N:r 91. i anledning af väckte Motioner om medels anslående till kostnadernes godtgörande för Hans Kongl. Höghet Kron-Prinsens förestående förmälning och verkställda utrikes resa:

af d. 29 Mars:

N:r 92. i anledning af Riksdags-Fullmäktigen Olof Jonssons Memorial angående belöning till Herrar Fullmäktige i Riksgälds-Kontoret för deras hafda möda vid utredningen af f. d. Filial-Diskonterna:

N:r 93. i anledning af Riksdags-Fullmäktigen Pehr Pehrssons Motion angående anstånd med inbetalningen af innevarande års Allmänna Bevillning.

Lades på Bordet.

§. 14.

Föredrogos:

Lag-Utskottets Betänkanden:

af d. 10 Mars:

N:r 14. angående Jonas Gråbergs och Daniel Nordqvists Memorial om Domares skiljande från befattning med värdering å fastighet, som Pantvis lagfares:

N:r 15. angående väckt fråga om afskaffande af den stadgade plikten för den, som icke vid andra Uppbördsmötet sig infinner och anmäler sin oförmögenhet att Utskylderna erlägga:

af d. 13 Mars:

N:r 16. i anledning af Herr J. A. Broms's Memorial, om befrielse för Parter från skyldigheten, att genom Ombud hos Kongl. Maj:t, Öfver-Rätter och Collegier ingifva och till kommunikation uttaga sina Skrifter och besvär:

af d. 18 Mars:

N:r 18. rörande gjord hemställan, att Terminen för Civile Embetsmäns afskeds erhållande, med rätt att bibehålla sina löner oafkortade, måtte nedsättas från 70 till 65 års ålder:

N:r 19. i anledning af Riksdags-Fullmäktigen Anders Anderssons Memorial, angående afvittrings-bevis för efterlefvande maka, i händelse af nytt giftermål:

N:r 20. öfver Prosten Doktor Stenhammars Memorial, rörande tjenlige Författningars vidtagande emot allmänna förbrytare:

Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottets:

af d. 18 Mars:

N:r 14. om lumpsamlings-skyldighetens upp-

häfvande, samt om förändrade anstalter till lumpors anskaffande för Pappers-Brukens behof:

N:r 15. angående väckt fråga om sättet att reglera Marknadstiderna:

af d. 24 Mars:

N:r 16. i anledning af gjord hemställan om Ön Tjörns befrielse från Krono-skjutsning:

N:r 17. angående skyldighet för Postmästare, att emot ersättning hålla Postbok med Landtboer:

af d. 26 Mars.

N:r 18. rörande väckt fråga om vissa förökade afgifter till Vadstena Krigsmanshus- och Amiralitets Krigsmans-Kassorne:

af d. 24 Mars:

N:r 19. angående åläggande för Frälsehemman, att lika med andra Hemman deltaga i Krono-Håll- och Reserv-skjuts:

N:r 20. i anledning af yrkade förändringar uti nu gällande Författning, rörande Krono-skjutsen:

af d. 26 Mars:

N:r 21. rörande väckt fråga om en Frimarknad vid Svanesund:

N:r 22. angående väckt fråga om utvidgad rättighet till begagnande af Strandväg:

N:r 23. i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angående behofvet af en Fond till understöd för Jordbrukare, som genom frost eller hagelskada förlora växande gröda.

Alla dessa Handlingar lades på Bordet.

Plenum slutades kl. 9 på aftonen.

In Fidem

Clas Arvedson.

Den 11 April.

Plenum kl. 10 f. m.

---

§. 1.

Uppläste ankomna Protokolls-Utdrag af den 7:de dennes: från *Samtliga Med-Stånden*, innehållande enahanda Beslut i afseende på Riksdagens förlängande, som Borgare Ståndet nämnde dag §. 1. fattat: från Höglofl. *Ridderskapet och Adeln*, med remisser å flera Memorial, angående Näringsfriheten, lottningen af mål emellan Hof-Rätternes Ledamöter, Finans-planen, Höganäs Stenkols-Verk, Revisorernes Berättelse 1822 om Stats-Verket, de i 13 §. af sista Banko-Revisionens Berättelse omförmälte Piastrar, samt Finska Handeln; bifall till Stats-Utskottets utlåtanden N:r 70—75, Stats- och Banko-Utskottens N:r 79, Banko-Utskottets N:r 4, Lag-Utskottets N:r 3, 4, 5, 8, 10—13, Ekonomi-Utskottets N:r 4—13; återremiss af Stats-Utskottets N:r 76, 77, 78, Lag-Utskottets N:r 6, 7, 9; och läggande till Handlingarne af Ekonomi-Utskottets N:r 2: från Högv. *Preste Ståndet*, med bifall till Stats- och Banko-Utskottens Utlåtande N:r 79: samt från Hederv. *Bonde-Ståndet*, innefattande bifall till Stats-Utskottets Betänkande N:r 61; men återremiss af samma Utskotts N:r 71, Lag-Utskottets N:r 4 och Ekonomi-Utskottets N:r 12, 13.

Lades till Handlingarne.

§. 2.

Likaledes upplästes Högv. *Preste-Ståndets* Protokolls-Utdrag af den 4:de dennes, innefattande anmodan till samtliga Utskotten att hädanefter till Riks Stånden insända sina Betänkanden och Utlåtanden skriftligen så ofta de icke åtminstone inom åtta dagar från justeringen kunna tryckta meddelas, samt Hederv. *Bonde-Ståndets* af d. 7:de dennes, med anmodan till Utskotten om nämnda Handlingars ovillkorliga aflemnande hädanefter i skrifna Exemplar, uti hvilken anmodan Med-Stånden blifvit inbjudne att sig förena. Och emedan Borgare-Ståndet, på sätt Protokollet den 22 sistl. Januari §. 7. och 4:de punkten utvisar, redan i sitt första Beslut om tryckningen af Bihanget till Ståndens Protokoll vid denna Riksdag och expeditionssättet af Utskottens Memorial, Betänkanden och Förklaringar, för sin del uttryckligen förordnat, att dessa borde till Riks-Stånden ingifvas i tryckta Exemplar, endast "så länge det utan uppehåll i göromålens gång "lämpligen kunde ske," samt enligt Protokollet d. 28 Februari §. 16, med anledning af en Expeditions-Utskottets hemställan, och sedan Med-Stånden deltagit uti nyssberörda Beslut, å nyo påmint samtliga Utskotten att ställa sig sådant till efterättelse, fann Borgare-Ståndet sig, med åberopande af de sålunda gifna föreskrifter, i följd af hvilka det berott på Utskotten att tillse, det göromålen icke genom expeditions sättet uppehållits, nu böra i Högv. Preste-Ståndets anmodan till Utskotten instämma.

§. 3.

Expeditions-Utskottets förslag till Riksens Ständers underd. Skrifvelse, ang. H. K. H. Kronprinsens JOSEPH FRANS OSCARS utnämnande, att i vissa fall föra ordet uti Regeringen, upplästes och godkändes.

§. 4.

Upplästes Stats- Banko- samt Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottens Betänkande af d. 2 dennes N:r 95, rörande väckt fråga om bestämmande af allmänna grunder för ett Statshushållnings-system.

Lades på Bordet.

§. 5.

Med bifall till Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottets uti inkommet och nu uppläst Memorial af den 8 dennes gjorda hemställan, fann Borgare-Ståndet för godt, att till Serskilta Utskottets handläggning öfverlemna Herr Hiessleiters den 28 sistl. Februari §. 12. till Lag- och Ekonomi-Utskotten remitterade Memorial N:r 131 om indragande af Stockholms Hall- och Manufaktur-Rätt, samt inrättande af en Fabriks-Nämnd.

§. 6.

Ekonomi-Utskottets den 3 dennes §. 3. på bordet lagda Betänkande N:r 12 om prestanda till Bruken af åboerne å de Hemman, som Bruksidkare till Skatte inlöst, föredrogs å nyo och bifölls.